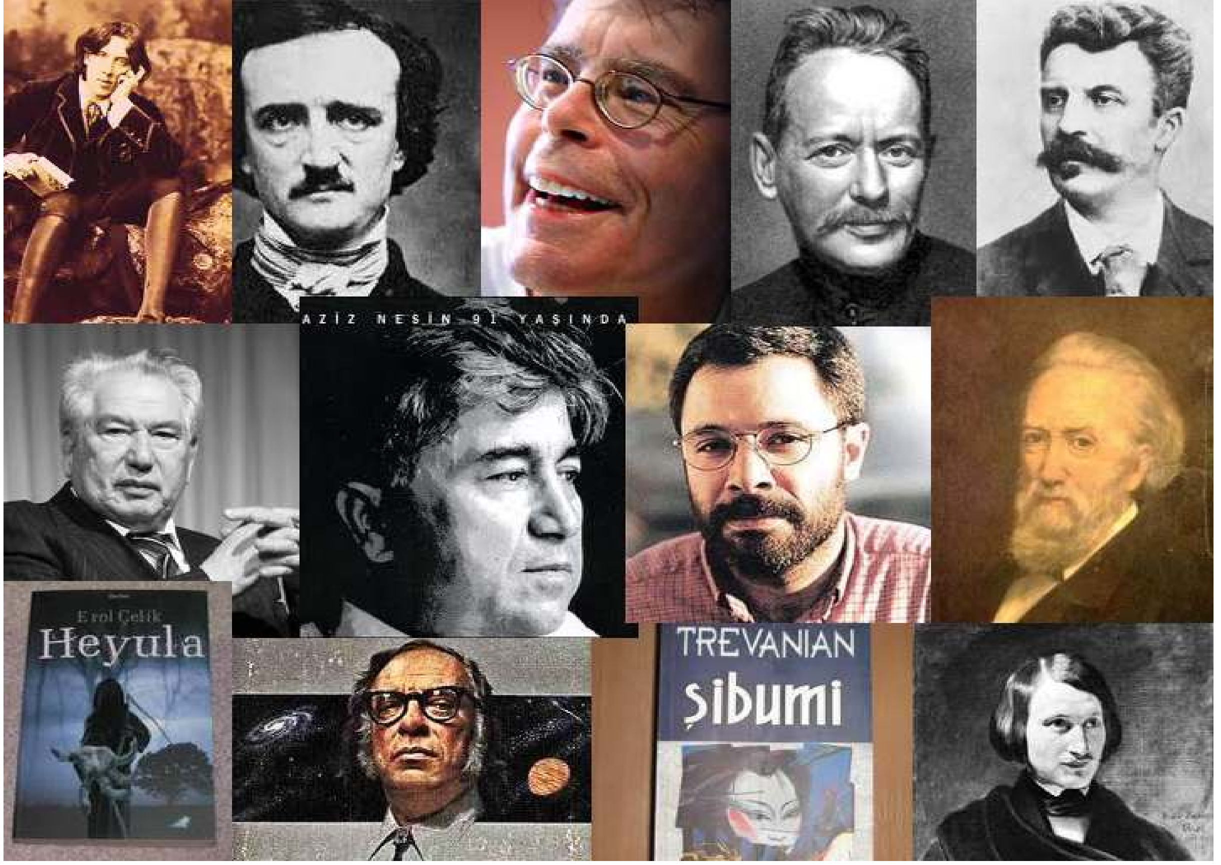
EN İYİ ÖYKÜLER (3)

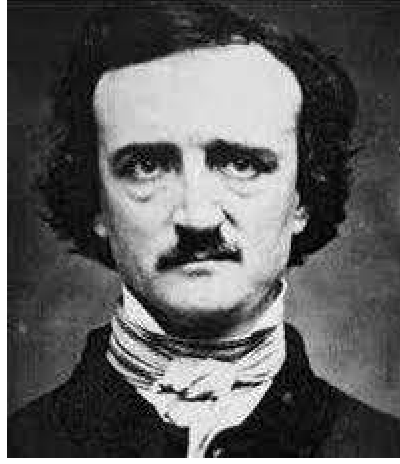

ÖYKÜ LİSTESİ

1. **ADGER ALLEN POE - RANDEVU**
2. **AHMET ÜMİT - AŞK ÖLÜME BENZER**
3.
4. **AZİZ NESİN (3 ÖYKÜ)**

BÜYÜK KOYUN İMPARATORLUĞU
EŞEK EŞEKLİĞİNİ, İNSAN DA İNSANLIĞINI YAPMALI
BİR KIRIK HEYKEL BAŞININ UMUDU

5. **CENGİZ AYTMATOV - ÖĞRETMEN DUYŞEN**
6. **EROL ÇELİK - HEYULA**
7. **GOGOL - MAKAR ÇUDRA**
8. **GUY DE MAUPASSANT – OYUK**
9. **ISAAC ASİMOV - ADIMI 'S' HARFİYLE YAZIN!**
10. **OSCAR WILDE - MUTLU PRENS**
11. **STEPHEN KİNG - KABİL CANLANDI**
12. **ŞOLOHOV - KİN VE SEVGİ**
13. **THEODOR STORM - YAĞMUR PERİSİ TRUDE**
14. **TREVANİAN - KİRLİ DANS**

ADGER ALLEN POE

RANDEVU

Orada beni bekle! O yankılı vadide
Mutlaka buluşacağım seninle.
(Chichester Piskoposu Henry King'in karısının ölümü üstüne
yazdığı ağıt.)
Talihsiz ve gizemli adam! Sen ki kendi hayal gücünün parlaklığıyla afalladın, gençliğinin alevleri arasına düştün! Hayalimde seni tekrar görüyorum! Bir kez daha önümde duruyor siluetin! Olduğun ah olduğun gibi değil soğuk vadide ve gölgelerin arasında değil - *olman gerektiği* gibi - o bulanık hayaller şehrinde, kendi Venedik'inde (o ki yıldızların sevgili cennetidir denizdeki, ve Rönesans tarzı saraylarının pencereleri aşağı, denizin sessiz sularına derin ve acı bir ifadeyle bakar) muhteşem, derin düşüncelerle bir ömrü harcarken. Evet! Tekrarlıyorum *olman gerektiği* gibi. Bu dünyadan başka dünyalar da var şüphesiz - çoğunluğun düşüncelerinden başka düşünceler - sofistin spekülasyonlarından başka spekülasyonlar. Senin davranışlarını kim sorgulayacak peki? Kim vizyonlar içinde geçen saatlerinden dolayı suçlayacak seni, ya da aslında senin sonsuz enerjinin taşkınları olan o uğraşları kim yaşamın harcanması olarak kötüleyecek?

Bahsettiğim kişiyle üçüncü ya da dördüncü kez Venedik'te, *Ponte di Sospi*ri adlı kapalı, kemerli geçitte buluştum. O buluşmanın ayrıntılarını iyi anımsayamıyorum. Yine de -ah! Nasıl unutabilirim ki!- derin gece yarısını, iç Çekişler Köprüsü'nü, kadın güzelliğini ve dar kanal boyunca gidip gelen Aşk Ruhu'nu anımsıyorum.

Son derece kasvetli bir geceydi. Piazza'daki büyük saat İtalyan akşamının beşinci saatini ilan ediyordu. Çan Kulesi Meydanı sessiz ve boştu. Eski Dük Sarayı'ndaki ışıklar hızla sönüyordu. Piazetta'dan Büyük Kanal yoluyla evime dönüyordum. Ama gondolüm San Marco kanalının ağzının önüne yaklaşırken iç taraflarından gelen yabanıl, isterik, uzun bir kadın çığlığı gecenin sessizliğini bozdu. Sesten irkilerek ayağa fırladım: Gondolcununsa tek küreği elinden kaydı ve kürek zifiri karanlıkta gözden kayboldu. Bu yüzden kendimizi büyük kanaldan küçüğe doğru giden akıntıya bırakmak zorunda kaldık. İç Çekişler

Köprüsü'ne doğru yavaşça, dev ve sivri tüylü bir kondor gibi sürüklenirken, Dük Sarayı'nın pencerelerinde ve merdivenlerinde bir anda yanan bin meşale bütün o koyu karanlığı morumsu ve doğaüstü bir güne dönüştürdü.
Annesinin kolları arasından kayan bir çocuk görkemli binanın üst kat penceresinden derin ve loş bir kanala düşmüştü. Sakin sular kurbanını usulca yutuvermişti; ve her ne kadar görünürdeki tek gondol benimki olsa da, birçok gürbüz yüzücü şimdiden suya dalmış yüzeyde boşu boşuna o hazineyi aramaktaydı. Ama heyhat! O şimdi ancak dipsizliğin içinde bulunabilirdi. Sarayın girişindeki siyah mermerden geniş kaldırım taşlarının üstünde, suyun birkaç basamak yukarısında, o sırada gören kimsenin asla unutamayacağı bir figür durmaktaydı. Marchesa Aphrodite'ti bu - Venedik'teki herkesin hayran olduğu - neşelinin neşelisi - herkesin güzel olduğu bir yerdeki en hoş kadın - ama yine de yaşlı ve garip Mentoni'nin karısı ve şimdi çamurlu suların derinliklerinde, onun tatlı okşamalarını acı acı düşünen ve minik yaşamını ona seslenme çabalarıyla tüketen o güzel çocuğun, ilk ve tek çocuğunun annesi.
Tek başına duruyordu. Küçük, çıplak ve gümüş gibi beyaz ayaklan altındaki mermerin kara aynasında parlıyordu. Balo için yaptırılmış ve henüz tamamen çözülmemiş olan saçları klasik bir güzelliğe sahip başının etrafında terü-taze bir sümbülünkine benzeyen buklelerle, bir elmas sağanağının arasında kıvrım kıvrım toplanmıştı. Zarif bedenini neredeyse yalnızca kar beyazı, tülbent gibi bir elbise örtüyordu. Ama yaz ortası ve gece yarısı havası sıcak, ağır, durgundu ve o heykel gibi formun hareketleri üstünden Niobe'nin39 üstündeki ağır mermer gibi sarkan, o adeta buğudan elbisenin kıvrımlarını bile kıpırdatmıyordu. Ancak -ne tuhaf!- iri, ışıltılı gözleri aşağı, en parlak umudunun gömülü yattığı o mezara değil - çok daha farklı bir tarafa dönüktü! Eski Cumhuriyet'in hapishanesinin tüm Venedik'teki en görkemli bina olduğunu düşünürüm - ama bu bayan tek çocuğu aşağıda boğulurken ona nasıl böylesine sabit gözlerle bakabiliyordu? O karanlık, kasvetli yer yatak odasının penceresinin tam karşısında yer alıyordu - gölgelerinde - mimarisinde - sarmaşık kaplı ve muhteşem pervazlarında - Marchesa di Montini'nin daha önce bin kez görmemiş olduğu ne olabilirdi? Saçma! - Böyle bir zamanda gözün, çatlak bir ayna gibi, kederinin görüntülerini büyültüp onu yanı başında olduğu halde sayısız uzak yerde aradığını kim anımsamaz ki?
Marchesa'nın birkaç basamak üstünde ve su kapısının kemerinin altında, tamamen giyinmiş halde, bir satiri andıran Mentoni durmaktaydı. Bazen gitarını tıngırdatıyor, arada sırada çocuğunun bulunması için talimatlar verirken ölüme karşı *kayıtsız* gibi görünüyordu. Ben şahsen sersemlemiş ve dehşetten donakalmış haldeydim ve çığlığı ilk duyduğumda geçtiğim dik duruşu koruyor, kımıldayamıyordum. Bembeyaz kesilmiş yüzüm ve kaskatı uzuvlarımla, aralarından o cenaze gondoluyla geçerken heyecan içindeki bu insanlar için hayaletsi ve meşum bir görüntü teşkil etmiş olmalıyım.
Bütün çabalar boşa çıktı. Aramaya katılanların en enerjiklerinden pek çoğu çabalarını azaltıyor, kasvetli bir kedere yenik düşüyordu. Çocuk için pek az umut varmış gibi görünüyordu; (çocuğun durumu anneninkinden ne kadar çok ümitsizdi!) ama şimdi, daha önce Eski Cumhuriyet hapishanesinin bir bölümünü oluşturan ve Marchesa'nın kafesli penceresinin önündeki o karanlık yerin içinden, pelerine sarınmış biri ışığın altına çıktı, baş döndürücü yüksekliğin kenarında bir an durduktan sonra kanala daldı. Bir an sonraysa kollarında hâlâ yaşayan, nefes alan çocukla mermer kaldırım taşlarının üstünde, Marchesa'nın yanında duruyordu. Su çekip ağırlaşmış olan pelerini çözülüp ayaklarının

dibine düşünce, hayretler içinde bakan seyirciler ortaya o zamanlar Avrupa'nın büyük kısmında meşhur olan bir delikanlının zarif figürünün çıktığını gördüler.
Kurtarıcı tek kelime etmedi. Ama Marchesa! Şimdi çocuğunu alacak - bağrına basacak - minik gövdesine tutunup okşamalara boğacak. Heyhat! Onu yabancıdan *bir başkasının* kolları alıyor - onu *bir başkasının* kolları usulca uzaklara, saraya götürüyor! Ve Marchesa! Dudağı - güzel dudağı titriyor:
Gözlerinde yaşlar birikiyor - Pliny'nin kenger otu gibi "yumuşak ve neredeyse sıvı" olan gözlerinde. Evet! O gözlerde yaşlar birikiyor - ve bakın! Kadın ruhuyla birlikte tepeden tırnağa titriyor ve heykel canlanmaya başlıyor! O mermer çehrenin solukluğuna, mermer göğüslerin dolgunluğuna, mermer ayakların kusursuzluğuna birden kontrol edilemez, kızıl bir dalganın yayıldığını görüyoruz. Zarif bedeni hafifçe titriyor, Napoli'de hafif bir esintinin salladığı, çimenlerin arasındaki parlak, beyaz zambaklar gibi.
O kadın *neden* kızarsın! Bunun yanıtı yok - bir anne kalbinin telaşı ve dehşetiyle *yatak* odasından çıkarken minik ayaklarına terliklerini giymeyi ihmal etmiş, o elbiseyi de Venedikli sırtına, ait olduğu yere geçirmeyi tamamen unutmuş olması dışında. Böyle kızarmasının başka ne sebebi olabilirdi? - O vahşi, çekici bakışlarının? O hızla inip kalkan göğüsteki sıradışı telaşın? - O titreyen elin ihtilaçlı baskısı mı? - O el ki, Mentoni saraya girerken kazayla yabancının eline dokundu. Bayanın ona aceleyle veda ederken söylediği o anlamsız sözlerin alçak - tuhaf bir şekilde alçak tonunun sebebi ne olabilirdi? "Sen kazandın-" dedi, veya suların mini tısı beni yanılttı - "sen kazandın - gündoğumun-dan bir saat sonra - buluşacağız - öyle olsun!"
Kargaşa dindi, sarayın içindeki ışıklar söndü ve şimdi tanıdığım yabancı, kaldırım taşlarının üstünde tek başına durdu. Anlaşılmaz bir heyecanla titriyor ve etrafına bakıp bir gondol arıyordu. Ona en azından benimkini sunmalıydım. Bu nezaketimi kabul etti. Su kapısından bir kürek temin ettikten sonra birlikte evine gittik. Yolda kendisini hızla toparladı ve daha önceki tanışıklığımızdan büyük bir sıcaklıkla bahsetti.
Bazı konularda ayrıntıcı olmayı severim. Yabancının vücudu -ondan böyle bahsedeyim, çünkü dünya için hâlâ bir yabancıydı- yabancının vücudu bu konulardan biri. Boy olarak uzundan çok kısa sayılırdı: Ancak bazı yoğun tutku anlarında bedeni irileşiyor, bu iddiayı yalanlıyordu. Gövdesinin hafif, neredeyse ince simetrisi, daha tehlikeli durumlarda çabasızca sergilediği bilinen o Her-kül gücünden çok iç Çekişler Köprüsü'nde sergilediği ani eyleme hazırlığı vaat ediyordu. Bir tanrının ağzı ve çenesiyle - benzersiz, vahşi, iri, berrak, gölgeleri saf eladan yoğun ve parlak bir siyaha kadar değişen gözlerle - ve gür, kıvırcık siyah saçlarla, altlarında ara sıra ışıl ışıl, fildişi gibi parıldayan çok geniş alnıyla - yüz hatları, belki de İmparator Commodus'un mermerden olanları dışında gördüklerimin en klasik anlamda muntazam olanıydı. Yine de çehresi bütün insanların yaşamlarının bir döneminde gördüğü ve bir daha da görmediği simalardandı. Hafızaya yerleşecek özel - yerleşik bir ifadesi yoktu. Görülüp hemen ardından unutulan bir çehreydi - ama belirsiz ve hiç bitmeyen bir anımsama hissini uyandıran bir unutuştu bu. Her ani tutkunun ruhunun herhangi bir vakitte belirgin imgesini o yüzün aynasına düşürmemesinden de değildi bu - o aynada, ayna benzerinde tutku kaybolunca hiçbir izin kalmamasındandı. Maceralı gecemizin sonunda ayrılırken benden, ısrarcı olduğunu düşündüğüm bir tavırla, onu ertesi sabahın *çok* erken bir saatinde ziyaret etmemi istedi.
Bu yüzden gündoğumundan hemen sonra, Rialto civarında, Büyük Kanal'ın suları

üstünde yükselen o kasvetli ama fantastik görkeme sahip yapılardan biri olan Palazzo'suna gittim. Geniş, yılankavi, mozaikli bir merdivenden çıkarılıp benzersiz ihtişamı açık kapıdan gerçek bir parıltıyla taşan, beni hazdan körelten, başımı döndüren bir daireye götürüldüm.
Tanışımın zengin olduğunu biliyordum. Servetinin öyle çok olduğu söyleniyordu ki, bunun gülünç bir abartı olduğunu iddia ettiğim zamanlar bile olmuştu. Ama çevreme bakarken Avrupa'daki herhangi birinin servetinin gücünün etrafımda yanan ve parıldayan, şahane görkemi karşılamaya yetebileceğini sanmıyordum.
Dediğim gibi, güneş yükselmişti, ama oda hâlâ ışıl ışıl aydınlatılıyordu. Bundan ve arkadaşımın yüzündeki bitkin ifadeden bir önceki gece hiç uyumamış olduğu sonucuna varıyorum. Dairenin mimarisindeki ve süslemelerindeki açık hedefin göz kamaştırmak ve şoke etmek olduğu açıktı. Teknik açıdan uyum olarak adlandırılan şeye ya da ulusal niteliklere *dekorasyonda* çok az önem verilmişti. Nesneden nesneye bakarken insanın gözü hiçbirine takılmıyordu - ne Yunan ressamların *grotesklerine,* ne İtalya'nın en iyi döneminden heykellere, ne de eğitimsiz Mısırlıların dev oymalarına. Odanın her yerindeki şatafatlı perdeler kaynağı belirsiz, hafif, melankolik bir müziğin titreşimleriyle sallanıyordu. Tuhaf, kıvrımlı tütsülerden yükselen karmaşık ve birbirine zıt, hoş kokular zümrüt yeşili ve menekşe rengi, titreşen, oynayan sayısız alevle birleşip duyulara akın ediyordu. Yeni doğan güneşin ışınları her biri açık kırmızı tek bir cam tabakasından oluşan pencerelerden girip her şeyi aydınlatıyordu. Doğal görkemin ışıkları kornişlerinden erimiş gümüş şelaleleri gibi akan perdelerden sağa sola bin bir akisle yansıyarak, en sonunda yer yer yapay ışıkla karıştı ve parlak, duru görünümlü, kızıl altın rengi bir halının üstünde donuk yığınlar halinde ağnayarak uzandı.
"HA! HA! HA! - HA! HA! HA!" - diye güldü ev sahibi, ben odaya girince bir koltuğu gösterip oturmamı işaret ederek ve bir kanepeye uzanarak. "Görüyorum ki," dedi, böylesine tuhaf bir karşılamanın faienseance'ına hemen alışamadığımı görerek - "Görüyorum ki dairem sizi şaşkına çevirdi - heykellerim - tablolarım - mimari ve döşemecilikteki orijinal tasarımım - sarhoş oldunuz, değil mi? Görkemimden? Ama lütfen beni bağışlayın, (burada alçalan sesini sıcaklık bürüdü) zalim kahkahamı bağışlayın. Öyle şaşkın görünüyordunuz ki.
Hem bazı şeyler öyle komiktir ki insan ya gülmeli, ya da ölmelidir. Ölerek gülmek görkemli ölümlerin en görkemlisi olsa gerek! Sor Thomas More -mükemmel bir adamdı Sor Thomas More- Sör Thomas More gülerek öldü, anımsarsınız. Ravisius Textor'un *Absürdlükhr*'inde de hayatları aynı muhteşem şekilde son bulan karakterlerin uzun bir listesi vardır. Ama biliyor musunuz," dedi kendisini düşüncelere kaptırarak, "Sparta'da (şimdiki Palaeochori'de), Sparta'da, hisarın batısında, ayırt etmesi güç bir yıkıntılar kaosunun ortasında bir tür *socle* vardır ve üstündeki yazısı hâlâ okunabilmektedir.
ΓΕΔΑΣΜΑ'nın parçası oldukları şüphesizdir. Sparta'da binlerce farklı tanrıya adanmış binlerce tapınak ve mabet vardı. Diğerleri yıkılmışken Kahkaha sunağının ayakta kalmış olması ne tuhaf! Ama şu andaki durumda," diye devam etti, sesini ve tavrını tuhaf bir şekilde değiştirerek, "sizinle eğlenmeye hakkım yok. Şaşırmakta haklısınız. Avrupa bunun kadar; küçük, muhteşem, özel odam kadar güzel bir şey üretemez. Diğer odalarım kesinlikle buna benzemez; yavan modanın abartılmış halleridirler o kadar. *Bu* modadan daha iyi, değil mi? Ama bunun görülmesi bile öfkelendirmeye yeter - buna ancak babalarından kalma tüm mirası harcayarak sahip olabilecek kişileri. Ancak böyle bir

küstahlığa karşı tedbirimi aldım. Benimle *uşağımın* dışında, tek bir istisna haricinde, gördüğünüz şekilde döşendiğinden beri bu görkemli dairenin gizemlerinin içine ayak basmasına izin verilen tek insan sizsiniz!"
Başımı eğip anladığımı belirttim; çünkü görkemin, hoş kokuların ve müziğin yoğunluğu, beklenmedik hitap tarzı ve tavrıyla da birleşince, takdirimi bir iltifata dönüşebilecek bir şekilde ifade etmekten alıkoyuyordu beni.
"Burada," diye devam etti, kalkıp koluma girerek ve dairenin içinde gezinerek, "burada Yunanlılardan Cimabuelilere ve Cimabuelilerden günümüze dek ressamların tabloları var. Gördüğünüz gibi çoğu sanatsal bir zevk anlayışına bağlı kalınmadan seçildi. Ancak hepsi de böyle bir odaya uygun resimler. Burada adı bilinmeyen dahilerin bazı başyapıtları da var - burada zamanlarında ünlenmiş, akademisyenlerin keskin zekasının sessizliğe ve bana terk ettiği insanların bitmemiş taslakları var. Ne düşünüyorsunuz," dedi, konuşurken ansızın bana dönerek -"Bu Madonna della Pietâ hakkında ne düşünüyorsunuz?"
"Bu Guido'nun!" dedim mizacımın tüm heyecanıyla, çünkü üstün güzelliğini dikkatle incelemekteydim. "Bu Guido'nun! - Bunu nasıl ele geçirebildiniz? - Venüs heykel için neyse bu da hiç tartışmasız resim için odur."
"Ha!" dedi düşünceli bir sesle, "Venüs mü - güzel Venüs mü? - Medicili Venüs mü? Minik kafalı ve saçı yaldızlı Venüs mü? Sol kolun bir kısmı ve sag kolun tamamı (burada sesi öyle alçaldı ki, güç duyulur oldu) restorasyon. Bence o sağ kolun işvesinde tüm yapmacıklıkların özü yatıyor. *Bana* Canova'yı verin! Apollo'yu da! - Bu bir kopya - buna şüphe yok - Apollo'nun övüngen ilhamını göremeyen, kör bir aptalım ben! Antonius'u yeğlemekten - yardım edin bana, Antonius'u yeğlemekten kendimi alamıyorum. Heykeltıraşın heykelini mermer bloğunun içinde bulduğunu söyleyen Socrates değil miydi? O halde Michelangelo'nun şu beyti kesinlikle orijinal değil-
Non ha l'ottimo artista alcun concetto Che
un marmo solo in se non circonscriva.
Gerçek centilmenlerin tavrında, bu farkın nerede olduğunu bir çırpıda tam olarak belirleyemesek de, bayağılık taşıyandan farklı bir yön olduğunun her zaman ayırdında olduğumuz söylenegelmiştir veya söylenmelidir. Bu sözün içeriğini tanışımın tavırlarına tüm gücüyle uygularken, o olaylı sabahta ahlaki mizacına ve karakterine daha da uygun olduğunu hissettim. Onu temelde diğer bütün insanlardan ayırır görünen o ruh tuhaflığını da en iyi şekilde - Persepolis'in tapınaklarının kornişlerindeki maskelerin gözlerinden kıvrılarak dışarı çıkan engerekleri andıran - en küçük eylemine bile etki eden - boş vakitlerini elinden alan - onun mutluluk patlamalarıyla iyice karmaşıklaşan yoğun ve sürekli bir düşünce *alışkanlığı* olarak tanımlayabilirim.
Ancak önemsiz konuları çabuk çabuk, uzun uzadıya açıklarken kullandığı iç içe geçmiş şakacı ve ağırbaşlı tondaki belli bir telaş havasını - eylemlerindeki ve konuşmasındaki sinirli bir aşırı tatlı dillilik halini - bana hep anlaşılmaz gelen ve bazen de endişelendiren huzursuz, heyecanlı tavırlarını ister istemez fark ediyordum. Ayrıca sık sık belli ki başını unuttuğu bir cümlenin ortasında durup büyük bir dikkatle, ya bir ziyaretçinin geldiği beklentisiyle ya da hayali seslere kulak kabartıyordu.
Bu hayallerin ya da zahiri dalgınlık duraksamalarının birinde, yanımdaki bir kanepenin üstünde duran, şair ve bilgin Politian'ın güzel trajedisi "Orfeo"nun (ilk yerli İtalyan trajedisi) bir sayfasını çevirirken kurşunkalemle altı çizili bir pasaja rastladım. Üçüncü perdenin sonlarında yer alan bir pasajdı bu - son derece heyecanlandırın bir pasajdı - saf değil lekeli bile olsa, hiçbir erkeğin yepyeni

bir hissin heyecanını hissetmeden - hiçbir kadının iç geçirmeden okuyamayacağı bir pasajdı. Bütün sayfa taze gözyaşı lekeleriyle doluydu ve karşı sayfada aşağıdaki İngilizce dizeler vardı. Bunlar tanışımın karakterine öyle ters düşen bir yazıyla yazılmıştı ki, onun tarafından yazıldığını anlamakta zorlandım.

Sen benim için her şeydin, aşkım,
Ruhum yanardı özleminle-Sen
denizde yeşil bir adaydın, aşkım,
Bir mabet ve bir çeşme,
Peri meyveleri ve çiçeklerle bezeli;
Ve tüm çiçekler benimdi.
Ah, uzun sürmeyecek kadar güzel rüya;
Ah, yıldızlı Umut
Kararmak için doğmuşsa!
Gelecekten bir ses haykırsa da
"İleri!" diye - geçmişin (o loş, derin kanyonun!) üstünde
Ruhum tereddütle uzanıyor,
Dilsiz, hareketsiz, donakalmış halde!
Çünkü heyhat! Heyhat! tükendi.
Benim için yaşamın ışığı.
"Bitti - bitti - bitti," (Böyle
diyor yaslı denizin sesi
Kıyıdaki kumlara,)
Yıldırımı yiyen ağaç gonca vermez bir daha,
Vurulan kartal süzülmez gökyüzünde asla!
Şimdi bütün saatlerim translarla geçiyor;
Bütün gece düşlerimde Kara
gözlerin bakıyor, Ve adımların
parlıyor,
Semavi danslarla,
İtalyan deresinin yanında.
Yazıklar olsun! O lanetli zamana
Seni büyük dalganın üstüne koydukları,
Aşktan çekip aldıkları ünvanlı yaşa ve suça,
Ve uğursuz bir yastıga-
Benden aldılar seni, benden ve sisli diyarımızdan,
Gümüşi söğüt ağlıyor orada!

Bu dizelerin İngilizce yazılmış olması -yazarın bildiğini sanmadığım bir dildi bu- beni pek şaşırtmadı. Başarılarının ve onları gözlerden gizlemekten aldığı tuhaf hazzın çok iyi bilincinde olduğumdan böyle bir keşif beni hayrete düşüremezdi. Ama şiirin yazıldığı yer, itiraf etmeliyim ki, beni epey şaşırttı. Orijinal olarak *Londra'da* yazıldığı belirtilmiş, sonra bunun üstü karalanmıştı - ancak dikkatli bir gözün okumasını engelleyecek kadar değil. Söylediğim gibi, bu beni epey şaşırttı; çünkü arkadaşımla yaptığım daha önceki bir konuşmada Londra'da herhangi bir zamanda Marchesa di Mentoni'yle (kendisi evliliğinden birkaç sene önce bu şehirde oturmuştu) tanışıp tanışmadığını özellikle sorduğumu çok iyi anımsıyorum; ve yanılmıyorsam bana verdiği cevaptan Büyük Britanya'nın başkentine hiç ayak basmadığını anlamıştım. Burada bahsettiğim kişinin *İngiltere'de* yalnızca doğmakla kalmayıp, eğitimini de orada gördüğünü birden fazla kişiden işittiğimi de belirteyim (ihtimal dışı bu kadar yön içeren bir habere inanmadım elbette).

"Bir tablo var ki," dedi, benim trajediyi fark etmiş olduğumu anlamadan - "bir tablo var ki onu henüz görmediniz." Ve bir örtüyü çekerek Marchesa Aphrodite'in tam boy bir portresini gözler önüne serdi.
İnsan sanatı onun insanüstü güzelliğini ancak bu kadar betimleyebilirdi. Bir önceki gece Dük Sarayı'nın merdivenlerinde, önümde durmuş olan o göksel figür tekrar karşımdaydı. Ama gülümsemeyle ışıl ışıl aydınlanmış yüzünde yine de güzellerin kusursuzluğunun ayrılmaz bir parçası olan (anlaşılmaz bir anormallik!) bir melankoli gizliydi yer yer. Sağ kolu göğsünün üstünde kıvrılmıştı.
Sol koluyla aşağıya, tuhaf şekilli bir vazoya işaret ediyordu. Tek bir küçük peri ayağı yere ancak dokunuyordu. Güzelliğini çevreler ve yüceltir gibi görünen parlak bir atmosferde hayal edilebilecek en narininden bir çift kanat havada belli belirsiz seçilmekteydi. Bakışımı tablodan arkadaşıma çevirdim ve Chapman'in *Bussy* D'Ambois'inin enerjik sözleri içgüdüsel olarak dudaklarımda titreşti:
"Ayakta duruyor
Orada bir Latin heykeli gibi! Ayakta duracak
Mermere dönüştürene dek ölüm kendisini!"
"Gelin!" dedi en sonunda, üstünde fantastik lekeli kadehler ve portrenin önündekinin aynısı, Johannisbergerle dolu olduğunu düşündüğüm iki sıradışı büyük Etrüsk vazosunun durduğu bol emayeli, som gümüşten bir masaya dönerek.
"Gelin!" dedi birden, "içelim! Vakit erken - ama içelim. *Gerçekten de* erken," diye devam etti düşünceli bir şekilde, ağır altın çekiçli bir melaike daireyi gündoğumundan sonraki ilk saatle çınlatırken. - *"Gerçekten de* erken, ama ne önemi var ki? İçelim! Bu çiğ ışıklı lambaların ve tütsülüklerin bastırmaya can attığı şu vakur güneşi selamlayalım!" Ve, benimle kadeh kaldırdıktan sonra, birkaç kadeh şarabı arka arkaya çabucak içti.
"Düşlemek," diye devam etti, tütsülüklerden birini kaldırıp yoğun ışığıyla o muhteşem vazolardan birini aydınlatırken — bağlantısız konuşmasının tonunu tekrar benimseyerek - "düşlemek hayatımın uğraşı oldu. Bu yüzden gördüğünüz gibi kendime bir düşler çardağı yaptım. Venedik'in göbeğinde daha iyisini yapabilir miydim? Evet, etrafınızda karmakarışık mimari süslemeler görüyorsunuz. Tufan öncesi motifleri lonya'nın iffetine ters düşüyor ve Mısır'ın sfenksleri altın halıların üstünde uzanıyor. Ama bu etki yalnızca ürkekler için bağdaşmazlık içeriyor. Yerlere ve özellikle de mekanlara uygunluk insanlığın görkem üstüne düşünmekten ödünün kopmasına sebep olan umacılardır. Ben bir zamanlar bir dekoratördüm: Ama o delilik yüceltisi ruhumu kara bir tabut örtüsüyle örttü. Şimdi bütün bunlar hedefime daha uygun. Bu arabesk tütsüler gibi, ruhum da alevler içinde kıvranıyor ve bu sahnenin deliryumu beni şimdi hızla gitmekte olduğum o gerçek düşler diyarının daha çılgınca vizyonlarına hazırlıyor." Burada birden duraksadı, başını göğsüne eğdi ve duyamadığım bir sesi dinler göründü. En sonunda doğrularak yukarı baktı ve ağzından Chichester Piskoposu'nun dizeleri döküldü:-
"Orada beni bekle! O yankılı vadide
Mutlaka buluşacağım seninle."
Ardından şarabın üstündeki etkisini itiraf ederek bir kanepeye boylu boyunca uzandı.
Şimdi merdivenden gelen hızlı ayak sesleri duyuluyordu ve bunu kapının gürültüyle çalınması izledi. Tam ikinci bir kargaşa beklerken Mentoni'nin evinden bir uşak odaya daldı ve, duygu yoğunluğundan dolayı boğuk çıkan titrek bir sesle, şu tutarsız sözleri söyledi: "Hanımım! - Hanımım! - Zehirlendi! - Zehirlendi! Ah güzel - ah güzel Aphrodite!"

Şaşkınlıkla kanepeye koşup uyuyan adamı uyandırmaya çalıştım. Ama uzuvları kaskatıydı - dudakları mosmordu - az önce ışıltılar saçan gözleri ölüme mıhlanmıştı. Sendeleyerek masaya doğru geriledim - elim çatlak ve kararmış bir kadehe değdi - ve korkunç gerçek ruhumda bir anda, bir şimşek gibi çaktı.

AHMET ÜMİT

AŞK ÖLÜME BENZER

Sorgu odasının içini gösteren pencerenin önünde durmuş, iskemlede oturmakta olan genç adamı izliyorum. O, benim farkımda değil, karşısındaki büyük aynanın aslında odanın dışardan görüldüğü bir pencere olduğunu nereden bilsin zavallı. Başını hafifçe öne eğmiş, sakin sakin sigara içiyor. Sanki üç cinayetle suçlanan bir sanık değil de rastlantı sonucu buraya düşmüş, gerçek anlaşılınca elini kolunu sallaya sallaya kapıdan çıkıp gidecek olan masum biri.

Yirmi yıllık meslek hayatımda her çeşit katille karşılaştım; bu, karıncayı bile incitemez diyebileceğiniz kadınlar, insanı sulu götürüp susuz getirecek kadar becerikli olanlar, ruhlarını cinayetlerle besleyen gizli psikopatlar, hiç istemediği halde olayların zorlamasıyla elini kana bulayan zavallılar, envai türlüsü. Ama onların hiçbiri "suçsuz" duygusu uyandırmamıştı bende. Bu delikanlıya bakarken, ilk kez bir zanlının "suçsuz" olabileceğini düşünüyorum; üstelik evinde ele geçirdiğimiz kanıtlara, hatta cinayetleri işlediğini itiraf etmesine karşın. Niye böyle düşündüğümü bilmiyorum; aynı yaşlarda bir oğlum olduğu için mi? Belki, ama tek nedenin bu olduğunu sanmıyorum. Bu çocuğun yenilgiyi kabullenmiş bakışlarında, uysal davranışlarında öyle bir şey var ki... İnsan, onun katil olduğunu kabul edemiyor.

Yakışıklı bile değil, ama yüzünde ince, kırılgan, kendini ortaya koymaktan çekinen bir ifade var. Sanki Tanrı bir kız ile bir delikanlının çizgilerini üst üste koyup öyle biçimlendirmiş yüzünü. Sokakta, otobüste bakışlarınız karşılaşsa ona gülümsemeden geçemezsiniz. Ben gözlerimi delikanlıya dikmiş, böyle düşünürken, kapı açılıyor, gelen yardımcım Ali.

"Kız gelmedi mi Amirim?" diye soruyor.

"Yoo, uyuşturucu testi bitti mi?"

"Bitmek üzereydi. Birazdan Nermin getirir herhalde. Bu yüzleşmeye gerek var mıydı Amirim?"

"Var. Bence kız da, oğlan da bir şeyler saklıyor."

"Kızı bilmem, ama oğlanın sağlam ayakkabı olmadığı belli."
"Öğrenci mi bunlar?" diye soruyorum.
"Bunlara öğrenci denir mi bilmem? Altı yıldır üniversitedeler. Günlerini gün ediyorlarmış anlaşılan."
"Nasıl geçiniyorlarmış?"
"Kıza babası para yolluyormuş. Oğlan da barlarda garsonluk yapıyormuş."
Başımla sorgu odasındaki çocuğu göstererek, soruyorum.
"Eroin de kullanıyormuş öyle mi?"
"Eroini de denemiş, ama daha çok kuru; esrar, hap falan gibi şeyler." Duraksıyor; yüzüme dikkatle baktıktan sonra, geniş alnını kırıştırarak soruyor. "Cinayetlerin altında uyuşturucu ticareti mi var, diyorsunuz?"
"Emin değilim" diyorum dalgın bir tavırla.
"Bence fazla kuşkulu davranıyorsunuz Amirim. Oğlan da suçunu itiraf etti zaten."
"Ama cinayetleri neden işlediğini anlatmadı hâlâ" diyorum, işimizin henüz bitmediğini hatırlatmak için.
"Kız, kıskançlık yüzünden dedi ya!"
"Bu kızın ifadesi. Çocuk ise kızdan bile söz etmedi."
"Kızla birlikte çekilmiş fotoğrafları var elimizde."
"Olabilir" diye açıklıyorum. "Ama bu cinayet nedeninin kıskançlık olduğunu kanıtlamaz."
"Yapmayın Amirim" diyor Ali. "Her şey gün gibi ortada, çocuk deli gibi aşıkmış kıza."
"Kızın bulaştığı cinayetleri üstlenmesi için bundan daha iyi bir gerekçe olmaz." Bir an ikimiz de susuyoruz. Sonra sanki kendi kendime mırıldanıyormuş gibi söyleniyorum: "Nedense o kıza hiç güvenmiyorum."
Daha sözümü bitirmeden önde kız, arkada bizim gedikli memurlarımızdan Neriman kapıdan içeri giriyorlar. Kızı izliyorum, sırtında deri ceket, altında ise bacaklarının bütün güzelliğini sergileyen kahverengi bir mini etek var. Soğukkanlı görünmeye çalışıyor, ama gergin olduğu her halinden belli. İçeri girer girmez bakışları bir an sorgu odasındaki delikanlıya kayıyor. Gözlerinde nefretten çok sıkıntı var. Fazla bakmıyor zaten, önce beni şöyle bir süzüyor, sonra gülümseyerek Ali'ye dönüyor, bir şeyler söylemek üzereyken, Neriman daha önce atılıyor:
"Test bitti Amirim" diyor bana dönerek. "Asım Bey sonucu size bildirecekmiş."
"Tamam Neriman sağol. Sen işine dönebilirsin."
Neriman kapıdan çıkarken kız, bana değil de Ali'ye soruyor.
"Beni ne zaman göndereceksiniz?" Sesinde kaygıdan çok, flörte hazır olduğunu haber veren kırıtkan bir tını var.
Ali gülümsemesine engel olamayarak, yumuşak bir yanıt vermeye hazırlanırken, araya giriyorum.
"İşin bittiği zaman."
"Anlamıyorum" diyor kız, bana mı, yoksa Ali'ye mi bakacağım bilemeden. "Size katili yakalatıyorum, teşekkür edeceğinize, gözaltına alıyorsunuz."
"Gözaltında değilsiniz" diyor Ali, tatlı sert bir tavırla.
Kız gerginleşmeye başlıyor:
"Nasıl gözaltında değilim. Uyuşturucu testi bile yaptınız bana."
"Sesini yükseltme!" diye, uyarıyorum onu sert bir tavırla.
Bir adım geriliyor, neredeyse ağlamaklı bir sesle söyleniyor:
"Sesimi yükseltmiyorum, sadece beni ne zaman bırakacaksınız onu öğrenmek istiyorum."
"Bakın" diyerek, yine Ali giriyor araya. "Bu basit bir sorgulama değil. Ortalıkta üç cinayet var. Anlamalısınız."
Ali'nin kıza yalakalanması canımı sıkıyor, ama bir şey söylemiyorum.

"Söylediklerimize inanmıyor musunuz?" diyor kız. Bizimkinin yatıştırıcı konuşmasından cesaret almış olmalı.
"Elbette inanıyoruz" diyor Ali, anlayışlı bir ses tonuyla. "Ama en ufak bir nokta bile karanlıkta kalmamalı. Zanlıyla yüzleştireceğiz sizi."
Kızın yüzünün sarardığını fark ediyorum, korkuyla bir adım geriliyor.
"Bu şart mı?" diye soruyor.
"Şart" diyorum. "Zanlı ifadesinde senden hiç bahsetmedi."
"Bahsetmedi mi?" diyor kız. Alt dudağının hafifçe aşağıya sarktığını görüyorum, bu duruma gerçekten şaşırmış gibi görünüyor. "Peki, o zavallı adamları niye öldürdüğünü de anlatmadı mı?"
Ona yanıt verecekken, telefon çalıyor, yanan ışıktan dahilî olduğunu anlıyorum, Ali'den önce davranarak, kaldırıyorum ahizeyi.
"Alo, ben Başkomiser Nevzat."
"Selam ben Asım, Amirim. Şu gönderdiğiniz kız."
"Evet" diye soruyorum ciddileşerek.
"Sınırı çoktan geçmiş" diyor Asım, sesinde üzüntüden çok bu tür olayları kanıksamış bir insanın umursamazlığı var. "Üç yıldır aralıksız kullanıyormuş."
Gözucuyla kıza bakıyorum, kendisi hakkında konuştuğumuzu anlamış, dikkatle beni dinliyor. Ona duyurmak için inadına yüksek sesle soruyorum.
"Eroin mi?"
"Önceleri esrarla başlamış, son bir yıldır eroine devam ediyormuş."
"Öyle mi?" diyorum, abartıyla başımı sallayarak. Niyetim kızı korkutup sakladığı bir şey varsa öğrenmek. "Başka ne çıktı?"
"Hepsi bu Amirim. Ayrıntılı raporu yarın alırsınız."
"Tamam, sağol Asım" diyerek kapatıyorum telefonu.
Kız gergin bir ifadeyle yüzüme bakıyor. Dudaklarımda küçümseyen bir gülümsemeyle ben de onu şöyle bir süzdükten sonra:
"Eee, anlat bakalım masum kız" diyorum. "Ne zaman başladın uyuşturucuya?"
"Benim uyuşturucu kullanmamla bu cinayetlerin ne ilgisi var?" diyerek arsızlaşmaya başlıyor.
"Anlatırsan öğreneceğiz" diyorum.
"Anlattım ya" diyor, iki elini yana açarak, "içerdeki manyak beni kıskandı, bu yüzden öldürdü adamları. Hepsi bu."
Başımla sorgu odasını göstererek:
"O böyle söylemiyor ama" diyorum.
Kız afallayarak:
"Ne... ne söylüyor" diye kekeliyor.
"Gerçeği söylüyor" diyorum. "Senin de bildiğin gerçeği."
"Gerçek benim anlattığım. O çıldırmış..."
"O zaman karşılaştıralım sizi" diyerek, Ali giriyor devreye. Benim bozulduğumu fark etti anlaşılan, durumu kurtarmaya çalışıyor. "Böylece gerçek ortaya çıkar."
"Tamam" diyor, bu işten kurtuluş olmadığını anlayan kız. "Hadi gidip yüzleşelim sununla."
Bir an Ali'yle göz göze geliyoruz, sonra sorgu odasına yöneliyoruz.
İçeri girdiğimizi gören delikanlı, önce boş gözlerle süzüyor bizi, ama aramızda kızı görür görmez rengi atıyor, telaşla ayağa kalkarak:
"Onu niye getirdiniz?" diyor.
Ali çevik adımlarla delikanlıya yaklaşıyor, omzundan bastırarak yeniden iskemlesine oturtuyor.
"İzin almadan konuşma" diyor, tehditkâr bir sesle. Ama dinleyen kim.

"Onu niye getirdiniz?" diye tekrarlıyor delikanlı. Bunun üzerine Ali'nin tokadı yüzünde patlıyor.

"Sana, sus dedim!"

Delikanlı tokadın etkisiyle yana savruluyor, iskemleden düşmekten son anda kurtuluyor.

Ali, çocuğa vururken kızın yüzünün buruştuğunu görüyorum, ağlamaya başlıyor. Bir an delikanlıya acıdığını düşünüyorum, ama sandığım gibi çıkmıyor, kız gözyaşları içinde delikanlıya bakarak bağırmaya başlıyor:

"Manyak bu, manyak! Başıma ne geldiyse onun yüzünden geldi. Benim hiçbir suçum yok."

Ne olup bittiğini anlamayan delikanlı, bir yandan yediği tokadın etkisiyle patlayan dudağından sızan kanı silmeye çalışırken, bir yandan da sitem dolu gözlerle kıza bakıyor.

"Öldürdün onları" diye bağırmaya devam ediyor kız. "Onları sen öldürdün. Niye benim üzerime atıyorsun. İstemedim ulan seni. Hiç istemedim."

Delikanlının kanayan dudağında bir gülümseme beliriyor, gözlerinin dolduğunu görüyorum.

"Biliyorum, beni istemediğini biliyorum" diye mırıldanıyor, sonra aniden sesini yükselterek çılgın gibi bağırmaya başlıyor, "Onun için öldürdüm. Evet onları ben öldürdüm, bu orospunun hiçbir suçu yok."

Ali, delikanlıya yeniden vurmaya hazırlanırken:

"Tamam" diyorum. Yardımcım dönüp yüzüme bakıyor. "Sen kızı çıkar."

Ali duraksıyor.

"Dediğimi yap" diye tekrarlamak zorunda kalıyorum. Çaresiz, kızı alıp gidiyor. Sessiz sessiz ağlamakta olan delikanlının karşısına bir iskemle çekip oturuyorum. Cebimden sigara paketini çıkarıp uzatıyorum. Farkında değil, eline dokunuyorum, başını kaldırıp ıslak gözlerle bakıyor, sigarayı görünce alıyor. Hâlâ hafifçe kanayan dudağına yerleştiriyor. Sigarasını yakıyorum, derin bir nefes çekiyor. Kendiminkini de yaktıktan sonra:

"Seni nasıl yakaladığımızı biliyor musun?" diyorum.

Ağlamayı kesip, dikkatle yüzüme bakıyor.

"Hayır" diyor ama, sanki alacağı kötü haberi sezinlemiş gibi gözbebekleri dehşet içinde büyüyor.

"İşte bu korumaya çalıştığın kız" diyorum, elimle kapıyı göstererek. "Seni, o ihbar etti."

İnanmamış gibi yüzüme bakıyor.

"Yalan söylemiyorum, geçen akşam telefonla aradı bizi. Üç cinayeti de senin işlediğini söyledi. Böyle çok ihbar alırız, önce ona inanmadık, 'Merkeze gel' dedik. Bir saat sonra buradaydı."

Delikanlı içini çekerek, başını önüne eğiyor. Sanki bütün dünyanın yükü omzuna yığılmış gibi küçülüyor, un ufak oluyor. Elimle omzuna dokunuyorum.

"Bak evlat" diyorum. "îşin zor. Anlat, belki sana yardımım dokunur."

Hafifçe başını kaldırıyor, kaşlarının altından yüzüme bakıyor.

"Onu çok sevmiştim Komiserim" diyor. Devam edeceğini sanıyorum, ama susuyor. Bir an ben de ne söyleyeceğimi bilemiyorum. Tek dekoru iki iskemle olan bu odada bir süre öylece oturuyoruz. Sonunda bu sessizliğe dayanamıyorum, sırf konuşmuş olmak için:

"Seven insan öldürmez" diyorum. "Bana yalan söyleme."

Yüzüme bakmadan başını sallıyor.

"Sen hiç sevmemişsin Komiserim" diyor. "Seven insan, ama gerçekten seven insan her şeyi yapar... Ben bu kız için öldürdüm."

"Peki neden o üç adam?"

"Onunla yattıkları için diyebilirim, ama asıl neden bu değil. Kendimi öldürmeyi beceremediğim için öldürdüm onları.."

"Kendini mi öldürecektin?"

"Evet, o herifle karşılaşmasaydım yapacaktım bunu."

"Hangi herifle?"
"İlk öldürdüğüm adam, şu hah tüccarı..."
"Marmaris'teki mi?"
"Evet, işte o. Marmaris'e gittik bu karıyla beraber. Güya beni aldatmaya son verecekti. Artık yaşlı zengin sevgililerinin hepsini bırakacaktı. Bursa'dakini, İstanbul'dakini. Çünkü evlenmeye karar vermiştik. Çünkü onları değil beni sevdiğini söylemişti. Ona inandım Komiserim. Zaten ben, ona hep inanırım. Kaç defa aldattı beni, gözlerimin içine kara kara bakarak kaç defa alay etti benimle, kaç kere yalan söyledi, kaç defa çekip gitti geceleri bir başıma bırakarak. Her defasında inandım, her defasında bağışladım onu. Yine bağışlamıştım, yine birlikteydik. Yeni başlangıcımız için gittik Marmaris'e.
İlk iki gün her şey çok güzeldi. Üçüncü gün odamıza garip telefonlar gelmeye başladı. Telefonu o açıp, konuşuyor, 'Kim o?' diye sorduğumda, 'Hiç, bir kız arkadaşım" diyordu. Telefonu ben açınca karşı taraf konuşmuyordu. Yine beni aldattığım hissettim. O gece tartıştık. Tartışma uzayınca:
'Ben özgür bir kızım, bana karışamazsın' diyerek çekip gitti. Önce aldırmadım, ama dakikalar ilerledikçe koymaya başladı. Onsuz yapamıyordum, direnmek istedim, peşinden gitmemek için kendimi çok zorladım, olmadı. Ayaklarım sanki kendiliğinden beni sokağa sürükledi. Kaç bar, kaç disko dolaştığımı bilmiyorum. Geceyarısına doğru deniz kıyısında yarı açık bir diskotekte oldukça yakışıklı bir gençle sarmaş dolaş dans ederken buldum onu. Barda bir yer bulup yan yana dizilmiş kadınlı erkekli kalabalığın arasına sokuldum. Bir içki söyledim kendime, sonra orada öylece durup, kendini, müziğin ritmine bırakarak, delikanlının bedenine yapıştırmış dans eden sevgilimi seyrettim. Sevgilim yoruluncaya kadar, tek bir hareketini bile kaçırmadan izledim. Sonunda yoruldu, yakışıklı kavalyesinin koluna girerek salına salına bara yaklaştı. Sanki mutluluktan uçuyordu, kendimi göstermesem beni dünyada fark etmezdi. Belki de doğrusu oydu, belki de ona hiç bulaşmamalıydım. Yapamadım; yıkılmış, yenilmiş bir gülümseyişle dokundum omzuna, dönüp de beni karşısında görünce, bütün tadı kaçtı.
'Yine mi sen? Ne var, yine ne var?' diyerek, bana çıkışmaya başladı. Barışmak istediğimi söylemeye, yeniden konuşmak istediğimi açıklamaya çalıştım, dinlemedi bile, yanındaki herife iyice sokularak, 'Hadi hayatım gidelim' dedi.
Bu ilk defa olmuyordu. Ama bu gece son olacaktı, kolundan tutup sertçe çektim.
'Gitmeyeceksin' dedim. 'Konuşacağız.'
Yüzüm öyle korkunç bir hal almış olmalı ki yanındaki delikanlı, değil bana karşı koymak birkaç adım gerilemişti bile. Oğlan sanki kaçmak için fırsat arıyor gibiydi. Ama bizimki dişi bir kaplan gibi üzerime atılarak yakama yapıştı,
'Ne konuşacağız oğlum' diyerek bağırmaya başladı. 'Ne istiyorsun benden? Çek git.'
Bu defa ben onu tutup sarsmaya başladım.
'Gitmeyeceğim, sen de gitmeyeceksin. Oturup konuşacağız.'
Yakışıklı kavalye işin ciddiyetini kavrayınca, iyice tırstı.
'Yaa kusura bakmayın, ama benim gitmem lazım' diyerek uzaklaştı. Bizimki iyice çıldırmıştı. Önce gitmekte olan çocuğun ardından küçümseyen gözlerle baktı, sonra bana döndü. Onu hiç bu kadar öfkeli görmemiştim.
'Tamam lan' dedi. 'Gel konuşalım.'
Birlikte diskodan çıkıp, kumsal boyunca yürümeye başladık. Yürürken bir ara gözlerim denize takıldı, biz ne kadar öfkeliysek deniz tersine o kadar sakindi. Tatlı bir meltem sanki olan bitenden habersizmiş gibi yüzümüzü okşayıp duruyordu. Diskodan biraz uzaklaştıktan sonra dönüp karşıma dikildi, eliyle göğsümden itekleyerek:
'Ne istiyorsun sen?' diye bağırdı.
'Neden bağırıyorsun?' dedim, sesimi yumuşatarak. 'Gel oturup sakin sakin konuşalım.'
'Benim seninle konuşacak bir şeyim yok. Peşimi bırak' dedi.

'Hani beni seviyordun, hani evlenecektik?' diye söylendim, sitemkâr bir sesle.
'Yalan söyledim. Seni hiç sevmedim. Kullandım lan seni. Anlıyor musun kullandım.'
'Böyle konuşma!' dedim. Onu tehdit etmek gibi bir amacım yoktu, ama öyle sandı.
'Konuşursam ne olur? Ne yaparsın öldürür müsün beni?'
'Seni değil, kendimi öldürürüm' dedim.
Hemen çantasını açtı, her zaman yanında taşıdığı falçatasını çıkarıp elime verdi.
'Al lan' dedi. 'Bununla öldür kendini. Öldür de kurtulayım senden.'
Sonra dönüp gitti. Elimde falçata, kumsalda öylece kalakaldım. Yıkılmış bir halde otele döndüm. Eşyaları oradaydı, çıkmadan önce yıkandığı havlu henüz kurumamıştı, oda, perdeler her yer onun parfümü kokuyordu. Yatağın onun yattığı bölümüne uzanıp ağladım. Bütün aşağılamalarına rağmen ondan vazgeçemiyordum. Kulağım kapıda çıkıp gelmesini, benden özür dilemesini bekledim, ama gelmedi. Sabaha doğru sızmışım. Uyanınca bir ara kahvaltıya indim, geldiğimde eşyalarının olmadığım gördüm. Resepsiyondaki görevli, hanımefendinin yedek anahtarla kapıyı açtırıp eşyalarını aldığım söyledi. Beynimden vurulmuşa döndüm. Otelden çıkıp, yine onu aramaya başladım. Başka otellere, pansiyonlara, kamp yerlerine baktım, yoktu, hatta belki dönüyordur, diye terminale bile gittim, ama onu bulamadım. Gururu incinmiş, yıkılmış bir halde otelin yolunu tuttum. Ondan çok kendime kızıyor, zayıf karakterli oluşuma yerinip duruyordum. Önce odama çıktım, ama oturamıyordum, ruhum sıkılıyordu. Aşağıya havuzun yanındaki bara indim. Barda orta yaşlı, şişman bir adam içki içiyordu. Yanındaki tabureye çöküp, barmenden içki istedim, ilk kadehi devirdikten sonra adam:
'Dertli görünüyorsun, âşık mısın?' diye sordu. Hiç onu çekecek halde değildim, ama adam içtendi, kıramadım.
'Biraz yorgunum' dedim.
'Aşk yorgunu' dedi adam, bilmiş bir gülümseme takınarak.
'Öyle olsun' dedim, sonra kadehimi kaldırarak ekledim. 'Aşk yorgunlarının şerefine.'
Kadehindeki içkiden bir yudum aldıktan sonra.
'Bir ay önce ben de senin gibiydim' dedi adam. 'Ama atlattım. Artık keyfime bakıyorum. Her akşam bir kızla çıkıyorum. Gencecik, fıstık gibi kızlar. Hele dün akşam birini götürdüm, ilik gibi bir kız. Kumral, uzun boylu. Belki sen de görmüşsündür, bu otelde kalıyormuş...'
Önceleri adamı dinlemiyordum, ama bu otelde kalıyormuş deyince irkildim. Bu olabilir miydi, ondan mı, benim sevgilimden mi bahsediyordu? Bütün gücümü toparlayıp sordum:
'Hani şu kırmızı mini etekli kız mı?'
'Ta kendisi, bak senin bile dikkatini çekmiş. Sevgilisinden bahsetti bana. Oğlan deli gibi aşıkmış. Kız ise nefret ediyormuş ondan. Benimle de sevgilisinden intikam almak için yattı. Çatlak karı. Ama sevişmeyi iyi biliyor. Ne numaralar vardı kahpede.'
Adamın sesi kulaklarımda çınlamaya başlamıştı, artık onu duymuyordum. Ama anlatırken gözlerinde beliren şehvet, deli ediyordu beni. Duyduğum acı, kıskançlık o kadar derindi ki, buna son vermek için sevgilimin verdiği falçatayla, o anda bileklerimi kesebilirdim. Hatta bir an bunu yaptığımı bile düşündüm. Küvette kızıllaşmış suların arasında yatan bedenim geldi gözlerimin önüne. Birden tuhaf bir şey oldu, küvette boynu düşmüş bir halde yatan kendi ölüme acıdım. Bu acı git gide öfkeye dönüştü. Adamın yüzüne baktım. Şişmandı, alnı ter içindeydi, ikide bir barmenden kâğıt mendil isteyip terini siliyordu. Sevgilimin üstündeyken de böyle terlediğini düşündüm. Adamı işte o an öldürmeye karar verdim. Bu kararı alınca rahatladım. Adam küfelik oluncaya kadar yanında kaldım, sonra onu odasına götürdüm. Odası alt kattaydı, bu işimi kolaylaştıracaktı. Adamı yatırdıktan sonra anahtarını alarak çıktım. Ertesi sabah başka bir otele geçtim. Geceyarısından sonra sevgilimin falçatasını alıp kumsaldan otele girdim. Beni gören kimse olmamıştı. Kapıyı dinledim, şişkonun horultusu dışarıdan bile duyuluyordu. Anahtarı kilide sokup çevirdim, kapı sessizce açıldı, usulca içeri süzüldüm. Adam iki gece önce sevgilimi becerdiği yatakta uyuyordu. Önce onu

öldüremeyeceğimden korktum, ama sevgilimle bu yatakta yaptıklarını anımsayınca, hiç duraksamadan indirdim falçatayı gırtlağına.

Otelden çıkarak kumsal boyunca yürürken içimde tarifsiz bir dinginlik duyuyordum. Yenilmişliklerden, acılardan, öfkeden kurtulmuş gibiydim. Yürürken 'ona dokunan herkesi öldüreceğim' diye mırıldandığımı fark ettim. Önce bu sözlerden ürktüm, ama sonra öldürmenin bir tür arınma olduğunu düşündüm. Artık kafamda bir tek şey vardı. Sevgilimin Bursa'daki ve İstanbul'daki âşıklarını da öldürmek. Önce Bursa'dakini hallettim, sonra da İstanbul'dakini. Böylece bütün acılardan, kıskançlıklardan kurtulacağımı düşünüyordum. Ama olmadı, kurtulamadım. Onu günlerdir görmememe karşın hâlâ seviyor, istiyordum. Bu özleme bir de öldürdüğüm insanlar için duyduğum vicdan azabı eklenmişti. Gitgide asıl öldürmem gereken kişinin sevgilim olduğu düşüncesine kapıldım. Öldürdüğüm adamların hiçbir suçu yoktu. Benim böyle düşünmeye başladığım günlerde sevgilim aradı. Cinayetler onu ürkütmüştü. Böyle bir şey yapacağıma ihtimal vermemesine karşın yine de beni yoklamak istemişti. Titrek sesi, korktuğunu hem de çok korktuğunu ele veriyordu. Onun korkmasından büyük bir keyif aldığımı fark ettim. Bir sapıktan söz ediyordu.

'Onun kim olduğunu biliyorum' dedim, gizli bir zafer duygusuyla. Telefonda sesi donakaldı. 'Görüşürsek sana da anlatırım.'

'Bana gel' dedi, merak yüklü bir sesle.

Gittim. Niyetim, o gün, onu da öldürmekti. Ama daha kapıdan girip de yüzünü görür görmez, bu işi yapamayacağımı anladım. Ayaklarına kapanarak, bu cinayetleri onun için işlediğimi itiraf ettim. Önce inanmadı, ayrıntıları anlatıp, verdiği falçatayı çıkarıp gösterince kabul etti gerçeği. Korkmaya başladı. Korkmamasını, ona zarar vermeyeceğimi, istesem bile bunu yapamayacağımı söyledim.

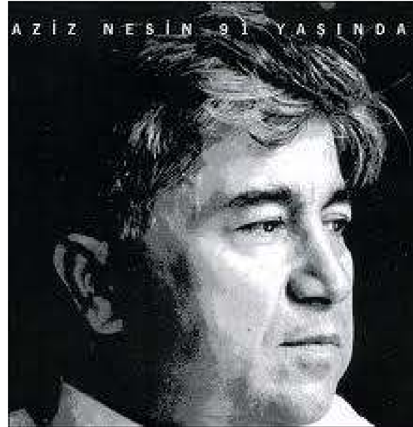
'Tamam' diyerek, beni yatıştırdı. Her şeyin eskisinden daha güzel olacağım söyledi. Aslında beni, yalnızca beni sevdiğini söyledi. O geceyi birlikte geçirdik. Benimle hiç bu kadar ateşli sevişmemişti.

Ertesi gün 'Bursa'ya gitmem gerek, dönünce seni ararım' dedi. O Bursa'ya gitti, ben de eve geldim. Meğer yine beni aldatıyormuş, Bursa diye size gitmiş, o akşam tutuklandım."

Delikanlının gözleri yine dolu dolu olmuştu. İçini çekerek sözlerine son noktayı koydu.

"İşte böyle Komiserim. Gerçek aynen bu."

Delikanlı içten konuşuyordu, üstelik hiç kimse bu kadar ayrıntılı yalan söyleyemezdi. Ama nedendir bilmem, ben yılların başkomiseri Nevzat, hâlâ bu çocuğun masum olduğuna inanıyordum.

AZİZ NESİN (3 ÖYKÜ)

BÜYÜK KOYUN İMPARATORLUĞU

EŞEK EŞEKLİĞİNİ, İNSAN DA İNSANLIĞINI YAPMALI

BİR KIRIK HEYKEL BAŞININ UMUDU

BÜYÜK KOYUN İMPARATORLUĞU

Tarihin bir döneminde, kurtlara av alanı kalmamıştı. Çünkü, hayvanların kralı sayılan aslan, kaplan, pars vb. gibi güçlü ve yırtıcı hayvanlar, dünyanın av alanlarını kendi aralarında bölüşmüşlerdi. Kurtlara, avlanacakları alan bırakmamışlardı. Her ne denli kurtlar da yırtıcı hayvanlarsa da, aslan, kaplan, pars denli güçlü değildiler. Bu yüzden kurtlar, aslanların, kaplanların egemen oldukları alanlara giremiyor, oralarda avlanamıyorlardı. Böyle olunca da geçim sıkıntısı çekiyor, aç bile kalıyorlardı. Kurtların, bu sıkıntılı durumlarına bir umar bulmaları gerekiyordu. Bunun için de kurtlar büyük bir kurultay düzenlediler. Bu kurultayda, nasıl bir umar bulacakları konusunda, aralarında konuşup görüştüler, tartıştılar. Sonunda, kendi bilginlerine danışmaya karar verdiler. Yaşlı bir kurt bilgin, kurtların kurultayına gelerek şöyle konuştu:

— Çok sevgili kurt kardeşlerim, eştürlerim! Aslan, kaplan ve benzeri hayvanlar sömürgecidirler. Bu büyük sömürgeciler, dünyanın en verimli yaşam alanlarını kendilerine ayırmışlardır. Dünyaya egemen olmuşlardır. Biz kurtlara yer bırakmamışlardır. Bizler de yaşam alanı istiyoruz. Ama boş yaşam alanı kalmamıştır. Oysa biz kurtlar da yırtıcı güçlü, üstelik de akıllıyız.

Yaşlı kurt bilgin, sözünün burasında birazcık durdu. Oksürerek sesini ayarladıktan sonra şu öneride bulundu:

— Değerli kurt kardeşlerim, sevgili türdeşlerim! Hep birden «Kurtlar, hepsinden üstündür!» diye bağırmamızı öneriyorum.

Bu öneriyi, kurultaydaki kurtlar benimsediler. Yalnız o gün değil, o günden sonra da her zaman, her yerde üç kez üstüste ve hep bir ağızdan şöyle bağırmaya başladılar:

«Kurtlar, kurtlar, hepsinden üstün!
Kurtlar, kurtlar, hepsinden üstün!
Kurtlar, kurtlar, hepsinden üstün!»

Bu söz, kurt toplumunda bir savsöz oldu.

Yaşlı kurt bilgin, sonra konuşmasını şöyle sürdürdü:

— Bizim de sömürgelerimiz olmalıdır. Bunun için önerim şudur: Koyunları «Büyük Koyun İmparatorluğu» kurmaya kandıralım. Koyunlar, Büyük Koyun İmparatorluğu kurmak için bir alanda toplanınca, o alanı çevirir, koyunları kuşatırız. Karnımız acıktıkça, doyuncaya dek koyunları yeriz.

Bu öneri, kurtlar kurultayında benimsendi. Bunun üzerine, bu öneriyi gerçekleştirmek için, kurt bilginlerden bir kurul toplandı. Bu kurulda, önerinin nasıl uygulanacağı görüşüldü.

Bir kurt bilgin şöyle dedi:

— Her şeyden önce, onları rahatça yiyebilmemiz için, koyunları bir araya toplamamız gerekir.

Başka bir kurt bilgin de,

— Çok doğru, dedi, bütün canlılar gibi, koyunlar da ancak bir tehlike karşısında kalınca bir araya gelir, toplanırlar. Bunun için, bir tehlike uydurmalıyız. Koyunları, tehlikede olduklarına inandırmalıyız. Örneğin bu tehlike Galapintop olabilir... dedi.

Dinleyen kurtlar, Galapintop tehlikesinin ne olduğunu sordular.

Kurt bilgin, böyle bişeyin olmadığını, uydurduğunu, söyledi. Gerçekte var olmayan bir tehlike, var olan tehlikeden çok daha korkunç olarak anlatılabilir-di. Çünkü, var olan bişey az yada çok bilinir, ama var olmayan bişey bilinmez.

Kurtlar, koyunlara Galapintop tehlikesi karşısında olduklarını anlatacaklardı. Bu amansız tehlikeye karşı, kurtların her zaman, her yerde koyunları destekleyeceklerini açıklayacaklardı.

Bu öneri oybirliğiyle benimsendi. Sonra başka bir kurt bilgin şöyle konuştu:

— Koyunları birleştirmek, bir araya toplamak için, büyük bir tehlike karşısında olduklarını onlara anlatarak koyunları kandırmak çok yerindedir. Ancak yeterli değildir. Ayrıca onları çok büyük amaçlı bir ülküye inandırmak gerekir. Bu ülkü, hiçbir zaman gerçekleşemeyecek uzak bir hayal, tatlı bir düş olmalıdır.

Bunları söyleyen kurda, öbür kurtlar sordular:

— Nasıl bir ülkü aşılamalıyız koyunlara ki, gerçekleştireceklerini sanarak o hayalin arkasından sürü sürü gitsinler?

Bilgin kurt bu soruyu şöyle yanıtladı:

— Onlara «Büyük Koyun İmparatorluğu» gerektiğini anlatırız. Bu ülkünün adı «Koyunculuk» ülküsü olur.

Bu kurulda alınan karardan sonra, bu kararların uygulanmasına geçildi. Kurtlar, koyunlar arasından en çıkarcıları, en bencilleri ve en aptalları bulmuşlardı. Onları, kendilerine yandaş yapmışlardı. Kurt yanlısı olan koyunlara, rüşvet olarak, en güzel otlakları, geniş çayırları gösteriyorlardı. İşte böylece koyunlar arasında «Koyunculuk» akımı yayılmaya başladı. Koyunculuk akımının kitapları yazılıyordu. O kitapta şöyle şeyler yazılıydı: «Biz koyunlar, bütün öbür hayvanlardan üstünüz. Aslanın, kaplanın tüylerinden bile iplik yapılmazken, bizim tüylerimizden iplik yapılır. Hatta bizim dışkımız bile yararlıdır, gübre olarak kullanılır. Ama aslanın, kaplanın dışkısı, bu güzel dünyayı pisletmekten başka neye yarar? Biz koyunlar üstünüz. Öyleyse bir Büyük Koyun İmparatorluğu kurmalıyız. Bu Büyük Koyun Imparatorluğu'nu kurmak için de koyunculuk ülküsü odağında birleşmeliyiz. Düşmanımıza karşı birlik olmalıyız. Kahrolsun Galapintop... Büyük Koyun İmparatorluğu kuracağız. Bütün ormanlar, geniş çayırlar, sonsuz çimenler biz koyunların olacak. Galapintop'un başını ezeceğiz.»

Kurtlar, bu düşüncelerinde koyunları destekliyor, onlara yardım ediyorlardı. Bu yardım ve destekleme karşısında kimi koyunlar şöyle düşünmeye başlamışlardı: «Biz, kurtları ne denli yanlış tanıyormuşuz... Oysa kurtlar, ne denli iyiliksever, ne denli yardımsever hayvanlarmış. Kurtlar, bizim dostlarımızdır.»

Kurtlar daha deneyimli, daha bilgili, hem de daha örgütçü oldukları için, koyunlara uzmanlar gönderi-yorlardı. Bu kurt uzmanlar, koyunlara öğütler veriyor, salıklarda bulunuyor, yol-yöntem gösteriyordu.

Kurtlar, bu uzmanlarının dışında, koyunların arasına kendi casuslarını da göndermeye başlamışlardı. Bu casuslar, koyun postuna bürünmüş kurtlardı. Çok iyi eğitildikleri için, tıpkı koyun gibi meliyorlardı. Koyunlar, bu casusları kendileri gibi koyun sanmışlardı. Bu casuslar her söze «Her zamandan daha çok birlik ve beraberliğe muhtaç olduğumuz bu dönemde» diye başlayarak, koyunları birliğe, bir araya toplanmaya çağırıyorlardı.

Koyunlar arasında yayılan Büyük Koyun İmparatorluğu ülküsü, bir koyun sürüsünden öbür koyun sürülerine durmadan yayılıyordu. Bütün koyun sürü-lerindeki koyunlar, düşmanları Galapintop'a karşı birleşmek istiyor ve sınırsız çimenlerin, sonsuz çayırların, gür otlakların bulunduğu o Büyük Koyun İmpara-torluğu'nu özlüyorlardı. Bütün koyun sürüleri oraya akın edeceklerdi ve kendilerine engel olmak isteyen düşmanları Galapintop'ları yokedeceklerdi.

Bütün koyunları bu kurt masalına inanacak denli aptal sanmak yanlış olur. Akıllı koyunlar da vardı. Bunlar, Galapintop diye bir düşman olmadığını, bu düşman tehlikesini

kurtların uydurduğunu, amaçlarının uydurma bir tehlike yaratarak asıl tehlikenin kendileri olduğunu gözden gizlemek olduğunu söyleyerek türdeşlerini uyarmaya çalıştılar. Bu kadarla da yetinmediler. Büyük Koyun İmparatorluğu'nun boş bir hayal olduğunu da anlattılar. O hayal imparatorlukta, bol çayır, güzel çimen, gür otlak düşlerken, postun da elden gideceğini, aç kurtlara yiyecek olacaklarını açıkladılar. Bu uzakgörüşlü koyunların bu çabaları hiçbir işe yaramadı. Çünkü, düşman Galapintop'a karşı birleşmek, bir arada olmak, toplanmak, Büyük Koyun İmparatorluğu'nu kurmak düşüncesi çok yayılmıştı. Bunun tersini düşünenlere hain ve koyun düşmanı gözüyle bakılıyordu. Büyük Koyun İmparatorluğu'ndaki çayırlar, çimenler, kış soğuğunda, kar altında bile kurumuyordu. Orası bir cennetti, koyun cenneti...

Büyük Koyun İmparatorluğu'nu kurmak için çalışmalar gittikçe hızlandı. Ve düşman Galapintop'u yenmek için koyunlardan asker birlikleri oluşturuldu. Koyunlar, artık eskisi gibi koyun koyun yürümüyor, kurt kurt yürüyorlardı. Eskisi gibi koyunca melemi-yor, kurtça ulumaya özeniyorlardı.

Bu çalışmaların sonunda o tarihsel gün gelip çattı. Sürüden sürüye haberler ulaştı ve dünyanın her yerindeki koyun sürüleri birlik içinde olmak, düşmanları Galapintop'u yoketmek ve Büyük Koyun İmparatorluğu'nu kurmak ve orada toplanmak için yürüyüşe geçtiler. Yürüyüş çok zor geçti. Bütün koyunlar, kendilerine kurt uzmanların gösterdiği uzun ve çok geniş bir koyakta toplandılar. Burada hep bir ağızdan durmadan bağırıyorlardı:

— Kahrolsun Galapintop...

— Her zamandan çok birlik ve beraberliğe muhtaç olduğumuz böyle bir günde...

— Büyük Koyun İmparatorluğu'nu kuracağız!

Bütün aç kurtlar, o koyakta toplanmış olan koyunların çevresini kuşatmışlardı. Kurtlar, koyunları kolaylıkla parçalayıp, boğup yiyorlardı. Çünkü artık koyunların ne çobanları, ne de onları koruyan köpekleri vardı. Koyunlar, gerçek tehlikenin nerden geldiğini, gerçek düşmanın kim olduğunu, nasıl aldatıldıklarını anladılar ama artık iş işten geçmişti. Koyunların aptallığı yüzünden artık kurtların da bir yaşam alanı, bir sömürgesi olmuştu. Kurtların da egemen oldukları bir yaşam alanları vardı.

Bu yalana kanmayan, bu tuzağa düşmeyen kimi akıllı koyunlar, orada burada gizlenip saklanmışlardı. Onlar, koyun türünü yeniden ürettiler. Onlar da olmasaydı, koyun denilen hayvan türü, tümüyle yok olacaktı.

Koyunların tarihinde, burda anlatılan bu olay yazılı olduğu halde, kurtların bu kandırmaca oyunu dünyada yine de sürmektedir. Çünkü dünyada bugün de gerek koyunlar, gerek başka yaratıklar arasında, ne yazık ki, çıkarcılar, aptallar ve alçaklar, hâlâ vardır.

EŞEK EŞEKLİĞİNİ, İNSAN DA İNSANLIĞINI YAPMALI

Eskiden, bugünkü gibi motorlu araçlar yoktu. Otobüsler, kamyonlar da yoktu. O zamanlar taşıt olarak, öküzlerin çektiği kağnılarla, atların çektiği arabalar vardı.

Daha da eskiden at arabaları da yoktu. O zamanlar insanlar, taşıt ve binek olarak eşek kullanırlardı. Eşekler, hem yük, hem insan taşırdı.

İşte, eşeklerden başka taşıt ve binek olmayan o eski zamanda, bir ülkede ünlü bir eşek eğitmeni vardı. Çiftliğinde eşek üretirdi. Ürettiği eşekleri, kullanılacakları işe göre yetiştirirdi. Eşek, binek olarak kullanılacaksa, o eşeğe bineklik eğitimi verirdi. Kimi eşekleri de yük taşımak için eğitirdi. Sonra da bu eşekleri satardı. Eşek üretmekte, yetiştirmekte ve eğitmekte çok ustaydı. Bu yüzden, uzman olarak her yana ünü yayılmıştı.

Günün birinde o ülkeye, büyük bir sirk gelmişti. Sirkin sahibi, o ülkede ünlü bir eşek eğitmeni olduğunu duydu. Eşek eğitmenine gidip şöyle dedi:

«Benim sirkimde türlü hayvan var; aslan, kaplan, fil, ayı, maymun, köpek, daha da pekçok... Bu hayvanlar türlü gösteriler yaparlar. Yalnız aralarında eşek yok. Sirkimde eşeklerin de olmasını istiyorum. Bana sirk için bir eşek eğitir misin?»

Eşek eğitmeni sordu:

«Eşeğin sirkte nasıl bir gösteri yapmasını istiyorsun?»

Sirk sahibi şöyle dedi:

«İnsan gibi konuşan bir eşek için sana istediğin parayı veririm.»

Eşek eğitmeni böyle bir denemeye girişeceğini söyledi. O günden sonra da, çiftliğindeki eşekler içinden en yeteneklisini seçip, ona insan gibi konuşmasını öğretmeye çalıştı. Gecesini gündüzünü bu işe verdi. Sonunda, o eşeği, insan gibi konuşturdu. Eşek, herşey konuşamıyordu ama, üç-dört sözcüklü tümceleri söyleyebiliyordu.

Gezginci sirk, ertesi yıl, yine o kente geldi. Sirk sahibi, eşek eğitmenine gitti. Orada, konuşan eşeği görünce çok sevindi. Eşek eğitmenine istediği parayı ödeyip eşeği satın aldı.

Konuşan eşeğin sirkteki gösterisi çok büyük ilgi gördü. Sirk, seyircilerle dolup taşıyordu. Tıpkı insan gibi konuşan eşeği, seyirciler coşkunca alkışlıyorlardı.

Konuşan eşek o denli büyük ilgi gördü ki, sirk sahibi, eşek eğitmenine gidip daha başka konuşan eşekler almak istediğini söyledi. Bunun üzerine eşek eğitmeni, daha başka konuşan eşekler yetiştirdi. Hem bu kez yetiştirdikleri, daha uzun tümceler de söyleyebiliyorlardı. Hatta konferans veren eşekler bile yetiştirmişti. Sirk sahibi, bu eşekleri de çok para ödeyerek satın aldı.

Konuşan eşekler o denli büyük ilgi görmüştü ki, başka sirk sahipleri de, konuşan eşekler satın almaya başladılar. İnsanlar konuşan eşeği görmeye, onu dinlemeye bayılıyorlardı.

Konuşan eşekler o denli çok satılıyordu ki, ünlü eşek eğitmeni, istekleri karşılayamaz oldu. Bu kez, başka eşek eğitmenleri türedi. Onlar da konuşan eşek yetiştirmeye başladılar. Biçok eşek çiftlikleri türedi.

Sirklerde konuşan eşekleri görenler, bu hayvanları öyle sevdiler ki, evlerine de bunlardan almaya başladılar. Ana-babalar, başarılı çocuklarına armağan olarak konuşan eşek veriyorlardı. Zenginler, yaşgünü yada düğün armağanı olarak birbirlerine konuşan eşek vermekteydiler.

İlkin ancak zenginler, konuşan eşek satın alabiliyorlardı. Ama sonraları, konuşan eşek salgını öyle yaygınlaşmıştı ki, ortadurumlular, dahası dargelirliler bile konuşan eşek satın almaya özendiler. Hemen hemen herkesin evinde bir yada iki, kimi zengin evlerinde de üç-dört konuşan eşek bulunuyordu. Nutuk çeken, konferans veren, gülmece fıkraları anlatan eşekler çok pahalıydı. Ama salt bikaç tümce konuşabilen eşekler oldukça ucuzdu.

O ülkede konuşan eşek öylesine yaygınlaşmıştı ki, artık sirklerde konuşan eşek gösterileri olağanüstü sayılmıyordu. Bu kez, o büyük sirkin sahibi, sirkinde olağanüstü yeni bir gösteri düşünmeye başladı. Yine o büyük eşek çiftliğinin sahibine gitti. O ünlü eşek eğiticisine şöyle dedi:

«Seyirciler eşeklerin konuşmasına artık alıştılar. Bu gösteri tutmuyor. Sen, eşeklerin dilinden anlıyorsun. Yeni bir olağanüstü gösteri bulmalıyız. Acaba, bu kez eski yaptığımızın tersini yapamaz mısın? Yani, eşeği insan gibi konuşturmak yerine, insanı tıpkı eşek gibi anırtamaz mısın?»

Uzman eşek eğitmeni, buna da çalışacağını söyledi. Hemen çalışmaya başladı. Uzun çabalardan sonra bunu da başardı. Eğittiği bir insan, tıpkı tıpkısına eşek gibi anırıyordu; öyle ki, gözlerini kapayıp onun anırtısını dinleyenler, anıranın insan olduğunu kesinlikle anlayamıyorlardı.

Sirk sahibi bu kez bu yeni gösteriyle büyük paralar kazanmaya başladı. Bu gösteri de kısa sürede yayıldı. Başka sirkler de anıran insan gösterisine başlamışlardı.

Sirklerde aslanların çemberlerden geçmesi, kaplanların fıçı üstünde yürümesi, fillerin iki ayakları üstüne kalkışı, ayıların birbirlerinin üstüne çıkışları, eşeklerin insan gibi konuşmaları, artık alışılmış gösterilerdi. Bu gösterilerden sonra, sirk ortasına çıkan bir insanın anırması yepyeni bir gösteriydi ve çok alkışlanıyordu.

O ülkede bir zamanlar nasıl konuşan eşek moda olduysa, bu kez de anıran insan moda oldu. Bu moda gittikçe yaygınlaştı. Hiç kimse bu moda salgınından kendini kurtaramadı. Ve bunun sonunda o ülkede eşekler insan gibi konuşmaya, insanlar da eşek gibi anırmaya başladı.

Gel zaman, git zaman, o ülkede işler bozulmaya başladı. Çünkü, bütün eşekler konuşmaya başladığından, yük taşıyacak ve binilecek eşek kalmamıştı. Konuşmasını öğrenen eşekler, yük ve insan taşımasını unutmuşlardı. Konferans veren, nutuk çeken eşek, artık sırtına yük almasını bilmiyordu. Anıran insanlar da, artık eski işlevlerini yapamıyorlardı. Bu yüzden ülkenin ürünleri bir yerden başka bir yere taşınamı-yordu. Ürünler tarlalarda çürüyor, mallar fabrikalarda kalıyordu. Bir yerde buğdaylar ambarlarda çürür-ken, başka bir yerde insanlar aç kalıyordu. Çünkü, insan gibi konuşan eşekler, artık eşek gibi yük taşımıyorlardı.

O ülkede yokluk, yoksulluk, kıtlık, açlık, hastalık başlamıştı. Ne yapacaklarını şaşırdılar. Araya taraya, danışıp öğüt alacakları bir bilgin buldular. O bilgine neden bu duruma düştüklerini sordular. Bilgin de onlara şöyle dedi:

«Yeryüzündeki her varlığın kendi işlevi vardır. Örneğin, insan konuşur, eşek de yük taşır. Yeryüzündeki her varlığın kendi işlevini yapması olağan sayılır. Örneğin, insanın konuşması, eşeğin de yük taşıması olağandır. Siz, insanın işlevini eşeğe, eşeğin işlevini de insana yaptırtmaya kalktınız. Buysa olağanüstülüktür. Olağanüstülük salt sirklerde güzeldir. Oysa dünya bir sirk değildir.»

Bilgin sustu. Başları önlerinde kendisini dinleyenlere bisüre baktıktan sonra ekledi:

«İnsansoyu, konuşan insanı daha iyi ve doğru konuşturabilirse, yük taşıyan eşeğe daha çok ve daha uzun yük taşıtabilirse başarılı olur. Sizse olağanüstülük merakına kapılıp, insanı anırttınız, eşeği de konuşturdunuz.»

Başları önlerinde bilgini dinleyenler ona sordular:

«Bundan sonra ne yapmamız gerekir?»

Bilgin, bu soruyu şöyle yanıtladı:

«Bırakın, insan insanlığını, eşek de eşekliğini yapsın. Elinizden geliyorsa, daha da iyisini yaptırın onlara.»

O günden sonra o ülkede, insanları insanca konuşturmak, eşeklere de yük taşıtmak için çaba gösterdiler. Anırmaya alışan insanların yeniden konuşmaya, konuşmaya alışan eşeklerin de yeniden anırmaya başlamaları pek de kolay olmadı. O ülkede hâlâ, her varlık kendi işlevini daha iyi yapsın diye uğraşılmaktadır.

BİR KIRIK HEYKEL BAŞININ UMUDU

Bir horozbina taşılı, bir midye kabuğu, bir de mermerden yapılmış bir insan heykelinin kırık başı... Bu üçü, kitaplığımın rafında yan yana duruyor. Şimdi size bu üçünün başından geçenleri anlatacağım.

Onların serüvenleri toprağın içinde, çok derinlerde başlamıştı. Üçü de yerin altında, ama yan yana değillerdi. Horozbina taşılı en alttaydı. Yeryüzünden onüç metre derindeydi. Midye kabuğu, onun iki metre üstünde ve biraz kuzeyindeydi. Mermerden yapılmış insan heykelinin kırık başıysa, yeryüzüne öbürlerinden daha yakındı.

Horozbina taşılı, kireçli bir kaya tabakasının içinde gömülü kalmıştı. Sanki çok hünerli bir kadın eli onu bir tığla kayanın içine işlemiş gibi duruyordu. Horozbina orda öldükten sonra

binlerce yıl üstüne kireçli sular sızmıştı. İşte böylece horozbinanın ölüsü, kireçli kayanın içine kalıbı çıkmış gibi işlenip kalmıştı.

Midye kabuğu, horozbina taşılının üstündeki kum ve çakıl karışımı bir tabakanın içindeydi.

Midye kabuğunun az yukarısında heykel başı vardı. Bu kırık heykel başı killi bir tabakaya gömülmüştü.

Yerin altındaki o bölgenin en eskisi horozbina taşılıydı. İnsanların zaman ölçülerine göre ikiyüzbin yıldan beri buradaydı. Midye kabuğu, ondan ellibin yıl sonra oraya gelmişti. Oraya en son gelen kırık heykel başıydı.

Yeryüzünün onüç metre derinindeki kireçli kayaya gömülü horozbina taşılının yalnızlıktan canı sıkılıyordu. Zaman bitürlü geçmek bilmiyordu. Çünkü insansoyunun zaman ölçüsüyle ikiyüzbin yıldanberi kireçli kayanın içinde taşlaşıp kalmıştı. Kımıldamıyordu. Hiçbir beklediği, umduğu yoktu. İkiyüzbin yıl önceleri, içinde yüzdüğü, beslenip yaşadığı o deniz kıyısını anımsıyordu. O güzelim güneşli günleri anımsayıp içleniyordu. İkiyüzbin yıl öncesinin bir yaz sıcağı öğlesiydi. Mutluca yüzüp yaşadığı o deniz kıyısı birden allakbullak olmuştu. Yerin altı üstüne, üstü altına gelmişti. Karalar denizlere yürümüş, denizler yerin dibine akmıştı. Zavallı horozbina bu olağanüstü kargaşa içinde kendini yitirmişti. Sonra kendini sıcak bir hamurun içinde bulmuştu. Bu sıcak hamur gittikçe soğuyarak sertleşmiş, kayalaşmıştı. Onbinlerce yıl bu kaya çatlaklarından sızan kireçli sular, horozbinanın kabuğunu, iskeletini taşıllaştırmıştı. Sonunda horozbina, bir. kabartma ve çökertme gibi, kayanın içine işlenip kalmıştı. Horozbina taşılı için gelecek yoktu, yalnız geçmiş vardı. Ama o geçmişe dönmesi de olanaksızdı. Buyüzden umut nedir bilmiyordu. Karamsardı.

Midye kabuğuna gelince... Bilindiği gibi midye, sert kabuklu yumuşakçalardan bir deniz hayvanıdır. Yassı solungaçlı. O da, yine insansoyunun zaman ölçüsüyle, bundan yüzellibin yıl önce ılık bir deniz kıyısındaki büyücek bir kayanın yosunlu dibine yapışmış, orda yaşıyordu. Yalnız değildi orda. İrili ufaklı, yaşlı genç, biçok midyeyle birlikteydi. Dibine yapıştığı o yosunlu kayanın olduğu deniz kıyısına bir dere akmaktaydı. İlkyaz günlerinde o derenin suyu bollaşır, akışı hızlanırdı. Aralarından geçtiği dağların, ovaların taşlarını sürüklüyor, onları denize taşıyordu. Aktığı deniz kıyısına kumları, çakılları yığıyordu. İşte böyle böyle, sözünü ettiğimiz midyenin, dibine yapıştığı yosunlu kaya, kum ve çakıl yığınlarıyla kaplanmıştı. Ordan deniz çekilmişti. Midye de, öbür irili ufaklı midyelerle birlikte kumların, çakılların arasına sıkışıp kalmıştı. Artık solunamıyor, beslenemiyordu. Çünkü deniz yoktu. Binlerce yıl orda kumlar arasında kaldı. Sonra bir gece yer yerinden oynadı. Karalar denize aktı, deniz karalara koştu. Sanki doğa kudurmuştu. Dağlar yıkıldı, denizler taşıp bulutlara yükseldi. Bu kargaşalık içinde midye kendini yerin dibinde buldu. Ama iki kabuklu midyenin bir kabuğu yitmiş, tek kabuğu kalmıştı. Binlerce yıl yi ten öteki kabuğunun özlemini duydu. Başka hiçbir midye görmedi. Onlarca bin yıl o çakıl ve kum arasında sıkışmış olarak kaldı. Taşlar çakıllar ve kumlar arasından demirli sular sızıyordu. Binlerce yıl sızan bu demirli sular, kumlan ve çakılları birleştirdi. Böyle kumtaşı oldu. Tek kabuklu midye, o kumtaşının içine gömülü kaldı. Umut denilen şeyi hiç bilmiyordu. Çünkü geleceği yoktu. Ama çok eski bir geçmişi vardı. Geçmişini anıp anıp içleniyordu. Geleceği olmadığı, umudun ne olduğunu bilmediği için de karamsardı.

Ya o insan heykelinden kırılmış baş... Horozbina taşılına ve tek kabuk kalmış midyeye göre, kırık heykel başı çok küçüktü, daha çocuk sayılırdı. Çünkü, horozbina taşılı ikiyüzbin, tek kabuklu midye yüzelli-bin yaşındaydı. Onlara göre beşyüz yıllık bir heykel başı elbet daha çocuk sayılırdı.

Zamanının çok ünlü bir heykelcisi, büyük bir düşünürün heykelini yapmıştı. Bu heykel, kentin geniş bir alanındaki bir yükselti üstüne dikilmişti. Günlerden bir gün öyle korkunç bir deprem oldu ki bütün yeryüzü sallandı. Her şeyin yeri değişti. Üsttekiler alta geçti, alttakiler üste çıktı. Bu karmakarışıklık içinde heykel yıkıldı. Parça parça oldu. Kırılan

heykel başı, kendini yeryüzünün altında, toprağın içinde buldu. Killi bir tabakanın arasına sıkışıp kaldı. Düşünür heykelinin kırık başı, bu derin yerde, başkalarının da gömülü olabileceğini düşündü. Kendi diliyle bağırmaya başladı:

— Heeey! Hiçbişey yok mu oralarda beni duyan? Bana yanıt verin!

Bu heykel başı günlerce, haftalarca, aylarca, yıllarca hep böyle bağırdı. Hiçbir yanıt alamıyordu. Ama o umudunu yitirmedi. Yeryüzünün altında, kum, toprak, çakıl, taş ve kayaların arasından ses iletimi kolay olmuyordu. Yerin altında sesin bir metrelik yol alabilmesi için aylar geçiyordu. Çünkü, taşın toprağın titreşimi azdı. Heykel başının sözünü, altındaki midye kabuğu on yılda, daha derindeki horozbina taşılı da yirmi yılda duyabiliyordu. Sonunda sesi duyan horozbina taşılıyla, tek midye kabuğu yanıt verdiler:

— Sesini duyuyoruz... Ama sen nesin? Bu soru heykel başına kırk yılda ulaşabildi. Heykel başı kendisini ve başından geçenleri, nasıl yerin dibine gömüldüğünü anlattı. Sonra onlara sordu:

— Siz nesiniz?

Horozbinayla midye kabuğu da kendilerini, geçmişlerini, yaşamöykülerini anlattılar.

îşte böyle böyle konuşmaya başladılar. Kırık heykel başı onlara, kendisini insanın yaptığını anlatıyordu. Horozbina taşılıyla midye kabuğu ise insanın ne olduğunu bilmiyorlardı, çünkü içinde yaşadıkları yüzelli-ikiyüzbin yıl öncesinde dünyada insan yoktu. İşte buyüzden meraka kapılarak kırık heykel başına boyuna soruyorlardı.

Kırık heykel başı anlatıyordu:

— İnsan yaratıcıdır, insan yapıcıdır, insan kurucudur...

Horozbina taşılı, midye kabuğu, heykel başı yerin altında birbirlerinden oldukça uzaktılar ama, yine de tanış oldular. Üçü de, yeryüzünü, denizi, suları, güneşi, havayı, yeli, renkleri özlüyordu. Doğanın sürekli değişimini, eylemi, edimi, devinmeyi özlüyorlar-dı: Güneşin doğuşunu, batışını, denizin gelgitlerini, çarpa çarpa dalgaların kayaları parçalayışını... Horozbina taşılı iki yüz bin, midye kabuğu yüz elli bin yıldan -beri bu özlemle yanıyorlardı. Kırık insan heykeli başı onlara şöyle diyordu:

— Arkadaşlar, hiç umudunuzu kesmeyin. Gün gelecek yine gün ışığına kavuşacağız. Alı yeşili, kırmızıyı pembeyi, maviyi sarıyı yine göreceğiz. Yine havaya kavuşacağız, suya ulaşacağız.

Horozbina taşılıyla midye kabuğu, heykel basınının sözlerini anlayamıyorlardı. Umut ne demekti? Nasıl şeydi?

Kırık heykel başı onlara umudun ne olduğunu anlatıyordu:

— Umut, gelecekten iyi ve güzel şeyler ummaktır, beklemektir.

Gelecek mi? Horozbina taşılıyla midye kabuğu, gelecekten de bişey anlamıyorlardı. Horozbina taşılı şöyle yakmıyordu:

— İki yüz bin yıl önceki o büyük kargaşalıkta ormanlar, binlerce kocaman hayvan yerin dibine gömüldü. Hepsi de çürüyüp doğada eridi. Ama ben bu kireçli kayanın içinde taşlaşıp kaldım. Ah, ben de onlar gibi çürüyüp doğaya karışsaydım, o güzel geçmiş günleri şimdi anımsamayacaktım.

Midye kabuğu da şöyle yakınıyordu:

— O korkunç alaborada sayısız yaratık, bütün balıklar, böcekler yerin dibine gömüldü. Hepsi de çürüyüp yok oldu. Ben de onlar gibi doğaya karışsaydım, şimdi o eski güzel günleri anıp üzülmeyecektim.

Kırık heykel başı şöyle diyordu:

— Umudunuzu hiç yitirmeyin... Hepimiz kurtulacağız. Havaya, suya, güneşe kavuşacağız yine... Nasıl olsa günün birinde kurtulacağız...

Horozbina taşılı soruyordu:

— Kim kurtaracak bizi? Midye kabuğu şöyle diyordu:

— Kaç yüzyıldanberi burdayız. Kimsenin kurtardığı yok!..

Kırık heykel başı da onlara şöyle diyordu:

— Bizi bu yerin dibinden insansoyu kurtaracaktır nasıl olsa...

Horozbina taşılı soruyordu:

— Niçin bizi kurtaracak? Heykel başı da anlatıyordu:

— Çünkü, bu insan denilen yaratık, hiç durmaz, durmadan herşeyi değiştirir...Bekleyin, hiç umudunuzu kesmeyin... Nasıl olsa günün birinde bir insan, içine gömülü olduğumuz bu topraklan kazacaktır. Niçin mi? İnsan bu... Olağanüstü bir yaratıktır...Hiç durmaz, doğayı değiştirmeye çalışır, araştırır, inceler, her şeyi didik didik eder... Yerin dibine inip maden çıkarır... Altın arar toprağın altında... Yol yapar, tüneller kazar...Yapılar kurar,derin temeller açıp... Yeri derinlerine dek kazıp köprüler kurar... Daha neler neler yapar... Bekleyin... Nasıl olsa insanlar bizi burdan çıkarıp kurtaracaktır. Hiç umudunuzu kesmeyin...

Mermerden yapılma insan heykelinin kırık başı, on yıl, yirmi yıl, elli yıl, yüz yıl, hiç durmadan bu sözleri söyledi. İnsana olan umudunu hiç kesmedi. Yüz yıl, beşyüz yıl değil, yerin dibine gömüldüğünden beri, tastamam ikibinüçyüz yıl hep bunu söyledi:

— Bu insanlar nasıl olsa yerin altını üstüne getirirler... Bigün sıra buraya da gelir... Kazarlar toprağı... O zaman, güneşe, havaya, suya kavuşuruz...

Heykel başı umutluydu. Horozbina taşılıyla midye kabuğuna da ikibinbeşyüz yıl umut verdi.

İkiyüzikibinbeşyüz yıldanberi yerin dibinde gömülü olan horozbina taşılıyla, yüzelliikibinbeşyüz yıldanberi" gömülü olan midye kabuğu,

— Ne zaman? diye soruyorlardı. Heykel başı onlara,

— Umudunuzu kesmeyin, üçbin, beşbin yıl geçse de, daha da çok geçse, yine umutsuz olmayın... Bu insanoğlu nasıl olsa buralarını delik deşik eder, açar derinleri... Kurtuluruz burdan, kavuşuruz güneşe!..

Çatalca'da 17 dönümlük bir arazi satın aldım. Bu arazinin içine bir kuyu kazdırdım. Kuyucular, dokuz metre derine indiler. Ama su çıkmadı. Dokuzuncu metrede killi bir tabakaya gelindi. Bu killi tabaka içinde bir insan heykeli başı bulduk. Mermerden yontulmuştu. Suyu bulmak için daha derin kazdık toprağı.. Onbirinci metrede kumtaşı çıktı. Kumtaşının içinde tek kabuklu bir midye bulduk.. Daha derine indik suyu bulmak için.. Onüç metre inince önümüze kireçli kaya çıktı. Parçalayarak yukarı aldığımız kireçli kayanın içinde horozbina taşılı vardı. Bu üçünü, yıkadım, arıttım, kitaplığımın rafına yan yana koydum.

Onüç metre indikten sonra kuyudan çok gür bir su çıktı.

Yerin dibindeki horozbina taşılı, midye kabuğu, heykel başı, binlerce yıl yerin dibinde gömülü bekledikten sonra, güneşe, havaya, suya kavuştular. Şimdi üçü yan yana kitaplık rafımda duruyorlar.

CENGİZ AYTMATOV

ÖĞRETMEN DUYŞEN

Penceremi ardına kadar açıyorum. Temiz hava doluyor odaya. Yeni resmim için çizdiğim desenlere mavimsi, solgun loşlukta göz atıyorum. Bir sürü desen var; hep yeni baştan, yeni baştan başlamıştım çünkü. Ama resmimi bir bütün olarak göremiyorum daha. Asıl şeyi, duru yaz şafakları gibi ansızın, karşı konmaz bir biçimde çıkıp geliveren, insanın içinde esrarengiz, kavranılmaz izler bırakan o güçlü şeyi bulamadım. Ağaran gecede odayı adımlıyorum, düşünerek, düşünerek, düşünerek... Hep böyle olur. Yapacağım resmin sadece içimde kalacağını sanırım hep.

Bitmemiş resimlerimden en yakın arkadaşlarıma bile söz açmam. Eserlerimi korkunç bir kıskançlıkla koruduğum için değil, beşiğinde yatan bir bebeğin büyüyünce nasıl bir insan olacağını kestirmek zor olduğu için. Bitmemiş bir resim hakkında yargıya varmak da o kadar zordur. Ama bu kuralı bir kerecik bozacağım; bitirmediğim bu resim hakkındaki düşüncelerimi herkes duysun, bütün insanlar paylaşsın istiyorum.

Özenti değil bu. Başka türlü davranamam bunun altından yalnız başıma kalkamam çünkü. Beni yakalayan, fırçamı elime aldıran öykü öylesine sarsıcı ki, bu öykünün yükünü taşıyamayacağım artık. Elimde ağzına kadar dolu bir bardak var sanki; içindekini dökmekten korkuyorum. Onun için, insanlar beni aydınlatsın, bana yardım etsin, benim yanımda yer alsın, duygularımı paylaşsın istiyorum.

Yaklaşın, yüreklerinizin sıcaklığını esirgemeyin benden, bu öyküyü anlatmak benim görevim...

Bizim Kurkuru köyü, dağların eteğinde, yarlardan gelen bir sürü küçük derenin suladığı bir düzlüktedir. Altında Sarı Vadi uzanır, uçsuz bucaksız bir Kazak ovası. Karadağlar'la çevrelenmiştir; batıya

giden demiryolunun koyu çizgisi, ovayı ikiye böler.

Köyün arkasındaki tepede, iki tane uzun kavak ağacı vardır. Kendimi bildiğimden beri oradadır o kavaklar. Kurkuru'ya hangi yönden gelirseniz gelin, ilk olarak, tepede birer işaret kulesi gibi duran o kavakları görürsünüz. Duygularımı açık seçik anlatamıyorum, çocukluk anıları çok değerli olduğu için belki, belki de geçimini resim yapmaya bağlayan bir sanatçı olduğum için ama ne zaman trenden inip köye yollansam, gözlerim ufukta o sevgili kavakları arar. Uzaktan göremem onları; ama hep görür gibi, dokunur gibi olurum.

Uzaklardan Kurkuru'ya dönerken, hep aynı hüzünlü duyguyu taşımışımdır içimde:

Acaba kavaklarımı görebilecek miyim? Dönebilecek miyim evime?

Bütün istediğim, o tepeye tırmanmak, çok uzun zaman ağaçların altında durmak, yaprakların hışırtısını dinlemek...

Birçok ağaç var köyümüzde, ama o kavaklar başkadır. Ayrı bir dilleri, ayrı, ezgili bir canları var onların. Gece olsun, gündüz olsun, ne zaman gelirseniz gelin, onların bitmek bilmeyen bir hışırtıyla, bir mırıltıyla salındıklarını görürsünüz.

Sonradan, yıllar sonra, kavakların sırrını çözdüm. Bir tepede oldukları için bütün rüzgarları alıyorlardı, en hafif meltem bile yapraklarını sallıyordu onların.

Bu basit gerçeği anlamam, hiç mi hiç hayal kırıklığına uğratmadı beni; onlara karşı takındığım çocuksu davranışımdan da etmedi. O davranışımı bugüne kadar sürdürdüm. Tepedeki o kavak ağaçlarını hala canlı birer varlık olarak düşünüyorum. Çocukluğumu orada, onların ayaklarında bıraktım, yeşil, büyülü bir camın kırıkları gibi... Yaz tatili başlamadan önce, okulun son günü, bağırarak, çığlıklar atarak tepeyi tırmanır, kuş yuvası aramaya çıkardık. O iki dev, sallanarak, mırıltıyla sanki gölgelerine çağırırdı bizi. Ama biz, yalınayak yumurcaklar, dallara tırmanır, kuşların ülkesini altüst ederdik. Kuşlar ötüşerek havalanır, tepemizde dönmeye başlarlardı. Ama aldırmazdık bile. İçimizde en gözüpekin, en cesurun kim olduğunu anlamak için tırmanır, tırmanırdık. Derken, güzel bir ışık dünyası, geniş bir dünya açılırdı önümüzde... büyülü bir dünya. Çarpıcı bir yanı vardı o genişliğin.

Kuş yuvası aramayı unutarak hepimiz birer dala tüner, hiç kıpırdamadan, sanki soluk bile almadan aşağıya bakardık. Dünyanın en büyük yapısı sandığımız ahır bile, kolhozun ahırı bile, küçük bir kulübe gibi görünürdü. Parıltılı bir kavrukluk içinde yüzen bozkır uzanırdı köyün ötesinde. Mavimsi uzaklıklara bakınca, daha önce hiç görmediğimiz topraklar, gümüş sicimler gibi uzayan dereler görürdük. Dallara tutunarak düşüncelere dalardık: dünyanın sonu muydu burası,

yoksa bu gördüklerimizin ötesinde bizim göğümüze, bulutlarımıza, derelerimize benzeyen başka gökler, bulutlar, dereler var mıydı? Büyülü sesini dinlerdik rüzgarın; hışırdayan yapraklar, mavimsi sislerin ötesindeki esrarengiz ülkeleri anlatırdı bize.

O ülkeleri gözümün önüne getirmeye çalışırdım, kulağıma yaprakların hışırtısı geldikçe, yüreğim korkudan, heyecandan güm güm atmaya başlardı. Şimdi aklıma geliyor: o kavakları kimin diktiğini hiç mi hiç düşünmemişim o zamanlar. O bilinmeyen insan, fidanların köklerini toprağa yerleştirirken ne hayaller kurmuş kimbilir, onlara ne umutlarla bakmış, boy atmalarını hangi duygularla gözlemiş?..

Köylüler, kavakların bulunduğu o tepeye Duyşen'in Okulu derlerdi. Neden öyle derlerdi, bilmiyorum. Hatırlıyorum, atını arayan bir adam, yoldan geçen birine:

Doru bir at gördün mü buralarda? diye sormuştu. Cevabını da hatırlıyorum:

Dün gece Duyşen'in okulunda birkaç at otluyordu. Belki senin doru at da oradadır.

Biz çocuklar da hiç düşünmeden, büyüklere özenerek Duyşen'in okulu derdik tepeye.

Hadi, Duyşen'in okuluna gidip serçeleri korkutalım... Söylenenlere bakılırsa, eskiden bir okul varmış bu tepede. Ama izi bile kalmamıştı artık. Okulun izlerini çok aradım çocukken, bulamadım. Sonraları, çıplak bir tepeye Duyşen'in okulu denmesi garibime gitmeye başladı; köyün ihtiyarlarına Duyşen'in kim olduğunu sordum.

İçlerinden biri, omuzlarını silkerek:

Duyşen mi? dedi. Hala yaşıyor. Eskiden Komsomol üyesiydi. O tepede eski bir kulübe vardı, Duyşen okul yaptı orayı. Çocuklara okuma yazma öğretti. Okul da ne okuldu ya; adını bile etmeye değmez! Evet, garip günlerdi o günler. Bir atı yelesinden tutup da ayağını üzengiye geçirdin miydi, kendi kendinin efendisi sayılırdın. Duyşen de öyle yaptı. Çılgınca bir düşünce saplanmıştı kafasına; o düşünceyi gerçekleştirdi. Okulunun bir taşı bile kalmadı şimdi, ama tepeye verilen ad hala yaşıyor. O günlerden kalan da sadece bu...

Duyşen'i pek tanımıyordum bile; uzun boylu, iri kemikli bir ihtiyar olarak hatırlıyorum onu; iğne gibi kaşları vardı. Evi, derenin karşı kıyısındaydı. Görevi, kolhozdaki arklardan suyun akışını denetlemekti; günlerini tarlalarda geçirirdi hep. Ara sıra, atının eyerine koca bir şilte bağlamış, sokaktan geçerdi; atı da kendi kendisinin efendisi gibiydi.

Yıllar sonra, Duyşen'in köyün postacısı olduğunu söyledi biri. Hatırladıklarım bu kadar işte. O günlerde, Komsomol üyesi denildi miydi, hareketli, konuşkan, her toplantıda kalkıp düşüncelerini açıklayan, gazeteye beleşçiler, hırsızlar hakkında yazılar yazan bir delikanlı, bir yiğit gelirdi gözümün önüne. Bu sakallı, uysal ihtiyarın bir Komsomol üyesi olabileceğini aklım almazdı, üstelik, birazcık okuma yazma bilen bu adamın bir zamanlar öğretmenlik ettiğini düşündükçe daha da şaşırırdım. Doğrusu istenirse, onun öğretmenliğinin, köyü saran palavralardan biri olduğunu sanırdım. Yanılmışım...

Geçen sonbaharda köyden bir telgraf aldım... Kolhozdakiler, kendi elleriyle kurdukları yeni okulun açılış törenine çağırıyorlardı beni. Gitmeye karar verdim; köyümüzde böyle büyük bir güne nasıl olur da katılmazdım? Hatta törenden birkaç gün önce gittim.

Dolaşmak, doğduğum, büyüdüğüm yerlerin resmini yapmak istiyordum. Söylediklerine göre, üniversitede öğretim üyesi bulunan Süleymanova'yı da çağırmışlar. Köyde birkaç gün geçirdikten sonra Moskova'ya gidecekmiş.

Bu değerli kadının, daha çocukken köyümüzden ayrıldığını biliyordum.

Ben de şehirde karşılaşmıştım onunla. Orta yaşını geçmiş, parlak, siyah saçlarına ak düşmüş, heykel gibi bir kadındı. Üniversitede kürsüsü vardı; felsefe dersleri veriyor, sık sık başka ülkelere yolculuk ediyordu.

İşi başından aşkındı. Yakından tanıyamamıştım onu. Ne zaman karşılaşsak köyden bir haber olup olmadığını sorar, yeni resimlerim hakkında hiç değilse birkaç kelime söylerdi. Bir gün cesaretimi toplayıp: Altınay Süleymanova, neden köyünüze gidip biraz kalmıyorsunuz orada? diye sormuştum. Sizinle övünüyorlar, başarılarınızı duymuşlar.

Kurkuru'ya artık hiç gitmediğiniz için kendilerini küçümsediğinizi sanıyorlar. Gülümseyerek: Evet, günün birinde Kurkuru'ya gitmeliyim tabii, diye cevap vermişti. Yıllardır gitmedim oraya... gidip görmek istiyorum. Köyde hiç akrabam yok, ama ne çıkar?.. Yakında giderim, Kurkuru'yu özledim Tören başlamak üzereydi ki, Altınay Süleymanova çıkageldi. Yeni okulu dolduran köylüler, onun geldiğini görür görmez dışarı fırladılar.

Dostu yabancısı, genci ihtiyarı, hepsi onun elini sıkmak istiyordu. Altınay böyle bir karşılanma beklemiyordu galiba; sanırım biraz heyecanlandı. Sahneye kurulmuş masaya doğru yürürken, ellerini göğsüne bastırıp sağa sola selamlar verdi.

Herhalde hayatında birçok toplantıya, birçok törene katılmıştı

Altınay, herkesten yakın, sıcak bir ilgi görmüştü; ama köy okulunda karşılanması öylesine içtendi ki, gözleri yaşardı.

Konuşmalardan sonra, Genç Öncüler'den bir topluluk, ona bir demet çiçek, bir de kırmızı Genç Öncüler kurdelesi verdi, onur defterinin ilk sayfasına bir şeyler yazmasını istedi. Sonra, son derece eğlenceli bir oyun oynadı çocuklar. Oyun bitince, başöğretmen, herkesin yerini almasını rica etti.

Köylüler de, konuklar da, Altınay'ı el üstünde tutuyorlardı. En güzel halılarla döşeli onur yerini verdiler ona; kendisini ne kadar sevdiklerini, ne kadar saydıklarını belirtmek için büyük yakınlık gösterdiler.

Böyle toplantılarda hep olduğu gibi, herkes bir ağızdan konuşuyor, kadeh kaldırıyordu; gürültülü, neşeli bir toplantıydı.

Köyün delikanlılarından biri gelip bir tomar telgraf verdi başöğretmene.

Eski öğrenciler çekmişti bu telgrafları; yeni okul için kolhozdaki köylüleri kutluyorlardı. Telgraflar elden ele dolaştırıldı. Başöğretmen, delikanlıya:

Bu telgrafları ihtiyar Duyşen mi getirdi? diye sordu.

Evet. Toplantı bitmeden önce herkes telgrafları okuyabilsin diye atını dörtnala koşturmuş. Yorgunluktan bitmiş.

Niye dışarda duruyor? Söyle de gelsin içeri.

Duyşen'i çağırmak için dışarı çıktı delikanlı. Yanımda oturan Altınay, tedirgin olmuştu; aklına bir şey gelmişti sanki. Hangi Duyşen'in sözünü ettiklerini sordu. Ansızın bir gariplik çökmüştü üstüne.

Postacı Duyşen. Tanır mısınız onu?

Belli belirsiz başını salladı, masadan kalkmak üzere doğruldu; o sırada bir atlı geçti pencerenin önünden. Delikanlı odaya girip Duyşen'in gittiğini söyledi:

Gelemezmiş. İşi varmış, dağıtım yapacakmış.

Yapsın bakalım, diye homurdandı biri. Onu tutan mı var? Gelir, ihtiyarlarla oturur sonra.

Ah, bizim Duyşen'i bilmezsiniz siz! Her şeyden önce işini düşünür o. İşini bitirmeden içi rahat etmez.

Evet, garip bir adam. Savaştan sonra, hastaneden çıkınca Ukrayna'da kaldı bir süre. Kurkuru'ya beş yıl önce döndü. Burada ölmek istiyormuş. Tek başına yaşıyor; hiç evlenmemiş...

Başöğretmen:

İçeri gelmediğine üzüldüm, dedi. Neyse... zararı yok. Köyün en saygıdeğer adamlarından biri, kadehini kaldırarak:

Yoldaşlar, dedi, hatırlarsınız, eskiden hepimiz Duyşen'in okuluna gitmiştik. Ama kendisi alfabeyi bile sökemezdi.

Yüzünü buruşturarak başını salladı sonra. Hem şaşkın, hem de alaylı bir hava vardı sesinde.

Onun sözlerine katılanlar çıktı: Doğru söylüyorsun.

Herkes gülmeye başladı.

Doğru tabii. Neler yapmaya kalkmadı Duyşen. Biz de kalkıp öğretmen yerine koyduk onu!

Kahkahalar kesildikten sonra kadehini yeniden kaldırdı:

Bakın, günümüzün insanı ne kadar değişik! Altınay Süleymanova üniversitede öğretim üyesi; adı bütün ülkede biliniyor. Aşağı yukarı hepimiz ortaokulu bitirdik; çocuğumuz liseyi bile okudu.

Bugün yeni bir ortaokul açtık köyümüzde; sadece bu bile hayatımızın ne kadar değiştiğini gösterir. Dilerim, Kurkuru'lu delikanlılar, Kurkuru'lu kızlar, çağlarının en okumuş insanları olsunlar ilerde! Hadi, bunun için içelim.

Herkes kadehini kaldırdı; toplantı gürültülü, neşeli bir havaya büründü yine. Sadece Altınay keyifsizdi; bir tek yudum aldı şarabından.

Ama herkes gülüp eğleniyordu, kimse bunun farkına varmadı. Durmadan saatine bakıyordu Altınay. Bir süre sonra, temiz hava almak için herkes dışarı çıktığı zaman, onun ötekilerden ayrılmış olduğunu gördüm. Sararmış kavakların meltemde hafifçe salındığı tepeye dikmişti gözlerini. Güneş, bozkırın mor, sisli çizgisiyle göğün birleştiği yerde batıyordu. Solan ışığı, kavakların tepelerini soğuk, acılı bir mora boyamıştı.

Altınay'ın yanına gittim.

Yaprakları dökülüyor. Ama onları bir de baharda göreceksiniz. İçini çekerek:

Ben de bunu düşünüyordum şimdi, dedi.

Bir süre sustuktan sonra, kendi kendine konuşur gibi ekledi. Evet, her canlının bir baharı, bir güzü vardır.

Yaşlanmakta olan yüzü düşünceliydi, kederliydi. Kadınsı bir pişmanlıkla bakıyordu ağaçlara. Artık bir öğretim üyesi yoktu ortada; kolay sevinen, kolay üzülen, aklı bir şeye ermeyen, alıştığımız bir Kırgız kadını vardı. Gençliğinin anılarına dalmıştı; hani türkülerde söylenir: en yüce tepeden bile çağırsanız artık size dönmeyecek olan gençliğin anılarına öyle ayakta durmuş, kavaklara bakarken bir şey söylemek istedi bana, ama vazgeçti, elinde tuttuğu gözlüğü gözüne götürdü.

Moskova treni saat on birde geçiyor galiba, dedi.

Evet.

Öyleyse yavaş yavaş istasyona yollanayım ben.

Niye acele ediyorsunuz? diye sordum. Birkaç gün kalacaktınız hani? Sizi kolay kolay bırakmazlar.

Moskova'da acele bir işim var. Bir an önce gitmeliyim.

Gitmeyi aklına koymuştu bir kere; hiçbir şey onu yolundan döndüremezdi artık.

Hava gittikçe kararıyordu. Hayal kırıklığına uğramış köylüler, konuklarını otomobile kadar geçirdiler; daha uzun, hiç olmazsa bir hafta kalmak üzere, yine geleceğine söz aldılar ondan. Ben de Altınay'la birlikte istasyona gittim.

Niye bu kadar acele etti, diye düşünüyordum. İnsanın kendi köylülerini kırması saçma bir şeydi... Üstelik böyle bir günde. Bu davranışının sebebini soracaktım, cesaret edemedim. Onu incitmekten korktuğum için değil... nasıl olsa bana da bir şey söylemeyeceği için. Düşünceye dalmıştı; istasyona kadar ağzını bile açmadı.
Sonunda kendimi toparlayarak sordum:

Bir şeye üzüldünüz. Sizi istemeyerek kırdık mı yoksa? Birine mi kızdınız?

Daha neler! Kime kızayım? Kızsam kızsam kendime kızarım. Evet, kendime kızdım.

Başka bir şey söylemeden Moskova'ya gitti.

Şehre dönüşümden birkaç gün sonra, Altınay'dan bir mektup aldım. Düşündüğünden daha çok kalacağını yazıyordu Moskova'da;

mektup şöyle devam ediyordu:

Moskova'da hemen yapılması gereken önemli işlerim var, ama size bu uzun mektubu yazabilmek için hepsini bir yana bıraktım. Eğer anlattıklarımı ilgi çekici bulursanız, yayımlanması için belki bir yol gösterebilirsiniz bana. Yalnız Kurkuru köylüleri için istiyorum. Bu karara varmadan önce uzun uzun düşündüm. İnsanlara içimi açıyorum işte. Yazdıklarımı ne kadar çok insan okursa, içim o kadar rahatlayacak. Beni kırmaktan, incitmekten çekinmeyin. Ne düşünüyorsanız yazın bana.

Mektubun bende bıraktığı etki öylesine büyüleyiciydi ki, günlerce başka bir şey düşünemedim. Yapılacak en iyi şeyin, olayları Altınay'ın ağzından anlatmak olacağına karar verdim sonunda.

1924 yılıydı. Evet, 1924'dü...

Şimdi kolhoz olan yer, yoksul köylülerin yaşadığı küçük bir köydü o zamanlar. Ben on dört yaşındaydım; ölmüş babamın amca oğlunun evinde oturuyordum. Annem de ölmüştü.

O güz, zengin çiftçiler kışı geçirmek üzere koyunlarını alıp dağlara çıktıktan sonra, köyümüze bir yabancı geldi. Sırtında bir kaput vardı yabancının. Kaputu çok iyi hatırlıyorum: siyahtı çünkü. Dağlar arasına sıkışıp kalmış köyümüze kaputlu bir yabancının gelmesi epey heyecan uyandırdı.

Önce, onun orduda komutanlık yapmış olduğu söylentisi yayıldı; sonradan anladık ki, komutan filan değilmiş... yıllar önce, herkesin aç kaldığı bir kış, demiryolunda çalışmak üzere köyden ayrılan, sonra da kendisinden hiçbir haber alınmayan Taştanbeg'in oğluymuş.

Duyşen'miş adı; söylediğine göre, okul kurmak, çocuklara okuma yazma öğretmek için gönderilmiş.

Okul nedir, kimse bilmiyordu köyde. Kimsenin kafasında okul diye bir kavram yoktu. Onun için Duyşen'in sözlerini pek ciddiye almadılar. Onun köye gelişinden kısa bir süre sonra, herkes toplantıya çağrılmasaydı, ciddiye alacakları da yoktu.

Amcam toplantıya gitmek istemedi önce.

Ne zaman insanın işi başından aşkın olursa o zaman toplantıya çağırıyorlar! dedi.

Ama ihtiyar atını eyerleyip kurula kurula yola koyuldu. Ben de, komşuların çocuklarıyla birlikte, arkasından gittim onun. Toplantıların yapıldığı küçük tepeyi soluk soluğa tırmandığımızda, siyah kaputlu, soluk yüzlü delikanlının köylülerle konuşmakta olduğunu gördük. Söylediklerini pek duyamıyorduk; yaklaştık. Sırtına koyun postundan,

eski bir ceket geçirmiş çok ihtiyar bir adam, Duyşen in sözünü kesti:

Dinle oğlum eskiden çocuklarımıza her şeyi mollalar öğretirdi. Babanı hepimiz biliriz. O da bizim gibi yoksulun biriydi.

Hızlı hızlı konuşuyordu ihtiyar:

Şimdi biz şunu bilmek istiyoruz: sen nasıl oldu da molla oldun?

Duyşen:

Ben molla değilim aksakal, diye cevap verdi. Ben Komsomol üyesiyim. Mollaların yerini öğretmenler aldı artık. Askerdeyken okuma yazma öğrendim. Zaten daha önce de okula gitmiştim. Benim mollalığım bu kadar.

O zaman başka..

Beni buraya Komsomol gönderdi. Çocuklarınıza okuma yazma öğreteyim diye. Bir yere ihtiyacımız var. Tepedeki şu eski ahırı, sizin de yardımınızla, okul yapmak istiyoruz. Ne dersiniz?

Hemen cevap vermek istemediler ona. Bu yabancının kim olduğunu bilmiyorlardı ki... Duyşen'in dediklerine karşı çıkan Satımkul, sessizliği bozdu... Eyerine yaslanıp dişlerinin arasından tükürerek, konuşmaları dikkatle dinlemişti.

Gözlerini kısarak Duyşen'e baktı. Bakmıyordu da nişan alıyordu sanki.

Dur, o kadar acele etme delikanlı, dedi. Önce söyle bakalım: okulu ne yapacağız biz?

Duyşen şaşırmıştı.

Okulu ne mi yapacaksınız? diye tekrarladı.

Evet, doğru söylüyor diye bağırdı, okulu ne yapacağız?

Herkes bir ağızdan konuşmaya, bağırmaya başladı. Dünya kuruldu kurulalı biz toprakla uğraşırız. Altımızdaki şiltedir o, soframızdaki aştır. Çocuklarımız da bizim gibi yaşayacaklar. Okulu ne yapsınlar? Memurlar okuma yazma öğrensin; biz basit insanlarız. Sen de kalkıp işleri karıştırma!

Gürültü yavaş yavaş kesildi.

Duyşen, gözlerini onların gözlerine dikerek, hayal kırıklığıyla:

Çocuklarınızın okula gitmesini istemiyor musunuz? diye sordu.

İstemiyoruz; zor mu kullanacaksın? O günler geçti. Biz hür insanlarız artık. Canımız nasıl isterse öyle yaparız.

Duyşen'in yüzü bembeyaz kesildi. Titreyen parmaklarıyla kaputunun düğmelerini çözdü, dörde katlanmış bir kağıt çıkardı iç cebinden, sonra kağıdı başının üstünde sallamaya başladı.

Demek çocukların okula gitmelerini emreden devlete karşı çıkıyorsunuz. Bakın bu kağıda, altında resmi mühür var. Size kim toprak verdi, kim su verdi? Kim hürriyet verdi? Söyleyin bakalım, devletin yasalarına karşı mı çıkıyorsunuz? Konuşun. Cevap verin! Son cümlesini öylesine öfkeyle, öylesine bağırarak söylemişti ki, sesi bir kurşun gibi deldi güz sessizliğini, uzaktaki dağlarda yankılandı. Kimse ağzını açıp da bir kelime söyleyemedi. Herkes, başını önüne eğmiş, duruyordu.

Duyşen biraz yatışmıştı.

Biz yoksul köylüleriz, dedi. Hayatımız boyunca aşağılandık, tekmelendik. Karanlıkta yaşadık. Şimdi devlet aydınlığa çıkarmak istiyor bizi, ışığı görelim, okuma yazma öğrenelim istiyor. Çocuklarımızı okula bunun için göndermeliyiz.

Susup beklemeye başladı sonra. İlk konuşan, eski ceketli o ihtiyar oldu yine:

Peki, nasıl bilirsen öyle yap; biz karışmayız...

Ama bana yardım etmenizi istiyorum. Tepedeki şu ahırı onarmalıyız; dereye bir köprü kurmalıyız. Sonra kış için de oduna ihtiyacımız var... Satımkul kabaca sözünü kesti onun:

O kadar acele etme yiğidim, o kadar acele etme...

Dişlerinin arasından tükürdü; bir gözünü kısarak kötü kötü bakmaya başladı Duyşen'in yüzüne.

Buraya gelmiş, okul kuracağını söylüyorsun, diye devam etti. Ama bakıyorum da, ne sırtında kürkün, ne altında atın var. Bir tek koyunun bile yok. Ekilecek tek karış toprağın bile yok. Neyle geçineceksin? Başkalarının koyunlarını mı çalacaksın yoksa?

Ben başımın çaresine bakarım. Aylık alacağım.

Satımkul keyiflenmişti; eyerin üstünde doğrulup çevresine bakındı. Her şey anlaşıldı şimdi. Kendi başının çaresine bakarsın öyleyse yiğidim; madem aylık alacaksın, çocuklara okuma yazma öğret bakalım. Devletin dağıtılacak parası varmış demek. Sen bizi rahat bırak. İşimiz zaten başımızdan aşkın...

Bunları söyledikten sonra, atını çevirip uzaklaştı Satımkul. Ötekiler de onun arkasından gittiler. Duyşen, elinde kağıt, bir başına, çaresiz, kalakalmıştı.

Üzülmüştüm, acıyarak bakıyordum ona. Amcam beni görüp de kovalayıncaya kadar orada kaldım.

Ne yapıyorsun burada? Haydi, doğru eve! Arkadaşlarımın arkasından koştum. Amcam:

Daha neler, diye homurdandı, çocuk olduklarına bakmadan toplantıya gelmişler bir de!

Ertesi sabah, biz kızlar dereden su almaya gittiğimizde Duyşen'i gördük karşı kıyıda. Elinde bir kazma, bir kürek, bir balta, bir de eski kova vardı.

Ondan sonra her sabah, köylüler Duyşen'in tepeyi tırmandığını, terkedilmiş ahıra girip çıktığını gördüler. Köye ancak akşam olunca inerdi. Zaman zaman, sırtında ot yığınları, saman yığınları taşıdığı görülürdü. Onu uzaktan seyredenler, eyerlerinin üstünde doğrulur, ellerini gözlerine siper eder, düşüncelerini söylerdi.

Sırtında yük taşıyan şu adam öğretmen Duyşen değil mi? Evet o.

Elinde mühürlü kağıt var ya, ondan. O mühür adama kuvvet verir.

Zavallı. Öğretmenlik de kolay değil anlaşılan.

Sen kolay mı sanıyordun? Sırtında taşıdığı yüke bak. Öğretmen değil de bir bey'in hizmetçisi sanki.

Bir de kalkmış yukardan atıyor.

Böyle konuşarak atlarını çevirip uzaklaşırlardı.

Bir gün, köyün arkasındaki dağın eteğinden topladığımız tezekleri çuvallarla taşımaya gitmiştik yine; tepeyi tırmanıp öğretmenin eski ahırda ne yaptığını görmek istedik. Ahır, bey'in malıydı eskiden. Güzün yavrulayan kısraklarını barındırırdı orada. Hayvanlar, kışı ahırda geçirirdi. Devrimden sonra bey çekip gitmişti. Malları köye kalmıştı şimdi. Kimse kullanmadığı için otlar bürümüştü ahırı. Baktık ki, bütün otlar sökülüp bir yana yığılmış, avlu temizlenmiş... Yağmurdan harap olmuş, sıvalan dökülmüş duvar badana edilmiş. Rezelerinden çıkmış çarpık kapı da onarılmış.

Dinlenmek için çuvallarımızı yere bıraktık; o sırada Duyşen çıktı içerden. Tepeden tırnağa boya içindeydi; bizi görünce önce şaşırdı, sonra gülümsedi.

Yüzünün terini silerek:

Nereden geliyorsunuz; kızlar? diye sordu.

Çuvalların yanında oturuyorduk, utançtan ağzımızı bile açamadık. Utandığımızı anladı Duyşen, gülümseyerek, dostça göz kırptı bize. Bakıyorum, çuvallarınız sizden büyük, dedi. Ama geldiğinize çok sevindim, ne de olsa burası sizin okulunuz. Artık bitti bitecek. Ocağı yeni bitirdim, bacasına bakın... Şimdi kış için yakacak bulmalıyım; bu da zor olmayacak. Her yan kurumuş otlarla dolu. Sonra yere saman koyarız, üstüne oturursunuz. Yakında derslere başlarız. Nasıl, okula gitmek istiyor musunuz? Gelecek misiniz?

Ben, ötekilerden daha büyük olduğum için, konuşmak gereğini duydum:

Teyzem bırakırsa gelirim.

Niye bırakmasın, tabii bırakır. Adın ne senin? Dizimdeki yara izini elimle örterek:

Altınay, dedim.

Altınay... güzel bir ad. Sen de iyi bir kıza benziyorsun.

Öyle güzel gülümsüyordu ki, insanın yüreğine ılık ılık bir şeyler yayılıyordu.

Peki Altınay, dedi, öteki kızları okula sen getirirsin. Anlaştık mı?

Anlaştık, amca.

Bana öğretmenim de. İçeriyi görmek ister miydiniz? Utanmayın, gelin hadi.

İçeri girmeye çekiniyorduk.

Yok, biz artık gidelim, dedik.

Gidin öyleyse. Dersler başlayınca görürsünüz. Ben de hava kararmadan gidip biraz daha ot toplayayım.

Eline bir orakla bir parça ip alıp uzaklaştı. Biz de ayağa kalkıp sırtımıza çuvallarımızı attık, köye doğru yollandık. Ansızın parlak bir fikir geldi aklıma.

Durun, dedim. Dönüp çuvallarımızı okula boşaltalım. Kış için biraz daha yakacak vermiş oluruz.

Sonra da eve elimiz boş dönelim, öyle mi? Sen de ne akıllısın ya...

Gider, biraz daha tezek toplarız.

Olmaz. Geç kalırsam annem kızar.

O gün niye öyle davrandım, bilmiyorum. Belki sadece inatçılık yüzünden, belki de bir çeşit başkaldırma duygusuyla... bebekliğimden beri davranışlarım, tutkularım dayakla olsun, azarla olsun hep bastırılmıştı. Bu yabancı, içimi ılıtan tatlı gülüşüyle, güzel sözleriyle bir güven duygusu uyandırmıştı bende. Hiç kuşkum yok, adım gibi biliyordum artık: benim hayatım, sevinçleriyle, acılarıyla o gün, o davranışımla başladı. Kendim bir karar vermiştim o anda, kararımı uygulamaya geçmiştim. Doğru buluyordum yaptığım şeyi, cezalandırılmaktan da korkmuyordum. Arkadaşlarım bir başıma bırakmışlardı beni, ama aldırmadım! Duyşen'in okuluna koşup çuvalı kapının önüne boşalttım, yeniden tezek toplamaya gittim sonra. Kanatlanmış gibi uçuyordum; büyük bir iş yaptığımdan içim hafiflemişti sanki, yüreğim gümbür gümbür atıyordu. Güneş niye bu kadar mutlu olduğumu biliyor gibiydi. Evet, niye böyle koştuğumun farkındaydı: iyi bir iş yapmıştım.

Tepeler arkasından kaybolmak üzereydi güneş; bana kalırsa batmak istemiyordu sanki, beni gözlemek istiyordu. Sararan otları, yaprakları renkten renge boyayarak, kızıllaştırarak, pembeleştirerek, morlaştırarak yolumu daha güzel kılıyordu. Uçuşan şeytan tüyleri, pırıl pırıl birer alev parçası gibiydi. Yırtık pırtık, yamalı beşmetimin madeni düğmeleri de ışıl ışıldı. Koştukça koştum; toprağa, gökyüzüne, rüzgara türküler söylüyordu yüreğim:

Bakın bana! Görün işte, nasıl bir insanım ben... Okuma yazma öğreneceğim, okula gideceğim, başkalarını da okula götüreceğim!

Ne kadar koştum, hatırlamıyorum, ama ansızın kendime geldim: tezek yoktu. Garipti, yazın o kadar çok inek otlardı ki burada, tezekten geçilmezdi. Bütün tezekler uçup gitmişti sanki. Belki de bakılacak yerlere bakmıyordum. Başka yerleri aradım, tezek vardı ama azdı.

Bu gidişle karanlık basmadan çuvalı dolduramayacağım, diye düşündüm.

Korkudan ödüm patlamıştı, sağa sola koşuşup duruyordum.

Çuvalım yarısına kadar dolmuştu daha. Gün ışığı adamakıllı solmuştu artık, yamaçları karanlık basıyordu.

Eve hiç bu kadar geç kalmamıştım. Gece, karanlık kanadını sessiz, ıssız tepelerin üstüne germişti. Çuvalı sırtıma atıp köye doğru koşmaya başladım. Korkuyordum. Her yer öylesine karanlıktı ki, bağırmak, ağlamak geliyordu içimden; ama Duyşen'i hatırlayıp göz

yaşlarımı tuttum. Arkama bile bakmadan yoluma devam ettim. Soluk soluğa vardım eve; kan ter içindeydim; elbiselerim toza toprağa bulanmıştı. Ocağın önünde oturmakta olan teyzem, kaşlarını çatarak yerinden kalktı, yanıma geldi. Kötü, zalim bir kadındı.

Niye geciktin? diye bağırdı.

Ben daha ağzımı bile açmamıştım ki, sırtımdan çuvalı kaptığı gibi yere fırlattı.

Bütün gün bula bula bunu mu buldun?

Sonradan öğrendiğime göre, arkadaşlarım her şeyi anlatmışlar.

Seni kömür suratlı! Okulda ne işin var? Dilerim, okul yollarında geberesin!

Kulağımdan tutup birkaç kere vurdu başıma.

Serseri! Elin kurdundan ev köpeği olur mu hiç? Başkalarının çocukları evde kalıp annelerine yardım eder, bu dağda bayırda dolaşıyor.

Okula gitmeyi gösteririm ben sana! Seni o ahırın yanında bir yakalarsam bacaklarını kırarım! Okula gitmek neymiş, anlarsın o zaman!

Hiçbir şey demedim, bağırmamaya çalıştım. Sonra, yaktığım ocağın önünde otururken sessizce ağladım. Üzüntülü olduğumu anlayınca hep kucağıma çıkan tekir kediyi okşadım durdum. Teyzem beni dövdüğü için ağlamıyordum, alışıktım buna, okula göndermeyeceği için ağlıyordum.

İki gün sonra, sabahleyin erkenden köpekler havlamaya başladı köyde, bağırıp çağırmalar duyuldu. Duyşen ev ev dolaşıp çocukları topluyor, okula götürüyordu. O sıralarda sokak diye bir şey yoktu; kerpiç evler düzensizce dağılmıştı. Herkes canının istediği yere kurmuştu evini. Duyşen, çevresinde çocuklarla, kapı kapı dolaşıyordu. Bizim ev, köyün en ucundaydı. Teyzemle buğday öğütüyorduk, amcam öğütülmüş buğdayları pazara götürmek üzere hazırlanıyordu. Ben bir yandan işimi yapıyor, bir yandan da Duyşen'i gözlüyordum. Bizim eve kadar gelmeyecek diye ödüm kopuyordu. Biliyordum, teyzem okula gitmeme izin vermeyecekti, ama Duyşen gelsin, nerede oturduğumu görsün istiyordum. Bizim eve uğramadan dönüp gidecek diye ödüm kopuyordu.

Ben bunları düşünürken Duyşen çıkageldi. Teyzemi selamladı:

Günaydın! Tanrı yardımcın olsun! O olmazsa biz oluruz. Bak, ne kadar kalabalığız.

Bir şeyler mırıldandı teyzem, amcam ise öğretmenin yüzüne bile bakmadı.

Duyşen aldırmadı hiç. Avlunun ortasında duran bir kütüğün üstüne çöktü, cebinden kağıt kalem çıkardı.

Bugün okul başlıyor. Kızınız kaç yaşında?

Teyzem cevap bile vermeden işine devam etti, adamakıllı kızmıştı. Besbelli, tek kelime söylemeyecekti. Ne olacaktı şimdi? Duyşen bana bakıp gülümsedi, yine ılık ılık bir şeyler yayıldı içime.

Kaç yaşındasın; Altınay? diye sordu. Cevap vermeye cesaret edemedim. Teyzem:

Onun kaç yaşında olduğundan sana ne? dedi. Zaten sen kimsin bir kere? Daha okula gidecek yaşa gelmedi. Bırak bunun gibi piçleri, anasıyla babasıyla oturan çocuklar bile okuma yazma öğrenmiyor. Toplayacağın kadar çocuk toplamışsın, onları götür okula. Burada işin yok!

Duyşen ayağa kalkarak:

Nasıl oluyor da böyle konuşabiliyorsun? diye bağırdı. Yetim kaldıysa suç onda mı? Yoksa, yetimlerin okuma yazma öğrenmesini yasaklayan bir yasa mı var?

Senin yasaların bana vızgelir. Ben kendi yasalarımı yürütürüm burada, senden emir alacak da değilim!

Hepimiz aynı yasalara boyun eğeceğiz. Belki bu kıza senin ihtiyacın yok, ama bizim, devletin, var! Karşı koyarsan cezanı çekersin. Teyzem kollarını sıvayarak ayağa kalktı:

Şuna bakın, şu serseriye bakın! Bu piç kimden emir alacak, söyle bakalım. Karnını kim doyuruyor onun? Onu kim doyuruyor? Sen mi, ben mi? Evsiz barksız piçin biri bu... senin de evin barkın yok zaten...

Eğer ortaya amcam çıkmasaydı tartışma nasıl sonuçlanacaktı, bilmiyorum. Teyzem bir kocası olduğunu unuturdu hep, her işe burnunu sokardı; bu da çok kızdırırdı amcamı. Öyle ya, evin efendisiydi; ara sıra teyzemi döverdi. Şimdi de öfkeden kıpkırmızı olmuştu yüzü.

Kapa çeneni karı! diye bağırdı. Sen kim oluyorsunda kendi başına karar veriyorsun, benim yerime konuşuyorsun? Her işe burnunu sokma. Sana gelince Taştabeg'in oğlu, al şu piçi götür, okuma mı öğreteceksin, kemiklerini mi kıracaksın, ne halt edersen et. Hadi,

basın bakalım. Defolun!

Teyzem bağırmaya başladı:

Demek okula gönderiyorsun onu. Evde kim yardım edecek bana? Soruyorum, kim edecek?

Kes sesini! diye bağırdı amcam; teyzemi susturdu.

Her karanlık bulutta bir beyaz nokta bulunur derler. Okula böyle başladım işte.

Sınıfa ilk girdiğimizde, Duyşen yere, samanların üstüne oturmamızı söyledi; sonra hepimize birer defter, birer kalem, birer de tahta parçası verdi.

Tahtaları dizinizin üstüne koyun, dedi. Onun üstüne de defterleri koyarsınız. Böylece daha kolay yazarsınız.

Sonra, duvara astığı bir resmi gösterdi. Bir Rus'un resmiydi bu. Bu Lenin'dir, dedi.

O resmi hiç unutamayacağım. Nedendir, bilmiyorum, sonradan hiç rastlamadım o resme. Aklımda hala Duyşen'in resmi olarak kalmış. O resimde bir kaput giymişti Lenin, yorgun bir yüzü vardı, sakalı sivriydi. Yaralı kolu askıya alınmıştı; kasketi arkaya kaykılmıştı. Durgun, rahat bir bakış vardı keskin gözlerinde.

Duyşen, resmi epeydir yanında taşıyordu anlaşılan. Bildiğimiz afiş kağıtlarına basılmıştı, kenarları köşeleri iyice yıpranmıştı. Sınıfın duvarlarında bu resimden başka bir şey yoktu.

Duyşen:

Okuma yazmayı, sayı saymayı öğreteceğim size, dedi. Harflerin, rakamların nasıl yazıldığını göstereceğim. Bildiğim ne varsa hepsini öğreteceğim.

Bildiği ne varsa hepsini öğretti. Şaşılacak derecede sabırlıydı. Kalemin nasıl tutulacağını teker teker gösterdi hepimize; bu arada, anlamadığımız sözler de söyledi.

Şimdi düşünüyorum da, Duyşen şaşırtıyor beni. Elimizde bir alfabe bile yoktu üstelik öğretmenimiz ne gramer biliyordu, ne öğretme yöntemi. Böyle şeylerin varlığından bile habersizdi.

Güdüleriyle davranarak, öğrenmemiz gereken şeyleri, öğretebildiği kadar öğretti bize. Ama hevesi, coşkunluğu da boşa gitmedi, buna eminim.

Umduğundan büyük şeyler başardı Duyşen. Evet, büyük şeyler başardı, çünkü, duvardaki yarıklarından karlı tepelerin göründüğü o eski kerpiç ahırda bir şeyler öğrenmeye çalışan bizlerin, biz Kırgız çocuklarının, o zamana kadar köyün dar çizgileri içinde kapanıp kalmış çocukların, yeni, değişik, güzel bir dünya açılmıştı önlerinde. Moskova'nın, Lenin'in yaşadığı şehrin, Taşkent'den bile büyük olduğunu o sınıfta öğrendik, dünyada Talas Vadisi kadar büyük denizler olduğunu o sınıfta öğrendik; dağlar kadar kocaman gemilerin o denizlerde yüzdüğünü o sınıfta öğrendik. Çarşıdan satın alınan petrolün yeraltından çıkarıldığını o sınıfta öğrendik. Gün gelecek, çocuklar geniş pencereli büyük, beyaz okullarda okuyacaklar, sıraların üstünde oturacaklardı.

Alfabeyi kıvırmaya başlayınca ilk olarak Lenin kelimesini yazdık. Artık sözlüğümüzde bey gibi, ırgat gibi, Sovyetler gibi kavramlar da vardı. Duyşen söz verdi: ders yılı bitmeden bize devrim kelimesinin nasıl yazıldığını öğretecekti.

Her ayın sonunda gider, rapor verirdi. İki üç gün görünmezdi. Çok özlerdik onu. Ağabeyim olsa o kadar özlemezdim. Teyzem başka bir işle uğraştığı zamanlar evin arkasına sıvışır, yolunu gözlemeye başlardım Duyşen'in. Onu, içimi ılıtan gülümseyişini görmek, ışıklı sözlerini duymak nasıl sevindirirdi beni!

Öğrencilerin en büyüğü bendim. Belki bu yüzden, en çabuk ben öğreniyordum; ama tek sebep bu değildi. Duyşen'in söylediği her kelime, yazdırdığı her harf benim için kutsaldı. Onun öğrettiklerini kavramaktan daha önemli bir şey yoktu hayatta. Verdiği defteri hazine gibi saklıyor, harfleri orağın ucuyla yere, kömürle duvara bir dal parçasıyla kara yazıyordum. Benim için, dünyada Duyşen'den daha bilgili, daha akıllı kimse yoktu.

Kış yaklaşıyordu.

İlk kar yağıncaya kadar, dağın eteğinde, çakıl taşlarının üstünden gürültüyle akan dereyi geçerdik okula gitmek için. Kar yağdıktan sonra da geçerdik tabii, ama zor olurdu. Buz gibi su ayaklarımızı dondururdu. En çok küçüklerin canı yanardı; gözleri yaşla dolardı. Duyşen, biri sırtında biri kollarında, her keresinde iki çocuk taşıyarak hepsini karşı kıyıya geçirirdi.

Bütün bunlar inanılmaz geliyor şimdi bana. Herkes, ya bilgisizlikten, ya aptallıktan, Duyşen'e gülerdi. En çok da kışı dağlarda geçirip arada bir değirmene inen zenginler alay ederdi onunla.

Başlarında kalpakları, sırtlarında kürklü ceketleri, sırım gibi atlarının üstünden Duyşen'in çocukları taşımasına bakarlardı. Öğretmeni gösterirlerdi gülerek.

Şuna bak, derlerdi, nasıl olmuş da bugüne kadar görmemişim şu

herifi. Daha önce görseydim, kuma diye alırdım!

Kahkahadan kırılarak, üstümüze su ve çamur sıçratarak yollarına devam ederlerdi sonra.

Ah, arkalarından nasıl koşmak isterdim onların. Atların yularına yapışıp sinsi yılışık suratlarına doğru:

Öğretmenimiz için nasıl böyle konuşursunuz? Aptal insanlarsınız siz, kötü insanlarsınız! diye bağırsam öyle rahatlayacaktım ki... Ama küçük bir kızın sözlerine kim kulak asardı? Gözlerimin acı yaşlarını içime akıtarak kalakalırdım olduğum yerde. Duyşen onların sözlerini duymazlıktan gelirdi; hiç aldırmazdı. Üstelik, söylenenleri unutturmak, bizi güldürmek için komik şeyler anlatırdı.

Epeyce çalıştı ama olmadı... Köprü kurmak için kereste bulamadı Duyşen. Bir gün, bütün çocukları karşı kıyıya geçirdikten sonra benimle birlikte derenin yanında kaldı; taşlardan bir geçit yapmaya çalıştık.

Köylüler isteseler yarım saat içinde bir köprü kurabilirlerdi çocukları için, dereye iki üç ağaç devirseler bu iş biterdi. Ama yapmadılar, okulu ciddiye almıyorlardı o günlerde, Duyşen'e de delinin biri diyorlardı...

Evet, onlara kalırsa delinin biriydi Duyşen, çocuklarla oyalanıyordu. Okuma yazma mı öğretmek istiyordu onlara, öğretsin di... yeter ki işlerini aksatmasındı çocuklar. Böyle düşünüyorlardı. Altlarında atları vardı, ihtiyaçları yoktu köprüye. En az kendileri kadar iyi bir insan olan bu delikanlının vaktini niye öğretmenlik etmekle geçirdiğini, üstelik bunu niye canla başla, inatla, her çeşit zorluğa, küçümsemeye, alaya katlanarak yaptığını anlamıyorlardı.

Taştan geçidi yaptığımızda yerde kar vardı; su öyle soğuktu ki insanın soluğu kesiliyordu. Duyşen nasıl dayandı buna, bilmiyorum... yalınayaktı, bir an bile durmadan çalıştı. Suyun dibine bastıkça, çakıl taşları ayaklarımızı cayır cayır yakıyordu. Derenin tam ortasındayken iki bacağıma birden kramp girdi. Acıdan kıvrılıp kaldım oracıkta; iki büklüm oluvermiştim, doğrulamıyordum. Gittikçe suya gömülüyordum...

Koşarak geldi Duyşen, beni kollarına alıp kıyıya taşıdı. Yere kaputunu serip üstüne oturttu. Masmavi kesilmiş incecik bacaklarımı, buz gibi ellerimi ovdu.

Büyük bir ilgiyle:

Kaputuma sarılıp biraz dinlen, Altınay dedi... Geçidi ben kendim yaparım.

Sonunda geçit tamamlandı. Duyşen sudan çıkıp çizmelerini giydi; kaputuna sarınarak bana baktı, gülümsedi.

Biraz dinlendikten sonra:

Nasılsın şimdi, ısındın mı? diye sordu. Al şu kaputu da sarın. Sonra ekledi:

O gün kapıya tezekleri sen mi bırakmıştın, Altınay? Evet, diye cevap verdim.

Dudaklarının köşesine incecik bir gülümseme ilişiverdi.

Ben de öyle düşünmüştüm zaten, demek istiyordu sanki.

Hatırlıyorum, kıpkırmızı olmuştu yüzüm, tezeğin bırakılmasını unutmamıştı demek. Mutluydum, yedi kat gökte uçuyordum. Duyşen sevindiğimi anladı.

Gözleriyle beni okşayarak:

Benim temiz yavrum, duru kaynağım, dedi. Ne kadar da akıllısın... Ah, seni şehre, okumaya bir gönderebilsem! Büyük bir insan olurdun! Dönüp kıyıya doğru bir adım attı.

Gözlerimin önünde şimdi: gürültülü derenin kıyısında durmuş; ellerini başının arkasında kavuşturmuş; parlayan gözleriyle, tepelerden gelen rüzgarın kovaladığı beyaz bulutlara bakıyor...

O anda ne düşünüyordu acaba? Beni şehirdeki okula göndermeyi mi? Ben onun kaputuna sarınmış şunları düşünüyordum:

Keşke ağabeyim olsaydı Duyşen! kollarına atılıp ona sarılır, gözlerimi yumar, en tatlı sözleri söylerdim kulaklarına. N'olursun Tanrım Duyşen ağabeyim olsun!

İnceliği, iyiliği, geleceğimizi düşündüğü için hepimiz seviyorduk öğretmenimizi. Küçüktük ama onun bu erdemlerinin farkındaydık. Yoksa her gün o uzun yolu alır mıydık? Rüzgarda, karların arasında bata çıka, soluk soluğa tırmanır mıydık o tepeyi? Kendi isteğimizle geliyorduk okula. Gidip o soğuk ahırda donmamız için kimse zorlamıyordu bizi. Okul öylesine soğuktu ki, birbirimizin yüzüne, ellerine, elbisesine hohlasak, hohladığımız yer hemen buz tutuyordu. Bazılarımız oturup Duyşen'i dinlerken ocağın yanında sırayla ısınıyorduk.

O soğuk sabahların birinde (Ocak ayının son günleriydi) Duyşen her zamanki gibi bizi almaya geldi. Sessizdi, düşünceliydi; kaşları çatılmış, yüzü kararmış; demir gibi kaskatı kesilmişti. Hiç böyle görmemiştik öğretmenimizi. İşin içinde bir iş olduğunu anladık,

sessizce ardından gittik onun.

Yoldaki kar tabakası kalınsa Duyşen önden giderdi hep; ben Duyşen'in arkasından giderdim, öteki çocuklar da benim arkamdan gelirlerdi. O sabah da önden gitti öğretmenimiz, geceleyin dağın eteğine karlar yığılmıştı çünkü. Bir insanın sevinçli mi üzüntülü mü olduğu arkasından bile belli olur bazen. O gün de öyle oldu: öğretmenimizin kederli olduğunu hemen anladık. Başını önüne eğmişti, zorlukla sürüyordu ayaklarını. O yürüyüşünü hala hatırlarım: tek sıra olmuş, tepeyi tırmanırken Duyşen önümde, kamburu çıkmış, siyah kaputuyla gidiyordu; yukardaki tepeler dinlenmek için çökmüş develere benziyordu, rüzgar hörgüçlerinin tozunu alıyordu sanki; yüksekte, çok yükseklerde, soğuk, beyaz gökte tek başına siyah bir bulut sallanıyordu.

Sınıfa girip samanların üstüne oturduğumuz zaman, Duyşen her sabah gidip yaptığı gibi ocağı yakmadı.

Ayağa kalkın, dedi bize. Kalktık.

Başlarınızı açın.

Kasketlerimizi çıkardık; o da çıkardı kasketini. Ne demek olduğunu bilmiyorduk bunun. Kısık bir sesle:

Lenin öldü, dedi. Onun yası tutuluyor şimdi.

Sınıfımızı sessizlik kapladı. Okul, karların altına gömülmüştü sanki. Duvarlardaki yarıklardan giren rüzgarın sesi duyuluyordu. Sanki üstlerine kar tanecikleri düşüyormuş gibi hışırdayan samanların sesi duyuluyordu.

Gürültülü şehirlerin sessizlikle örtüldüğü, yerleri sarsan fabrikaların sustuğu, trenlerin raylar üstünde kalakaldığı o yaslı saatte, biz, insanlar içinde küçücük insanlar, ufak bir topluluk, başımızda öğretmenimizle, okul denilen o soğuk ahırda yas tuttuk.

Koluyla gözlerinin yaşını sildi Duyşen.

Ben Parti'ye yazılmaya gidiyorum, dedi. Üç gün sonra dönerim. O üç gün, hatırladığım kış günleri içinde en korkunç olanlarıydı.

Tabiat, büyük bir insanın bıraktığı boşluğu doldurmaya çalışıyordu sanki. Rüzgar, yarların arasında uluyordu durmadan, tipi dinmiyordu, kırağılar madeni bir sesle tınlıyordu... Tabiat azmıştı; rüzgar kaldırıp kaldırıp yere vuruyordu karları.

Köyümüz, tepeleri kara bulutlarla örtülü dağların eteğinde sessizce yatıyordu. İncecik dumanlar yükseliyordu bacalardan. İnsanlar evlerinden dışarı çıkmıyorlardı. Üstelik, kurtlar da inmişti köye.

Gündüzleri yollarda dolaşıyor, geceleri evlere kadar sokulup güneş doğuncaya kadar uluyorlardı.

Aklıma öğretmenimiz geldikçe üzülüyordum; hava öylesine soğuktu ki...

Duyşen'in sırtında ise siyah kaputundan başka bir şey yoktu. Geleceği gün, tedirginliğim daha da arttı. Kötü bir olayı sezmiştim sanki.

Fırsat buldukça evden sıvışıyor, gözlerimi ıssız, karlı bozkıra dikiyordum. Ama bir tek canlı varlık bile yoktu ortalıkta.

Ah, öğretmenim, neredesin? Yalvarırım, çabuk gel! Seni özledik, öğretmenim. Duyuyor musun beni? Seni özledik! Ama bozkır cevap bile vermiyordu bana. Nedendir bilmiyorum, sessizce ağlıyordum.

Sık sık evden çıkmam teyzemi kızdırmıştı. Yumruğunu sıkarak:

Ne diye öyle arada bir kapıya doğru koşuyorsun? diye bağırdı. Otur oturduğun yerde, yününü eğir. Dışarda donup gebereceksin! Bir daha çıktığını görürsem karışmam!

Hava kararmaya başlamıştı bile; Duyşen'in dönüp dönmediğini bilmiyordum. Bu da çıldırtıyordu beni. Bir an, bugüne kadar hiç gecikmediğine göre mutlaka dönmüştür, diyordum kendi kendime. Bir an sonra kuşkuya kapılıyordum yine: Duyşen üzüntülüydü; aklı başında değildi; ağır ağır güçlükle yürüyordu; ya bir de tipide yolunu şaşırdıysa... Kendimi işe veremiyordum, parmaklarımın hepsi başparmak kesilmişti sanki, yün durmadan kopuyordu. Yün koptukça da teyzem küplere biniyordu:

Senin nen var bugün? Elin el değil, tahta! Sonunda sabrı tükendi: İnce hastalıklar götürsün seni! Al şu torbayı, Saykal nineye bırak.

Sevinçle ayağa fırladım. Duyşen, Saykal ninenin evinde kalırdı. Saykal'la kocası Kartanbay ana tarafından uzaktan akraba olurlardı bana. Sık sık gider görürdüm onları, bazen gece yatısına bile kaldığım olurdu. Teyzem bunu hatırladı belki; belki de ona bu sözleri Tanrı söyletti.

İnsan kıtlıkta nasıl çavdardan bıkar, ben de öylesine bıktım senden! Onlarda kal bu gece. Hadi defol, sabah olmadan da eve döneyim deme!

Dışarı fırladım. Rüzgar, şamanlar gibi uluyordu bir an kesiliyor, sonra avuç avuç kar fırlatıyordu adamın yüzüne. Torbayı koltuğumun altına sıkıştırdım, karda taze at izlerini takip ederek köyün öteki ucuna koştum. Kafamda bir tek düşünce vardı: Duyşen dönmüş müydü? Dönmemişti. Öylesine soluk soluğa girdim ki eve, zavallı Saykal

ninemin ödü koptu.

Ne var? diye bağırdı. Niye o kadar koştun. Bir şey mi oldu?

Yok; bir şey yok. Torbanı getirdim. Bu gece burada kalayım mı?

Tabii, yavrum. Seni yaramaz, ödümü kopardın! Epeydir geldiğin yoktu. Gel, ateşin önüne otur, donmuşsun.

Biraz et pişir de çocuğun karnını doyur, dedi Kartanbay. Duyşen de nerdeyse gelir.

Pencerenin önüne oturmuş, çizmelerinin pençelerini yeniliyordu.

Şimdiye kadar çoktan gelmiş olması gerekirdi. Ama merak edecek bir şey yok, gece olmadan gelir. Bizim ihtiyar katır eve dönüleceğini anladı mı dörtnala koşmaya başlar.

Gece usul usul geldi, pencereye yerleşti. Yüreğim tetikteydi, dışarda ne zaman bir köpek havlasa ya da biri konuşsa, çarpıntısı hemen duruyordu. Duyşen'den hiç haber yoktu. Neyse ki, Saykal nine konuşkandı, beklemek daha kolay oluyordu onun yanında.

Duyşen'i epeyce bekledik. Geceyarısı, Kartanbay yatmaya karar verdi.

Yatakları ser bakalım, dedi Saykal nineye. Anlaşılan bu gece gelmeyecek. Geç oldu artık. Memurların işleri başlarından aşkındır; yarına kalmıştır Duyşen'in işi. Yoksa şimdiye kadar çoktan gelirdi. Sonra yattı.

Ocağın arkasına, köşeye bir yatak da benim için serdiler. Ama uyuyamadım. Kartanbay durmadan öksürüyor, dualar mırıldanarak bir yandan bir yana dönüyordu.

Benim ihtiyar katır ne alemdedir acaba? diye mırıldanıyordu. Kimse kimseye bedavadan bir tek saman çöpü vermiyor. Cebinde paran olsa bile satın alacak çavdar bulamıyorsun...

Çok geçmeden uyudu. Şimdi de rüzgar uyutmuyordu beni. Çatıyı sarsıyor, samanları hışırdatıyor, kaba eliyle camlara vuruyordu. Duvarların arkasında karları yerden yere çaldığını duyuyordum. Kartanbay, Duyşen'in iyi olduğunu, merak etmememizi söylemişti gerçi; ama içim rahat değildi yine de. Öğretmenimi bekliyordum karanlıkta, yalnız onu düşünüyordum... rüzgarlı, bembeyaz bozkırda bir başınaydı şimdi. Dalmışım; ansızın irkilerek uyandım. Yerden yükselen bir uluma gitti, göğe takılıp kaldı. Kurtlar! Bir tane değil, bir sürü kurt. Birbirlerini çağırarak toplanıyorlardı. Sesleri birleşiyor, rüzgara karışarak uzaklaşıyor, yaklaşıyordu. Zaman zaman kapının önünden geliyordu ulumaları.

Saykal nine:

Tipi yüzünden uluyorlar, diye fısıldadı.

Kartanbay bir şey demedi önce; ulumaları dinliyordu.

Yok yok, birinin peşindeler. Ya bir adamın, ya da bir atın. Dinleyin bakın... İnşallah Duyşen'in peşinde değillerdir. O sersem delikanlı hiçbir şeyden korkmaz çünkü.

Heyecanla ayağa kalkıp kürklü ceketini giydi. Işığı yak kadın! Çabuk ol!

Saykal'la ben, korkuyla fırladık. İhtiyar kadın bir an içinde lambayı yaktı. Tam o sırada uluma kesildi, bir şey olmamış gibi sessizliğe büründü her yer.

Allah kahretsin, saldırdılar! diye bağırdı Kartanbay.

Eline bir sopa geçirip kapıya fırladı; o anda köpekler havlamaya başladı dışarda. Biri pencerenin önünden geçip kapıyı yumrukladı. Odaya bir buhar bulutu girdi önce. Sonra Duyşen'i gördük. Soluk soluğa içeri daldı; kül gibi olmuştu yüzü. Duvara koştu. Tüfek, dedi. Ama biz, bir şey anlamayacak kadar heyecanlıydık. Gözlerim karardı; iki ihtiyarın sisler arasında konuştuğunu duyar gibi oldum:

Kara koyun kurban olsun sana, ak koyun kurban olsun!

Sahiden sen misin bu?

Tüfek, diye tekrarladı Duyşen... Bir tüfek verin bana! Tüfeğimiz yok ki... Nereye gidiyorsun?

Kartanbay da, Saykal da, Duyşen'e yapışmışlardı; bırakmak istemiyorlardı onu.

Bir sopa verin öyleyse. İhtiyarlar yalvarmaya başladılar:

Bırakmayız seni. Biz sağ oldukça bir yere gidemezsin! Önce bizi öldürür, sonra gidersin!

Ansızın dizlerimin bağı çözülüverdi; tek kelime bile söylemeden yere yığıldım.

Kamçısını bir köşeye fırlatarak derin derin içini çekti Duyşen.

Tam da kapının önünde kıstırdılar beni, dedi. Katır dörtnala gidiyordu, peşimize kurtlar düştü. Köye kadar geldi hayvancağız, az ötede tökezleniverdi. Üstüne saldırdılar.

Kartanbay, Duyşen'i yatıştırmaya çalışarak:

Katıra aldırma; sen kurtuldun ya, ona bak, dedi. Katır tökezlenmeseydi sen de kurtulamazdın... Tanrıma şükürler olsun. Çıkar elbiselerini de ateşin önüne otur. Dur da çizmelerini çekeyim. Kadın, yiyecek bir şeyler ısıt hadi.

Birlikte, ateşin önüne oturdular. Kartanbay içini çekerek:

Alınyazımızda bu da varmış, dedi. Yola niye bu kadar geç çıktın? Toplantı sandığımdan da uzun sürdü. Parti'ye yazıldım. İyi. Ama yola yarın sabah da çıkabilirdin. Seni sopayla kovalayan mı vardı?

Çocuklara, bugün döneceğime söz verdim, dedi Duyşen. Yarın sabah okula gelecekler. Kartanbay öfkeli öfkeli söylenmeye başladı:

Serseme bak! Duyuyor musun, kadın, bak ne diyor... Bacak kadar piçlere verdiği sözü tutmak için canını tehlikeye atmış! Nasıl, beğendin mi? Ya canını kurtaramasaydın, o zaman ne olacaktı? Bırak saçma saçma konuşmayı.

Benim işim bu, benim görevim. At için üzüldüm. Hep yayan giderdim, keşke yine yayan gitseydim. Kalkıp atını aldım senin, kurtlara parçalattım...

Aldırma. Canı cehenneme, dedi ihtiyar. Senin hayatını kurtardı ya, ona bak! Bugüne kadar hep atım mı vardı sanki? Benim için üzülme sen, ben başımın çaresine bakarım. İlerde, bakarsın bir at daha alırım.

Saykal ağlamaklı bir sesle:

Doğru söyledin, dedi. Bir at daha alırız... Al oğlum, soğutmadan ye şunu.

Sustular. Kartanbay, ateşi karıştırarak, düşünceli düşünceli:

Seni anlamıyorum, Duyşen, dedi. Kafasız bir adam değilsin, hatta akıllısın. Ne diye okulla çocuklarla uğraşıp duruyorsun? Daha iyi bir iş mi yok dünyada? Gidip bir zenginin yanında çobanlık etsen bolluk içinde yaşarsın...

Biliyorum, benim iyiliğimi istiyorsun. Ama bu çocuklar büyüyünce senin benim gibi birer insan olsun istiyorsan okulun da, eğitimin de gereği yok tabii. Ama devlet nasıl gelişir o zaman? Bütün güçlüklere bunun için göğüs geriyorum işte. Daha iyi bir öğretmen olsaydım başka bir şey istemezdim...

Onların konuşmalarını dinlerken uzaklardan, uzaklaştığım yerlerden yavaş yavaş döndüm odaya. Önce bir düş gibi geldi bu.

Duyşen'in sağ salim karşımda olduğuna inanamadım. Sonra bahar selleri gibi güçlü dayanılmaz bir sevinç dalgası kapladı gövdemi; hıçkırdım. Kimseler benim kadar sevinemezdi. Her şey yok oluvermişti birden: kerpiç kulübe, tipi, Kartanbay'ın tek atını parçalayan kurtlar... Hepsi yok olmuştu! Kafamı, yüreğimi, bütün gövdemi bir mutluluk kaplamıştı... inanılmaz, sonsuz, ışık gibi ölçüsüz bir mutluluk.

Hıçkırıklarımı kimse duymasın istiyordum. Ama Duyşen duydu. Ocağın arkasında ağlayan kim? diye sordu.

Altınay, dedi Saykal; çok korktu, ondan ağlıyor. Altınay burada mı? Ayağa fırlayıp yanıma koştu. Duyşen. Diz çöktü; omuzlarıma dokunarak:

Nen var, Altınay? Niye ağlıyorsun? dedi.

Duvara dönüp kendimi iyice bıraktım; hüngür hüngür ağlamaya başladım.

Ağlama yavrum. Niye korktun öyle? Bak, koca bir kız oldun artık, ağlamak hiç yakışmıyor sana... Yüzüme bak.

Boynuna sarıldım onun; göz yaşlarıyla ıslanmış ateş gibi yüzümü yanaklarına bastırdım. Durmadan hıçkırıyordum. Sevinçten kendimi tutamıyordum.

Kartanbay kilimin üstünden kalktı. Korkmuştu biraz.

Galiba yüreği yerinden oynadı bunun, dedi. Gel buraya kadın, birkaç dua oku. Çabuk ol.

Hepsi çevremde dolanmaya başladı. Saykal büyülü sözler söyledi, yüzüme soğuk su, sonra da sıcak su serpti. Göz yaşları benim yaşlarıma karışıyordu.

Evet, anlatılmaz bir sevinç yüzünden yerinden oynamıştı yüreğim. Duyşen yatağımın yanına oturdu, ben rahatlayıp uyuyuncaya kadar ateş gibi alnımı okşadı soğuk elleriyle...

Kış dağların öteki yanına geçti. Bahar, mavi bulutlarını önüne katmıştı bile. Eriyen karlarla kabarmış tepelerden, ılık rüzgarlar esiyordu.

Toprağın taze süt kokusuna benzeyen güzel kokusunu taşıyorlardı. Dağlardaki buzlar çözüldü, dereler gürül gürül akan, yollarındaki her şeyi yıkan, türküleriyle yataklarını dolduran birer ırmak oldu.

Genç kızlığımın birinci baharıydı bu. O zamana kadar gördüğüm baharların en güzeliydi. Bir dağa çıksanız, altınızda bahar

dünyalarının en sevimlisini görüyordunuz. Kollarını açmıştı bahar, gümüş bir peçeteyle örtülmüş bozkıra yuvarlanıyordu. Uzaklarda, kilometrelerce ötede, eriyen göllerin mavisi, atların kişnemesi, kanatlarında beyaz bulutlar taşıyan leyleklerin uçuşu vardı. Nereden geliyordu leylekler, hüzünlü sesleriyle nereye çağırıyorlardı insanı? Baharın gelişiyle birlikte, hayat daha eğlenceli olmuştu. Yeni oyunlar yaratıyor, yaşama sevinciyle gülüyor, okuldan çıkınca birbirimizi kovalayarak eve koşuyorduk. Teyzem bu kadar sevinçli oluşuma içerliyor, beni azarlamak için hiçbir fırsatı kaçırmıyordu:

Oyun oynayacak yaşta mısın sersem? Evlenme vaktin bile geldi. Senin yaşındaki kızların hepsi ev bark sahibi oldular, çoluk çocuğa karıştılar. Bir de kendine bak... Bütün vaktini okulda geçiriyorsun.

Ama ben seni hale yola koymasını bilirim...

Doğrusu, teyzemin sözlerini ciddiye almıyordum. Onun bu davranışlarına alışıktım zaten. Evlenecek yaşta da değildim; o bahar boyum biraz daha uzamıştı sadece, o kadar.

Duyşen gülerek:

Sen daha çocuksun, derdi bana. Saçın başın karmakarışık.

Aldırmazdım bile. Kendi kendime:

Biraz daha büyüyüp gelin olunca, derdim, daha güzelleşeceğim. Teyzem bile şaşacak güzelliğime. Duyşen, gözlerimin yıldızlar gibi parladığını söylüyor. Yüzüm de temiz bir yüzmüş.

Bir gün, okuldan dönünce, avlumuza iki yabancı atın bağlanmış olduğunu gördüm. Eyerlerine, koşumlarına bakılırsa, dağlardan geliyordu atlar. Dağlılar, değirmene gelirken ya da pazardan dönerken amcamla teyzeme uğrarlardı ara sıra.

Kapının önüne gelmiştim ki teyzemin kahkahasını duydum; olduğum yerde kalakaldım.

Hadi, yüzün gülsün sevgili yeğenim, diyordu teyzem. Küçük kumruyu avucunun içine alınca bana nasıl teşekkür edeceğini bilemeyeceksin.

Sözleri başka seslerle, başka kahkahalarla kesildi. Ama ben içeri girer girmez sustular. Kırmızı suratlı şişman bir adam oturuyordu kilimin üstünde, önüne bir masa örtüsü serilmişti. Terli alnına indirdiği kalpağının altından bir göz attı bana; sonra önüne bakarak boğazını temizledi.

Teyzem yapay bir gülümsemeyle karşıladı beni.

Demek döndün canım kızım, dedi. İçeri gel yavrum. Amcam bir başka adamın yanında oturuyordu... İskambil oynuyor, içki içiyor, beşparmak yiyorlardı...

İkisi de sarhoştu, iskambil kağıtlarını yere attıkça başları sallanıyordu. Kedimiz masa örtüsünün üstüne çıktı; ama şişman adam öyle bir tokat attı ki zavallının başına, hayvancağız inleyerek miyavladı, kaçıp bir köşeye saklandı. Zavallı kedi, canı nasıl yanmıştı! Kaçmak istedim, ama nasıl kaçacağımı bilemedim. Neyse, teyzem yardıma koştu.

Canım kızım, dedi. Tencerede yemek var, git de soğumadan karnını doyur.

Sevindim. Ama teyzemin garip davranışı hoşuma gitmemişti, dikkat kesildim:

Birkaç saat sonra adamlar kalkıp atlarına bindiler, dağlara doğru uzaklaştılar. Teyzem yine bağırmaya başladı bana; biraz rahatladım. Herhalde sarhoş olduğu için iyi davranmıştı, dedim.

Bu olaydan birkaç gün sonra, Saykal nine teyzemi görmeye geldi. Avludaydım, ama ihtiyar kadının sözlerini duyabiliyordum. İyi düşündün mü? diyordu Saykal nine. Kızcağızın hayatını mahvedeceksin!

Öfkeli öfkeli bağırarak bir şeyler konuştular; Saykal evden çıktı. Bana hem öfke, hem de acımayla bakarak, tek kelime bile söylemeden gitti. O bakışı bütün keyfimi kaçırmıştı. Ona ne yapmıştım ki bana öyle bakmıştı?

Ertesi sabah okula gidince Duyşen'in de keyifsiz olduğunu gördüm. Üzüntüsünü saklamak istiyordu bizden, ama boşunaydı... Benim yüzüme bakmaktan kaçındığı da dikkatimi çekti. Derslerden sonra dışarı çıkarken, beni çağırdı.

Dur, Altınay, dedi.

Elini omuzuma koyarak sevgiyle baktı bana.

Eve gitme. Gitmeni niye istemiyorum, biliyor musun, Altınay? Damarlarımdaki kan ansızın donuvermişti sanki. Teyzemin aklından geçenleri o anda anlayıverdim.

Ben konuşurum onlarla, dedi Duyşen. Sen şimdilik burada kal. Yanımdan ayrılma.

Korkum yüzümden okunuyordu anlaşılan. İncecik parmaklarıyla çenemden tuttu Duyşen, başımı kaldırdı. Her zamanki gibi gülümseyerek gözlerimin içine baktı.

Korkma, Altınay, dedi. Ben yanındayken hiçbir şeyden korkma. Okuluna devam et, derslerini yap, başka her şeyi unut. Ne kadar korkak olduğunu biliyorum... Bak ne anlatacağım sana... Komik bir şey hatırlamış gibi güldükten sonra devam etti:

O sabah biz hepimiz uykudayken Kartanbay nereye gitmiş biliyor musun? Büyücü getirmeye! Caynak'ın ihtiyar karısını.

Döndüğünde, Niye getirdin onu, diye sordum. Biraz büyü yapsın, Altınay'ın yüreği korkudan yerinden oynadı, diye cevap verdi. Kov şu kocakarıyı, en aşağı bir koyun ister şimdi. O kadar zengin değiliz. At da veremeyiz, bir katırımız vardı, onu da kurtlara yedirdik, dedim. Sen o saatte uykudaydın. Kovdum gitti kocakarıyı. Kartanbay bir hafta konuşmadı benimle. Küçük düşürmüşüm onu, öyle dedi. Ama Saykal da, Kartanbay da iyi insanlar. Onlar kadar iyisine kolay kolay rastlayamıyor insan. Hadi, artık eve gidelim, Altınay. Gel.

Cesur olmaya çalışıyordum; ama teyzem gelir de beni döve döve götürür diye korkuyordum. Ellerinden kimse alamazdı beni. Bütün, gece, fırtınanın patlamasını bekleyerek, gözümü bile kırpmadım. Duyşen aklımdan geçenleri biliyordu tabii. Ertesi gün, dikkatimi başka yere çekmek için belki, iki tane fidan getirdi okula. Dersler bittikten sonra, elimden tutarak beni okulun arkasına götürdü. Esrarlı bir havayla:

Yapılacak bir işimiz var, Altınay, dedi. Bu fidanları senin için getirdim. Şimdi onları birlikte dikeceğiz. Onlar büyüyüp güçlendikçe sen de büyüyüp güçlenecek, dünyanın en iyi kadını olacaksın. Temiz bir yüreğin, sağlam bir kafan var. Bilgin olacaksın sen; evet adım gibi biliyorum, bilgin olacaksın. Bu fidanlar da senin gibi genç, senin gibi ince. Onları kendi ellerimizle dikelim, Altınay. Okumak sana mutluluk getirsin, benim sevgili yıldızım...

Fidanlar benim boyumdaydı; mavimsi gövdeleri vardı. Onları tam dikmiştik ki, incecik yapraklara dokunarak, hayat vererek bir rüzgar esti dağlardan. Yapraklar titredi, kavaklar salındı... Gerileyerek, sevinçle:

Bak, ne güzel! dedi Duyşen. Şu ilerdeki kaynaktan bir de su yolu açarız buraya. Göreceksin, kocaman olacaklar! Bu tepede iki kardeş gibi, yan yana duracaklar. İyi insanlar, onları uzaktan gördükçe sevinecek. Hayat da daha değişik olacak o zaman, Altınay. Önümüzde güzel günler var...

Duyşen'in temiz yürekliliği nasıl duygulandırmıştı beni... bunu anlatacak kelimeleri şimdi bile bulamıyorum. Oracıkta durup öğretmenime baktım. Yepyeni gözlerle baktım ona; yüzünün soylu güzelliği, gözlerinin temiz bakışı beni büyülemişti, ellerinin gücünü yeni görüyordum sanki... sanki gülümseyişi ilk olarak ısıtıyordu içimi.

Sıcak bir dalga yükseliyordu göğsümden, o güne kadar bilmediğim duygular sarmıştı gövdemi. Ona yaklaşmak istiyordum.

Öğretmenim, bu kadar iyi olduğun için teşekkür ederim sana... Seni kucaklamak, öpmek geliyor içimden, demek istiyordum.

Ama bunu yapacak cesaretim yoktu; o sözleri yüksek sesle söylemeye utanıyordum. Söylesem daha iyi olacaktı belki... Dağların yeni yeşermiş eteklerinden yükselen o tepede, durgun, mavi göğün altında kendi düşlerimize daldık. Üzüntülerimi bir yana atmıştım. Ertesi günü düşünmüyordum bile; iki gündür eve gittiğim yoktu... yine de, teyzemin beni aramamasına şaşmıyordum. Belki beni unutmuşlardır, diyordum... kim bilir, benimle uğraşmamaya karar vermişlerdi belki. Evet, bu düşünceler tedirgin etmiyordu beni artık; ama Duyşen'i ediyordu.

Köye dönerken:

Üzülme, Altınay, bir yolunu buluruz, dedi. Öbür gün rapor vermeye gideceğim yine. Senden de söz açarım. Belki şehre, okula yollatırım seni.

Gitmek ister miydin?

Ben senin sözünden çıkmam, öğretmenim.

Şehrin nasıl bir yer olduğu hakkında en ufak bir fikrim yoktu; ama Duyşen'in beni şehre göndermek istemesi, yeni düşler kurmama yetti de arttı bile. Başka bir şey düşünemiyordum artık. Bazen korkudan ölecek gibi oluyor, bazen gitmeye can atıyordum.

Ertesi gün okulda, dersler boyunca hayal kurdum: şehirde kiminle kalacaktım, nasıl yaşayacaktım orada? Birisi yatacak bir yer verseydi bana, her şeyi yapardım... odun kırar, su getirir, çamaşır yıkar, evet, her şeyi yapardım.

Dışardaki at sesleri beni kendime getirdi. Öyle hızlı koşuyordu ki atlar, sanki okulu yerle bir edip geçeceklerdi. Hepimiz irkilerek ayağa kalktık, kulak kesildik.

Duyşen, aceleyle...

Siz işinize bakın, aldırmayın, dedi.

Kapı büyük bir hızla açıldı. Eşikte teyzem duruyordu. Sinsi yüzünde kötü, karanlık bir hava vardı.

Duyşen kapının yanına gitti. Ne istiyorsun? diye sordu.

Ne istediğim seni ilgilendirmez. Kızımı evlendireceğim. Gel

buraya, piç!

Üstüme yürümek istedi, ama Duyşen yolunu kesti onun. Büyük bir rahatlıkla, heyecanlanmadan:

Burada yalnız öğrenciler var, dedi. Evlenme çağına gelmiş kimse yok.

Görürüz bakalım. Yakalayın şu piçi. Dışarı çıkarın. Atlılardan birine işaret etti. O gün gördüğüm kalpaklı adamdı bu. Onunla birlikte öteki iki adam da atlarından indiler.

Duyşen olduğu yerde duruyordu.

Şişman adam saldırmaya hazırlanan bir ayı gibi Duyşen'in üstüne yürüdü.

Seni evsiz barksız serseri, diye homurdandı. Kızlarımız senden mi emir alacak? Çekil yolumdan!

Duyşen kollarını gererek kapıda duruyordu hala. Buraya girmeye hakkınız yok. Burası okul, dedi. Teyzem:

Ben dememiş miydim, benim piçi baştan çıkarmış! diye bağırdı.

Şişman adam:

Tükürürüm şimdi okulunun içine! diye uludu. Mosmor kesilmişti. Elindeki kamçıyı salladı.

Ama daha atik davranmıştı Duyşen. Bir tekme attı adamın karnına. Adam inleyerek yere yığıldı. Ötekiler bir anda öğretmenimizin üstüne saldırdılar. Bağırarak yanıma sığındı çocuklar. Eteğime yapışmış öğrencilerle birlikte adamların üstüne atıldım.

Bırakın öğretmenimizi! Vurmayın ona! İşte ben buradayım. Beni götürün, ama öğretmenimize vurmayın! diye bağırdım.

Duyşen döndü. Burnundan oluk gibi kan boşanıyordu. Yüzü öfkeden korkutucu bir hale gelmişti. Kırılmış kapının tahtalarından birini geçirdi eline, sallayarak:

Evlerinize gidin çocuklar. Altınay, kaç! diye bağırdı.

Bağırması çığlığa döndü kısa zamanda. Kolu kırılmıştı. Sağlam eliyle kırık kolunu tutarak geriledi; İki adam Duyşen'in üstüne boğalar gibi saldırdılar.

Vur! Vur! Kafasına vur! Gebert!

Kırmızı suratlı haydutla teyzem beni yakaladılar. Saçımdaki kurdeleyi boğazıma geçirerek dışarı sürüklediler beni. Bütün gücümle karşı koydum, kurtulmaya çalıştım. Sınıf arkadaşlarım bir köşeye kümelenmişler, korkuyla bakıyorlardı bana; ağızları açıktı, ama bağırmıyorlardı. Duyşen kanlar içinde, duvarın dibine yığılmıştı.

Öğretmenim!

Ama Duyşen artık yardım edemezdi bana. Ayakta bile duramıyordu. Yumrukların altında, sarhoşlar gibi sallanıyordu. Başını kaldırmak istedi; yeniden yeniden vurdular ona. Beni yere fırlattılar; ellerimi bağlamışlardı. O anda Duyşen de kendinden geçti.

Öğretmenim!

Ağzımı tıkayıp bir eyerin üstüne attılar beni.

Kırmızı suratlı adam, daha önce binmişti ata. Elleriyle, gövdesiyle beni eziyordu. Öteki adamlar da atlarına atladılar. Teyzem, kafama vurarak, yanımda koşuyor, bağırıyordu:

Sen istedin bunu! Neyse, artık kurtuluyorum senden! Öğretmeninin de sonu geldi!

Ama sonu gelmemişti Duyşen'in. Ansızın, umutsuz çığlığını duydum onun:

Altınay!

Güçlükle arkama baktım. Duyşen peşimizden koşuyordu. Her yanı kana bulanmıştı; kocaman bir taş geçirmişti eline... peşimizden koşuyordu. Bütün sınıf, hıçkırarak, haykırarak onu takip ediyordu. Durun haydutlar! Durun! Bırakın onu! Altınay! diye bağırıyordu

Duyşen.

Atlılar durdu. Duyşen'i dövmüş olan iki adam, çevresinde dönmeye başladılar onun. Kırılmış kolunu dişleriyle kaldırdı Duyşen, taşı fırlattı.

Boşa gitmişti. İki adam sopalarıyla Duyşen'e vurdular. Öğretmenimiz yere düştü. Çocukların, Duyşen'in üstüne kapaklandıklarını, korkuyla kalakaldıklarını görebildim ancak. Bayılmışım.

Beni nasıl götürdüler, nereye götürdüler bilmiyorum. Garip bir çadırda buldum kendimi. Gecenin son yıldızları, çadırın tepesindeki delikten durgun durgun parlıyordu. Solmak üzereydiler. Yakınlarda bir ırmağın akışını, çobanların seslerini duyuyordum. Buruşuk yüzlü bir kadın, kara bir mangalın önüne çökmüştü: Yüzü toprak gibi karaydı.

Döndüm. Ah, bakışımla öldürebilseydim şu adamı!

Kırmızı suratlı adam:

Hey, kadın, diye seslendi. Uyandır şunu artık.

Kara kadın yanıma yaklaştı; sert, nasırlı eliyle omuzumu kavradı, sarstı. Söyle, aklını başına alsın, dedi adam. Karşı koyarsa üsteleme. Ben ona yapacağımı bilirim.

Çadırdan çıktı. Kara kadın yere çömeldi yine, tek kelime bile söylemedi. Kim bilir, belki de dilsizdi. Soğuk küller gibi ölü olan gözleri, anlamsız anlamsız bakıyordu. Terbiye edilen köpekler vardır hani... sahipleri, ellerine ne geçerse kafalarına indirirler hayvanların; onlar da buna alışırlar, ama bakışlarına bir anlamsızlık gelir... gözlerine baktıkça titrer insan. Kadının cansız gözlerine baktım da, ölüyüm, yerin altında gömülüyüm sandım. Irmağın sesi olmasaydı ölü olduğuma gerçekten inanacaktım. Sular ne güzel çağıldıyordu... gürültüyle akıyorlardı. Özgürdüler.

Kötü ruhun Tanrı'nın laneti altında inlesin, teyze! Göz yaşlarımda, kanımda boğulsun! O gece kızlığımı elimden aldılar. On beş yaşındaydım daha. Bunu yapan adamın çocuklarından da küçüktüm. Üçüncü gece, kaçmayı aklıma koydum. Yollarda beni bekleyen tehlikelere aldırmıyordum; yakalansam bile ne çıkardı... öğretmenim Duyşen gibi, soluğum kesilinceye kadar karşı koyardım onlara. Sürüne sürüne, sessizce ilerledim çadırda. Dışarı çıkacaktım ki, girişi örten çadır bezinin bağlı olduğunu gördüm. Çözemedim. Kenarlara baktım; onlar da yere çakılı sopalara sımsıkı bağlanmıştı.

Tek çare elime keskin bir şey geçirip ipleri kesmekti. Karanlıkta küçük bir tahta parçası geçti elime. Umutsuzca yeri kazmaya başladım.

Çadır bezinin altından geçecektim. İmkansız bir şeydi bu; ama artık doğru dürüst düşünemiyordum ki... Sadece bir tek düşünce vardı kafamda: çıkmak ya da ölmek. O adamın horultusunu duymak istemiyordum bir daha; orada tutsak kalmak istemiyordum. Ölürsem dövüşerek ölürüm, özgür ölürüm, diyordum. Onlara boyun eğmeyecektim.

Orospunun biriydim artık. Ah, nasıl tiksiniyorum bu kelimeden! Kumaydım. Hangi kokuşmuş, çürümüş çağda yaratmışlardı bu kumalığı?

Kim yaratmıştı? Kuma olmaktan, insanın ruhuyla, bedeniyle tutsak olmasından daha küçültücü şey var mı dünyada? Zavallı kadınlar, mezarlarınızdan kalkın! Kızlıkları ellerinden zorla alınmış kadınların, aşağılanmış kadınların ruhları, kalkın! Kalkın, kötü dünyaları, pis

dünyaları titretin! Ben çağırıyorum sizi, ben, sonuncunuz! Ben, başkaldıran kuma!

Bugün bunları söyleyebileceğim aklımdan bile geçmiyordu o gece. Umutsuzluk içinde yeri kazdıkça kazdım. Toprak sertti, kolay kazılmıyordu. Kırık tırnaklarımla, kanayan tırnaklarımla kazdım. Ancak kollarımın geçebileceği büyüklükte bir çukur kazmıştım ki, şafak söktü. Köpekler havlamaya başladı. Herkes uyandı. Atlar ırmağın karşı kıyısına geçti, uykulu koyunlar geldi. Biri, çadırın iplerini çözmeye başladı dışardan. Yere çakılı sopaları söktü. Kara kadındı bu.

Anlaşılan gitmeye hazırlanıyorlardı. Ansızın, bir gün önce konuşulanlar geldi aklıma: bu sabah yola çıkıp geçiti aşacaklar, yazı geçirmek için dağlara çıkacaklardı. Umutsuzluğum arttı. Oradan kaçmak yüz kere daha zor olacaktı.

Kazdığım çukurun yanından uzaklaşmayı düşünmedim bile. Ne faydası vardı bunun? Kara kadın çukuru, çukurun yanındaki toprak yığınını gördü, ama ağzını açıp da tek kelime bile söylemedi, işine devam etti. Bütün davranışlarında bir kayıtsızlık vardı. Sanki dünyada hiçbir şey ilgilendirmiyordu onu. Kocasını bile uyandırmadı. Ortalığı toplamak için yardım istemedi ondan. Adam, kat kat yorganların kürklerin altında horlayarak tıpkı bir ayı gibi yatıyordu.

Her şey derlenip toparlandı. Ben bir kafes içindeydim sanki; ırmağın karşı kıyısında atlarını, arabalarını yükleyen insanlara bakıyordum. Üç atlı gördüm birdenbire; birisine bir şeyler sorduktan sonra bizim çadıra doğru gelmeye başladılar. Önce, eşyaların taşınmasına yardım edecekler sandım; ama daha dikkatli bakınca irkildim. İçlerinden biri Duyşen'di; ötekiler ise kırmızı üniformalı iki jandarmaydı. Öylesine şaşırmıştım ki, ağzımı bile açamıyordum. Öğretmenim sağdı demek! Ne güzel! Ama kara bir boşluk vardı içimde: bitmiştim, kirlenmiştim. Duyşen'in başı sarılıydı; kolu askıya alınmıştı. Yere atlayıp doğru çadıra koştu. Kırmızı suratlı, horlayan haydutun üstünden bütün yorganları çekip aldı.

Kalk ayağa! diye bağırdı.

Adam başını kaldırıp gözlerini oğuşturdu; üstüne saldırmak istedi Duyşen'in, ama jandarmaların tabancalarını görünce çekindi. Duyşen yakasından tutarak ayağa kaldırdı onu; hızla kendisine çekerek yüzünü onun yüzüne yaklaştırdı.

Kanı çekilmiş dudaklarının arasından:

Haydut domuz, diye fısıldadı. Hak ettiğin yere gideceksin şimdi. Yürü.

Adam ileriye doğru bir adım atmak istedi; ama Duyşen parmaklarını

yağlı omuzuna geçirdi onun... Adamı tuttuğu gibi savurdu. Öfkeyle bakarak:

Bu kızı ezilmiş, çiğnenmiş bir ot gibi mi görüyorsun? diye bağırdı. Onun hayatını mahvettiğini mi sanıyorsun? Hayır, korkak köpek, mahvetmedin. Senin günün geçti; gün onun günü! Sonun geldi artık! Kırmızı suratlı adamın çizmelerini giymesine izin verdiler; sonra ellerini bağlayıp bir ata bindirdiler onu. Jandarmalardan biri, atın yularından tutuyordu. Öteki arkadaydı. Ben Duyşen'in atına bindim; öğretmenim yanımda yürüyordu.

Biz tam yola çıkmıştık ki, bir çığlık koptu arkamızdan; öyle bir çığlıktı ki bu, bir insanın çıkarmasına imkan yoktu. Kara kadın bağırarak arkamızdan koşmaya başlamıştı. Çılgın gibi, kocasının üstüne atıldı, elindeki taşla kalpağına vurdu.

Sesinin olanca gücüyle:

Al, bu emdiğin kanlar için! diye bağırdı. Köpek! Bu da kara günlerim için! Seni sağ bırakmayacağım!

Evlilik yılları boyunca bir kere bile başkaldırmamıştı belki. Bütün kini, bütün hıncı şimdi ortaya çıkıyordu. Kulakları parçalayan çığlıkları, dar boğazda, kayalarda yankılanıyordu. Eyerin üstünde korkudan sinmiş kocasının üstüne saldırdı; gübre, taş, çamur fırlattı. Bir yandan da bağıra bağıra ileniyordu:

Dilerim bastığın yerde ot bitmesin! Ölün ortalarda kalsın, gözlerini kuzgunlar oysun! Suratını bir daha görmek kısmet olmasın bana! Defol, köpek, defol, defol!.

Bir an soluk aldıktan sonra saçları rüzgarda uçuşarak, bağıra bağıra uzaklaştı.

Bir kabus gibiydi bu. Başım dönüyordu; ezilmiştim, yıkılmıştım. Duyşen atımı yularından tutmuş götürüyordu. Sarılı başını önüne eğmiş, sessizce yürüyordu.

Sonunda o kötü boğazı arkamızda bıraktık. Askerler epey uzaklaşmıştı bizden. Duyşen atı durdurdu, gözlerinde acıyla yüzüme baktı. İlk bakışıydı bu.

Sana kötülük ettim, seni koruyamadım, Altınay, dedi. Bağışla beni.

Elimi tutup yanağına bastırdı.

Sen bağışlasan bile ben kendimi bağışlamayacağım.

Atın yelesine kapanıp hıçkırmaya başladım. Duyşen yanımda duruyor, tek kelime söylemeden saçlarımı okşuyordu. Ağlamama

engel olmaya kalkmıyordu.

Sonunda: Gel, Altınay, gidelim, dedi. Bir şey söyleyeceğim sana. İki gün önce kasabaya indim. Şehre, okumaya gideceksin.
Gürül gürül akan duru bir derenin yanına geldik.

Duyşen durdu. Cebinden bir kalıp sabun çıkararak:

Yüzünü yıka, Altınay, dedi. Al şunu, sabunları. İstersen atı otlamaya götüreyim... sen de elbiselerini çıkarıp bir güzel yıkan. Başından geçenlerin hepsini unut. Bir daha da hatırlama. Yüz, Altınay, kendine gelirsin.

Tamam mı?

Başımı salladım. Duyşen uzaklaşınca, elbiselerimi çıkarıp suya girdim. Dipteki beyaz, mavi, yeşil, kırmızı çakıllar bana bakıyorlardı. Mavi su, bir anda ayak bileklerimi sardı. Avuçlarıma biraz su alıp göğsüme çarptım. Ürperdim. Üç gündür ilk kez güldüm. Ne güzel şeydi gülmek! Yeniden, yeniden su çarptım gövdeme, sonra dereye daldım. Akıntı hemen sığ yerlere götürdü beni. Ayağa kalkıp köpüklerin arasına atladım yine.

Ah, dere, diye fısıldadım, şu üç günün bütün kirini, bütün kötülüğünü götür gövdemden... Kendin gibi temiz yap beni.

Bizim için değerli anılar taşıyan yerlerde ayak izlerimiz niye silinir? Niye kalmaz? Duyşen'le birlikte indiğimiz o dağ yolunu bulabilseydim, kendimi yere atar, öğretmenimin ayak izlerini öperdim. O dağ yolu, dünyanın bütün yollarından daha değerlidir benim için. O güne, o yola, beni ışığa, taze umutlara götüren o dağ yoluna şükürler olsun... O gün parıldayan güneşe, toprağa şükürler olsun...

İki gün sonra, Duyşen istasyona götürdü beni. Başıma gelenlerden sonra artık köyde kalmak istemiyordum. Yeni hayatım yeni bir yerde başlamalıydı. Saykal'la Kartanbay yolculuğa hazırladılar beni. Üstüme titrediler, bol bol yemek yedirdiler, çocuklar gibi ağladılar. Komşuların çoğu güle güle demeye geldi. Huysuz Satımkul bile geldi. Herkes gitmemi hoş görüyordu.

Satımkul:

Tanrı yardımcın olsun yavrum, dedi. Yolun açık olsun. Korkma, öğretmeninin dediklerini yap; her şeyi başarırısın. Sen nasıl istersen öyle düşün, ama biz de dünyayı daha iyi anlamaya başladık.
Sınıf arkadaşlarım arabanın arkasından koşup uzun uzun el salladılar... Benimle birlikte birkaç çocuk daha gidiyordu Taşkent'deki çocuklar yurduna. Deri ceketli bir Rus kadın istasyonda bizi bekliyordu.

Sonraları, kavakların gölgelediği o istasyondan birçok kere geçtim!

Yüreğimin yarısını orada bırakmışım galiba! O bahar akşamının leylak rengi aydınlığında öyle hüzünlü, öyle yürek paralayıcı bir şey vardı ki... Alacakaranlık bile ayrılacağımızı biliyordu sanki. Duyşen üzüntülü olduğunu göstermek istemiyordu; ama ben ne kadar üzgün olduğunu biliyordum onun. Aynı sıcak şey gelip benim boğazıma da tıkanmıştı. Gözlerimin içine bakarak duruyordu öğretmenim; saçımı, yüzümü, hatta ceketimin düğmelerini okşuyordu.

Elimden gelse seni bırakmazdım, Altınay, ama sana engel olmaya hakkım yok. Okumalısın. Bilirsin, ben de pek öyle okumuş biri değilim. Gitmelisin, senin için en iyisi bu... Günün birinde sahici bir öğretmen olursun belki, okulumuzu hatırlar, belki de gülersin. En iyisi bu, en iyisi bu...

Uzaklardan, trenin boğazda yankılanan düdüğü duyuldu; ışıkları göründü. Bekleyenler kıpırdanmaya başladılar.

Sesi titreyerek:

Biraz sonra gideceksin, dedi Duyşen. Mutlu ol, Altınay. Çalış, çok çalış. Önemli olan çalışmaktır.

Konuşamıyordum; yaşlar tıkamıştı beni. Duyşen gözlerimi sildi:

Ağlama, Altınay. Sonra birden hatırladı:

Seninle diktiğimiz o kavaklar var ya, onlara kendi ellerimle bakacağım. Önemli bir insan olarak köye döndüğünde o kavakların ne kadar güzel olduklarını göreceksin. Tren istasyona girmişti.

Duyşen kollarının arasına aldı beni, alnımdan öptü.

Artık ayrılıyoruz. Talihin açık olsun. Güle güle bir tanem...

Korkma, her zaman cesur ol...

Basamaklara atlayıp omuzumun üstünden baktım. O anı hiç unutmayacağım. Duyşen, bir kolu askıda, yaşlı gözlerle bakıyordu bana. Bir daha dokunmak istermiş gibi eğilmişti... tren hareket etti. Güle güle, Altınay! Güle güle, parıldayan ışığım, diye bağırdı. Hoşça kal, öğretmenim! Hoşça kal benim sevgili öğretmenim! Duyşen trenin yanı sıra koşmaya başladı. Geride kalınca daha da hızlandı.

Altınay! diye bağırdı.

Sesinde öyle bir acelecilik vardı ki, söylemek istediği çok önemli bir şeyi ansızın hatırlamış gibiydi. Geç kalmıştı artık; geç kaldığını kendi de biliyordu. Çok derinlerden, içinin derinliklerinden kopup gelen o ses hala kulaklarımdadır.

Tren bir tünele girdi, sonra düzlüğe çıktı; hızlanarak Kazak ovalarından yeni hayatıma götürdü beni...

Hoşça kal, öğretmenim; hoşça kal ilkokulum, çocukluğum; ilk sevgim, hoşça kal...

Duyşen'in düşlerindeki büyük şehirde yaşadım, bize anlattığı geniş pencereli okullardan birinde okudum. Ortaokulu bitirdikten sonra, bir enstitüye yazılmak için Moskova'ya gönderdiler beni. O uzun öğrencilik yıllarında ne güçlükler çıktı karşıma... bu kadar bilgiyi öğrenemeyeceğim diye zaman zaman umutsuzluğa kapıldım. Ama bırakmadım okumayı, bırakmaya cesaret edemedim, ilk öğretmenime çok şeyler borçluydum. En güç zamanlarımda bile onu düşünmek yeni bir tutku verdi bana. Başkalarının bir kerede kavradıkları şeyleri ben uzun uzun çalışarak anlayabiliyordum. Her şeye en baştan başlamıştım.

Orta okuldayken, Duyşen'e bir mektup yazmış, onu sevdiğimi, beklediğimi bildirmiştim. Cevap vermedi. Ben de bir daha yazmadım. Çalışmalarımı sürdürebilmem için kendisini de, beni de bu mutluluktan yoksun bırakıyordu galiba. Belki de haklıydı... Yoksa başka bir sebep mi vardı? O sıralarda aklımdan geçen kuşkuları, çektiğim acıları kimse bilemez!

İlk derecemi Moskova'da, tezimi verdikten sonra aldım. Benim için büyük, önemli bir zaferdi bu. Durmadan çalıştığım için köyüme bir kerecik bile gidemedim. Sonra savaş patladı. O yıl, güz aylarından birinde, Frunze'ye giderken Duyşen'den ayrıldığım küçük istasyonda indim. Şansım varmış: köyümüze bir araba gidiyormuş. Ancak şimdi, o kötü savaş günlerinde gidebiliyordum sevgili köyüme. Değişen ovada yeni köyler, ekilmiş tarlalar, bilmediğim yollar, köprüler gördükçe seviniyordum; ama savaş, sevincimi gölgeliyordu.

Köye yaklaşırken tepeden tırnağa bir heyecan kapladı beni. Uzaktan, yeni sokakları, evleri, bahçeleri seçmeye çalıştım bir süre; sonra, eskiden okulumuzun bulunduğu tepeye baktım. İki kavak yan yana duruyordu. Onları görünce soluğum kesilir gibi oldu. Meltemde hafif hafif salınıyorlardı. Hayatımda ilk kez kendi adıyla seslendim ona; öğretmenim demedim.

Duyşen, diye fısıldadım. Benim için yaptıklarına teşekkür ederim, Duyşen! Beni hiç aklından çıkarmadın demek... sözünü tuttun... Gözlerim yaşardı.

Arabacı merakla:

Neyiniz var, diye sordu. Bir şeyim yok. Bu köyden kimseyi tanır mısınız?

Tabii. Herkesi tanırım.

Duyşen'i de tanır mısınız? Eskiden öğretmenlik ederdi.

Duyşen mi? Askere gitti... Onu askerlik şubesine ben götürdüm. Bu arabayla. Beni orada bırakmasını söyledim genç arabacıya. Ne yapacaktım? Ev ev dolaşıp beni hatırlayanları mı ziyaret edecektim? Böyle bir zamanda yapamazdım bunu. Duyşen uzaklardaydı, savaşıyordu. Üstelik teyzemle amcamın evine adım atmamaya da yemin etmiştim. İnsan birçok şeyi bağışlayabilir, ama onların yaptıklarını bağışlamak elde mi? Köye döndüğümü bilmelerini bile istemiyordum. Arabadan inince tepeye, kavakların yanına tırmandım. Ah, kavaklarım benim, güzel kavaklarım! Bir zamanlar incecik fidanlardınız siz... ne sular aktı köprülerin altından! Sizi diken, sizi büyüten insanın bütün dedikleri doğru çıktı! Neden öyle hüzünle, yasla mırıldanıyorsunuz? Yazın geçtiğine mi yanıyorsunuz yoksa; soğuk rüzgarlar yapraklarınızı koparıyor, ona mı üzülüyorsunuz? Yoksa gövdeleriniz, halkımızın kederiyle, acısıyla mı inliyor? Evet, kış gelecek, soğuk geceler, tipiler göreceksiniz; ama sonra bahara kavuşacaksınız yine...

Uzun zaman kaldım orada; sararan yaprakların hışırtısını dinledim. Ağaçların dibindeki su yolu yeni temizlenmişti; suların üstünde sarı yapraklar yüzüyordu. Oradan, yapılmakta olan yeni okulun çatısını görebiliyordum. Tepedeki eski okulun ise hiç izi kalmamıştı... Yola indim; karşıma çıkan ilk arabaya atlayıp istasyona gittim.

Savaş bitti, zafer kazanıldı. Çocuklar, kitaplarını babalarının harita çantalarıyla götürmeye başladılar okula. Kocalar cepheden dönüp erkek işlerini yapmaktan kurtardılar kadınları. Dulların gözlerinde yaş kalmamıştı artık, yalnızlıklarına alıştılar. Sevdiklerinin yollarını hala gözleyenler de vardı.

Ben de Duyşen'den hiç haber alamamıştım. Kurkuru'dan gelenler kayıp listesinde olduğunu söylüyorlardı onun; köy Sovyetine öyle haber gelmişti.

Belki de ölmüştür, diyorlardı. Aradan uzun zaman geçti, ondan hala bir haber yok.

Demek öğretmenim dönmeyecekti. Birbirimizden ayrıldığımız gün demek son olarak görmüştüm onu...

Şaşıyorum: yüreğimde ne kadar acı, ne kadar hüzün birikmiş. Hayatımın eski sayfalarına baktıkça anlıyorum bunu.

1946 güzünün sonlarında, bilimsel bir görevle Tomsk Üniversitesi'ne gönderildim. Sibirya'yı ilk geçişimdi. Güzün çok kederli görünüyordu Sibirya. Yüzyıllık ormanlar, koyu bir duvar gibi geçiyordu yanımızdan.

Aradaki açıklıklarda, bacalarından incecik dumanlar tüten kara damlı kulübeler vardı. Soğuk, ıssız tarlalara ilk kar yağmıştı. Kargalar bağırarak uçuşup duruyorlardı. Hava çoğu kez kapalıydı.

Ama trende hiç canım sıkılmadı. Yol arkadaşlarımdan biri, savaşta yaralanmış koltuk değnekli bir adam, askerdeyken başından geçmiş eğlenceli olayları anlattı bize. Anlattığı komik, iğneli, zararsız, gerçeğe dayanan hikayeler hiç bitmeyecekmiş gibi geliyordu. Herkes adama ısınıvermişti. Novosibirsk'i geçince, tren bir makas başında durdu. Adamın son anlattığı fıkraya gülerek pencereden dışarı bakıyordum.

Hareket ettik, makasçının küçük kulübesinin önünden geçiyorduk ki, ansızın irkildim. Az kalsın bayılacaktım. Yüzümü pencereye dayadım. Duyşen'i görmüştüm, oradaydı! Elinde küçük bir bayrak, aşağıda duruyordu. Aklımı kaçırıyorum sandım.

Sesimin olanca gücüyle: Durun! diye bağırdım.

Ne yapacağımı bilmeden kompartımandan fırladım, koridorun ucuna kadar koştum. Gözüme ilişen imdat kolunu çektim.

Vagonlar birbirine çarptı. Lokomotif bir anda durdu. Bavullar düştü; kadınlar çığlık atmaya, çocuklar ağlamaya başladı. Biri:

Tren bir adama çarptı! diye bağırdı.

Ben sahanlığa çıkmıştım bile. Hiçbir şeye aldırmadan yere atlayıp Duyşen'e, makasçının kulübesine doğru koştum. Kondüktörlerin düdükleri duyuluyordu arkamdan. Yolcular da yere atlamış, peşimden koşuyorlardı.

Treni boydan boya geçtim. Duyşen de bana doğru koşuyordu artık. Duyşen! Öğretmenim! diye bağırdım. Duyşen'di bu, tabii Duyşen'di; yüz onun yüzü, gözler onun gözleriydi. Biraz yaşlanmış, bıyık bırakmıştı.

Kazakça:

Bir şey mi oldu kardeş? diye sordu. Yanılıyorsunuz. Ben makasçıyım. Adım Beynu.

Beynu mu?

Acıdan, umutsuzluktan, utançtan bağırmamak için dişlerimi sıktım. Ne yapmıştım? Ellerimle yüzümü kapayıp başımı önüme eğdim. Yer yarılsaydı da içine girseydim keşke! Kendilerini korkuttuğum için yolculardan özür dilemeliydim... makasçıdan da. Ama ağzımı bile açamıyordum. Yolcular da bir tuhaf olmuşlardı, garip bir sessizlik içindeydi hepsi. Bana kızacaklar, söylenecekler sanıyordum. Hiçbiri

konuşmuyordu. O büyülü sessizliği bir kadının hıçkırıkları bozdu:

Zavallıcık, ya kocası ya da kardeşi sandı makasçıyı! Herkes kendine geldi.

Biri, derinlerden gelen bir sesle: Yazık, diye mırıldandı.

Bir kadın sesi titreyerek:

Savaşta neler olmadı ki, başımızdan neler geçmedi ki, dedi. Makasçı ellerimi yüzümden çekti:

Gidelim. Sizi kompartımanınıza kadar götüreyim. Hava gittikçe soğuyor. Bir koluma o, bir koluma da tanımadığım bir adam girdi. Gidelim yoldaş, dedi adam. Seni anlıyoruz. Yol açtılar. Bir cenaze törenindeydim sanki... sanki kocam ölmüştü de herkes benim acımı paylaşıyordu. Yolcular arkamızda, ağır ağır yürüdük. Trenin yanındakiler de sessizce bu törene katıldılar. Biri bir şal attı omuzlarıma. Koltuk değnekli adam, hemen arkamda yürüyordu. Ara sıra yanıma yaklaşıyor, üzüntüyle yüzüme bakıyordu.

Bu neşeli, temiz yürekli, korkusuz adam nedense kasketini başından çıkarmıştı. Galiba ağlıyordu. Ben de ağlıyordum. Ağır ağır trenin yanında yürüdük. Vızıldayan, ıslık çalan telgraf tellerinde bir cenaze marşının seslerini duyuyordum.

Bir daha göremeyeceğim onu.

Kompartımana girerken, şeftiren önümü kesti. Öfkeliydi; parmağını sallayarak, bağıra bağıra sorumluluklardan, cezalardan söz açtı. Kendimi savunmak için tek kelime bile söylemedim. Hiçbir şeye aldırmıyordum. Bir kağıt tutuşturdu elime, gösterdiği yeri imzalamamı söyledi. Ama uzattığı kalemi tutamayacak kadar güçsüzdüm.

Koltuk değnekli adam, kağıdı kaparak:

Rahat bırak onu! diye bağırdı şeftirene. Ver, ben imzalayayım. İmdat kolunu ben çektim. Sorumluluğu da ben üstüme alıyorum. Kaybettiği zamanı kazanmak için, Sibirya'da, eski Rus toprakları üstünde hızla gitmeye başladı tren. Biri gitar çalıyordu; gitarın sesi, büyük bir hüzün katıyordu geceye. Kocaları ölmüş Rus kadınlarını anlatan o parçayı, savaştan sonra acı bir karşılaşmanın anısı olarak yüreğimde taşıdım... Yıllar geçti. Gelecek, irili ufaklı dertleriyle önümüzdeydi. Sonraları evlendim. Kocam iyi bir insan. Çocuklarımız, mutlu bir yuvamız var. Felsefe doktoramı verdim. Birçok yolculuklar ettim. Birçok ülkeler gördüm. Ama Kurkuru'ya dönmedim bir daha. Kendime göre sebeplerim, özürlerim vardı. Köyümle olan bağlarım kötü bağlar, bağışlanmaz bağlar. Geçmişi unutmadım. Unutabilir miyim hiç? Ama ondan uzaklaştım.

Aklıma dağlardaki o dereler geliyor. Yeni bir yol yapılmış, kaynağa çıkan o eski yol unutulmuş. Yolcular su içmek için artık tırmanmıyor o yolu. Kaynağın kenarlarını otlar, çalılar bürümüş. Yakında izi bile kalmaz.

Sıcak bir günde birinin aklına gelir belki, ana yoldan sapıp susuzluğunu gidermek için onu arar. Yanına varır, çalıları aralayarak kaynağa eğilir... derin, kıpırtısız suyun duruluğuna şaşar. İçinde kendini görür, güneşi, gökyüzünü, dağları görür. Böyle bir yeri unutmuş olmanın acısını duyar, kaynaktan arkadaşlarına söz açmaya karar verir. Ama çok geçmez, unutulur.

Ara sıra böyle şeyler de oluyor hayatta. Kim bilir, belki de böyle olmalı...

Kurkuru'ya son gelişimde bunları düşündüm.

Ansızın gitmem sizi şaşırtmıştır tabii. Bunları oradakilere anlatamaz mıydım diyeceksiniz. Anlatamazdım. Kendimden öyle utanıyordum ki, bir an önce gitmeye karar verdim. Duyşen'i göremeyeceğimi, onun gözlerinin içine bakamayacağımı biliyordum. Kendimi toparlamam, her şeyi rahat bir kafayla yeni baştan düşünmem gerekiyordu. Bunu yalnız Kurkuru'lulara değil, bütün insanlara anlatmalıydım.

Beni utandıran bir başka sebep daha vardı: o toplantının en önemli kişisi ben değildim aslında, onur yeri bana verilmemeliydi. O onur yeri ilk öğretmenimizin, köyümüzün ilk sosyalisti olan Duyşen'indi. Herkesten çok o hak etmişti onur yerini. Öyle olmadı. Biz yiyip içerken, o, altın yürekli adam, telgraflarımızı getiriyordu dörtnala; sonra da dağıtımı tamamlamaya gitti.

Kurkuru'lu gençler, Duyşen'in ne kadar iyi bir öğretmen olduğunu bilmezler. Yaşlıların çoğu hayatta değil. Duyşen'in öğrencilerinin çoğu da savaşta öldü.

Onun için, bizden sonraki kuşaklara öğretmen Duyşen'i anlatmak görevini ben yükleniyorum. Benim yerimde kim olsa böyle yapardı. Ama Kurkuru'ya gitmemiştim bir daha, Duyşen'den haber alamamıştım, yüzü, müzenin sessizliğinde saklanan değerli bir kabartma olmuştu benim için.

Gidip öğretmenimi göreceğim, sorularına cevap vereceğim onun; beni bağışlamasını dileyeceğim.

Moskova'da işimi bitirdikten sonra Kurkuru'ya dönüp yeni okula Duyşen'in adını vermelerini isteyeceğim. Evet, Duyşen'in, kolhozun bir üyesinin, postacının... Sizin de beni desteklemenizi istiyorum. Yalvarırım, destekleyin beni.

Şimdi gecenin biri. Balkonda durup şehir ışıklarının denizine

bakarken, Kurkuru'ya dönüp öğretmenimi göreceğimi, onun beyaz sakalını öpeceğimi düşünüyorum...

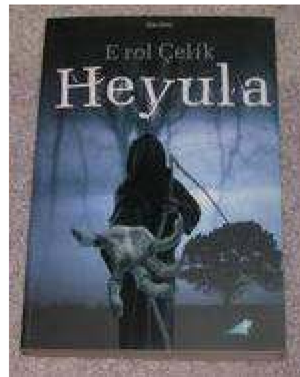
Pencerelerimi ardına kadar açıyorum. Temiz hava doluyor odaya. Yeni resmim için çizdiğim desenlere mavimsi, solgun loşlukta, göz atıyorum. Bir sürü desen var; hep yeni baştan, yeni baştan başlamıştım çünkü. Ama resmimi bir bütün olarak göremiyorum daha. Asıl şeyi bulamadım. Ağaran gecede odayı adımlıyorum, düşünerek, düşünerek, düşünerek... Hep böyle olur. Yapacağım resmin içimde kalacağını sanırım hep...

Yine de, bitmemiş resmimden söz açmak istiyorum size. Yardımınızı istiyorum. Anlamışsınızdır tabii, resmi köyümüzün ilk öğretmenine, ilk sosyalistine; yaşlı Duyşen'e adayacağım.

Ama bilmiyorum, bu savaşçının hayatını, o hayatta önemli bir yer tutan amaçları, tutkuları renklerle verebilir miyim... Bu dolu bardağı taşırmamalıyım; sizlere, çağdaşlarıma taşırmadan verebilmeliyim onu. Ama nasıl yapacağım? Yalnız kendi düşüncelerimi yansıtmak istemiyorum; ortak bir yaratıcılıkla yapmalıyım resmimi. Ama nasıl yapacağım?

Bu resmi mutlaka yapmalıyım, güçsüzüm, kuşkular içindeyim, ama yapmalıyım.

Umutsuzluğa kapılıyorum. Düşünüyorum da, ressam olmak bin bir güçlükle karşılaştırıyor insanı. Acı bir şey bu. Bazen kendimi öyle güçlü buluyorum ki, bıraksalar dağları bile delebilirim! O zaman şunları söylüyorum kendi kendime: incele, çalış, seç. Duyşen'le Altınay'ın kavaklarını, onları çiz. En tepedeki dallara çıkmış, esrarengiz uzaklıklara büyülenmiş gibi bakan yalınayak bir çocuğun resmini çiz.

EROL ÇELİK

HEYULA (*)

Yaşlı kadınlardan nefret ederim.
Hele bunlardan biri benim karımsa...

1974 yılında televizyon denen makine sadece belediye başkanı olacak o mendebur adamın evinde vardı. Adamın adını hatırlayamayışımın sebebi, onu herkesin kırbıyık lakabıyla çağırmasındadır. Malum, adamın bıyıkları tamamen kırlaşmıştı ve saçlarını boyadığı boyayla bıyıklarına asla dokunmazdı, düşünün artık ne kadar komik göründüğünü. Canına kustuğumun mıymıntısı nerden aklıma geldiyse, televizyon denen o alet bir onun evinde vardı ve ben o aletin nasıl bir şey olduğunu hatırlayamıyorum bile. Bizim hayatımız radyoydu. O yıl dünya kupasını büyük bir merakla beklemiştim ve tuttuğum takım Hollanda'yı Almanlar karşısında desteklemek için radyonun başında pür dikkat bütün spor haberlerini takip ediyordum. Televizyona sadece final maçı için heveslenmiştim ama asla kimseye boyun eğmeyen bir yapım olduğundan, radyo bana yetiyordu. Sadece spor haberlerini dinlemek bizim buralarda ayıp sayıldığı için, kasabadaki diğer akranlarımla sohbet edecek kadar siyaset duymam yeterliydi. Ecevit, ortanın solu sloganıyla oyları toplamış ama hükümet olamadığı için Erbakan'ın MSP'siyle koalisyon kurmak zorunda kalmış, Kıbrıs'ta da işler karışmıştı. Bundan fazlasını bilmeme gerek yoktu. Mutlu bir evliliğim, kendime yetecek kadar arazim ve sağlam bir zekâm vardı. Şanslıydım ve iyi bir kadınla evlenmiştim.

Onu tam yirmi bir yıl boyunca, hiç eksiksiz sevdim. Hem eksiksiz, hem de engin. Bizim sevgimiz öyle sıradan filan değildi. Hani büyüklerin dediği gibi, adam akıllı bir sevgiydi. Kendimi bir düş âleminde hissettiğim o yıllarda, karım da beni, en az benim onu sevdiğim kadar seviyordu. Bu aşikârdı. Hiç bir şeyin bizim sevgimizi bozamayacağını düşünüyordum. Ne olabilirdi ki? Akla gelen bütün kötü şeylerin, bizim aşkımızın dışında olduğunu biliyordum. Hiç kimse veya hiçbir şey bizim büyümüzü bozamazdı. Evet, bozamadı da. Ama bir şeyi unutuyorduk. İnsanlar, mutluluklarını kendi elleriyle yok ederlerdi. Bunu öğrenmem, geç ve acı oldu.

Tamda, 74 dünya kupası finalinin oynandığı, Temmuz ayının o ilk günlerine rastlıyordu, hazin bir düş kırıklığına uğrayışım. Sanki Müller'in attığı golden sonra hayatın akışında bir sapma olmuştu. Hollanda ikinci yarı canını dişine taktığı halde Almanya'yı kontrol altına alamamıştı.

İşte benim hayatımda, tıpkı 74 dünya kupası finali gibi yaşandı. İlk yarı çok lezzetli ama ikinci yarı kâbus gibi.

Ne olduysa evliliğimizin yirmi birinci yılından sonra başladı. İkinci yarının düdüğünü çalmıştı tanrı. Bir insanın hayatı bu denli hızlı değişmemeliydi. Hele bunu hak edecek bir şey yapmadıysa. Hayatım kararmaya başlamıştı. Karım değişiyordu, o sanki renkli bir fotoğrafken, git gide negatiflere dönüyor, gülücüklerinin yerini küstah ifadeler alıyordu. Bu kadar mükemmel bir insanın, böylesine değişebileceği aklıma gelmediği zamanlar, onun içine kötü bir varlığın girdiğini düşündüğüm oluyordu. Bazen bunu bir çocuğun saflığında yapıyordum.

Hava ıstırap çeker gibi gürlüyor, yağmur gök gürültüsünden geri kalmaksızın büyük bir çabayla yağıyor, rüzgârsa son yılların en sert esintisini dolaştırıyordu ormandaki ağaçların arasında. Hasan Çavuş, rüzgâra ve yağmura karşı tedbirli giyinmişti giyinmesine ama yine de üşüyordu. Karısının, hatırlayamadığı yıllarda ördüğü boğazlı kazağını, içine de yün atletini giymişti ama akıl edip atkısını almayı unutmuştu. Aslında evden bu kadar alelacele çıkmasaydı onu da unutmazdı ya, olsun diye düşündü, bir lokmacık soğuk onu deviremezdi ya.

Evlenmeden beş ay önce tanımıştım karımı. Babamın iş ortaklarından birinin kızıydı. O zamanlar sadece gizli gizli görüşebiliyorduk. Böyle şeyler hoş karşılanmayacağı için ancak beş ay sabredebilmiştik. Sonunda dayanamamış, konuyu babama açmıştım. Aradan bir hafta geçmeden, bütün hazırlıklar yapılmış ve nihayetinde evlenmiştik. Babam tüccardı, o yılların belki de en zenginlerindendi, bu yüzden düğünümüz olabileceğinin en mükemmeliydi. Kırk gün kırk gece olmadı ama birçoğuna dudak ısırtan cinstendi. Hatta o zamanın gazetelerinde bile bizim düğünümüzden bahsedilmişti. Çok mutluydum; tıpkı karım gibi. Anlaşılacağı üzere tam yirmi bir yıl fazlasıyla mutlu geçmişti evliliğimiz.

Hasan Çavuş, el feneriyle yürüdüğü yolu aydınlatarak ilerlemeye devam etti. Rüzgâr onu yaptığı şeyden dolayı korkutmaya çalışıyor, ağaçların tepelerinde ve çalılıkların arkalarında korkunç fısıltılar çıkartıyordu. Yağmurda ona eşlik edip adamı su dolu bir fanusun içinde yolculuk etmeye zorluyordu. Eğer atkısı olsaydı onu kafasına sarar ve üzerine şapkasını geçirerek kulaklarını soğuktan koruyabilirdi.

Galiba doğa, Hasan Çavuş'u cezalandırıyordu. Oysa o cezaların en büyüğünü daha yeni çekmiş, direncini arttırmıştı. Bunlar vız gelirdi ona. Sadece, yağmurla ıslanıp ay ışığıyla parıldayan karanlık onu sersemletiyor, aklında binlerce şeyin dolaşmasına yol açıyordu.

Yaşlı kadınlardan nefret ederim.

Ve yaşlı karımdan da nefret ediyorum.

Ama ondan yaşlandığı için nefret etmedim. Hatta yaşlandıkça güzelleştiğini bile düşünüyorum. Kadın her geçen yıl daha bir nurlandı, elmacık kemikleri ön plana çıktı, yanağındaki gamzeleri beni yutarcasına sevimlileşti. Başkaları yıllarla beraber kilolarına kilo katarken o, sanki doğaya isyan edercesine güzelliğini korumasını bildi. Elbette yaşlandığını belli eden çizgiler vardı yüzünde ama o çizgiler bir insana bu kadar yakışamazdı.

Yirmi bir yıl, bir melekle evlendiğime emin olmuştum ve Allah'a şükürler ediyordum. Muhakkak, hatırlamadığım sevaplarımın mükâfatını görüyor olmalıydım.

Sonra ne oldu? Karım değişmeye başladı. Artık onu tanıyamıyordum. Tam iki yıl boyunca bunun geçeceğini umdum; ama olmadı. Geçmedi. Düzelmedi. Gün geçtikçe daha da lanet olmaya başladı.

Lanet olası.

Hasan Çavuş, altmış dört yaşındaydı ve son yirmi altı yılını böyle kötü geçirmeseydi, bacakları bu kadar ağrımayacaktı. Gerçi hala beli bükülmemiş, kamburu çıkmamıştı; ama yinede yürümekte zorluk çekiyordu. Fiziğinde sorun olmadığı doğruydu, fakat hasta olan onun ruhuydu.

Yolu yarılamamış, gidecek bir buçuk saatlik yolu daha kalmıştı ve bu hava koşulları ilerlemesini daha zor bir hale getiriyordu. Havanın karanlık olması onda tanıdık duyguların uyanmasına yol açtı. Karanlık orman, son iki yıldır onun tek dostu olduğu için, yolu ezbere biliyor, nerede dönmesi gerektiğine dikkat etmiyor, ayakları hangi yolu takip edeceğine kendisi karar veriyordu. Hasan Çavuş'a ise yol boyunca düşünmek kalıyordu.

En az orman kadar karanlık düşünceler. Çoğu zaman kahroluyor, zaman zaman ise boğuluyordu. Yine de düşünmekten başka bir şey yapamıyordu.

Sanki birileri kulağına soğuk ve hastalıklı bir şeyler fısıldıyordu.

Karım iki buçuk yıl önce hastalandı ve yatağa düştü. Üzülmemem gerekiyordu belki; ama ben yine de kahrolmuştum. Belki biraz akıllanır ve kötü olmaktan vazgeçer diye

düşünmüştüm ilk zamanlar; ama nafile. Gitgide daha da illet olmuş çıkmıştı. Evdeki huzursuzluğumun hat safhaya ulaştığı çoğu geceler, kendimi ormana atıyordum. Çaresizlik öylesine yakalamıştı ki beni, ağaçların altındaki karanlıklara saklanıp saatlerce ağlıyor ve içimdeki burukluğu, kalbim titreye titreye dindirmeye çalışıyordum. Benim yaşımdaki birinin karanlıklarda ağlaması ne kadar zordur, kimse bilemez. Evimizin etrafındaki her şeyle konuşur olmuştum. Kimi gece bir ağaçla konuşuyordum, kimi gece ise bir çalı yığınıyla. Her gece onlara neler çektiğimi anlatıyordum. Onlardan fikir almaya çalışıyordum. Şaşkınlar gibi bir oraya bir buraya koşturup durmaktan, çıldırma aşamasına gelmiştim.

Beş altı yıldır, evin sırtındaki odunluğun etrafını zakkum çiçekleri sardı. Hayatım solarken yeni bir şeyin yeşerdiğini görmek, her ne kadar zakkumun uğursuz bir çiçek olduğunu bilmeme rağmen, onun diriliğini, onun asiliğini ve onun inatçılığını hissetmek beni kıskandırıyordu. Elbette boşuna ortaya çıkmamıştı o zıkkımlar, hayatımın ne kadar zehir zemberek olduğunu, çerçevenin etrafını kaplayarak resmediyordu.

Şimdilerde boyları insanı aştığı için resmi bütünüyle zehirlemişti.

Ama her şeye rağmen bu güne kadar aklımın ucuna kötü bir şey gelmedi. Zakkum bana her gün zehri hatırlatsa bile. Benim yerimde kim olsa, yaşadıklarına katlanamaz, olanlara bir çare bulur, her şeyden kurtulurdu. Oysa ne karıma kötülük yapabilirdim nede alıp başımı kaçabilirdim, benim için o zamanlar bu mümkün değildi. Sadece bekleyip gün geçtikçe çıldırışıma seyirci kaldım.

Sonunda çıldırdım.

Her insanın bir sabrı olduğunu öğrendim.

Çıldırmak ve sabrın tükendiği an, her şeyin kontrolünüzün dışına çıktığı andır. O andan itibaren ne yaptığınız ya da neden yaptığınız hiç önemli değildir. Beyniniz size bir emir verir ve siz ona itaat edersiniz.

Ben itaat ettim.

Pişmanda değilim.

Hasan Çavuş, duyduğu dere sesiyle biraz olsun rahatladı. Bu, artık yolu yarıladığını gösteriyordu. Ne yağmura ne rüzgâra ne de soğuğa aldırış etmeden yoluna devam etmek için biraz soluklanmalıydı. Çizmeleri çamurdan görünmez hale gelmişti ama onu rahatsız eden şey, donuna kadar sırılsıklam oluşuydu. Sanki çıplak yürüyormuş gibi hissediyordu kendisini.

Soğuk, karanlık olmuş, iliklerinde dolaşıyordu şimdi.

Birazdan fasulye tarlasına varacak, oradan dereye ulaşacaktı. Canı sigara içmek istedi; fakat bu havada sigarasını ne yakabilirdi, ne de içebilirdi. Zaten cebindeki sigara paketinin çoktan ıslandığına emindi. Bir ara, çıldırmış insanlar sigara içerler mi diye düşündü. Neden içmesinler ki? Daha fazla dayanamayacağını anlayınca, bir yolunu bulup cebindeki paketten bir sigara çıkarttı. Uygun bir ağacın altına geçerek, ıslanmış sigarasını soluğuyla kurutmaya başladı.

Mutlu olduğumuz yirmi bir yıl boyunca iki çocuğumuz oldu. İlki kız, iki yıl sonra da bir erkek. Kız doğar doğmaz, karımın o zamanlar çok sevdiği Gülnaz ismini takmıştık ona. Sonrasında doğan erkek çocuğumuza da Yavuz ismini bulmuştuk. Yavuz, benim en sevdiğim padişahın adıydı. Şimdi onları ne kadar da çok özlüyorum. Gülnaz, erken evlendi. Daha on sekizine bile basmamıştı. Karımın değişimi, kızımızın uçup gitmesinden sonraki yıl başladı. Gülnaz, bu durumdan pek etkilenmemişti o zamanlar; kabak oğlumun başına patladı. Yavuz, annesinin kötülüklerine maruz kalıyor, evde bir huzursuzluktur gidiyordu. Bir yanımda karım, diğer yanımda oğlum ve benim yapacak hiç bir şeyim yoktu. Neyse ki Yavuz, uzaklarda, büyük şehirde bir üniversite kazandı. Belki de benimle aynı kaderi paylaşmaktan kurtulmuştu. Yıllar geçti. Yavuz, okulunun bitimine bir yıl kala annesine tamamen darıldı. Bu dargınlık öylesine katıydı ki, bir daha görüşmeme kararı almışlardı. Sadece arada bir bana mektup

yazar, ben de eğer karımdan önce o mektuba ulaşabilirsem okurdum. Yoksa karım ondan gelen bütün mektupları yakardı. Asla ona itiraz edemezdim. Yavuz'dan aldığım en son mektupta, evleneceğini yazmıştı. Okul biter bitmez yurt dışına yerleşeceklerini söylemişti. Bir keresinde, 'Baba, sevdiğim kız annem kadar güzel, inşallah o da annem gibi sonradan değişmez.' Diye yazmıştı. Bu cümleleri her hatırlayışımda içim paramparça olur ve kahrolurum. Oğlum, sağ olsun mektuplarında futboldan da bahsederdi, yoksa 1978 dünya kupasını Arjantin'in kaldırdığını asla öğrenemezdim. Eskisi kadar önemli değildi ama en azında şampiyonların kimler olduğunu merak edecek kadar bir kırıntı kalmıştı içimde. Hollanda yine finalde yenilmiş ve Arjantin 3-1'le kupayı almıştı. Yavuz, anlaşıldığı kadarıyla Arjantin'i tutuyordu; çünkü El Matador lakaplı Kempes'ten övgüyle bahsetmişti.

Yavuz'la annesi görüşmeme kararı vermişlerdi ve ciddiydiler ama uzun bir süre sonra oğlum, annesinin yatalak hasta olduğunu öğrenince, ziyarete geldi. Fakat geldiğinde geleceğinde pişman oldu. Öyle bir kavga ettiler ki, bir daha oğlumu ne gördüm, ne de haber alabildim. Çünkü oğlum giderayak, neden bunlara izin verdiğimi sormuştu, bakışlarındaki anlamı asla cümlelere dökemem ve en kötüsü, ben ona cevap verememiştim. Bir babanın bu kadar aciz olamaması gerekir.

Kim bilir benim hakkımda neler düşünüyordu. En iyi ihtimalle korkak olduğumu. Ama umarım, benimde annesi gibi kötüleştiğimi zannetmez. Her neyse, aldı başını gitti ve kurtuldu. Gitmeden 1982 dünya kupasını kimin aldığını da söyledi. Finalde Almanya ve İtalya varmış ve kazanan İtalya olmuş. Ondan sonraki kupalardan hiç haberim olmadı. Karımın radyoyu kırmasından sonra hiçbir şeyden haberim olmadı ya. Artık oğlumda yazmıyordu.

İyi de benim suçum ne?

Gülnaz, bundan beş sene öncesine kadar, çok nadir de olsa ziyarete gelir ancak kocasının yanına, hep morali bozuk dönerdi. Ta ki beş yıl evvelki yemeğe kadar. Gülnaz'nın iki kızı olmuştu; ne yazık ki, onların adlarını bile hatırlamıyorum. Kızım, çocukları ve kocasıyla birlikte uzunca bir aradan sonra bize geldi. Amacı, arayı biraz olsun ısındırmak, bize torun sevgisini yaşatmak ve bağların iyice kopmamasını sağlamaktı. Fakat ne felakettir ki, karım damadının kafasına dikiş makinesinin makasını fırlatıp, adamın kafasını yarmıştı. İşte o zaman hayatımda ilk kez karımın üstüne yürümüştüm. Allah'ım bana biraz daha cesaret verseydi, belki ona bir tokat bile atabilirdim.

Ama yapamadım. Acizler gibiydim. Pısırık, korkak, kokuşmuş ve aşağılık bir moruk olup çıkmıştım. Gülnaz'dan da bir daha haber alamadım. O da tamamen dünyamdan çıkıp gitti.

Aciz dünyamdan.

Zavallı dünyamdan.

Yaşlı kadınlardan neden mi nefret ederim?

Hasan Çavuş'un sigarası bitmiş, hatta derenin kenarına varmıştı bile. Dere, derin bir vadinin içinden aktığı için karşıya ince bir köprüden geçmek zorundaydı. İyide, köprü hain rüzgâr sayesinde, ucuz bir patiska gibi sallanıyordu. Yaşlı adam dizlerinin ağrıdığını hissederek derenin kenarında, karşıya nasıl geçeceğini düşünmeye başladı. Rüzgâr hiç dinmemiş, derenin kenarında daha hızlı esmeye başlamıştı. Hasan Çavuş buraya kadar gelmişti ve asla buradan geriye dönmek niyetinde değildi. Dönemezdi de. Fakat bu köprüden karşıya geçmekte ayrı bir delilikti. Delilik kelimesi kafasında dolaşmaya başlayınca gülümsedi. Karşıya geçecekti; buna mecburdu.

Köprüyü düşündüğü süre boyunca, karısını düşünmekten uzaklaştığını ve bunun inanılmaz bir rahatlık verdiğini anladı. Artık ondan tamamen kurtuluyordu; sonsuza dek.

Yaşlı kadınlardan nefret ederim.

Kadınların tümünden nefret ediyorum.

Karımın ne gibi kötülükler yaptığını anlatamıyorum; çünkü içimde hala kahrolası bir erkeklik gururu var.

Bu köprüden daha önce birçok kez geçen Hasan Çavuş, fırtına sırasında bunu hiç denemediğini biliyordu, zaten bu ilk ve son olacaktı. Köprüye iyice yaklaştı ve gözüne kestirmeye çalıştı. Olacak gibiydi. Yüzünde tuhaf bir gülümseme daha oluşunca, hareketlendi. Tam ilk adımını atacaktı ki, bir sigara daha içmeye karar verdi. Bu sigara, köprünün bu yakasındaki ve paketindeki son sigara olacaktı. Beklide hayatındaki son sigara.

Kadın sanki cehennemden çıkmış bir zebaniydi. Yaşadığım yirmi bir yıllık mutlu hayatımda beni sınadı ve yıllar sonra gerçek yüzünü gösterdi. Başka bir şey olamazdı. Eğer karım bir zebani değilse bile, içine kötü bir şeyin girdiğine eminim.

Yaşlı kadınlardan nefret ederim.
Yaşlı kadınların hepsi zebanidir.

Çıldırdıktan sonra böyle düşünebilmek beni rahatlattı doğrusu. Şu köprüyü geçtikten sonra artık çok değişik bir hayatım olacak. Bambaşka bir hayat. Bundan sonraki hayatımda asla bir kadını sevmeyeceğim. Özellikle yaşlı kadınlardan birini.

Sadece önümde bir engel kaldı. Bu köprü. Sırat köprüsü. Her insanın hayatında geçmesi, aşması gereken bir sırat köprüsü vardır. Benim sırat köprüm karşımda duruyor.

Hasan Çavuş, son sigarasını bitirdi ve köprüye yürüdü. Onun geldiğini anlayan rüzgâr daha bir coştu. Yağmurdan korunmak için montuna sarılmıyor, kendini iyi hissediyordu. Köprüye ulaşınca, ne kadar yalnız olduğunu düşünecekti, hayatının ne kadar kötü geçtiğini. Bundan sonrası nasıl olacaktı? Neler değişecekti? Soğuk havayı ciğerlerine kadar çektiğinde, artık hiçbir şeyin önemli olmadığına karar verdi.

Sırat köprüsünün başına vardığında tekrar düşündü. Eğer aklında yitirmediği bir gram mantığı kaldıysa, bu köprüden geçmemesini söyleyecekti; ama o kadarı da kalmadığı için bu dev duvarı aşmalı, sırat köprüsünü geçmeliydi. Yeni bir hayat o köprünün diğer tarafındaydı. Karşıya geçecekti, bu her neye mal olursa olsun. Geriye bakmak bile istemiyordu.

Kâğıttan yapılmış bir gemi gibi sallanan köprüye ilk adımını attı ve hiç tereddüt etmeden diğerini de peşinden gönderdi. Hiçbir şey düşünmüyordu, hatta dikkatli olması gerektiğini bile. Köprünün altındaki dereden gelen suyun sesi kendini büyülemiş gibiydi. Sanki bu gece, kimse onun karşıya geçmesini istemiyordu.

Hasan Çavuş, kendi ağırlığı yüzünden köprünün sallantısının hafiflediğini görünce, hayatında ilk kez şişman olmadığı için pişman oldu. Başını iki yana salladı ve karışan kafasını biraz olsun toplamaya çalıştı. Bir iki adım sonra köprüyü ortalayacaktı. Dengesi git gide kayboluyordu. Kafası karışırsa asla başaramazdı.

Bu onun sırat köprüsüydü, özgürlük ve cennet onun ardındaydı.

Karım yüzünden çıldırdım ama kendi hayatımı tehlikeye atamam. Hele onun yüzünden asla. Ben, karımdan önce öbür tarafa geçmek istemiyorum.

Hasan Çavuş, bunları düşünürken elleriyle köprünün iplerine daha fazla sarıldı ve adımlarını daha da sağlamlaştırdı. Şimdi köprünün tam ortasındaydı. Yayık ayranı gibi çalkalanıyordu. Bu haldeyken aşağıya, deli gibi akan dereye baktı.

Neden bu kadar uğraşıyorum ki? Salayım kendimi aşağıya. Kesin ölürüm. Belki de ölüm benim için en iyisi. En azından bundan sonraki hayatımın berbat geçmemesini garantilerim. Kim bilir, diğer tarafta belki daha mutlu olurum.

Adam, yağmurun altında sallanan köprünün tam ortasında bir anlık duraksadı ve gökyüzüne yaşlı gözleriyle baktı. Çok kısa bir süre sonra tekrar ilerlemeye başlayacaktı.

Yoo, yirmi altı yıldır karım bile beni öldüremedi. Ben de kendimi öldürmeyeceğim. Karşıya geçeceğim ve buradan alabildiğine uzaklaşacağım. Belki İstanbul'a giderim. Çocukluğumda babamla birlikte bir kez gitmiştim o büyülü şehre.

Gitmek, iki kıtaya yayılmış topraklarında kaybolmak, ışıklı yollarında gezinmek, Eminönü'nde balık yerken, ya da İstiklalde dolaşırken kendimi biraz olsun önemli hissetmek istiyorum.

Hasan Çavuş, köprünün diğer tarafına geçer geçmez, bambaşka bir ruh haline büründü. Çok daha rahat hissediyordu kendisini. Galiba çok derinlerden yükselen, yıllardır özlediği bir duyguyu hissetmeye başlamıştı. Mutluluğu. Üzerinden tonlarca yük kalkmış gibiydi. Koşar adımlarla ilerlemeye başladı. Şimdi yağmur da, rüzgâr da dinmişti.

Hasan Çavuş haykırmak için nefesini ciğerlerine doldurdu.

Sırat köprüsünü aşmıştı. Cennet ona gülümsüyordu.

Uzun süreden sonra kendimi ilk kez huzurlu hissediyorum. Yaşadığım ilk yirmi bir yıl rüya gibi geçti; ama sonra ki yirmi altı yıl, heyula geldi bana.

Artık özgürüm.

Geride ne bıraktığımı asla düşünmeyeceğim. Ne yaşadığımı da. Hatta karımı, onca anımı yaşadığım evimle birlikte, yaktığımı bile.

Önce, zakkumların istila ettiği odunluğu ateşe verdim, ardından yıllardır hiçbir hayvanı bağlamadığımız ahırı. Son olarak bidonun dibinde kalan gaz yağıyla mutfağı tutuşturdum.

Yaşlı kadınlardan nefret ederim.

Birinden kurtuldum.

SON

EROL ÇELİK

(*) Korkunç hayal. (TDK)

GOGOL

MAKAR ÇUDRA

Kıyıya çarpan dalgaların şıpırtısından ve kıyı çalılarının hışırtısından doğan düşündürücü ezgiyi bozkıra yayarak, nemli soğuk bir rüzgâr esiyordu denizden. Kimi zaman hızlanarak, taşıyıp getirdiği buruşuk, sarı yaprakları ateşe fırlatıyor; çevremizi kuşatan güz gecesinin sisi titriyor ve ürkerek geriye çekilip, bir an için, solda sınırsız bozkırı, sağda sonsuz denizi, tam karşımda da elli adım ötemize konmuş olan obasının atlarını bekleyen yaşlı çingene Makar Çudra'nın görüntüsünü açığa çıkarıyordu.

Yaşlı çingene, yakası açık gocuğunun çıplak bıraktığı kıllı göğsüne acımasızca çarpan soğuk rüzgâr dalgalarına aldırış etmeden; yüzü bana dönük, güzel, güçlü bir tavırla yarı uzanmış, kocaman çubuğunu düzenle çekiyor, ağzından ve burnundan koyu duman yığınları salıyor; başımın üzerinden bozkırın ölüm sessizliği içindeki karanlığında bir yerlere gözlerini dikmiş, ara vermeden ve rüzgârın keskin vuruşlarından korunmak için herhangi bir harekette bulunmadan, benimle sohbet ediyordu.

- Demek geziyorsun böyle? Çok güzel! Kendine şanlı bir kader seçmişsin şahinim! Zaten gerekli olan da budur. Gezip görecek, hayatın tadını çıkaracak, sonra da yatıp öleceksin... Gerisine kulak asma!

Onun bu görüşüne karşı ileri sürdüğüm düşünceleri kuşkuyla dinleyerek:

- Hayat ha? Başka insanlar ha? diye sürdürdü sözlerini. Hele hele! Sana ne bunlardan? Senin kendi hayatın yok mu? Başka insanlar sensiz yaşıyorlar ve sensiz yaşayacaklar. Yoksa birbirlerine gerekli olduğunu mu sanıyorsun? Sen ne ekmeksin, ne de değnek, kimsenin sana ihtiyacı yoktur.

- Öğrenmek ve öğretmek ha? İnsanlara nasıl mutlu olacaklarını öğretebilir misin bakalım? Hayır şahinim, öğretemezsin. Saçını sakalını ağart da, öğretmek sözünü sonra al ağzına. Ne öğretebileceğini sanıyorsun? Herkes kendisine gerekli olan şeyi biliyor. Akıllı olanlar her şeyi elde eder, aptalların eline zırnık bile geçmez, herkes öğrenmesi gerekli olan şeyi kendi kendine öğrenir...

- Çok gülünç varlıklar şu senin insanların. İç içe girmişler, birbirlerini eziyorlar. Oysa, bak, dünya ne kadar geniş. (Eliyle bozkırı gösterdi.) Herkes çalışıyor. Niçin? Kimin yararına? Kimse bilmiyor. Çift süren bir insan gördüğüm zaman, gücünü ter damlaları halinde toprağa akıttığını, sonra da aynı toprağın içinde çürüyeceğini düşünürüm. Zavallı adam! Ondan hiçbir iz kalmayacak geriye. Dünyayı tarlasından ibaret sanarak, doğduğu gibi, boş bir kafayla ölüp gidecek.

- Peki, niçin doğdu bu adam? Toprağı kurcalamak ve kendisine bir mezar bile kazamadan ölmek için... Özgürlük denen şeyden haberi var mıdır? Bozkırın sonsuzluğu ona

ne anlatır? Bu dalga dalga yayılan ezgi onun yüreğine de sevinç salar mı? Hayır! O bir köle olarak doğdu ve bütün hayatınca köle olarak yaşadı, mesele budur işte! Ne gelir elinden? Eğer biraz akıllanırsa, kendini asmaktan başka hiçbir şey...

- Beri bak, şu gözlerimin elli sekiz yıldır gördüklerini oturup kâğıda dökecek olsam, senin o torban gibi bin tanesi almaz. Haydi, gitmediğim bir ülke adı söyle bakayım. Hiç yorulma, söyleyemezsin. Gördüğüm nice ülkelerin adını bile işitmemişsindir sen. İşte, hayat diye ben böylesine derim. Durmadan gideceksin. Ne varsa bundadır. Bir yerde uzun süre kalma. Niye kalasın ki? Geceyle gündüz nasıl birbirlerini kovalayarak dünyanın çevresinde dolaşıyorlarsa; sen de hayattan soğumamak istiyorsan, düşüncelerini onun üzerinde toplamaktan kaçın. Hayat üzerine düşünmeye başladın mı, bil ki soğursun ondan... Her zaman böyle olur bu. Zamanında benim başıma da geldi. Hele hele! Benim başıma da geldi şahinim.

- Galiçina'da, hapishanedeydim. Can sıkıntısından, "Ben niçin yaşıyorum?" diye düşünmeye başladım. Hapishane çok sıkıcıdır şahinim, of, öyle sıkıcıdır ki! Aldı mı beni bir keder... Pencereden tarlalara bakarken yüreğimi bir keder alıp başladı mı sıkmaya kıskaçlarıyla... Niçin yaşadığını kim söyleyebilir? Hiç kimse söyleyemez şahinim! Kendine bu soruyu sormanın da gereği yoktur. Yaşamaya bak, gerisine kulak asma. Gez, dolaş, çevrende olup bitenleri gözle, hiçbir zaman kedere kapılmazsın. Ben o zaman az kalsın kuşağımla kendimi asıyordum... Ya!

- Adamın biriyle konuşuyordum. Sizin Ruslardan, sert bir adam. Ona kalırsa, gönlünün dilediği gibi değil de, Tanrı'nın buyurduğu gibi yaşamalıymış. Tanrı'ya yakarırsan, dilediğin her şeyi verirmiş sana. Oysa kendisi delik-deşik, yırtık-pırtık giysiler içindeydi. Dedim ki; "Sana yeni giysiler vermesi için Tanrı'ya yakarsana!" Kızdı, sövüp sayarak kovdu beni. Oysa, az önce insanları bağışlamak, sevmek gerektiğinden söz ediyordu. Eğer sözlerim ona dokunduysa, beni bağışlasaydı ya. Al işte sana öğretmen! Başkalarına az yemek gerektiğini öğretir, kendileri günde on öğün tıkınırlar.

Ateşe tükürdü, çubuğunu yeniden doldurarak sustu. Rüzgâr hazin ve kısık bir uğultuyla esiyordu. Karanlıkta atlar kişniyor, tatlı, tutkulu bir Ukrayna şarkısı akıp geliyordu obadan. Makar'ın dilber kızı Nonka söylüyordu bu şarkıyı. Onun göğüsten gelen gür kesini tanıyordum artık. "Merhaba" derken ya da şarkı söylerken, yani her zaman bir tuhaf, hoşnutsuz, tiz bir çınlayışı vardı bu sesin. Esmer, donuk yüzünde bir çariçenin gururu okunur; gölgeli, koyu kahverengi gözleri karşı konulamaz güzelliğinin bilinciyle, öteki insanlara karşı horgörüyle parlardı.

Makar, çubuğunu uzattı.

- Çek, dedi. Kız güzel söylüyor değil mi? Hele hele! İster miydin böyle bir dilber sevdalansın sana? İstemezdin ha? Aferin! Kızlara inanma, uzak dur onlardan. Aman aklından çıkarma bunu. Bir kızla öpüşmek, tütün içmekten daha hoştur elbette. Ama onu bir kere öptün mü, özgürlüğü yüreğinden sil artık. Seni öyle görünmez bağlarla kendine bağlar ki, bir daha koparamazsın. Bütün benliğini yitirirsin. Evet! Kendini kızlardan korumalısın! Öyle de yalancıdırlar ki! Seni dünyada her şeyden daha çok sevdiğini söyler ya, toplu iğne ucuyla şöyle bir dokun bakalım; dünyayı başına yıkar alimallah! Bilirim ben onları! He-hey! öyle bir bilirim ki! İster misin, gerçek bir olay anlatayım sana şahinim? Sen de aklından çıkarma onu. Aklından çıkarmadığın sürece de, kuş gibi özgür olursun.

Zobar adında genç bir Çingene delikanlısı yaşardı bir zamanlar, Loyko Zobar. Bütün Macaristan, Çek ülkeleri, Slavya, uzun sözün kısası, şu denizin çevresinde yaşayan kim varsa tanırdı onu; öyle yiğit bir delikanlıydı işte! O ülkelerde hangi köye gidersen git, Loyko'yu öldürmeye yeminli birkaç adama raslardın. Fakat o yine de yaşayıp giderdi. Eğer hoşuna giden bir at görmüşse, sen o atın bekçiliği için bir alay asker gönder istersen, fark etmez, Zobar mutlaka boy gösterirdi o atın üstünde! He-hey! Sanki kimseden korkusu mu vardı onun? Şeytan bütün takım taklavatıyla birlikte karşısına çıksa, diyelim ki bıçağını çekmeye fırsat bulamadı, herhalde küfürü basar, şeytanların suratlarının ortasına yapıştırırdı tekmeyi. Evet,

tam tamına böyle olurdu işte!

Onu tanımayan ya da öykülerini işitmeyen Çingene obası yoktu. Aklı fikri atlardaydı Loyko Zobar'ın. Ama çok uzun sürmezdi hevesi. Biraz bindikten sonra hayvanı satar, parayı da sağa sola dağıtırdı. Kimseden gizlisi saklısı yoktu. Eğer sana gerekliyse, git yüreğini iste. Kendi elleriyle koparır, verirdi. Yeter ki, sen hoşnut ol! İşte böyle bir delikanlıydı o, şahinim!

Bizim oba o sıralarda, bundan on yıl kadar önce Bukovina taraflarında göçteydi. Bir gün, -bir ilkbahar gecesi-, ben, Koşuta'ya karşı savaşan asker Danilo, yaşlı Nur, Danilo'nun kızı Radda ve tüm oba halkı bir arada oturuyorduk.

Benim Nonka'yı biliyorsun değil mi? Çariçe gibi kızdır! Ama Radda'nın yanında o bir hiçtir, sözü bile edilmez! Radda'nın güzelliğini sözcüklerle anlatamazsın. Bu güzelliği belki bir keman dile getirebilirdi. Ama o kemanı çalmaya da adam gerek...

Çok yiğidin yüreğini kuruttu bu Radda, o-hoo, pek çok yiğidin. Moravya'da, saçları perçem perçem yaşlı bir derebeyi taş kesildi onu görünce. Atının üzerinde, sıtma tutmuş gibi titreye titreye baka kaldı. Çok yakışıklı bir adamdı. Şeytan, bayramlıklarını giyinse o kadar yakışıklı olabilirdi ancak. Kaftanı altın sırmalarla kaplıydı. Böğründeki kılıç; şimşek gibi parlıyor, atı eşiniyor, kılıcını baştan başa kaplayan değerli taşlar ışıl ışıl ışıldıyordu. Şapkasına da gök parçası gibi mavi bir kadife takılıydı... Böylesine görkemli bir derebeyiydi işte! Radda'ya baktı baktı da:

"- Hey, kız! dedi. Bir öpücük ver, bir kese altın al!"

Radda arkasını dönüverdi.

"- Eğer incittiysem, bağışla beni, hiç değilse tatlı bakışını esirgeme..."

Yaşlı derebeyi o saat yelkenleri suya indirmişti. Kuşağından bir kese altın çıkarıp Radda'nın ayaklarının dibine fırlattı. Kocaman bir altın kesesiydi bu, kardeş! Fakat kız, sanki kazara çarpıyormuş gibi, keseyi ayağının ucuyla çamura itivermesin mi! Haydi bakalım!..

Derebeyi:

"- Alacağın olsun kız!" diye ah etti, atını kamçıladı, bir toz bulutu içinde gözden yitti.

Ertesi gün yeniden çıkıp geldi. Obaya doğru gök gürültüsü bir sesle:

"- Kimdir o kızın babası?" diye gürledi.

Danilo çıktı.

"- Kızını bana sat, ne istersen vereyim!"

Danilo ona şöyle dedi:

"- Domuzlarından vicdanlarına kadar her şeylerini Leh beyleri satar sadece. Ben Koşuto'ya karşı savaşmış adamım, ticaretten anlamam!"

Yaşlı derebeyi öfkeden kıpkırmızı kesildi, tam kılıcına davranmak üzereydi ki, bizimkilerden biri atın kulağına bir köz parçası değdirince hayvan üzerindeki biniciyle birlikte tozu dumana katıp gitti. Biz de toparlanıp yola koyulduk. Birinci gün geçti, ikinci gün baktık, seninki gelip yetişti!

"- Hey!" diye bağırdı. "Tanrı'nın ve sizlerin karşısında, vicdanımın temiz olduğuna yemin ederim. Evlenmek istiyorum onunla. Her şeyimi sizinle paylaşmaya hazırım. Çok zengin bir adamım ben!"

Yalım yalım yanıyor, rüzgâra tutulmuş deve dikeni gibi, eyerin üzerinde sallanıyordu. Hepimiz bir kararsızlık içinde kaldık.

Danilo:

"- Haydi bakalım kız! Konuş!" dedi.

Radda bize bakarak:

"- Gönül rızasıyla karga yuvasına giren dişi kartal gördünüz mü siz? diye sordu.

Danilo gülmeye başladı. Biz de onunla birlikte güldük.

"- Aferin kız! İşittin mi bey? Olmadı bu iş! Sen kendine bir güvercin ara en iyisi, o daha uysaldır."

Yeniden yola koyulduk.

Derebeyi şapkasını başından alıp yere çaldı, atını öyle bir sürdü ki, yer yerinden oynadı sanırsın. İşte Radda böyle bir dilberdi şahinim!

Evet! Gecelerden bir gece oturmuş, bozkırdan dalga dalga yayılan ezgiyi dinliyorduk. Ne ezgidir o! Sanki kanımızı tutuşturuyor, bir yerlere çağırıyordu bizi. İçimizde öyle bir şey yapmak isteği uyanıyordu ki, artık yaşamanın da gereği kalmayacaktı ondan sonra. Ya da yaşarsan bütün dünyanın çarı olarak yaşayacaktın, şahinim!

Ansızın karanlıklar içinde bir at belirdi. Üzerinde keman çalan bir adamla bize doğru yaklaştı. Adam ateşin yanında atı durdurdu, çalmayı bıraktı, gülerek bizden yana baktı.

Danilo sevinçle:

"-He-hey!" diye bağırdı. "Zobar, sen misin? Ta kendisi, Loyko Zobar!"

Bıyıkları neredeyse omuzlarına değiyor, saçlarının kıvrımlarıyla karışıyordu. Gözleri yıldızlar gibi pırıl pırıldı. Ya gülüşü, hey Tanrım, bir güneşti sanki! Atıyla birlikte sanki tek bir demir parçasından dövülmüştü. Ateşin kızıllığı içinde kana batmış gibi duruyor, ak dişlerini göstererek gülümsüyordu. Eğer tek bir söz söylemesinden ya da şu dünyada benim de yaşadığımı fark etmesinden daha önce onu kendi özüm gibi sevmediysem gözüm kör olsun!

Dünyada böyle insanlar da vardır şahinim! Gözlerine bir kere bakar, ruhunu tutsak ederler. Sen de bundan utanç duymadığın gibi, gururlanırsın bile. Olursan, böyle bir adam ol işte. Böyle adamlar azdır dostum. Fakat iyi ki de azlar. Dünyada iyi şeyler çok olsaydı, nereden belli olurdu iyilikleri? Uzatmayalım! Öykümüze dönelim!

Radda şöyle dedi:

"- Çok güzel çalıyorsun Loyko! Bu kadar güzel sesli kemanı kim yaptı sana?"

Loyko gülerek:

"- Kendim yaptım," diye karşılık verdi. "Hem de ağaçtan değil, çok sevdiğim bir kızın göğsünden yaptım onu. Tellerini de kızın yüreğinden kendi ellerimle söküp çıkardım. Keman hâlâ biraz yalan söylüyor ama, yay kullanmakta ustayımdır ben!"

Kızların başını döndürüp onları kendimize bağlamak için sık sık başvurulan bir oyundur bu. Ama Loyko yanlış kapı çalmıştı bu kez.

Radda öte yana dönüp esneyerek:

"- Bir de Zobar'ın akıllı, becerikli bir adam olduğunu söylerlerdi" dedi. "Şu insanlar amma da yalancı oluyor!"

Sonra oradan uzaklaştı.

Loyko, gözleri parlayarak:

"- Vay! Çok keskin dişlerin varmış güzelim!" diye bağırdı.

Atından indi, yanımıza gelerek:

"- Merhaba kardeşler!" dedi. "İşte ben de aranızdayım!"

Danilo:

"- Hoş geldin, safalar getirdin şahinim!" diye karşılık verdi.

Öpüştük, sohbet ettik, sonra yatmaya çekildik... Deliksiz bir uyku çektikten sonra, sabahleyin bir de baktık Zobar'ın kafası bir çaputla sarılı. Bu da nesi? Uyurken at tepmişmiş...

Breh, breh, breh! Tabii atın kim olduğunu anlayıp bıyık altından gülmeye başladık. Danilo da bizimle birlikte gülüyordu. Loyko, Radda'ya layık değil miydi sanki? Layıktı elbette! Fakat bir kız ne kadar güzel olursa olsun, ruhu sığ ve dardır. İstersen bir batman altın as boynuna, fark etmez, yine de yaranamazsın. Neyse, uzun sözün kısası, işte böyle oldu şahinim!

Oralarda yaşayıp gidiyorduk. İşlerimiz fena değildi o sıralar. Zobar da bizimle birlikteydi. Arkadaş diye ben öylesine derim işte! Yaşlı bir adam kadar bilgiliydi. Anlamadığı şey yoktu. Hem Rusça, hem de Macarca okuyup yazması vardı üstelik. Kimi zaman öyle bir sohbet açardı ki, ömrün boyunca uyanık kalıp dinlemek isterdin! Hele bir keman çalışı vardı, dünyada onun gibi keman çalan bir başkası daha çıkarsa, yıldırım çarpsın beni! Yayı tellerin üzerinden bir geçirdi mi yüreğin titrerdi. İkinci geçirişinde soluğun tutulur, kulak kesilirdin.

Gülümseye gülümseye çalardı. Dinlerken, aynı zamanda hem ağlamak, hem gülmek isteğiyle dolardı için. Bakarsın, acı acı inleyen birisi senden yardım ister, sanki bir bıçakla yüreğini oyardı. Bakarsın bozkır, gökyüzüne acıklı masallar anlatırdı. Bakarsın genç bir kız, yiğit bir delikanlının ardı sıra gözyaşı dökerdi!.. Yiğit delikanlı, bozkıra sevgilisinin adını ünlerdi. Ve ansızın, hey anam! Bir de bakmışşın, dolu dizgin, capcanlı bir şarkı çınlamaya başlar, sanki gökteki güneş bile bu şarkının ezgileriyle oynamaya koyulurdu! Ya, işte böyle şahinim!

İnsan bütün varlığıyla o şarkıyı içine sindirir, bütün benliğiyle kölesi olurdu onun. Eğer o sırada Loyko "Davranın bıçaklara arkadaşlar! diye bağıracak olsa, hepimiz bıçaklarımızı çeker, gözümüzü kırpmadan yürürdük onun gösterdiği yere. İnsanlara istediği her şeyi yaptırabilirdi. Hepimiz seviyorduk onu, candan seviyorduk. Sadece Radda hiç yüz vermiyordu delikanlıya. İş bu kadarla kalsa neyse ne, üstelik bir de alay ediyordu onunla. Zobar'a çok sataşıyordu kız, domuzuna sataşıyordu! Loyko dişlerini gıcırdatıyor, bıyıklarını çekiştiriyor, gözleri uçurumlardan daha kara, bakıp duruyordu. Kimi zaman öyle bir parıltı gelirdi ki onlara, korkardın. Geceleri bozkırın uzaklarına açılır, kemanı sabaha kadar ağlar, sanki sahibinin ölen özgürlüğü için gözyaşı dökerdi. Bizlerse yattığımız yerde bu ezgileri dinler, ne yapmamız gerektiğini düşünüp dururduk. Biliyorduk ki, birbirine doğru yuvarlanan iki kayanın arasında durulmaz, ezilirsin. Böylece günler geçip gidiyordu.

Bir gün hep birlikte oturmuş, işlerden konuşuyorduk. Canımız sıkıldı. Danilo, Loyko'ya: "Zobar, bir şarkı söyle de içimiz açılsın!" dedi. Loyko az ötede sırtüstü yatıp gökyüzüne bakan Radda'ya gözlerini dikti, kemanın tellerine dokundu. Öyle ezgiler döküldü ki, keman gerçekten de bir kız yüreğinden yapılmıştı sanırsın. Loyko şu şarkıyı söylemeye başladı:

Hey-hey! Bir ateş yakar bağrımı,
Bozkır nasıl da geniştir!
Atım rüzgâr kadar hızlı,
Bileğim çelik gibidir.

Radda başını döndürdü, azıcık kalkarak şarkıcının gözlerine bakıp hafifçe gülümsedi. Loyko şafak gibi alev alev tutuştu.

Hey-hop! Haydi arkadaşım, davran!
Sürelim atlarımızı dört nala!
Bozkırı kaplamış kara bir duman,
Ama bizi bir şafak bekliyor uzakta!

Hey-hey! Uçarak karşılayalım günü,
Dönüp yükselerek havaya!
Fakat atlarımızın yelesi
Zarar vermesin güzelim aya!

İşte, buydu söylediği şarkı! Kimse böyle şarkılar söyleyemez şimdi! Fakat Radda süzüle süzüle:

"- Sen bari o kadar yükseklere çıkarmasaydın Loyko, korkarım burnunun üstüne bir su birikintisine düşersin de, bıyıkların kirlenir!" demez mi!

Loyko azgın bir canavar gibi baktı kıza, fakat hiçbir şey söylemedi. Sabrederek şarkısına döndü yine:

Hey-hop! Ansızın bir gün doğacak
Sarılıp uyuyacağız senle ben.
Hey-hey! Bir utanç alevi bedenlerimizden

Geçip ikimizi de yakıp kavuracak!

Danilo:

"- Şarkı diye ben buna derim işte!" dedi. "Ömrümde işitmemiştim böylesini. Eğer yalanım varsa şeytanın tütün çubuğu olayım!"

Yaşlı Nur hem bıyıklarını oynatıyor, hem de omuzlarını titretiyordu. Loyko'nun yiğit koçaklaması hepimizin kanını kaynatmıştı! Sadece Radda'ydı hoşnut olmayan. Üzerimize bir kova buzlu su döker gibi:

"- Kartal çığlığına özenen sivrisineğin biri, bir gün tam böyle vızıldıyordu işte!" dedi.

Danilo kızına dönerek:

"- Sen kamçılanmak istiyorsun galiba Radda?" diye çıkıştı.

Zobar şapkasını yere çaldı, yüzü toprak gibi kararararak şöyle dedi:

"- Dur Danilo! Kızgın katıra çelik gem gerek! Kızını bana karılığa ver!"

Danilo:

"- Amma da laf!" diye gülümsedi. "Alabilirsen al, senin olsun!"

Loyko:

"- Pekâlâ!" dedi ve Radda'ya şunları söyledi:

"- Bana bak kız, o kadar böbürlenme! Senin gibi çok kız gördüm ben, hey anam, çok kız gördüm! Fakat hiçbiri senin kadar sarsmadı yüreğimi. Eh, Radda, ruhumu tutsak ettin! Ne yapalım? Başa gelen çekilir! Üstüne binip kendinden kaçabileceğin bir at yok!... Tanrı'nın, kendi vicdanımın, babanın ve bütün burada bulunanların önünde, bana varmanı istiyorum. Fakat, sakın bana gem vurmaya kalkışma. Ben özgür bir adamım, gönlümün dilediği gibi yaşamak isterim!"

Sonra dişleri sıkılmış, gözleri çakmak çakmak, Radda'ya doğru yürüdü. Elini kıza uzattı. Eh, bozkır atı Radda'ya da gem vuruldu diye düşünüyorduk ki, delikanlının, kolları havada sallanarak küt diye ensesi üstüne yere yuvarlandığını görmemiz bir oldu!..

Bu ne iştir? Loyko'nun yüreğine bir kurşun değmişti sanki. Radda onun ayaklarına bir kamçı dolamış, sonra da kendine doğru çekmişti. Loyko'nun düşmesinin nedeni buydu.

Kız yeniden uzanmış, kımıldamadan, sessizce gülümsüyordu. Loyko yere oturmuş, sanki çatlayacağından korkuyormuşçasına, başını ellerinin arasına almış, sıkıştırıyordu. Sonra sessizce kalktı, kimsenin yüzüne bakmadan bozkırın içerlerine doğru yürüyüp gitti. Nur bana: "Onun peşinden git!" diye fısıldadı. Ben de gecenin karanlığında, Loyko'nun peşi sıra sessizce bozkıra süzüldüm. Evet, işte böyle oldu şahinim!

Makar çubuğundaki külleri silkti, yeniden tütün doldurmaya başladı. Ben kaputuma daha sıkı sarındım, yere uzanıp onun güneşten ve rüzgârdan kararmış yaşlı yüzüne bakmaya koyuldum. Başını sert, keskin bir hareketle sallayarak kendi kendine bir şeyler mırıldandı. Ağarmış bıyıkları kımıldadı, rüzgâr saçlarını savurdu. Üzerine yıldırım düşmüş yaşlı bir meşeyi andırıyordu. Fakat yine de güçlü, sağlam ve mağrurdu. Deniz, eskisi gibi kıyıyla fısıldaşıyor, rüzgâr yine onun hışırtısını bozkıra yayıyordu. Nonka şarkı söylemiyordu artık. Fakat gökyüzünde toplanan bulutlar, güz gecesini daha da karartmışlardı.

Loyko başını öne eğmiş, kollarını kamçı gibi sarkıtmış, ağır adımlarla yürüyordu. Dere kıyısına varınca bir taşın üzerine oturdu, derin bir ah çekti. Merhametten yüreğim parça parça oldu. Ama yine de yanına varamadım. Acı karşısında sözün ne değeri var? Öyle değil mi? Ya! Bir saat, iki saat, üç saat geçti. O kımıldamadan, öylece oturuyordu.

Ben de az ötede uzanmıştım. Aydınlık bir geceydi. Ay, bozkırı gümüş ışıklarına boğuyor, uzaklar kolayca görülüyordu.

Ansızın Radda'nın obadan bize doğru hızlı hızlı geldiğini gördüm.

İçim sevinçle doldu. "Yaşasın!" diye düşündüm. "Aslan kızdır şu Radda!"

Delikanlıya doğru yaklaştı. Loyko hâlâ bir şeyin farkında değildi. Elini onun omuzuna koydu. Loyko titredi, ellerini gevşeterek başını kaldırdı ve sıçramasıyla bıçağına davranması bir oldu. Vay! Baktım, boğazlayacak kızı! Hemen obaya seslenip Loyko'nun üzerine atılmak

üzereydim ki, Radda'nın sesini işittim:

"- Bırak onu! Kafanı parçalarım yoksa!"

Bir de baktım, Radda elinde bir tabanca tutuyor, namlusunu da Zobar'ın alnına doğrultmuş! Vay şeytanın kızı! Eh, şimdi güçleri eşit, bakalım bundan sonra ne olacak diye düşündüm.

Radda tabancayı kuşağına sokarak:

"- Dinle!" dedi. "Buraya seni öldürmeye değil, uzlaşmaya geldim, bırak o bıçağı!"

Delikanlı bıçağı yere attı, asık bir yüzle kızın gözlerine bakmaya başladı. Görülecek şeydi bu kardeş! İki insan karşı karşıya durmuş, canavarlar gibi birbirlerine bakıyorlar. İkisi de öylesine iyi, öylesine yiğit kişiler. Parlak ay, bir de ben, onlara bakıyoruz.

Radda:

"- Dinle beni Loyko," dedi. "Seni seviyorum ben!"

Öteki elleriyle ayakları bağlıymışçasına, sadece omuzlarını oynattı.

"- Çok yiğit gördüm. Ama sen yiğitlikte de, güzellikte de hepsinden üstünsün. Hangisine bir göz kırpsam bıyıklarını keser, istesem hepsi ayaklarıma kapanırdı. Fakat ne anlamı var bunun? Hiçbiri gerçekten yiğit değildi. Hepsi de sünepe gibi olacaktı karşımda. Dünyada yiğit çingeneler çok azaldı Loyko, çok azaldı! Şimdiye kadar kimseyi sevmedim, fakat seni seviyorum. Ama özgürlüğü de severim ben! Özgürlüğü senden daha çok seviyorum Loyko! Ben sensiz yaşayamam, sen de bensiz yaşayamazsın. İşte bu yüzden, bütün benliğinle benim olmanı istiyorum. İşitiyor musun?"

Delikanlı gülümsedi:

"- İşitiyorum! Sözlerin yüreğime sevinç veriyor! Devam et!"

"- Bir şey daha var Loyko. İstediğin kadar kaçamak yap, nasıl olsa yeneceğim seni, benim olacaksın. Öyleyse boş yere zaman yitirme. Öpüşlerim, okşayışlarım seni bekliyor... Seni öyle bir öpeceğim ki Loyko!.. Öpüşlerim vahşi hayatını unutturacak sana... Ve yiğit Çingenelerin öylesine hoşlandıkları canlı şarkıların bozkırda çınlamayacak artık... Bana, Radda'ya aşk şarkıları, tatlı şarkılar söyleyeceksin... Öyleyse zaman yitirme boş yere. Demem o ki, genç bir oğlanın yaşlı yoldaşına boyun eğmesi gibi, yarın bana boyun eğeceksin. Bütün obanın önünde ayaklarıma kapanıp sağ elimi öpmeni istiyorum. İşte o zaman senin karın olacağım."

Bak sen iblisin kızının istediğine! İşitilmiş şey değildi bu! Yaşlılar, çok eskiden Karadağlılarda böyle bir âdetin bulunduğundan söz ederlerdi ya, Çingeneler arasında hiçbir zaman böyle bir şey olmamıştı! Haydi bakalım, bundan daha gülünç bir şey bulabilir misin şahinim? Bir yıl kafa patlatsan, bulamazsın!

Loyko sarsıldı; göğsünden yaralanmışçasına öyle bir haykırdı ki, bütün bozkır çınladı. Radda titredi, fakat hemen toparlandı.

"- Haydi, yarına kadar hoşça kal, fakat yarın sana emrettiğim şeyi yapacaksın. Tamam mı Loyko?"

Zobar:

"- Tamam!" diye inledi. "Yapacağım!" ve ellerini kıza uzattı.

Radda delikanlıya bakmadı bile. Zobar, rüzgârın biçtiği bir ağaç gibi sendeledi; yarı hıçkırarak, yarı gülerek yere kapaklandı.

Lânet olası Radda, delikanlıyı böylesine yiyip bitirmişti işte. Onu güçlükle kendine getirebildim.

Tüh! Hangi şeytan ister insanların acı çekmesini? İnsan yüreğinin acıdan yırtıla yırtıla inlediğini işitmekten kim hoşlanır? İşin yoksa, düşün artık!...

Obaya döndüm, olup bitenleri yaşlılara anlattım. Düşünüldü, işin nereye varacağını beklemeye karar verildi. Sonra ne oldu bak: Akşamüstü hepimiz ateşin çevresinde toplandığımızda Loyko da geldi. Bir gece içinde korkunç kötülemiş, zayıflamıştı. Çökük gözlerini yere indirdi, kimsenin yüzüne bakmadan şunları söyledi:

"- Bakın ne oldu arkadaşlar: Bu gece yüreğimi gözledim; eski, özgür hayatıma yer bulamadım onda... Orada sadece Radda yaşıyor, hepsi bu! İşte o, güzel Radda, bir çariçe gibi gülümsüyordu! Özgürlüğünü benden daha çok seviyormuş. Bense onu özgürlüğümden daha çok seviyorum. Ona varasıya kadar, bir şahinin ördeklerle oynaması gibi kızlarla oynayan yiğit Loyko Zobar'ın onun güzelliği karşısında nasıl boyun eğdiğini göresiniz diye emrettiği üzere hepinizin önünde Radda'nın ayaklarına kapanmaya karar verdim. Sonra benim karım olacak, beni öylesine sevip okşayacak ki, içimden sizlere şarkı söylemek gelmeyecek artık. Yok olan özgürlüğüme yanmayacağım! Öyle değil mi Radda?"

Delikanlı gözlerini kaldırarak kuşkuyla Radda'ya baktı. Kız hiçbir şey söylemeden başını sertçe salladı, eliyle ayaklarını gösterdi. Bizler, taş kesilmişçesine bakıyorduk. Hattâ, Loyko Zobar'ın -bu kız Radda bile olsa- bir kızın ayaklarına kapandığını görmemek için çekip bir yerlere gitmek istiyorduk. Yürekler acısı bir şeydi bu.

Radda:

"- Haydi!" diye bağırdı Zobar'a.

Delikanlı:

"- Dur bakalım, acele etme, istediğin olacak. Bıkacaksın hattâ..." diyerek güldü. Sanki gülmedi de, bir çelik çınladı sanırsın. Sonra bize dönerek:

"- İşte her şey tamam arkadaşlar!" dedi. "Ne kalıyor geriye? Radda'nın yüreği bana söylediği gibi sağlam mı gerçekten? Geriye bunu denemek kalıyor sadece. Kusura bakmayın kardeşler, ben de bunu deneyeceğim şimdi!"

Biz daha onun ne demek istediğini anlayamadan, Radda'nın yerde yattığını görmemiz bir oldu. Zobar'ın sapına kadar saplanmış eğri bıçağı göğsünde sallanıyordu. Donakaldık.

Radda bıçağı çekip çıkardı, bir yana fırlattı, kara saçlarının bir tutamını göğsüne bastırdı ve gülümseyerek; gür, açık bir sesle:

"- Elveda Loyko! Böyle yapacağını biliyordum!..." dedi ve öldü...

Görüyor musun kızı şahinim? Yalanım varsa Allah belamı versin! Böylesine iblis bir kızdı!

Loyko bozkıra dönerek:

"- He-hey! Şimdi ayaklarına kapanabilirim işte gururlu kraliçe!" diye haykırdı. Yere atıldı ve dudaklarını ölü Radda'nın ayaklarına bastırarak öylece kaldı. Bizler şapkalarımızı çıkarmış, sessizce duruyorduk.

Böyle bir durumda ne yaparsın şahinim? Haydi bakalım! Nur, "Bağlayalım onu..." diyecek oldu, fakat hiçbirimizin Loyko Zobar'ı bağlamaya kalkmayacağını, içimizin böyle bir şey götürmeyeceğini o da biliyordu. Elini sallayarak bir kıyıya çekildi. Danilo, Radda'nın bir yana fırlattığı bıçağı yerden aldı, ağarmış bıyıklarını oynatarak uzun uzun baktı ona. Üzerinde Radda'nın kanı kurumamıştı daha. İnadına eğri, inadına sivri bir bıçaktı bu. Sonra Zobar'a yaklaştı, bıçağı onun sırtına, tam kalbinin hizasına sapladı. Eski asker Danilo, Radda'nın babasıydı ne de olsa!

Loyko, Danilo'ya dönerek; açık, anlaşılır bir sesle:

"- Bak hele!" dedi ve Radda'ya yetişmeye gitti.

Öylece bakakaldık. Radda elindeki bir tutam saçı göğsüne bastırmış, açık gözleri mavi gökyüzüne dikili, yatıyordu. Onun ayaklarının ucunda da yiğit Loyko Zobar uzanıyordu. Perçemleri dağılmış, yüzü görünmez olmuştu.

Derin bir düşünceye dalmıştık hepimiz. Yaşlı Danilo'nun bıyıkları titriyordu. Gür kaşlarını çatmış, gözlerini gökyüzüne dikmiş, bir şey söylemeden öylece duruyordu. Akbaba gibi apak bir adam olan Nur, yüzükoyun yere uzanmış, zayıf omuzları sarsıla sarsıla ağlıyordu.

Ağlanacak şeydi bu şahinim!

-... Gidiyorsan dosdoğru kendi yolundan git, bir yana sapayım deme. Hayat dediğin budur işte, gerisine kulak asma!...

Makar sustu. Çubuğunu tütün kesesine yerleştirerek gocuğunun önünü örttü. Damla

damla bir yağmur serpiştirmeye, rüzgâr şiddetlenmeye başlamıştı. Deniz boğuk, kızgın bir sesle gürlüyordu. Atlar, birbiri arkasına, sönmekte olan ateşe yaklaşıyor; iri, akıllı gözleriyle bizi inceleyerek sessiz bir halka halinde çevremizde toplanıyorlardı.

Makar onlara okşayıcı bir sesle:

"- Hop, hop, hey!" diye ünledi. Sonra kuzgun renkli sevgili atının boynuna eliyle vurdu, bana dönerek "Uyuyalım artık" dedi ve gocuğunu başına çekip toprağa uzanarak sessizliğe gömüldü.

Ben uyuyamıyordum. Gözlerimi bozkırın karanlığına dikmiştim. Orada, havada, Radda'nın bir çariçe kadar güzel ve mağrur görüntüsü yüzüyordu. Elindeki bir tutam saçı göğsündeki yaraya bastırmıştı. Esmer, ince parmaklarının arasından damla damla akan kan, ateş kızıllığında yaldızcıklar gibi toprağa dökülüyordu.

Yiğit Loyko Zobar'ın görüntüsü de onun peşi sıra akıp gidiyordu. Gür, kara perçemleri yüzüne dökülmüştü. Onların altından da soğuk, iri gözyaşı damlaları birbiri arkasına yuvarlanıyordu...

Yağmur şiddetleniyor; deniz, eski asker Danilo'nun kızı Radda'yla yiğit Loyko Zobar'a, bu güzel ve mağrur Çingene çiftine karanlık, görkemli bir ağıt yakıyordu.

Onlar gecenin karanlığında, sessizce, yavaş yavaş koşuyorlar, yakışıklı Loyko mağrur Radda'ya bir türlü yetişemiyordu.

GUY DE MAUPASSANT

OYUK

"Dayak ve yaralar ölüme neden olmakla..." İşte yorgancı Bay Leopold Renard'ı ağır ceza mahkemesine çıkaran bellibaşlı suçlama buydu.

Katilin çevresinde ölenin dul karısı bayan Flameche, oymacı Louis Ladureau ve kurşuncu Jean Durdent, başlıca tanıklar.

Yanıbaşında da kendi karısı, karalar giyinmiş, bodur, çirkin bir kadın; sanki kadın kılığına girmiş bir dişi maymun...

Bakın Renard (Léopold) acıklı olayı nasıl anlattı:

"Tanrım! Bu öyle bir yıkım ki hem istencimin dışında oldu, hem de her bakımdan ilk

kurbanı ben oldum. Şimdi anlatırken her şey kendiliğinden anlaşılacak bay başkan, ben komşularımın, hatta hani her zaman keyfi yerinde olmayan kapıcı kadının tanıklık ettikleri gibi on altı yıldan beri aynı caddede yorgancılıkla uğraşan namuslu bir iş adamı, herkesin tanıdığı, sevdiği, saydığı, değer verdiği bir kimseyim. Çalışmayı severim, tutumlu olmayı severim, namuslu insanları ve masum eğlenceleri severim. Ne yazık ki beni yakan da bu oldu. Fakat işe istencim karışmadığından kendi gözümden düşmüş değilim.

İşte beş yıldır, şu gördüğünüz karımla her pazar gününü gider, Poissy'de geçiririz. Oltayla balık tutmayı sevmemiz bir yana, bu bize hava da aldırır. Fakat balığı da delicesine severiz ha! Bu düşkünlüğü bana Melie kaltabanı aşıladı. Ama o bu işe benden daha tutkundur. Zaten bu olayda, şimdi göreceğiniz gibi, bütün kötülük ondan geliyor.

Ben hem güçlü, hem de yumuşak bir adamımdır. İki metelik için sorun çıkarmam. Fakat o? Ah, o! Öyle hiçbir şey değil gibi görünür, ufak tefektir, çelimsizdir ama bir sansardan daha zararlıdır. Artamları olduğunu da yadsımam. Hem de bir tüccar için önemli artamları vardır. Fakat huyu? Hele ortalıkta bundan bir söz edin, hatta demin benden yana tanıklık eden kapıcı kadına sorun... Size söyler de söyler...

Her gün yumuşaklığımı başıma kakar: 'İşte ben şunu yapmazdım! İşte ben bunu yapmazdım!' Onu dinleseydim, bay başkan, ayda en aşağı üç kez yumruk yumruğa vuruşmam gerekirdi."

Bayan Renard söze karıştı: "Aman durma, söyle; son gülen iyi gülecek."

Adam tatlılıkla kadına döndü:

"Ne çıkar?" dedi; "mahkemeye verilen sen olmadığına göre sana karşı konuşabilirim."

Sonra yine yüzünü başkana çevirerek:

"Sürdürüyorum. İşte her cumartesi akşamı, ertesi sabah ortalık ağarır ağarmaz balığa çıkmak üzere Poissy'ye gidiyorduk. Bu, bizim için, nasıl derler, ikinci bir huy yerine geçen bir alışkanlıktı. Üç yıl oluyor. Bir yer bulmuştum! Ama ne yer! Gölgede, hiç değilse sekiz, belki de on ayak su; yahut, evet, kıyı toprağının altında ayrıca delikleriyle bir oyuk; gerçekten bir balık yuvası; bir balıkçı cenneti. Bu oyuğu, bay başkan, adeta kendimin sayabilirdim. Çünkü oranın Christophe Colomb'u bendim.

Bunu yörede herkes biliyordu; karşı çıkmadan, herkes, "A, orası Renard'ın yeri." diyorlardı ve oraya kimse gelmiyordu. Hatta, üstüne alınmasın, başkalarının yerlerine konmakla ün kazanan Bay Plumeau bile.

Onun için yerimden emin, oraya mal sahibi gibi dönüyordum. Her cumartesi Poissy'e varır varmaz da karımla birlikte Dalila'ya biniyordum. Dalila, kayığımın adıdır; Fournaise'e yaptırdığım kayık; hafif ve sağlam bir şey. Evet, Dalila'ya bindiğimizi söylüyordum. Yem serpmeye çıkıyorduk. Yem konusunda benim gibisi yoktur. Arkadaşlar bunu pekâlâ bilirler. Ama siz ne yem kullandığımı soracaksınız. Yanıt veremem. Bu konu olayı hiç ilgilendirmez. Yanıt veremem. O benim gizim. Bunu bana soranlar iki yüzden çoktur. Çenemi açtırmak için kadehcikler mi, balık kızartmaları mı, balık yahnileri mi ikram etmediler? Fakat balık gelecek diye bekliyedursunlar. Ya! Pusulamı öğrenmek için arkamı çok okşadılar... Ama bunu karımdan başka bilen yok... O da benden çok söyleyecek değil!... Öyle değil mi Melie?"

Başkan sözünü kesti:

"Bir an önce konuya gelin!"

Sanık yeniden başladı: "Geliyorum, geliyorum. İşte 8 Temmuz Cumartesi günü beş yirmi beş tireniyle Poissy'ye yollanıp her cumartesi olduğu gibi yemekten önce yem serpmeye çıktık. Hava, ertesi günün güzel olacağını gösteriyordu. Melie'ye: "Yarın mis mi mis!" diyordum. O da: "Öyle görünüyor," diye yanıt veriyordu. Bundan başka hiçbir şey konuşmadık.

Sonra yemeğe döndük. Hoşnuttum, susamıştım. İşte her şeye bu neden oldu, Bay

Başkan. Melie'ye: 'Bak, Melie,' dedim; 'hava güzel, acaba bir şişe pamuk takke içsem mi?" Bu, hafif bir beyaz şaraptır. Ona böyle bir ad takmıştık; çünkü çok içilirse sizi uyutmaz ve pamuk takke yerine geçer. Anlarsınız ya.

O bana: 'Kafana koyduğunu yaparsın ama yine hastalanırsın,' dedi; 'yarın da kalkamazsın.' Bu, itiraf ederim, doğru, akıllıca, sezişli bir yanıttı. Bununla birlikte kendimi tutamadım. Şişemi içtim. İşte her şey bundan oldu.

Sonunda uyuyamadım. Allah layığını versin, o üzüm suyundan pamuk takke, ta gecenin ikisine kadar tepemde kaldı. Sonra, pat, uyudum. Hem de İsrafil sûrunu öttürse duymayacak gibi uyudum.

Sözün kısası, karım beni saat altıda uyandırdı. Yataktan atladım. Çarçabuk kısa pantolonumu ve iş gömleğimi giydim. Yüzüme bir avuç su, haydi Dalila'ya. Ama çok geç. Ben oyuğa vardığım vakit onu kapmışlardı! Bu hiç başıma gelmemişti. Bay başkan, üç yıldan beri hiç! Bana malımı göz göre göre çalıyorlarmış gibi bir hal oldu. 'Vay canına! Vay canına!' diyordum. Bir yandan da karım dalıma binmeye başladı: 'Nasıl, pamuk takkeni içtin mi? Gör şimdi sarhoş! Hoşuna gitti mi koca hödük?'

Hiç tınmıyordum, bütün bunlar doğruydu.

Bununla birlikte artıklardan yararlanmaya çalışmak üzere o yerin yanında kıyıya çıktım. Belki de o adam bir şey tutamazdı ve oradan giderdi!

Bu, beyaz keten giysili, geniş hasır şapkalı, ufak tefek birisiydi. Onun da karısı vardı. Arkasında, iş işleyen şişman bir kadın.

Bizim oranın yanında yerleştiğimiz görünce bu kadın:

'Kıyıda başka yer mi yok sanki?' diye mırıldandı.

Hırslanıp duran benimki de: 'Yol yordam bilen insanlar başkalarının yerine çökmeden önce bir sorup soruşturur,' yanıtını verdi.

Hırgür istemediğim için kendisine:

'Sus Melie,' dedim; 'aldırış etme. Hele görürüz.'

İşte böyle, Dalila'yı söğütlerin altına çekmiş, kendimiz de inmiş, Melie ile omuz omuza, tam öteki çiftin yanıbaşında balık tutuyorduk.

Burada ayrıntıya girmeliyim, bay başkan.

Beş dakika oldu olmadı, komşunun oltası iki kez, üç kez dalakoydu. Sonra da hop, budum kadar bir balık çıktı. Belki de biraz daha küçük, fakat hemen hemen o kadar! Yüreğim çarpmaya başladı. Şakaklarımı ter bastı. Melie de üstelik: 'Nasıl sarhoş, gördün mü?' dedi.

Bu aralık Poissy bakkalı Bay Brau, bir kaya balığı meraklısı, kayıkla geçti ve bana seslendi: 'Yerinizi mi almışlar, bay Renard'. Kendisine: 'Evet, Bay Bru, dünyada yol yordam bilmeyen görgüsüz adamlar da var,' yanıtını verdim.

Yandaki ketenli bücür işitmemiş gibiydi. Karısı da öyle; o şişman karısı, o dana!"

Başkan, sözünü ikinci kez kesti: "Dikkat edin! Dul Bayan Flameche'i aşağılıyorsunuz."

Renard özür diledi: "Bağışlayın, bağışlayın, heyecana kapıldım.

İşte, bir çeyreğe varmadan ketenli bücür bir balık daha tuttu. Hemen arkasından bir daha ve beş dakika sonra bir daha.

Artık benim gözlerim dolmuştu. Üstelik Bayan Renard'ın da içinden kaynadığını duyumsuyordum. Bana boyuna laf yetiştiriyordu: 'Ah, miskin! Görmüyor musun? Balıklarını çalıyor! Görmüyor musun? Sen hiçbir şey tutamayacaksın! Kurbağa bile! Hiç, hiç, hiçbir şey! Bak, avuçlarım yanıyor 'Yalnızca bunu düşünmekten!'

Ben kendi kendime: 'Öğleyi bekliyelim,' diyordum; 'bu otlakçı yemeğe gider, ben de yerimi ele geçiririm'. Çünkü ben, Bay Başkan, her pazar oralarda yemek yerim. Yiyeceğimizi Dalila ile götürürüz.

Hah! İşte saat de öğleyi çalıyor! Fakat hainin gazeteye sarılı bir pilici varmış. Hem yerken bir balık daha tuttu!

Biz de Melie ile çarçabuk bir iki lokma yedik. Adeta bir şey yemedik. Hiç iştahımız yoktu.

Bunun üzerine, sindirim için gazetemi aldım. Her pazar şöyle su kıyısında, gölgede Gil Blas'ı okurum. Pazar, Colombine'in günüdür. Bildiğiniz, makaleler yazan Colombine'in. Bu Colombine'i tanıdığımı ileri sürerek Bayan Renard'ı kızdırmayı alışkanlık edinmiştim. Oysa aslı yoktur. Kendisini tanımam, hatta görmüş bile değilim. Neyse, güzel yazar. Sonra bir kadın için pek damdan düşercesine şeyler söyler. Ben, hoşlanırım. O tür yazı yazan çok kimse yoktur.

İşte, karımı kızdırmaya başladım. Fakat o, hâlâ hırçın, hemen küstü. Onun için sustum.

Tam o sırada buradaki tanıklarımız Bay Ladureau ile Bay Durdent ırmağın öbür yanından geldiler. Birbirimizi gözle tanırız.

Bücür yine balık tutmaya koyulmuştu. Öyle tutuyordu ki ben tirtir titriyordum. Karısı: 'Yer olağanüstüymüş; buraya her zaman gelebilirim, Désiré!' demeye başladı.

Sırtımda bir üşüme duydum. Bayan Renard habire yineliyordu: 'Sen adam değilsin, sen adam değilsin. Damarlarında piliç kanı var.'

Birdenbire kendisine: 'Bak,' dedim; 'kalkıp gitmek daha iyi olacak; bir münasebetsizlik yapacağım'.

O, burnuna bir kızgın demir koymuş gibi boyuna üzerime üflüyordu: 'Sen adam değilsin. İşte şimdi de kaçıyorsun. Kaleyi teslim ediyorsun! Bazaine, sen de!' (1)

Bu sözlerin içime işlediğini duydum. Bununla birlikte kendimi kaptırmadım.

Fakat öteki bir sazan tuttu. Hiç de öylesini görmemiştim! Ama hiç!

Ve karım, sanki düşünüyormuş gibi, yine yüksek sesle söylenmeye başladı. Isırganlığını buradan görüyorsunuz. 'İşte çalma balık buna derler,' diyordu; 'burayı yemleyen biziz. Bari yem için harcadığımız para ödenseydi!'

O vakit ketenli bücürün duba karısı da yanıt vermeye kalktı: 'Bize mi kızıyorsunuz, bayan?'

'Başkalarının harcadığı paradan yararlanan balık hırsızlarına kızıyorum.'

'Balık hırsızları dediğiniz biz miyiz?'

Sonunda ağızlardan baklalar çıktı ve sıra sövgülere geldi. Aman Tanrım, haspalar neler, ne oturaklı şeyler de biliyorlarmış! Öyle bağırıyorlardı ki öbür kıyıda olan iki tanığımız seslenip alay ettiler: 'Hey! susun biraz. Kocalarınıza balık tutturmayacaksınız.'

İşin doğrusu, ketenli bücürle ben iki kütük gibi kıpırdamıyorduk. Bir şey işitmiyormuş gibi, burnumuz suda, öyle duruyorduk.

Oysa, canına yandığım, neler işitmiyorduk: 'Siz bir yalancısınız. Siz bir sürtüksünüz. Siz bir şıllıksınız. Siz bir şırfıntısınız.' Daha neler de neler! Alimallah gemiciler bile bundan fazlasını bilmez.

Birdenbire arkamda bir gürültü duydum. Döndüm. Öteki, şişko karı, karımın üzerine şemsiyeyle yürümüştü. Pat! Pat! Melie iki tane yedi. Fakat Melie'nin kızması korkunçtur. Kızınca da vurur. Şişmanı saçlarından bir yakaladı ve şırak, şırak, şırak, tokatları erik gibi yağdırmaya başladı.

Ben onları kendi hallerine bırakırdım. Kadınlar birbiriyle, erkekler birbiriyle. Hiç el karıştırmamalıdır. Fakat ketenli bücür ecinni gibi kalktı ve karımın üzerine zıplamak istedi. Ama yok, ama yok, işte bu olmadı arkadaş! Bu turnayı bir elimle tuttum. Ve güm, güm. Bir tane burnuna, bir tane de karnına. Adam kollarını kaldırdı, bacağını kaldırdı ve sırtüstü ırmağın içine, tam oyuğun ortasına düştü.

Eğer hemen vakit bulsaydım onu kesinlikle kurtarırdım, Bay Başkan. Fakat olanlar azmış gibi şişko da üstün gelmiş, Melie'yi adamakıllı tartaklıyordu. Öteki gargara edip dururken beride onun yardımına koşmamalıydım, biliyorum. Fakat sudakinin boğulacağını hiç düşünmemiştim. 'Adam sende! biraz serinler!' diyordum.

Onun için kadınları ayırmaya seğirttim. Yumruklar yedim, tırmanlandım, dişlendim. Ne katır şeyler, Tanrım!

Özetle bu iki kancayı birbirinden ayırıncıya kadar beş, belki de on dakika geçti.

Döndüm. Ortada bir şey yok. Su, göl gibi durgun. Ötekiler haykırıyor: 'Kurtarın onu, kurtarın onu.'

Bunu söylemek kolay, Ama ben yüzme bilmem. Hele dalma, kesinlikle hiç!

Sonunda barajcı ve kancalarıyla öbür iki bay geldiler. Fakat bu kocaman bir çeyrek saat sürdü. Onu oyuğun dibinde, dediğim gibi, sekiz ayak suyun altında buldular. Ketenli bücürcük oradaydı!

Ant içerim ki işler böyle oldu. Şerefsizim, hiç suçum yok."

Tanıklar da bu yolda tanıklık ettiklerinden sanık aklandı.

ISAAC ASİMOV

ADIMI 'S' HARFİYLE YAZIN!

Marshall Zebatinsky kendini pek gülünç hissediyordu. Ona, kirli vitrinin ve eski tahta bölmenin arkasından, meraklı gözler kendisine bakıyorlarmış gibi geliyordu. Sandıktan çıkardığı eski giysileri de ona güven vermiyordu. Hiçbir zaman giymediği şapkanın yüzüne doğru indirdiği kenarı ya da her zaman taktığı gözlüğü mahfazasında bırakmış olması da.

Evet, kendisini pek gülünç buluyordu. Bu yüzden alnındaki çizgiler daha derinleşmiş gibiydi. Yaşlı mı, yoksa genç mi olduğunu ele vermeyen yüzü de biraz solmuştu.

Hiç kimseye kendisi gibi bir nükleer fizikçinin bir Nümerologa neden geldiğini açıklayamazdı. Adam, asla diye düşündü. Asla! Kahretsin! O bunu kendine bile açıklayamıyordu. Sadece karısının kendisini ikna etmesine izin vermişti.

Sayıların esrarlı etkisini açıklayan Nümerolog eski bir yazı masasının başında oturuyordu. Herhalde bunu vaktiyle bir eskiciden almıştı. Hiçbir masa bir tek kişinin kullanımıyla bu kadar eskiyemezdi. Adamın giysileri için de aynı şeyler söylenebilirdi. Nümerolog, ufak tefek, esmer bir adamdı. Küçücük parlak gözleriyle Zebatinsky'i süzüyordu. «Şimdiye kadar fizikçi bir müşterim hiç olmadı, Dr. Zebatinsky.»

Zebatinsky kıpkırmızı kesildi. «Bildiğiniz gibi bu aramızda kalacak.»

Nümerolog gülerken ağzının iki yanında kırışıklıklar belirdi. , Ben müşterilerimin sırlarını açıklamam.»

Fizikçi, «Size bir şeyi açıklamam gerekiyor sanırım,» dedi. Ben Nümerolojiye inanmam. Bundan sonra inanacağımı da inmiyorum. Sizin için önemliyse, bunu hemen söyleyin.»

«Öyleyse buraya neden geldiniz?»

«Karım bir yeteneğiniz olabileceğini düşünüyor. Bu her neyse. Ona söz verdim ve işte o yüzden buradayım.» Zebatinsky omzunu silkti. Artık kendini daha da gülünç hissediyordu.

«Aradığınız nedir? Para mı? Güven mi? Uzun ömür mü? Ne?»

Zebatinsky bir süre sesini çıkarmadı. Nümerolog sessizce onu seyrediyor, zaman konusunda hiç acele etmiyordu.

Atom fizikçisi, şimdi ne diyeceğim, diye düşünüyordu. Otuz dört yaşında olduğumu ama gelecekten umudu kestiğimi mi? Sonra, «Başarı istiyorum,» dedi. «Ve üne kavuşmayı.»

«Daha iyi bir iş mi istiyorsunuz?»

«Daha farklı bir iş istiyorum. Değişik türde bir görev. Bu arada bir ekibin üyesiyim ve verilen emirleri uyguluyorum. Ekipler! Hükümetin desteklediği bütün araştırma programları böyle! Ben bir senfoni orkestrasına katıldığı için kaybolmuş bir kemancıyım!»

«Ve solist olmak istiyorsunuz.»

«Gruptan çıkmak ve... ve kendim olmayı istiyorum!» Zebatinsky bu sözleri karısından başka birine söylediği için heyecanlanmıştı. Biraz sarhoş olmuş gibiydi. «Yirmi beş yıl önce benim gibi eğitim görmüş yetenekli biri, ilk nükleer güç santrallerinden birinde çalışırdı. Ve bugün de öyle bir santrali yönetmem ya da üniversitede bir araştırma grubunun başkanı olmam gerekirdi. Ama şimdi şu halime bakın. Yirmi beş yıl sonra ne olacağım? Hiç. Hâlâ bir ekibin üyesi olacak ve deliler gibi çalışacağım. Atom fizikçilerinden oluşan isimsiz bir kalabalıkta boğuluyorum. Bütün istediğim kendime özgü, rahat bir yer. Ne demek istediğimi anlıyorsunuz sanırım.»

Nümerolog başını yavaşça salladı. «Başarıya erişeceğiniz konusunda kesin bir söz veremem, Dr. Zebatinsky. Bunu biliyorsunuz sanırım.»

Fizikçi Nümerolojiye inanmamakla beraber fena halde düşkırıklığına uğradı. «Sahi mi? Kahretsin! O halde neyi garanti ediyorsunuz?»

«Ben ihtimallerin gerçekleşme yüzdelerini artırırım. Aslında işim istatistiklerle ilgili. Atomlarla ilgili bir mesleğiniz olduğundan herhalde istatistiklerle ilgili kanunları da biliyorsunuzdur.»

Fizikçi sıkıntıyla, «Ya siz?» diye sordu. «Siz biliyor musunuz?»

«Evet, gerçekten biliyorum. Ben bir matematikçiyim ve matematik kurallarına uygun bir şekilde çalışırım. Bunu size ücretimi artırmanız için söylemiyorum. Ücretim hep aynıdır. Elli dolar. Tabii bir bilim adamı olduğunuz için işimi diğer müşterilerimden daha iyi anlayabilirsiniz. Hatta bunu size açıklamak bana zevk verecek.»

Zebatinsky, «Bunu açıklamamanızı tercih ederim,» diye cevap verdi. «Bana harflerin sayıca değerlerini, anlamlarını ve buna benzer şeyleri söylemenizin hiçbir yararı olmaz. Ben bunun matematikle ilgili bir konu olduğunu kabul etmiyorum. Şimdi konumuza dönelim...»

Nümerolog, «Yani,» dedi. «Yardım etmemi istiyorsunuz. Ama size yardım etmemi sağlayan o saçmasapan temeli açıklayarak sizi utandırmam da hoşunuza gitmeyecek.»

«Evet, öyle.»

«Ama siz hâlâ benim bir Nümerolog olduğumu düşünüyorsunuz. Oysa bu doğru değil. Ben polisin beni rahatsız etmemesi için böyle söylüyorum.» Ufak tefek adam alayla güldü. «Psikiyatri uzmanlarının yakama yapışmaları için de. Aslında ben bir, matematikçiyim. Dürüst bir matematikçi.»

Zebatinsky gülümsedi.

Nümerolog, «Ben bilgisayarlarla çalışıyorum,» diye açıkladı. «Gelecekle ilgili ihtimalleri inceliyorum.»

«Ne?»

«Bu size Nümerolojiden daha mı kötü geldi? Neden? Bir kompütere yeterince bilgi verirseniz belirli bir süre içinde gerektiği kadar işlem yapmayı başarır. Gelecek tahmin edilebilir. Hiç olmazsa ihtimallere dayanılarak yapılır bu. Bir füzenin hedefi bulması için gerekli hesabı yaparken gelecekle ilgili bir tahmin yürütmüş olmuyor musunuz? Ben de aynı

şeyi yapıyorum. Ancak daha çok değişken nicelikle çalıştığım için vardığım sonuçlar o kadar kesin olmuyor.»

«Yani geleceğimi açıklayacaksınız, öyle mi?»

«Yaklaşık olarak. Bunu yaptıktan sonra adınızı değiştirerek bilgiyi yok edeceğim. Ama sizinle ilgili başka hiçbir gerçeğe dokunmayacak, değiştirilmiş bilgiyi programlayacağım. Sonra diğer değiştirilmiş adları deneyeceğim. Değiştirilmiş geleceklerin hepsini inceleyecek ve en çok tanındığınız geleceği seçeceğim. Hayır... İzin verin de bunu şöyle anlatayım: Sizin için ün kazanma ihtimali, şimdikinden daha güçlü olan bir istikbal bulacağım.»

«Adımı neden değiştiriyorsunuz?»

«Benim yaptığım tek değişiklik budur. Bunun birkaç nedeni var. Bir; bu basit bir değişiklik. Sonuçta daha büyük ya da daha fazla değişiklik yaparsam ortaya pek çok yeni değişken çıkar. Ve ben de artık sonuçları yorumlayamam. İki; bu mantıklı bir değişiklik sayılır. Büyünüzü değiştiremem, öyle değil mi? Ya da göz renginizi veya karakterinizi. Üç; bu önemli bir değişikliktir. Adları insanlar için çok önemlidir. Dört; bu pek çok kişinin her gün yaptığı bir değişikliktir.»

Zebatinsky, «Ya daha iyi bir gelecek bulamazsanız?» diye sordu.

«Bu riski göze almanız gerekiyor. Ama durumunuz şimdikinden daha kötü olamaz, dostum.»

Fizikçi ufak tefek adama endişeyle baktı. «Bu söylediklerinizin hiçbirine inanmıyorum. Nümerolojiye inanayım daha iyi.»

Nümerolog içini çekti. «Sizin gibi birinin gerçeği öğrendiğinde daha da rahat edeceğini düşünmüştüm. Size yardım etmek istiyorum. Yapabileceğiniz çok şey var. Benim bir Nümerolog olduğumu düşünseydiniz söylediklerimi yapmazdınız. Size gerçeği söylersem yardım etmeme izin verirsiniz diye düşündüm.»

Zebatinsky, «Madem geleceği görebiliyorsunuz...» dedi.

«O halde neden dünyanın en zengin adamı değilim? Öyle mi? Bunu söyleyecektiniz herhalde? Ama ben zenginim. Yani... istediğim her şeyim var. Siz ünlü olmak istiyorsunuz. Bense kimsenin bana ilişmemesini. İşimi yapıyorum. Beni rahatsız eden de yok. Onun için kendimi bir milyarder gibi hissediyorum. Biraz paraya ihtiyacım oluyor. Bunu da sizin gibi kimselerden alıyorum. İnsanlara yardım etmek hoş bir şey. Belki bir psikiyatri uzmanı bunun kendimi güçlü hissetmemi sağladığını ve böylece egomun beslendiğini söyler. Şimdi... size yardım etmemi istiyor musunuz?»

«Ücretiniz ne kadar demiştiniz?»

«Elli dolar. Yaşamınız konusunda epeyce bilgi edinmem gerekiyor. Ancak bu işi kolaylaştırmak için bir form hazırladım. Korkarım biraz uzun. Ama bunu hafta sonuna kadar postaya verebilirseniz ben de...» Nümerolog alt dudağını sarkıtıp kaşlarını çatarak kafasından bir hesap yaptı, «...cevabı gelecek ayın yirmisine kadar hazırlarım.»

«Beş hafta sonra mı? Yani bu kadar uzun mu sürecek?»

«Benim başka işlerim ve başka müşterilerim de var, dostum. Sahtekâr olsaydım bu işi daha çabuk yapardım. Kabul mü?»

Zebatinsky ayağa kalktı. «Şey... kabul. Unutmayın, bu aramızda kalacak.»

«Merak etmeyin. Size ne gibi değişiklikler yapmanız gerektiğini söylediğimde doldurduğunuz belgeyi geri vereceğim. Onu bir daha kullanmayacağımdan emin olabilirsiniz. Söz veriyorum.»

Atom fizikçisi kapıda durdu. «Birilerine sizin bir Nümerolog olmadığınızı söylememden korkmuyor musunuz?»

Nümerolog başını salladı. «Size kim inanır, dostum? Hatta buraya geldiğinizi itiraf etmeyi göze alsanız bile?»

Marshall Zebatinsky ayın yirmisinde boyaları dökülmüş kapının önündeydi. Yan yan vitrindeki küçük karta bakıyordu, üzerinde «Nümeroloji» yazılıydı. Ama yazı silikleşmişti. Cam da tozlu olduğu için kolay kolay okunmuyordu. Fizikçi içeriye baktı. Neredeyse içeride kimsenin olmaması için dua edecekti. Böylece her şeyden vazgeçecek ve eve dönecekti.

Olayı birkaç defa kafasından atmaya çalışmıştı. Formu doldurmaya her çalıştığında bundan vazgeçmişti. Bu işle ilgilenmek utanç verici bir şeydi. Kâğıda dostlarının ve eşinin adını, evi için ödediği parayı, karısının çocuk düşürüp düşürmediğini yazmak ona inanılmaz derecede gülünç gelmişti. Sonunda da formu doldurmaktan vazgeçmişti.

Ne var ki bu işten tamamiyle vazgeçmeyi başaramamıştı. Her akşam kâğıdı çekmecesinden çıkarıyordu.

Belki de bütün bunların nedeni bilgisayardı. O küçük adamın inanılmaz bir küstahlıkla bilgisayarı olduğunu iddia etmesi... Sonunda Nümerologun blöfünü görme ve ne olacağını anlama isteği baskın çıktı.

Zebatinsky sonunda formu doldurarak postayla yolladı. Mektubu tartmadan üzerine dokuz sentlik bir pul yapıştırıverdi.

Mektup geri gelirse, diye düşündü. Bu işten kesinlikle vazgeçeceğim.

Ama zarf geri gelmedi.

Zebatinsky şimdi dükkânın içine bakıyordu. Boştu. Artık dükkâna girmekten başka çaresi yoktu. Kapıyı açarken bir çıngırak şıngırdadı.

Yaşlı Nümerolog bir perdenin arkasından çıktı. «Evet? Ah, Dr. Zebatinsky.»

Atom fizikçisi gülümsemeye çalıştı. «Demek beni hatırlıyorsunuz?»

«Ah, tabii.»

«E, karar nedir?»

Nümerolog eklemleri şişkin ellerini kavuşturdu. «Bundan önce küçük bir...»

«Ücreti mi kastediyorsunuz?»

«Ben gereken işi yaptım, efendim. O parayı hak ettim.»

Zebatinsky hiçbir itirazı olmadan parayı vermeye hazırdı. Oraya kadar gelmişti. Para yüzünden geri dönmek saçma olurdu.

Fizikçi beş tane onluk ayırarak parayı masanın üzerinden Nümerologa doğru itti. «E?»

Yaşlı adam parayı ağır ağır saydı. Sonra da banknotları çekmecesine koydu. «Sizin vaka çok ilginçti. Size adınızı Sebatinsky'e çevirmenizi önereceğim.»

«Seba... nasıl yazılıyor bu?»

«S-e-b-a-t-i-n-s-k-y.»

Fizikçi, Nümerologa öfkeyle baktı. «Yani adımın başharfini değiştirmemi mi öneriyorsunuz? Z'yi S mi yapayım? Hepsi bu kadar mı?»

«Bu yeterli olacak. Değişiklik gerekli. Ama küçük bir değişiklik her zaman büyük bir değişiklikten daha güvenlidir.»

«Peki sözkonusu değişiklik durumu nasıl etkileyebilir?»

Nümerolog usulca, «Bir ad durumu nasıl değiştirebilir?» diye mırıldandı. «Bunu bilemiyorum. Ama bir biçimde değiştirebilir. Sadece bu kadarını söyleyebilirim. Unutmayın, sonucu garanti etmiyorum. Tabii değişikliği yapmak istemiyorsanız, o zaman her şeyi olduğu gibi bırakın. Ama o zaman aldığım ücreti geri veremem.»

Zebatinsky, «Şimdi ne yapacağım?» diye sordu. «Herkese adımı S harfiyle yazmalarını mı söyleyeceğim?»

«Bana sorarsanız bir avukata danışmanız daha iyi olur. Adınızı yasalara uygun olarak değiştirin. Avukat size basit ayrıntılar konusunda bir fikir verebilir.»

«Bu ne kadar sürer? Yani... durumumun düzelmesi?»

«Ben nereden bileyim? Belki durumunuz hiçbir zaman düzelmez ya da hemen yarın düzelir.»

«Ama geleceğimi gördünüz. Daha doğrusu gördüğünüzü iddia ediyorsunuz.»

«Kristal küreme bakarak görmedim. Hayır, hayır, Dr. Zebatinsky! Bilgisayarımdan sadece bir dizi kodlu sayı alabiliyorum. Size ihtimalleri sayabilirim. Ama gözlerimin önünde hiçbir sahne belirmedi.»

Zebatinsky dönüp hızla dükkândan çıktı. «Bir harf değişikliği için elli dolar! Sebatinsky için elli dolar! Tanrım, ne biçim ad bu Zebatinsky'den de kötü!»

Fizikçi bir avukatla görüşmeye ancak bir ayda karar verebildi. Sonunda kalkıp bir avukata gitti.

Kendi kendine her zaman eski adımı alabilirim, diyordu.

Şu yöntemi bir deneyeyim.

Lanet olsun! Bunu yapmak yasak değil ki!

Henry Brand dosyayı sayfa sayfa inceliyordu. On dört yıldan beri güvenlikte çalışıyordu. Yani çok deneyimliydi. Bu nedenle de her sözcüğü okumasına gerek kalmıyordu. Tuhaf bir kelime nasıl olsa hemen dikkatini çekecekti.

«Adam bana temiz gözüküyor!» Henry Brand'in görünüşü de temizdi. Yüzü sabunla yeni yıkanmış gibi pespembeydi. Adamın yumuşak, yuvarlak bir göbeği vardı. Sanki Brand, her gün cahillikten vatan hainliğine kadar insanlarla ilgili pek çok kusurla karşılaştığı için sık sık yıkanmak zorunda kalıyordu.

Ona dosyayı getiren Başkomiser Albert Quincy gençti. Hanford Karakolunda güvenlik görevlisi olduğu için müthiş bir sorumluluk taşıdığına inanıyordu. Quincy, «Peki neden Sebatinsky?» diye sordu.

«Neden olmasın?»

«Çünkü bundan bir anlam çıkmıyor. Zebatinsky bir yabancı adı. İsmim böyle olsaydı onu ben de değiştirirdim. Ama onun yerine bir Anglo-Sakson adı alırdım. Zebatinsky de böyle yapsaydı, bu değişikliği mantıklı bulurdum. Üzerinde durmazdım bile. Ancak Z'yi S yapmak niye? Bence adamın nedenlerini öğrenmemiz iyi olur.»

«Bunu ona açık açık soran oldu mu?»

«Evet. Tabii konuşma sırasında. Ne var ki adam sadece, Alfabenin sonuncusu olmaktan bıktım,' dedi.

«Neden bu olamaz mı, başkomiser?»

«Olabilir. Ama madem S harfiyle başlayan bir ad istiyordu. Öyleyse neden Sands ya da Smith gibi bir şeyi seçmedi? Ya da Z'den bıktıysa neden alfabenin başına dönüp Alı bir ad almadı? Şey... örneğin Aarons gibi bir isim?»

Brand, «Bu pek de Anglo-Sakson adı sayılmaz,» diye mırıldandı. «Aslında adamı suçlayabileceğimiz hiçbir şey yok. Adını değiştirmesi biraz garip ama kimse böyle bir nedenle suçlanamaz.»

Quincy'nin yüzünde mutsuz bir ifade belirdi.

Brand, «Söyle, başkomiser,» dedi. «Seni rahatsız eden kafanda netleşmiş bir şey olmalı. Bir varsayım. Bir hile. Nedir bu?»

Quincy kaşlarını çattı. Açık renk kaşları birbirine yaklaşırken dudakları gerildi. «Kahretsin! Bu adam bir Rus, efendim!»

Brand, «Hiç de değil,» dedi. «O üçüncü kuşak bir Amerikalı.»

«Yani onunki bir Rus adı.»

Brand'ın yüzündeki o herkesi kandıran uysal ifade kaybolur gibi oldu. «Hayır, yine yanıldın. Polonyalılara özgü bir ad bu.»

Başkomiser ellerini sabırsızca uzattı. «Aynı şey.»

Annesinin kızlık adı Wiszewski olan Brand homurdandı. «Bunu bir Polonyalıya sakın söyleyeyim deme!» Bir an durdu sonra da düşünceli bir tavırla ekledi. «Aslında bir Rusa da sakın söyleme!»

Quincy kızardı. «Ben şunu demek istiyorum, efendim. Ruslarla Polonyalılar Demirperde'nin diğer tarafındalar.»

«Bunu hepimiz biliyoruz.»

«Zebatinsky ya da Sebatinsky'nin orada akrabaları olabilir.»

«O üçüncü kuşaktan biri. Belki orada uzak akrabaları vardır. E, ne olmuş?»

«Bu kendi başına önemli değil. Orada pek çok kimsenin uzak akrabaları olabilir. Ama Zebatinsky adını değiştirdi.»

«Devam et.» .

«Belki adam dikkati çekmemeye çalışıyor. Belki de oradaki bir akrabası fazla ünlü olmaya başladı ve bizim Zebatinsky de bu akrabalığın yükselme şansını mahvetmesinden korkuyor.»

«Adını değiştirmesi işine yaramaz ki. Oradakiler onu yine de akrabaları sayarlar.»

«Orası öyle. Ama adam adını değiştirerek bu akrabalığa dikkati çekmekten kurtulduğunu düşünebilir.»

«Demirperde gerisinde yaşayan bir Zebatinsky'den söz edildiğini hiç duydun mu?»

«Hayır, efendim.»

«O halde o adam öyle pek ünlü biri değil. Bizim Zebatinsky onun adını nereden duymuş olabilir?»

«Belki de akrabalarıyla mektuplaşıyor. Tabii bu bile şüphe uyandıran bir durum. Sonuçta Zebatinsky bir atom fizikçisi.»

Brand dosyayı yeniden inceledi. «Bu iddianın hiç tutar tarafı yok, Quincy.»

«Peki, adamın adını bu biçimde değiştirmesini açıklayabilir misiniz, efendim?»

«Hayır, edemem. Bunu itiraf etmekten kaçınmıyorum.»

«O halde bence bu olayı incelememiz doğru olur, efendim. Perde gerisindeki Zebatinsky adlı kişilerle ilgilenmeliyiz. Bakalım onların bizimkiyle bir ilişkileri var mı?» Başkomiserin aklına yeni bir şey geldiği için sesi biraz yükseldi. «Belki de adam adını perde gerisindekilerin dikkati çekmemeleri için değiştirdi. Yani onları korumak için.»

«Yalnız bence bunun tam tersini yapıyor.»

«Belki farkında değil. Ama adamın amacı onları korumak olabilir.»

Brand içini çekti. «Tamam, Zebatinsky'leri inceleyelim. Ancak hiçbir şey bulunmazsa biz de bu konuyu kapatırız, Quincy. Dosyayı bana bırak.»

Bilgi sonunda Brand'a eriştiği sırada adam başkomiseri ve onun kuşkularını unutmuştu bile. İçinde hepsinin soyadı Zebatinsky olan on yedi Rus ve Polonya vatandaşının özgeçmişi bulunan dosya eline geçtiği zaman adam önce, bu da nesi? diye düşündü.

Sonra olayı hatırlayarak usulca küfretti ve dosyayı okumaya başladı.

Dosya Amerika'dan başlıyordu. Marshall Zebatinsky (parmak izleri) New York Eyaletinde, Buffalo'da doğmuştu (Tarih, hastaneyle ilgili bilgiler). Babası da Buffalo'da dünyaya gelmişti. Annesiyse yine New York Eyaletinde, Oswego'da. Fizikçinin baba tarafından,büyükannesiyle büyükbabası Polonyalıydı. Bialystok'tan. (ABD'ye giriş tarihi. Vatandaşlığa geçiş tarihleri. Fotoğraflar.)

On yedi Rus ve Polonya vatandaşı yarım yüzyıl kadar önce Bialystok'ta ya da onun yakınlarında yaşayan kimselerin soyundandılar. Bu insanlar Amerikalı Zebatinsky'nin akrabaları olabilirlerdi. Ama özgeçmişlerin hiçbirinde bu kesinlikle bildirilmiyordu (Birinci Dünya Savaşından beri Doğu Avrupa'da kesin kayıtlar pek tutulmuyordu).

Brand son kuşak Zebatinsky'lere geçti. (Gizli servisin böylesine dikkatle çalışması şaşırtıcı bir durumdu. Belki Ruslar da aynı biçimde çalışıyorlardı). Brand, kadınları ve erkekleri incelerken bir adda durakladı. Kaşlarını kaldırdı. Bu özgeçmişi bir yana ayırarak okumasını sürdürdü. Sonunda ayırdığı belge dışında diğerlerini toplayarak dosyaya koydu.

Belgeye dikkatle manikür yapılmış tırnağıyla vurarak düşünmeye başladı. Sonra da istemeye istemeye Atom Enerjisi Komisyonundan Dr. Paul Kristow'u görmeye gitti.

Dr. Kristow, Brand'ın anlattıklarını ifadesiz bir yüzle dinledi. Arada sırada parmağını domates gibi burnuna sürüyordu. Seyrelmeye başlamış olan kır saçlarını kısa kestirmişti. Saçları öylesine seyrek ve kısaydı ki kabakmış gibi gözüküyordu.

Sonunda «Zebatinsky adlı bir Rustan söz edildiğini hiç duymadım,» dedi. «Ama doğrusu Amerikalı Zebatinsky'yi de duymadım.»

Brand şakağını kaşıdı. «Aslında ben bunun önemli bir şey olduğunu sanmıyorum. Ancak dosyayı da hemen kapatmak istemiyorum. Genç bir başkomiser beni sıkıştırıp duruyor. Bu gençlerin nasıl olduklarını bilirsiniz. Bundan başka, Rusya'daki Zebatinsky'lerden biri, yani Mikhail Andreyevich Zebatinsky bir atom fizikçisi. Ondan söz edildiğini hiç duymadığınızdan emin1 misiniz?»

«Mikhail Andreyevich Zebatinsky... Hayır, hiç duymadım. Zaten bu bir şeyi kanıtlamaz ki...»

«Her şeyin bir rastlantı olduğunu söyleyebilirim. Ama bu biraz fazla olur. Bir Zebatinsky burada, bir Zebatinsky orada. İkisi de atom fizikçisi. Buradaki adını birdenbire değiştirip Sebatinsky yapıyor. Üstelik bu konuda çok titiz ve endişeli. Adının yanlış yazılmasına sinirleniyor. Kelimelere basa basa, «Adımı S harfiyle yazın,» diyor. Benim casuslara meraklı başkomiserim de bu yüzden iyice şüpheleniyor. İşin garip bir yanı daha var... Rus Zebatinsky bir yıl kadar önce ortadan kaybolmuş.»

Dr. Kristow sükûnetle, «Herhalde idam edildi.» dedi.

«Olabilir. Başka zaman olsaydı böyle düşünürdüm. Ama Ruslar da bizden daha aptal değiller. Gerekmedikçe bir atom fizikçisini kolay kolay öldürmezler. Tabii bir atom fizikçisinin birdenbire ortadan kaybolması için başka bir neden daha var. Bunu size söylememe zaten gerek yok.»

«Acil araştırma. Çok gizli. Bunu kastediyorsunuz sanırım. Olayın içyüzünün bu olduğunu mu düşünüyorsunuz?»

«Her şeyi biraraya getirin. Buna başkomiserin sezgilerini de katın... İnsan o zaman düşünmeye başlıyor.»

«Bana o özgeçmişi verin.» Dr. Kristow belgeyi alıp iki defa okudu: Başını salladı ve sonra, «Bunu 'Nuclear Abstracts' yoluyla kontrol edeceğim,» dedi.

Nuclear Abstracts, Dr. Kristow'un çalışma odasının duvarlarındaki raflara dizili küçük kutulardaydı. Her kutuda bir mikrofilm vardı.

Fizikçi projeksiyon makinesiyle filmleri incelerken Brand da mümkün olduğu kadar sabırla bekledi.

Dr. Kristow, «Mikhail Zebatinsky, son altı yılda Sovyet dergilerinde birkaç tez yayınlamış,» diye mırıldandı. «O yazıları inceleyeceğiz. Belki bir şeyler buluruz ama açıkçası pek sanmıyorum.»

Bir seçici, istenilen mikrofilmleri projeksiyon. makinesinin önüne bıraktı. Dr. Kristow onları incelerken yüzünde gitgide daha garip ve dikkatli bir ifade belirdi. «Çok garip.»

Brand, «Garip olan nedir?» diye sordu.

Bilim adamı arkasına yaslandı. «Bunu hemen açıklamak istemiyorum. Bana son yıl Sovyetler Birliği'nde birdenbire ortadan kaybolan diğer atom fizikçilerinin adlarını bulabilir misiniz?»

«Bir şeyi mi buldunuz?»

«Pek öyle sayılmaz. Verilerin hepsini bir arada inceledim. Bu adamın acil araştırma programında çalışma ihtimali olduğunu hatırladım. Siz de kafama bazı şüpheleri sokmuştunuz...» Dr. Kristow omzunu silkti. «Önemli bir şey yok.»

Brand heyecanla, «Aklınızdan geçenleri bana söylemenizi isterdim,» dedi. «Hiç olmazsa bu konuda birlikte gülünç bir şeyler bulabilirdik.»

«Madem öyle düşünüyorsunuz... Bakın adamın yavaş yavaş gama ışınları yansıması konusuna yaklaştığı anlaşılıyor.»

«Bunun önemi nedir?»
«Gama ışınlarını yansıtacak bir kalkan yaratılabilirse radyoaktif tozlara karşı kişisel sığınaklar kurulabilir. Bildiğiniz gibi asıl tehlike bu nükleer tozlardır. Hidrojen bombası bir kenti ortadan kaldırabilir. Ama radyoaktif tozlar binlerce mil uzunluğunda ve yüzlerce mil genişliğindeki bir bölgede yaşayan insanları yavaş yavaş öldürebilir.»
Brand atıldı. «Biz bu konuda çalışmalar yapıyor muyuz?»
«Hayır.»
«Ruslar bunu başarır ve biz geri kalırsak o zaman bütün Amerika'yı ortadan kaldırabilirler. Tabii o sığınak programları tamamladıktan sonra.»
«Bu çok uzak bir ihtimal. Neden telaşlanıyoruz? Bütün bunların temelinde sadece bir adamın adındaki tek harfi değiştirmesi yatıyor.»
Brand, «Pekâlâ,» diye cevap verdi. «Ben çıldırdım. Ama işi bu noktada bırakacak değilim. Bu noktada. Size ortadan kaybolan atom fizikçilerinin adlarını getireceğim. Bunun için Moskova'ya gitmem gerekse bile bunu yapacağım.»
Brand fizikçilerin adları bulunan listeyi Dr. Kristow'a götürdü. Bu bilim adamlarının yazdıkları bütün tezler incelendi. Sonra komisyon toplantıya çağrıldı. Arkasından da ülkedeki atomla ilgilenen en üstün beyinlerle bir toplantı yapıldı. Sonunda Dr. Kristow, Başkan'ın da katıldığı sabaha kadar süren toplantıdan çıktı.
Brand bilim adamını karşıladı. İkisi de bitkin ve uykusuzdular.
Brand, «E?» dedi.
Kristow başını salladı. «Çoğu aynı fikirde. Bazıları hâlâ kuşkulu. Ancak çoğu benim gibi düşünüyor?»
«Peki, siz emin misiniz?»
«Aslında pek emin değilim. Ama bunu şöyle açıklayacağım. Sovyetlerin bir gama ışınları kalkanı üzerinde çalıştıklarına inanmak, elde ettiğimiz bilgilerin birbirleriyle bir ilişkileri olmadığına inanmaktan çok daha kolay.»
«Bizim de kalkan üzerinde çalışmamıza karar verildi mi?»
«Evet.» Kristow avucunu kısa, dik saçlarına sürerken bir hışırtı duyuldu. «Bütün gücümüzle bu konu üzerinde çalışacağız. Kaybolan fizikçilerin tezlerini okuduk. Artık biz de hızla onları izleyebiliriz. Hatta bu işi onlardan önce başarma olasılığımız bile var. Tabii Ruslar bu konu üzerinde çalıştığımızı öğrenecekler.»
Brand, «Öğrenirlerse öğrensinler!» dedi. «Öğrenmeleri iyi olur zaten. O zaman bize saldıramazlar.»
«Ama Rusların gerçeği çabucak öğrenmelerini istemeyiz. Ya Amerikalı Zebatinsky Sebatinsky?»
Brand ciddi bir tavırla kafasını salladı. «Onu bütün bunlara bağlayacak hiçbir ipucu yok henüz. Kahretsin! Her şeyi araştırdık. Tabii ben de sizinle aynı fikirdeyim. Adam şu duruma göre' oldukça hassas bir görevde. Masum olsa bile onu artık orada tutamayız.»
«İyi de adamı durup dururken kovamayız ya. Yoksa Ruslar meraklanmaya başlarlar.»
«Bu konuda bir öneriniz var mı?»
İki adam uzun koridorda dipteki asansöre doğru gidiyorlardı. Gecenin dördünde ortalık bomboştu.
Dr. Kristow, «Zebatinsky'nin çalışmalarını inceledim,» diye açıkladı. «Yetenekli biri. Diğerlerinin çoğundan daha iyi. Ayrıca işinde mutlu değil. Karakteri grupla birlikte çalışmaya uygun değil sanırım.»
«Yani?»
«Ama akademik bir görev için çok uygun biri. Büyük bir üniversitenin ona fizik fakültesinde bir kürsü önermesini sağlayabilirsek, bu teklifi memnunlukla kabul eder sanırım. Hassas olmayan konularla ilgilenir. Biz de onu göz hapsine alabiliriz. Üstelik bu doğal bir değişiklik gibi görülür. Yani Ruslar meraklanmazlar. Ne dersiniz?»

Brand başını salladı. «Bu da bir fikir. İyi bir fikir, konuyu şefe açacağım.»

Asansöre bindiler. Brand bütün bu olayı düşünüyordu. Bir addaki tek harf yüzünden başlayan olaylar nasıl da gelişti!

Marshall Sebatinsky zorlukla konuşuyordu. Karısına, «Yemin ederim, bunun nasıl olduğunu anlayamadım,» dedi. «Benim varlığımdan bile haberleri olduğunu sanmıyorum. Tanrım, Sophie! Princeton'da fizik profesörlüğü! Bir düşün!»

Sophie, «Acaba buna konferansta yaptığın konuşma mı neden oldu?» diye sordu.

«Hiç sanmıyorum. O dişe dokunur bir çalışma değildi. Çünkü bizim bölümde herkes işe burnunu sokmuştu.» Fizikçi parmaklarını şaklattı. «Benim hakkımda araştırma yapan Princeton Üniversitesi olmalı. Tamam! Bildiğin gibi son altı ay pek çok form doldurdum. Beni sık sık görüşmeye çağırdılar ama nedenini asta açıklamadılar. Açıkçası yıkıcı faaliyetlerde bulunduğumdan kuşkulandıklarını düşünmeye başlıyordum. Evet, beni araştıran Princeton'du. Onlar bu konuda çok titizdir.»

Sophie, «Belki de buna adın neden oldu,» dedi. «Yani yaptığın değişiklik.»

«Bundan sonra beni seyret. Sonunda meslek yaşamım sadece kendime ait olacak. Bilimde değişiklik yapanlardan olacağım. İşimi artık tek başıma yapmak...» Fizikçi durakladı ve dönüp karısına baktı. «Adım mı? Yani S harfini mi kastediyorsun?»

«Sana adını değiştirinceye kadar böyle bir öneride bulunmadılar, öyle değil mi?»

«Bu öneri adımı değiştirdikten çok sonra geldi. Hayır, bu sadece bir rastlantı. Daha önce de söyledim, Sophie. Seni memnun etmek için elli doları sokağa attım. Tanrım, adımın S harfiyle yazılmasında ısrar ettiğim o aylar boyunca kendimi aptal gibi hissettim.»

Sophie hemen kendini savundu. «Ben seni buna zorlamadım, Marshall. Evet, sana bunu önerdim. Ama dırdır edip, kafanın etini yemedim. Böyle yaptığımı söyleyemezsin! Ayrıca gördüğün gibi yararı da oldu. Ben her şeye adını değiştirmenin neden olduğundan eminim.»

Sebatinsky hoşgörüyle gülümsedi. «İşte buna batıl inanç denir.»

«Sen bunu istediğin gibi tanımla. Ama eski adına dönmeyeceksin!»

«Şey hayır. Sanmıyorum. Onlara adımı S harfiyle yazdırmak için çok uğraştım. Şimdi herkese yeniden Z harfini kullanabileceklerini söyleme fikri bile hoşuma gitmiyor. Belki de Jones adını almam daha iyi olur.» Fizikçi sanki sinir krizi geçirmek üzereymiş gibi güldü.

Ancak Sophie gülmüyordu. «Artık adınla oynama!»

«Tamam, tamam! Ben şaka yapıyordum. Şimdi sana ne yapacağımı söyleyeceğim. Birkaç gün sonra ihtiyarın yerine gideceğim. Ona her şeyin yolunda olduğunu söyleyip, bir on dolar vereceğim. Bu seni memnun eder mi?»

Fizikçi çok sevinçli olduğu için bu işi ertesi hafta yaptı. Bu kez kılık değiştirmedi. Gözlüğünü taktı ve her zamanki elbiselerinden birini giydi.

Sebatinsky dükkâna yaklaşırken bir.şarkı bile mırıldanıyordu. İkizlerini arabaya yatırmış olan aksi yüzlü bir kadının geçmesi için yana çekildi.

Sonra kapının tokmağına uzandı ve çevirdi, ama kapı açılmadı. Kilitliydi.

Vitrindeki üzerinde «Nümeroloji» yazılı mürekkebi solmuş, tozlu kart da yoktu artık. Cama güneşte sararıp kenarları kıvrılmaya başlayan başka bir kâğıt asılmıştı. Üzerinde «Kiralık» yazıyordu.

Sebatinsky omzunu silkti. «İşte bu kadar. Ben doğru olanı yapmaya çalıştım.»

Üzerindeki etten insan vücudunu çıkarıp atmış olan Haround memnun memnun dans ediyor, sevincinden içinde ışıklı helezonlar oluşuyordu. «Kazandım değil mi?» diye bağırıyordu. «Kazandım değil mi?»

Mestack sıkıntılıydı. İçindeki helezonlar da sönükleşmişti. «Henüz hesaplamadım.»

«Eh, haydi hesapla öyleyse. Ama işi ne kadar uzatırsan uzat sonucu değiştiremeyeceksin.. Ah, yeniden tertemiz enerjiye kavuşmak ne güzel! Etten bir vücudun içinde çok uzun zaman geçirdim. Üstelik yaşlı bir vücut. Yine de seni yenmek için değerdi.»

Mestack, «Tamam,» dedi. «Dünya denen o gezegende bir atom savaşı çıkmasını önledin.»

«Bu, A sınıfı bir başarı sayılır mı sayılmaz mı?»

«Tabii ki A sınıfı bir başarı. Gerçekten.»

«Pekâlâ. Şimdi her şeyi kontrol et. O zaman bu A sınıfı başarıyı sadece F derecesinde bir uyarıyla elde ettiğimi göreceksin. Bir adın sadece tek harfini değiştirttim.»

«Ne?»

«Neyse, neyse. Hepsi orada kayıtlı. İstatistiği senin için hazırladım,»

Mestack mırıldandı.«Pekâlâ. Yenilgiyi kabul ediyorum. Bu A sınıfı bir başarı.»

«Öyleyse ben kazandım. Bunu itiraf et.»

«Ama kontrolör durumu anlayınca bütün oyunun keyfi kaçacak.»

Dünya'da yaşlıca bir Nümerolog rolü oynamış olan Haround artık insan olmadığı için öylesine rahatlamıştı ki, hâlâ biraz sersemdi. «Benimle iddiaya girerken bu seni endişelendirmiyordu.»

«Senin bu işi sürdürecek kadar aptal olduğunu sanmıyordum.»

«Ah! Fakat neden endişeleniyoruz? Kontrolör hiçbir zaman F derecesinde bir uyarıyı farketmez.»

«Evet, belki. Ama A sınıfı bir başarıyı farkeder. O etten yaratıklar ortadan kalkmayacak, daha yüzyıllarca yaşayacaklar! Böyle bir şey kontrolörün gözünden kaçar mı?»

«Ben asıl sorunu biliyorum, Mestack. İddiayı kazandım ama sen bunun bedelini ödemeyi istemiyorsun. Beni oyalayıp duruyorsun.»

«Bedeli ödeyeceğim. Yalnız bekle, göreceksin. Kontrolör bize verilmemiş olan bir görevle ilgilendiğimizi ve yapılmaması gereken bir değişikliğe yol açtığımızı öğrendiğinde çok kızacak. Tabii biz...» Mestack durakladı.

Haround atıldı. «Tamam. Her şeyi değiştirip eski haline sokarız. Kontrolör de o zaman hiçbir şeyin farkına varmaz.»

Mestack'ın ışıklı helezonu iyice parlaklaştı. «Kontrolörün durumu farketmemesi için yine F derecesinde bir uyarı gerekecek.»

Haround bir an durakladı. Sonra, «Bunu başarabilirim,» dedi.

«Sanmıyorum.»

«Pekâlâ da başarabilirim!»

«İddiaya girer misin?» Mestack'ın helezonları sevincinden ışıl ısıldı şimdi.

Haround öfkelenmişti. «Tabii! O etten yaratıkları işe başladığım noktaya geri götüreceğim. O zaman kontrolör daha önce neler yaptığımı anlamaz.»

Mestack hemen bu avantajdan yararlandı. «Öyleyse bu iddiayı saymayalım. Şimdi ikinci iddia için... ödülü üç katına çıkaralım.»

Bu kumar Haround'un da hoşuna gitti. «Tamam. Ben varım. Ödül eskisinin üç katı.»

«Tamam öyleyse!»

«Tamam!»

OSCAR WILDE

MUTLU PRENS

Kentin yukarısında, yüksek bir sütun üstünde Mutlu Prens'in yontusu duruyordu. Baştan başa ince, saf bir altın tabakasıyla kaplıydı; gözleri iki parlak gök yakuttu, kılıcının kabzasında da kocaman bir al yakut parlıyordu.

Yontuyu pek beğeniyorlardı. Sanatçı zevkleri olduğu ününü kazanmak isteyen bir belediye meclisi üyesi, "Sanki hava fırıldağı... öylesine güzel," diye düşüncesini belirtti; ama kendisinin pek pratik olmadığını sanırlar korkusuyla hemen ekledi: "Ancak, o kadar da yararlı değil."

Dikkatli bir anne, ay için tutturup ağlayan oğluna, "Mutlu Prens kadar olamıyor musun? O hiçbir şey için ağlamayı aklına bile getirmez" dedi.

Umutsuz bir adam, bu çok güzel yontuya bakarak, "Hele, dünyada tümüyle mutlu biri varmış" diye söylendi.

Hayır kurumunun çocukları parlak kırmızı pelerinleri, tertemiz beyaz önlükleriyle kiliseden çıkarlarken "Tıpkı melek gibi," dediler.

Matematik öğretmeni, "Nereden biliyorsunuz?" diye sordu, "Hiç melek görmediniz ki."

Çocuklar, "A, düşlerimizde var ama..." dediler. Matematik öğretmeni de kaşlarını çatıp pek ciddi tavır takındı, çünkü çocukların düşlemlerle uğraşmasını doğru bulmazdı.

Bir gece küçük bir kırlangıç kente doğru çıkageldi. Arkadaşları bir buçuk ay önce Mısır'a gitmişler, ama bu geri kalmıştı. Çünkü en güzel saza gönül vermişti.

Ona ta İlkyaz'ın başında, iri sarı bir kelebeğin peşi sıra ırmaktan aşağı doğru uçarken raslamış, sazın ince ve kırılgan beline öyle vurulmuştu ki konuşmak için önünde durmuştu.

Sözü döndürüp dolaştırmaktan hoşlanmayan Kırlangıç, "Sizi seveyim mi?" dedi. Saz da yerlere dek eğildi. Bunun üzerine kırlangıç kanatlarını suya değdire değdire gümüş halkalar çizerek onun çevresinde döndü, döndü. Bu onun yanıp yakılmasıydı ve bütün yaz sürdü.

Öteki kırlangıçlar, "Gülünç bir ilgi; parası yok, sonra soyu sopu da kum gibi," diye cıvıldadılar. Doğrusu ırmak da sazlarla dopdoluydu. Sonra güz gelince hepsi uçup gitti.

Onlar gittikten sonra Kırlangıç pek yalnız kaldı ve sevgilisinden bıkmaya başladı, "Hiç konuşmuyor," dedi, "Sanırım hoppalığı da var, çünkü hep rüzgârla cilveleşiyor." Rüzgârın her

esişinde saz kesin en zarif iltifatlarını yağdırırdı. "Evine böyle bağlı olmasını kabul ederim..." diye sürdürdü konuşmasını, "... ama ben gezmeye bayılırım, dolayısıyla karım da gezmeden hoşlanmalı."

Sonunda ona, "Benimle geliyor musun?" diye sordu; saz başını yukarı kaldırdı. Evine pek bağlıydı.

Kırlangıç, "Sen beni oyaladın. Ben piramitlere gidiyorum, hoşçakal!" diye haykırıp uçtu.

Bütün gün uçtu, geceleyin kente vardı; "Acaba nereye insem? Umarım kent benim için hazırlıkta bulunmuştur," dedi.

Sonra yüksek sütunun üstündeki yontuyu gördü.

"Burada kalırım. Bol havalı, çok güzel bir yer" diye Mutlu Prens'in tam ayaklarının arasına kondu.

Çevresine bakınıp uyumaya hazırlanırken, kendi kendisine yavaşça, "Yatak odam altından," dedi; ama, tam başını kanadının altına koyarken, üstüne iri bir su damlası düştü. "Ne tuhaf şey, gökte bir tek bulut yok, yıldızlar parıl parıl parlıyor da gene yağmur yağıyor. Avrupa'nın kuzeyinde iklim doğrusu pek kötüymüş," diye haykırdı; "Saz yağmurdan hoşlanırdı, ama bu onun bencilliğinden başka bir şey değildi."

Derken bir damla daha düştü.

"Yağmurdan koruyamayacak olduktan sonra yontunun ne gereği var? İyi bir baca külâhı bulmalı" diye uçmaya davrandı.

Ama daha kanatlarını açmadan üçüncü bir damla düştü. Başını kaldırıp bakınca ne görsün?

Mutlu Prens'in gözleri yaş içindeydi, altın yanaklarından da gözyaşları akıp duruyordu. Yüzü ay ışığında o kadar güzeldi ki küçük Kırlangıç'ın yüreği sızladı:

"Kimsiniz?" dedi.

"Ben Mutlu Prensim."

Kırlangıç, "Öyleyse niye ağlıyorsunuz?" diye sordu, "Beni sırılsıklam ettiniz."

Yontu, "Ben sağken, daha yüreğim insan yüreğiyken gözyaşı nedir bilmezdim, çünkü kapısından üzüntünün giremediği Sans Souci sarayında otururdum. Gündüzün bahçede arkadaşlarımla oynar, akşamları da büyük salonda dansın başına geçerdim. Bahçenin çevresini saran pek yüksek bir duvar vardı. Ama, onun gerisinde ne olduğunu sormayı aklıma bile getirmezdim. Çevremde her şey o kadar güzeldi ki... Buyruğumdakiler bana Mutlu Prens derlerdi; doğrusu mutluydum da; eğlence mutluluksa... İşte böyle yaşadım, böyle öldüm. Artık ölüyüm diye beni buraya, böyle yükseğe diktiler. Şimdi beldemin bütün çirkinliğini, olanca düşkünlüğünü görüyorum. Yüreğim kurşun olduğu halde elimden ağlamaktan başka bir şey gelmiyor."

Kırlangıç kendi kendine, "Ne, som altından değil mi?" dedi. Kişisel düşüncelerini açıkça söylemeyecek kadar nazikti.

Yontu alçak, uyumlu bir sesle: "Uzakta", dedi, "küçük bir sokakta yıkık dökük bir ev var. Pencerelerinden biri açık, içinde de masa başında oturmuş bir kadın görüyorum. Yüzü zayıf ve yıpranmış. Dikiş iğnesini dürtüklemekten delik deşik, kızarmış, sert elleri var, çünkü bu kadın terzi. Kraliçenin saraydaki söyleşi arkadaşlarından en güzeli için saray balosunda giyilmek üzere canfes bir giysi üstüne çarkıfelek çiçekleri işliyor. Odanın köşesinde, bir yatakta küçük oğlu hasta yatıyor. Ateşi var. Portakal istiyor. Annesindeyse ırmak suyundan başka verecek bir şey yok; çocuk da ağlıyor. Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç, kılıcımın kabzasındaki yakutu çıkarıp ona götürmez misin? Ayaklarım bu altlığa perçinli de kıpırdayamıyorum."

Kırlangıç, "Beni Mısır'da bekliyorlar," dedi. "Arkadaşlarım Nil'de aşağı yukarı uçuşup iri nilüferlerle konuşuyor. Yüce Firavun'un türbesinde neredeyse uykuya dalarlar. Boyalı tabutu içinde kendi de oradadır. Baharatla bezenmiş, sapsarı kefenle sarılmıştır. Boynunda

uçuk yeşil yeşimden bir zincir vardır. Elleri de solgun yapraklara benzer."

Prens, "Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç" dedi. "Bir gecelik yanımda kalıp yardımcım olmaz mısın? Çocuk öylesine susamış, annesi de öyle bitkin ki."

Kırlangıç yanıtladı: "Oğlan çocuklarını da hiç sevmem. Geçen yaz ırmakta kaldığım sıralarda bana hep taş atan iki terbiyesiz çocuk vardı, Değirmenci' nin çocukları. Doğallıkla taşları bana hiç değdiremezlerdi; biz kırlangıçlar hızlı uçtuğumuzdan, bizi taşla vurmak kolay değildir. Sonra ben çevikliğiyle ünlü bir ailenin çocuğuyum. Ama, ne de olsa bu saygısızlık belirtisidir."

Ama Mutlu Prens'in öyle üzgün bir görünüşü vardı ki Kırlangıç ona acıdı: "Burası çok soğuk," dedi, "Ancak gene yanınızda bir gece kalır, işinizi görürüm."

Prens, "Sağol, küçük Kırlangıç." dedi. Kırlangıç da Prens'in kılıcındaki kocaman yakutu gagasıyla aldı ve kentin çatıları üzerinden karanlığa daldı.

Beyaz mermer meleklerin oyulu olduğu kilise kulesinin yanından geçti. Sarayın önünden süzülürken dans sesleri duydu. Güzel bir kız sevgilisiyle balkona çıktı; erkek kıza: "Şu yıldızlara şaşıyorum, şu aşkın gücüne şaşıyorum," dedi.

Kız, "Kraliçenin balosuna dek bari giysim yetişseydi," diye yanıt verdi, "Üstüne çarkıfelek çiçekleri işletiyorum; ama terziler öyle tembel ki."

Irmağın üzerinden geçip gemilerin serenlerine asılı fenerleri gördü. Yahudi mahallesinin üzerinden aşarken Yahudilerin pazarlık ede ede bakır terazilerle altın tarttıklarını gördü. Sonunda yıkık dökük eve varıp içeri baktı. Çocuk yatağında ateş içinde çırpınıyor, annesi de uyukluyordu; kadıncağız pek yorgundu. Bir sıçrayışta içeri girip kocaman yakutu masanın üstüne, kadının yüksüğünün yanına bıraktı. Sonra kanatlarıyla çocuğun alnını yelpazeleye yelpazeleye yatağın çevresinde hafif hafif uçtu. Çocuk,"Nasıl da serinledim, sanırım iyileşiyorum," diye tatlı bir uykuya daldı.

Sonra Kırlangıç, Prens'in yanına dönüp yaptıklarını anlattı, "Ne tuhaf," dedi, "Hava pek soğuk olduğu halde vücudum sanki çok sıcak."

Prens, "Çünkü iyilik ettin" dedi. Küçük Kırlangıç da düşünceye varıp sonra da uykuya daldı. Düşünmek her zaman uykusunu getirirdi.

Gün ağırırken ırmağa inip yıkandı. Kuşbilim profesörü köprüden geçerken, "Ne görülmemiş şey! Kış mevsiminde bir kırlangıç!" deyip o kentin gazetesine upuzun bir mektup yazdı. Herkes ondan söz etti. Yazı, anlayamadıkları birçok sözcükle dopdoluydu.

Kırlangıç, "Bu gece Mısır'a gidiyorum," dedi. Bu düşünceyle içi içine sığmıyordu. Bütün genel anıtları ziyaret edip kilise kulesinin tepesinde uzun uzun oturdu. Nereye gitse serçeler cıvıldaya cıvıldaya, birbirlerine, "Ne kibar bir yabancı..." dediler. Kırlangıç da pek eğlendi.

Ay doğunca Mutlu Prens'in yanına döndü, "Mısır'da görülecek işiniz var mı? Hemen yola çıkıyorum" diye seslendi.

Prens, "Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç," dedi. "Bir gececik daha kalmaz mısın?"

Kırlangıç, "Beni Mısır'da bekliyorlar" diye yanıt verdi, "Yarın arkadaşlarım ikinci çağlayana kadar uçacaklar. Orada hasır otlarının arasında bir su aygırı yatar. Koca granit bir taht üstünde Tanrı Memnon oturur. Bütün gece yıldızlara bakar, sabah yıldızı belirince bir sevinç çığlığı atar, sonra da susar. Öğleyin sarı sarı aslanlar su içmeye ırmak kıyısına gelirler. Yemyeşil zebercetler gibi gözleri vardır. Gürlemeleri çağlayanın gürlemesini bastırır.

Prens, "Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç" dedi, "Uzakta, kentin ta öbür başında, çatı arasında bir genç görüyorum. Üzeri kâğıtlarla örtülü bir masaya abanmış, yanında bardak içinde bir demet solgun menekşe var. Saçları kestane renginde kıvırcık, dudakları lâl gibi kıpkırmızı; iri, hülyalı gözleri var. Tiyatronun yönetmeni için bir oyun bitirmeye uğraşıyor. Ocakta ateş yok. Açlıktan da gücü kesilmiş."

Tertemiz yürekli kırlangıç, "Bir gece daha beklerim. Bir yakut da ona mı götüreyim?"

dedi.

Prens, "Ne yazık ki artık yakutum yok. Varım yoğum gözlerim. Gözlerim bin yıl önce Hindistan'dan getirilmiş bulunmaz gök yakuttandır. Birini çıkarıp ona götür. Kuyumcuya satıp yiyecek bir şeyle ocakta yakacak odun alır ve oyununu bitirir."

Kırlangıç, "Prensçiğim, bunu yapamam," diye ağlamaya başladı.

Prens, "Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç; nasıl buyuruyorsam öyle yap," dedi.

Kırlangıç Prens'in gözünü alıp Öğrenci'nin tavan arasına doğru uçtu. Damda bir delik olduğu için içeri girmesi pek kolaydı. Oradan içeri dalıp odaya girdi. Genç elleriyle yüzünü kapamıştı; kuşun kanat çırpmalarını duymadı. Başını kaldırınca güzel gök yakutu solgun menekşelerin üzerinde buldu.

Genç, "Artık beğenilmeye başladım," diye haykırdı, "Beni çok beğenen birindendir bu. Şimdi oyunumu bitirebilirim." Artık pek mutluydu.

Kırlangıç, ertesi gün limana indi. Büyük bir geminin sereni üstünde oturup gemicilerin koca koca sandıkları iplerle ambarlardan çıkarmalarını seyretti. Her sandık çıktıkça, "Yıssa, molaaa," diye haykırıyorlardı. Kırlangıç, "Mısır'a gidiyorum," diye bağırdı, ama kimse aldırmadı, o da ay doğunca Mutlu Prensinin yanına döndü:

"Sizinle esenleşmeye geldim" diye seslendi.

Prens, "Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç, bir gececik daha kalmaz mısın?" dedi.

Kırlangıç, "Kış geldi, kavurucu kar da nerdeyse gelir. Mısır'da yemyeşil hurma ağaçlarının üzerinde güneş sıcaktır. Timsahlar da çamurlarda yan gelip tembel tembel bakınırlar. Arkadaşlarım şimdi Baalbek Tapınağı'nda yuva yapıyorlar. Pembeli beyazlı kumrular onları seyrede seyrede birbirlerine karşı dem çekiyorlar. Prensçiğim, sevgili Prens, sizden ayrılmalıyım, ama sizi hiç unutmayacağım, önümüzdeki İlkyaz'a verdiklerinizin yerine iki güzel mücevher getiririm; al yakut, al güllerden daha kırmızı; gök yakut da, engin deniz gibi mavi olacak."

Mutlu Prens, "Aşağıki alanda..." dedi, "... küçük bir kibritçi kız var. Kibritlerini su yoluna düşürdü, hepsi bozuldu. Eve para götürmezse babası dövecek. Kızcağız ağlıyor. Ne ayakkabısı var, ne çorabı, başcağızı da açık. Öbür gözümü çıkar, ona ver de babası dövmesin."

Kırlangıç, "Yanınızda bir gece daha kalırım," dedi, "Ama gözünüzü çıkaramam. Sonra büsbütün kör olursunuz."

Prens, "Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç, buyruğumu yap" dedi.

Kırlangıç, Prens'in öbür gözünü de alıp aşağı doğru fırladı. Kibritçi kızın yanından süzülüp mücevheri avucunun içine bırakıverdi. Kız, "Ah, ne güzel cam parçası!" diye gülerek koşa koşa eve gitti.

Sonra küçük Kırlangıç Prens'in yanına döndü, "Şimdi kör oldunuz" dedi. "Artık ben hep yanınızda kalacağım." Prens, "Hayır, küçük Kırlangıç," dedi, "Sen Mısır'a gitmelisin."

Kırlangıç, "Hep yanınızda kalacağım," diye Prens'in ayağının dibinde uykuya daldı.

Ertesi gün hep Prens'in omuzunda oturup ona yabancı ülkelerde gördüklerini anlattı. Nil'in kıyılarında sıra sıra dizilip kırmızı balıkları avlayan kızıl ibiş kuşlarından; çölde oturup her şeyi bilen, kendisi de dünyayla yaşıt yaşlı Sfenks'ten; develerinin yanında kehribar tespih çeke çeke ağır ağır yürüyen tacirlerden; Ay dağlarının koskoca bir billura tapan, abanoz gibi kapkara kralından; bir hurma ağacında uyuyup kendisini yirmi rahibe bal helvasıyla besleten koca yeşil yılandan; büyük bir gölde iri yayvan yaprakların üstünde yüzüp her zaman kelebeklerle savaşan Yecüc Mecüclerden söz etti.

Prens, "Sevgili küçük Kırlangıç, bana çok meraklı şeyler söylüyorsun," dedi, "Ama en meraklı şey, insanların acıları. Düşkünlükten büyük hiçbir giz yok. Kentimin üzerinde uç da, küçük Kırlangıç, bütün gördüklerini bana anlat."

Kırlangıç kentin üzerinde uçtu: yoksullar kapı diplerinde otururken zenginlerin güzel evlerinde safa sürdüklerini gördü. Karanlık ara yollara girip, kapkara sokaklara kayıtsız

kayıtsız bakan aç çocukların kâğıt gibi yüzlerini gördü. Bir köprünün kemeri altında iki küçük çocuğun kucak kucağa yatıp birbirlerini ısıtmaya çalıştığını gördü. Çocuklar, "Aman, çok açız," dediler. Bekçi "Orada yatamazsınız," diye bağırdı; onlar da yağmur altında gözden yittiler.

Sonra dönüp gördüklerini Prens'e anlattı.

Prens, "Üstüm saf altınla kaplıdır," dedi, yaprak yaprak söküp yoksullarıma götür; yaşayanlar hep altının insanı mutlu edeceğini sanırlar."

Kırlangıç, Mutlu Prens perişan bir duruma gelinceye kadar altını yaprak yaprak söktü. Yaprak yaprak yoksullara dağıttı; çocukların benzine renk geldi ve sokaklarda gülüp oynamaya koyuldular, "Artık ekmeğimiz var," diye haykırmaya başladılar.

Derken kar bastırdı, arkasından da don. Sokaklar sanki gümüştenmiş gibi parıl parıl parlıyordu. Upuzun buzlar evlerin saçaklarından billur hançerler gibi sarkıyor, herkes kürklerle dolaşıyor, küçük çocuklar da kıpkırmızı başlıklarla buz üstünde kayıyorlardı.

Zavallı küçük Kırlangıç üşüdükçe üşüdü, ama Prens'i bırakmak istemedi; onu çok seviyordu. Ekmekçi görmeden fırının dışındaki ekmek ufaklarını topluyor; kanatlarını çırpa çırpa da ısınmaya çalışıyordu.

Ama sonunda öleceğini anladı. Ancak bir kez daha Prens'in omuzuna dek uçabilecek gücü kalmıştı. Hafifçe, "Hoşçakal, sevgili Prens," diyebildi, "Elinizi öpmeme izin verir misiniz?"

Prens, "Demek sonunda Mısır'a gidiyorsun küçük Kırlangıç; buna sevindim. Burada uzun süre kaldın, ama beni dudaklarımdan öpmelisin, çünkü seni seviyorum," dedi.

Kırlangıç, "Gittiğim yer Mısır değil" dedi, "Ben ölümün ocağına gidiyorum. Ölüm de uykunun kardeşi değil mi?"

Ve Mutlu Prens'i dudaklarından öpüp ayaklarının dibine ölü olarak düştü.

Tam o anda Mutlu Prens'in içinde bir şey kırılmış gibi şaşırtıcı bir çatırtı duyuldu. Kurşundan yüreği, tam ortasından ikiye ayrılmıştı. Don'un pek sert olduğu kesindi.

Ertesi sabah erkenden Belediye Başkanı, Belediye Meclisi üyeleriyle birlikte aşağıdaki alanda dolaşıyordu. Sütunun önünden geçerken başını kaldırıp yontuya baktı, "Vay, Mutlu Prens'e ne olmuş böyle?" dedi.

Her zaman Belediye Başkanı'nın söylediklerine uygun söz söyleyen meclis üyesi de, "Sahi, ne kılığa girmiş?" diye haykırdı; ikisi de, bakmak için yontunun altlığına çıktılar.

Başkan, "Kılıcının yakutu düşmüş, gözleri gitmiş, artık altınlığı da kalmamış; dilenciden biraz iyi durumda..." dedi.

Üyeler de, "Ya, dilenciden biraz iyi durumda" dediler.

Başkan, "İşte ayaklarının dibinde de bir kuş ölüsü!" diye sürdürdü konuşmasını, "Doğrusu kuşların burada ölmesine izin verilemeyeceği konusunda bir buyruk çıkarmalıyız." Belediye yazmanı bu düşünceyi hemen yazdı.

Bunun üzerine Mutlu Prens'in yontusunu yıktılar. Üniversitede sanat profesörü, "Artık güzel olmadığına göre, yararlı da değildir," dedi.

Sonra yontuyu fırında erittiler. Başkan, madenle ne yapmak gerektiğine bir karar vermek üzere meclisi topladı; "Elbette başka bir yontu yaptırmalıyız," dedi, "Bu da ancak benim kendi yontum olabilir."

Meclis üyelerinin her biri, "Benim yontum, benim yontum!" diye kavgaya tutuştu. Son işittiğim zaman hâlâ kavga ediyorlardı.

Döküm yerindeki işçilerin başı, "Ne tuhaf şey! Bu kurşun yürek bir türlü fırında erimiyor; bari bir yana atalım," dedi ve içinde ölü kuşun da bulunduğu bir toz yığınının üstüne attılar.

Tanrı meleklerinden birine, "Bana kentteki en iyi iki şeyi bulup getirin," dedi; melek de kurşun yürekle ölü kuşu götürdü.

Tanrı, "Doğru seçmişsiniz," dedi, "Çünkü cennetimin bahçesinde bu küçük kuş

sonsuza dek ötecek ve Altın Ülkemde Mutlu Prens beni kutsayacak."

STEPHEN KİNG

KABİL CANLANDI

Garrish parlak mayıs güneşinden serin öğrenci yurduna girdi. Gözleri ancak bir dakika sonra boşluğa alışabildi. Kunduz Harry önce gölgelerin arasından yükselen bir sesti. Birinin vücuduyla ilgisi olmayan bir ses.

Kunduz, “Çok korkunçtu, değil mi?” diye sordu. “Bu seferki gerçekten korkunçtu, değil mi?”

Garrish, “Evet,” dedi. “Zordu.”

Artık Kunduzu görebiliyordu. Delikanlı sivilceli alnını ovuşturuyordu. Gözlerinin altından terler akıyordu. Ayaklarında sandallar vardı, arkasında da “69” yazılı bir tişört. Bunun önündeki düğmenin üzerinde “Howdy Doody Sapıktır” yazılıydı. Kunduzun iri ve çıkık ön dişleri gölgelerin arasında parlıyordu.

Kunduz, “Bu dersten ocak ayında vazgeçecektim,” dedi. “Kendi kendime hâlâ zaman varken bu işi yapmam gerektiğini söyleyip durdum. Ama sonra o süre sona erdi. Ya bu derse devam edecektim ya da yeni kurs yarım kalacaktı. Galiba çaktım, Curt. Bana inan.”

Yurt yöneticisi kadın köşede, posta kutularının önünde duruyordu. Biraz Rudolph Valentino'ya benzeyen, çok uzun boylu bir kadındı. Gömleğinin askısını elbisesinin terli kol oyuğundan içeri itmeye çalışırken, öbür eliyle öğrencilerin dışarı çıkarken imzalamaları gereken kâğıdı asıyordu.

Garrish, “Zordu,” diye yineledi.

“Senden bir iki yanıtı kopya çekecektim. Ama buna cesaret edemedim. Gerçekten. O adamın gözleri bir kartalınkl kadar keskin. Sen herhalde geçmişsindir.”

Garrish, “Galiba ben de çaktım,” dedi.

Kunduzun ağzı bir karış açık kaldı. “Sen mi çaktın?”

“Gidip duş yapacağım. Tamam mı?”

“Evet, tabii, Curt. Tabii. Bu senin son sınavın mıydı?”

Garrish, “Evet,” dedi. “Son sınavımdı.”

Delikanlı holü geçti. Kapıyı açarak merdivenden çıkmaya başladı. Merdiven atletlerin kullandığı süspansuvarlar gibi kokuyordu. Hep aynı basamaklar... Garrish'in odası beşinci kattaydı.

Quinn ve üçüncü katta kalan o kıllı bacaklı ahmak yanından geçtiler. Bir beyzbol topunu birbirlerine atıyorlardı. Garrish dördüncüyle beşinci katın arasında bağa gözlüklü, cılız, keçi sakallı bir öğrenciye rastladı. Delikanlı bir matematik kitabını İncil gibi göğsüne bastırmıştı. Dudakları oynuyordu. Ama duayla değil, logaritma tablosuyla. Gözleri karatahtalar kadar anlamsızdı. Boş boş bakıyordu.

Garrish durup öğrencinin arkasından baktı. "Onun ölmesi daha iyi olmaz mı?" diye düşündü. Ufak tefek delikanlı şimdi duvarda kayan bir gölge halini almıştı. Sonra bu da titredi ve gözden kayboldu. Garrish beşinci katın koridorundan odasına doğru yürüdü. "Domuz Ağızlı" iki gün önce oradan ayrılmıştı. Üç günde dört sınav yapılmıştı. "Gümgüm-bam, teşekkürler Madam." Domuz Ağızlı her şeyi nasıl ayarlaması gerektiğini biliyordu. Geride sadece duvardaki resimlerini, birbirine uymayan iki çift kirli çorabı ve seramik bir bibloyu bırakmıştı. Biblo Rodin'in Düşünen Adam'ının bir karikatürüydü. Bunda adam klozetin üzerinde oturuyordu.

Garrish anahtarını kilide sokarak çevirdi.

"Curt! Hey. Curt!"

Jimmy Brody'yi içki içtiği için erkeklerin dekanına gönderen kat görevlisi aptal Rollins, koridorda ilerliyor ve ona el sallıyordu. Uzun boylu, atlet yapılı, kısa saçlı, asimetrik bir adamdı. Sanki cilalanmış gibi bir görünüşü vardı.

Rollins sordu. "Her şey tamam mı?"

"Evet."

"Odayı süpürmeyi ve zarar raporunu doldurmayı unutma. Tamam mı?"

"Peki."

"Geçen Perşembe kapının altından bir zarar raporu attım, öyle değil mi?"

"Evet."

"Ben odamda yoksam zarar raporuyla anahtarı kapımın altından at."

"Peki."

Rollins, Garrish'in elini tutup iki kez, salladı. Aşağı yukarı. Rollins'in avucu kuru, derisi pütür pütürdü. Rollins'le el sıkışmak, avucuna tuz doldurmaya benziyordu.

"Güzel bir yaz geçirmeni dilerim."

"Tamam."

"Fazla çalışma."

"Çalışmam."

"Kullan, ama fazla değil."

"Öyle yapacağım ve yapmayacağım."

Rollins bir an şaşırdı, sonra da güldü. "Kendine iyi bak." Garrish'in omzuna vurdu. Sonra dönerek koridorda uzaklaştı. Bir ara durdu, Ron Frane'e stereosunun sesini kısmasını söyledi. Garrish Rollins'in bir hendekte ölü yattığını görür gibi oldu. Kurtlar gözlerini yiyordu. Rollins buna aldırmazdı. Kurtlar da öyle. Ya siz dünyayı yerdiniz, ya da dünya sizi. İkisi de uygundu.

Garrish düşünceli bir tavırla duruyordu. Rollins gözden kayboluncaya kadar onun arkasından baktı. Sonra da odasına girdi.

Domuz Ağızlının bir tayfundan kalmışa benzeyen eşyaları artık olmadığı için, oda çıplak ve boş duruyordu. Delikanlının karmakarışık bir yığına benzeyen yatağının örtüleri, çarşafları da alınmış, geride çıplak, lekeli bir yatak kalmıştı. İki derginin orta sayfalarını süsleyen kızlar, Garrish'e iki boyutlu, donmuş bir cilveyle bakıyorlardı.

Odanın Garrish'e ait olan yarısında fazla bir değişiklik yoktu. Burası her zaman bir baraka kadar derli topluydu. Garrish'in yatağındaki battaniyeye bir yirmi beş sent atacak

olursanız, para sıçrar ve sekerdi. Bütün bu derli topluluk Domuz Ağızlının sinirine dokunmuştu. İngiliz Edebiyatı bölümüne gidiyordu. Güzel ve uygun sözcükler bulmayı iyi bilirdi. Garrish'e, “Titiz” adını takmıştı. Garrish'in karyolasının başucunda bir tek resim vardı.. Delikanlının üniversitenin kitapçı dükkânından aldığı, bir Humphrey Bogart posteri. Resimde Bogart'ın iki elinde de birer tabanca vardı. Ve pantolon askısı takmıştı. Domuz Ağızlı, “Tabancalar ve askılar iktidarsızlık simgeleridir,” demişti. Garrish, Bogart'ın iktidarsız olduğunu sanmıyordu. Ama aktör hakkında hiçbir şey de okumamıştı.

Garrish dolabı açtı ve büyük, ceviz dipçikli, 352 Magnum'u aldı. Bunu rahip olan babası Noel'de armağan etmişti. Tüfeğin üzerindeki teleskopu ise, Garrish kendisi martta almıştı.

Aslında odalara silah çıkarılması yasaktı. Av tüfeği bile. Ama Garrish tüfeği odasına saklarken zorluk çekmemişti. Magnum'u bir gün önce üniversitenin silah deposundan almıştı. Sahte bir izin belgesiyle. Tüfeği su geçirmeyen deri kılıfına koymuş ve futbol alanının gerisindeki koruda bırakmıştı. Gene sabaha karşı üçte de oraya gitmiş ve herkesin uyuduğu sırada silahı odasına çıkartmıştı.

Garrish yatağına oturup tüfeği dizlerinin üzerine koydu. Ve biraz ağladı. Klozetin üzerinde oturan Düşünen Adam ona bakıyordu. Garrish silahını yatağın üzerine koydu. Domuz'un masasına giderek bibloyu bir vuruşta yere attı. Düşünen Adam parça parça oldu.

Biri kapıya vurdu. Garrish tüfeği karyolasının altına itti. “Giriniz.” Gelen Bailey'di. İç çamaşırıyla orada duruyordu. Göbeğine pamuk parçacıkları yapışmıştı. Bailey'in geleceği yoktu. Ahmak bir kızla evlenecek ve ahmak çocukları olacaktı. İleride de kanserden ya da böbrek yetmezliğinden ölecekti.

“Kimya sınavı nasıl geçti, Curt?”

“İyi geçti.”

“Notlarını alıp alamayacağımı soracaktım. Yarın da benim sınavım var.”

“Notlarımı bu sabah, çöplerle birlikte yaktım.”

“Ah... Tanrım! Bunu Domuz mu yaptı?” Bailey, Düşünen Adamın kalıntılarını işaret ediyordu.

“Herhalde.”

“Neden yaptı? Biblo hoşuma gidiyordu. Onu Domuz'dan satın alacaktım.” Bailey'in keskin hatlı, fareye benzeyen bir suratı vardı. Külotunun arkası torbalaşmıştı. Garrish onun bir oksijen çadırında amfizem ya da buna benzer bir şeyden öldüğünü hayal edebiliyordu. Yüzü sapsarı kesilecekti. Garrish, “Ben sana yardım edebilirim,” diye düşündü.

“Bu kız resimlerini almama herhalde kızmaz, değil mi?”

“Kızmaz sanırım.”

“Pekâlâ.” Bailey odada ilerledi. Biblonun parçalarının çıplak ayaklarına batmaması için adımlarını dikkatle atıyordu. Duvardan resimleri çıkardı. “Senin Bogart da harika. Göğüsleri yok, ama olsun! Ne demek istediğimi anlıyorsun, değil mi?” Bailey, Garrish'in gülüp gülmediğini anlamak için ona bir göz attı. Ama Garrish'in gülümsediği yoktu. Bailey ekledi. “Herhalde onu atmayı düşünmüyorsun.”

“Öyle. Ben duş yapmaya hazırlanıyordum.”

“İyi, Belki bir daha görüşemeyiz, Curt. Güzel bir yaz geçir meni dilerim.”

“Teşekkür ederim.”

Bailey külotunun torbalanmış arkasını havalandırarak kapıya doğru gitti. Sonra da kapıda durdu. “Bu sömestrde de en yüksek notları aldın sanırım, Curt.”

“Herhalde.”

“Aferin. Gelecek yıl görüşürüz.”

Bailey dışarı çıkıp kapıyı kapattı. Garrish bir süre yatağında oturdu. Sonra tüfeğini temizledi. Namluyu gözüne götürerek öbür uçtaki ışıktan oluşan küçücük daireye baktı. Namlu temizdi. Garrish tüfeğin parçalarını birleştirdi.

Konsolunun üçüncü çekmesinde Winchester kurşunlarıyla dolu üç ağır kutu vardı. Garrish onları pencerenin kenarına koydu. Odanın kapısını kilitledi ve pencereye döndü. Perdeleri açtı.

Bahçe güneşli ve yemyeşildi, öğrenciler geziniyordu. Quinn'le ahmak arkadaşı beceriksizce top oynuyorlardı. Dağılan bir yuvadan kaçmaya çalışan, sakatlanmış karıncalar gibi sağa sola koşuşuyorlardı.

Garrish, Humphrey Bogart'a, “Sana bir şey söylememe izin ver,” dedi. “Tanrı, Kabil'e kızdı. Çünkü Kabil, Tanrının sadece sebze yediğini sanıyordu. Kardeşi işin doğrusunu biliyordu. Tanrı kendisine benzer bir dünya yaratmıştı. Ve sen dünyayı yemezsen, dünya seni yerdi. Bu yüzden Kabil kardeşine, 'Bunu bana neden söylemedin?' diye sordu. Habil yanıt verdi. 'Sen neden beni dinlemedin?' Kabil, 'İyi ya,' dedi. 'Seni şimdi dinliyorum işte.' Kardeşini öldürdü ve, 'Hey Tanrım!' diye bağırdı. 'Et ister misin? İşte burada! Rosto mu, pirzola mı, hamburger mi, ne istiyorsun? Ve Tanrı da ona Boogiewoogie ayakkabılarını giymesini emretti... E, ne diyorsun?”

Bogart yanıt vermedi.

Garrish pencereyi açarak dirseklerini pervaza dayadı. 353'ün namlusunun dışarı, güneşe uzanmamasına dikkat etti. Sonra silahın üzerindeki teleskopla baktı.

Karşıdaki, Carlton'un anısına yapılmış olan kızlar yurduna nişan almıştı. Carlton öğrenciler arasında, “Köpek Kulübesi” diye biliniyordu. Garrish büyük bir Ford steyşına nişan aldı. Kot pantolon ve mavi, dar bir bluz giymiş olan bir kız öğrenci annesiyle konuşurken, kıpkırmızı suratlı, kabak kafalı babası bavulları arabaya koyuyordu.

Biri kapıya vurdu.

Garrish bekledi.

Kapıya tekrar vuruldu. “Curt? Bogart posteri için sana bir ellilik veririm.”

Bailey gelmişti yine.

Garrish hiç sesini çıkartmadı. Dışarıda kızla annesi bir şeye gülüyorlardı. Bağırsaklarında mikroplar olduğunun, onların beslendiklerinin, parçalanıp ürediklerinin farkında bile değillerdi. Kızın babası da onlara katıldı. Şimdi güneşte bir arada duruyorlardı. Namlunun çerçevelediği bir aile tablosu.

Bailey, “Kahretsin,” dedi ve çıplak ayaklarıyla koridorda uzaklaştı.

Garrish tetiği çekti.

Tüfek omzuna vurdu. Tüfeği uygun yerde tuttuğunda hissettiğin, güzel, can yakmayan bir geri tepmeydi bu. Gülen sarışın kızın kafası uçuverdi.

Annesi hâlâ gülüyordu. Sonra elini ağzına götürdü. Ve parmaklarının arasından bir çığlık attı. Garrish kadının eline ateş etti. Kadının eli de, kafası da çevreye fışkıran bir kırmızılık arasında kayboldu. Daha önce bavulları arabaya koymuş olan adam, hantalca koşmaya başladı.

Garrish onu izledi ve adamı sırtından vurdu. Sonra da gözünü teleskoptan çekerek başını kaldırdı. Quinn elinde beysbol topu, sarışın kızın beyninden kopmuş olan parçalara bakıyordu. Bunlar kızın yattığı yerin arkasındaki “Park Yapılmaz” levhasına sıçramıştı. Quinn hiç kımıldamıyordu. Zaten dışarıda herkes donmuş gibi duruyordu. Heykelcilik oynayan çocuklar gibi.

Biri kapıyı yumrukladı, sonra da tokmağı sarstı. “Curt? İyi misin, Curt? Galiba biri...”

Garrish, “iyi içki, iyi et, iyi Tanrı, haydi yiyelim!” diye bağırarak Quinn'e ateş etti. Tetiği çekerken tüfeği oynatmıştı. Kurşun ıska geçti. Quinn koşuyordu. Ama onu vurmak zor değildi. İkinci kurşun Quinn'in ensesine girdi ve çocuk altı metre kadar uçtu.

Bailey haykırıyordu. “Curt Garrish kendisini öldürüyor! Rollins! Rollins! Çabuk gel!”

Ayak sesleri koridorda uzaklaşarak duyulmaz oldu.

Şimdi hepsi koşmaya başlamıştı. Garrish onların haykırdıklarını duyuyordu. Yere çarpan ayakkabılarının hafif sesini de.

Delikanlı başını kaldırarak Bogart'a baktı. Bogie iki elinde birer tabanca, gözlerini delikanlının arkasında bir yere dikmişti. Garrish, Domuz'un parça parça olan Düşünen Adamı'na bir göz attı. “Acaba Domuz bugün ne yapıyor?” diye düşündü. “Uyuyor mu? Televizyon mu seyrediyor? Yoksa nefis bir yemek mi yiyor? Dünyayı ye, Domuz! O ahmağı yutuver gitsin!”

“Garrish!” Bu sefer de Rollins gelmiş kapıyı yumrukluyordu. “Aç kapıyı, Garrish!”

Bailey soluk soluğa, “Kapıyı kilitlemiş,” dedi. “Berbat haldeydi. Kendini öldürdü. Bundan eminim.”

Garrish namluyu tekrar pencereden uzattı. Pamuklu bir gömlek giymiş olan bir delikanlı, bir bodur ağacın gerisine sinmişti. Yurdun pencerelerine çaresizlik ve merakla bakıyordu. Garrish çocuğun koşarak kaçmak istediğini, ama bacaklarının uyuştuğunu anladı.

Garrish, “Hadi Tanrım, yemek yiyelim,” diye mırıldandı ve tetiği tekrar çekti.

ŞOLOHOV

KİN VE SEVGİ

Savaşta ağaçlar, insanlar gibidir, herbirinin kendi yazgıları vardır. Topçumuzun ateşi altına yanıp yıkılmış kocaman geniş ormanlar görmüştüm. Geçenlerde köyün birinden sürülüp çıkarılan Almanlar bir ormana çektiler güçlerini . Teslim olmayıp orada tutunmayı planladılar, ama ölüm ağaçlarla birlikte tırpanlayıp yıktı onları. Alman asker ölüleri devrilmiş çam tomrukları altında yatıyordu. Lime lime olmuş bedenleri yeşil eğreltiotuları arasında çürüyordu. topların yarabere içinde bıraktığı çamların reçine kokusu, çürüyüp çözülen bedenlerin korkunç ağır, keskin kokusunu bastıramıyordu. Sanki yeryüzü bomba kraterlerinin yanmış sert kenarlarından gömütlerin o bayıltıcı kokusunu sızdırıyorgibiydi.

Ölüm şarapnellerimizin toprağı alüst edip yarattığı açık, tarlanın üzerine suskun bir görkemle kurulmuştu, açık alanın nerdeyse tam ortasında, bir tansığa sığınarak kurtulabilmiş bir kuş ağacı dimdik duruyordu . Yel çatırtıyla kırılan dallarını savurmuş, parlak, yapışkan genç yaprakların arasından hışırdıyordu. Bu açıklıktan geçmemiz gerekiyordu. Önümde yürüyen bir Kızılordu irtibatçısı ağacın gövdesine dostça dokunup, içten , nazik bir şaşkınlıkla sordu :

" Nasıl basardın kurtulmayı sevgilim ?" Çamın biri köküne çarpan bir top mermisiyle, biçilmiş gibi devrilmişti. Bir zamanlar dimdik durduğu, yerde şimdi kuru iğne yapraklarla

taçlanmış bir reçine akıntısı vardı. Bir meşeyse ölümle daha değişik bir biçimde karşılaşmıştı.

Kışın son anlarında bir Alman top mermisi adsız bir dereciğin kıyısında büyümüş yaşlı bir meşe gövdesine düşmüştü..Düzensiz, eğri yarık ağacı ortadan ikiye bölmüştü; ama baharda, patlamanın dereye devirdiği taraf yaban bir inatla yaşama dönmüş ve taze yapraklarla kaplanmıştı. Kuşkusuz bugün de bu sakatlanmış meşenin alt dalları akan suda yüzerken, yüksek dalları hala tırtıllı yapraklarını eğilmez bir güçle kaldırmış, güneşe geriyordu.

Hafif kambur ve uzun boylu teğmen Gerasimov, geniş omuzlarını yukarı kabartıp bir kartal görünümü almış, siperinin girişinde oturup, taburunun bugün başarıyla geri püskürttüğü bir düşman tank saldırısı sırasında çatışmaların ayrıntılarını anlatıyordu.

Teğmenin zayıf yüzü dingin, neredeyse yan tutmaz bir görünümdeydi; alev alev gözleri kısılmıştı. Zaman zaman iri, boğumlu parmaklarını birbirine geçirerek , kırık, kalın bir sesle konuşuyordu. Dile getirilmez bir üzünç ya da derin, bastırılmış düşüncelerin su yüzüne çıktığı bu el devinimleri, güçlü yapısı ve enerjik , erkek yüzüyle garip bir çelişme yaratıyordu.

Birden sustu, yüzü karma karışık oldu bir an : yağız şakakları solgunlaştı, sabit, donuk bakışlı gözleri biran için ayrımsadığım söndürülemez yırtıcı bir kinle alevlenirken yüzünün etli kasları bir an gerilip gevşedi. Üç Alman tutsağının cephe çizgimiz yönünden ormanlık arasından geldiğini gördüm, arkalarında güneşten beyazlamış yazlık asker giysileriyle bir kızılordu muhafızı vardı, buruşuk kasketini başının arkasına devirmişti.

Kızılordu askeri ağır adımlarla yürüyordu. Elinde ölçülü bir tutuşla kavradığı, süngüsü günışığında parıldayan bir mavzer vardı. Alman tutsaklarda, çamurlu çarı k tipi ayakkabılar giydikleri ayaklarını istemeye sürüyerek yavaş yavaş ilerliyordu.

En öndeki Alman kestane rengi fırça bıyıklı , sakalları iyice kabarmış, çökük avurtlu, otuzlarında bir adam siperimizin tam karşısına geldi. Geçerken kurt gibi bir bakış fırlattı bize, palaskasına asılı miğferini şöyle bir yoklayarak geçip gitti. Birden teğmen Gerasimov öfkeyle ayağa kalkarak Kızılordu askerinin arkasından keskin, acı bir sesle bağırdı:

"Ne yapıyorsun sen, gezintiye mi çıkardın adamları ? kıpırda biraz ! Daha çabuk geçir şunları, sana söylüyorum !"

Bir şeyler daha bağıracakmış gibi yaptı, ama heyecanla yutkundu, keskin bir dönüşle siperin merdivenlerinden aşağıya koştu. Konuşmalarımız sırasında orada bulunan siyasi denetçi şaşkın bakışlarımı görünce alçak sesle konuştu :

" Elimizden birşey gelmez, sinirleri yüzünden . Almanlara tutsak düşmüştü, bilmiyor musunuz ? Olanak bulduğunuzda konuşun bir. Müthiş kötü deneyimler geçirmiş , o zamandan beride yaşayan Nazilerin görüntülerine bile dayanamıyor. Evet, yaşayanların ölüllerine bakabiliyor, dahası sevindiğini bile söyleyebilirim. Ama tutsakları gördüğü zaman ya gözlerini kapayıp solgun ve terleyen yüzüyle bu köşede oturuyor, ya da dönüp başka bir yere gidiyor." Siyasi Denetçi bana biraz eğilerek fısıldıyor. " Onunla iki kez saldırıya katıldım, bir beygirin gücü var adamda, neler yaptığını görmeliydiniz... Ben çok adam gördüm böyle, ama onun süngüyü ve namluyu kullanışı... müthiş bir şeydi!"

Geceleyin Alman topçusu zorlu bir ateşe başladı. Atışlar teknikti, eşit zaman kesitleri içinde. Uzaktan silahın sesini duyuyorduk önce, ardından top mermisi çelikten bir çığlık kopararak üzerimizden geçip gidiyordu, yüksek gecede yıldızlar vardı. Gümbürtü yükselip diniyordu, ve arkamızda bir yerlerde, cemselerin cephe çizgimize askeri taşıdığı yol yönünde madeni bir aydınlık sarı kıvılcımlar saçarak bir alev yükseliyor, gökgürültüsü gibi bir patlama geliyordu ardından.

Atışlar arasındaki zaman kesitlerinde, orman yeniden suskunun, egemenliğine girdiğinde, sivrisinek vızıltılarını bile duyabilirdiniz. Ve ateşten ürken kurbağalar yandaki bataklıkta kaygıyla vıraklıyordu.

Bir fındık çalısının dibinde duruyorduk, kopardığı bir dal parçasıyla sivrisinekleri uzaklaştırmaya çalışırken, acelesiz anlattı öyküsünü. Anımsadığım denli aynen veriyorum.

"Savaşa dek Doğu Sibirya'daki işletmelerde mühendis olarak çalıştım. Geçen yıl 9 Temmuz'da askere alındım. Bir ailem var: Karım , iki oğlum . Son savaşta babam yaralandıktan sonra sakatlanmıştı. Evet. Ayrıldığımızda, tahmin edeceğin gibi, karım ağladı :" Bütün gücüyle savun anayurdumuzu Utkuya ulaşmamız için, gerektiğinde yaşamını ver." O zaman gülerek ona şöyle dediğimi anımsıyorum : "Nesin sen ? Kanım mı, propogandacım mı ? Az çok büyüdüm artık ben Utkumuza gelince, onu faşistlerin boyunlarını sıka sıka, söke, söke alacağız, merak etme."" Doğal ki, daha güçlüydü babam. Ama o da bana ayrılık öğütlerini vermeden edemedi. " Anımsa Viktor" dedi , "Gerasimov adı sıradan bir şey değil. Sen , ataların gibi doğuştan işçisin. Senin büyük büyükbaban Stragonov'a çalıştı. Ailemiz yüzyıllardır demir üretti ülkemiz için . Sen de bu savaşta demirden olduğunu göreceksin. Hükümet senin hükümetin , savaşa dek bir komutan olarak bildi seni o. Sen de düşmana aman vermemelisin."

"Başım üstüne baba."

" istasyona giderken partinin ilçe komitesi bürosuna uğradım. Sekreterimiz, kara kuru bir henifti. Karım ve babam bana adamakıllı bir söylev çektiklerine göre, bizim sekreter de bu konuda beni borçlu bırakmayacak herhalde diye düşünüyordum. Kuşkusuz yarım saat sürecek kısa bir konuşma yapacak ! Oysa tam karşıtı oldu. "Otur, Gerasimov" dedi. "Yola çıkmadan önce, gelenek olduğu üzre biriki dakika oturalım."

" Kısa bir süre oturduk sonra, suskunduk, sonra ayağa kalktı, görünüşü buğulanmış gibiydi. Eh, dedim, ne tansıklar gördük bugün !" herşey çok açık ve anlaşılır, Gerasimov yoldaş ! Senin daha uzun, kepçe kulaklı bir çocukken .Genç önder yakalığını taşıdığını anımsıyorum. Sonra bir Genç komünist olarak anımsıyorum seni, ve son on yıldır da bir komünist olarak tanıdım seni, Git ve aman verme o sürüngenlere ! Parti örgütü sana güveniyor !" Sonra yaşamımda ilk kez birbirimizi öptük sekreterle. Ve kahretsin, onun hiç de düşündüğüm gibi bir herif olmadığını ayrımsadım:

"Sonra karım az çok neşeli, aydınlık bir yüze kavuştu. Bilirsiniz, bir kadının kocasını cepheye uğurlaması hiç de öyle neşelendirici birşey değildir. O da bir ara üzüntüsündün bıraktı kendini. Yeniden ve yeniden önemli birşeyler söylemeye çalıştı, ama kafasının içinde esen bir yel vardı, ve bu onun düşüncelerini alıp götürmüştü. Sonra tren kalktı, benim vagonun yanısıra yürüyor, elimi sıkı sıkı tutuyordu.

"Bak viktor, dikkat et kendine. Üşüteyim deme cephede." "Bırak !" dedim, "Bırak Nadya. Ne olursa olsun üşütmeyeceğim. Zaten iklim çok ılıman oralarda." Ondan ayrılmak çok acıydı benim için; onun o sevgi dolu, aptalca sözleri giderdi biraz üzüntümü. Almanlara öfkeleniyordum : "Evet" diye düşündüm, " ihanetçi komşularımız saldırdılar bize. Sıkı tutunsunlar şimdi, ilk fırsatta zımbalayacağız sizi."

Gerasimov cephe çizgisinde başlayan makinalı tüfek ateşlerinin değişimine kulak vererek birkaç dakika sesiz kaldı. Makinalılar sustuğunda bıraktığı yerden sürdürdü:

"Savaşa dek çalışmalarımız Alman makinalarınca destekleniyordu. O makinaları monte ederken her parçayı ayrıntılarıyla inceliyor, iyice bakıyordum, inkar edilmez birşey vardı bu makinaları akıllı eller biçimlemişti. Alman yazarların kitaplarını okuyor, çok seviyordum onları, Alman halkından saygıyla sözederdim. Doğru, bazen böylesine endüstrileşip uzmanlaşmış bir ulusun Hitler rejimini omuzlarında taşımasına köpürmüyordum değil, ama sonuçta bu kendilerini ilgilendirirdi. Sonra Batı Avrupa'da savaş başladı.

"Evet, şimdi cepheye doğru yola çıkmıştım ve düşünüyordum. "Almanlar teknikte güçlü, orduları da öyle küçümsenecek gibi değil. Kahretsin, böylesi bir düşmanla çarpışıp onu yenmek ilginç olmalı. Bizim de 1941'de ellerimiz armut toplamıyordu. Bu düşmandan özel bir nezaket beklemediğimi de belirtmeliyim. Karşınızdakiler faşistse ne nezaketi bekleyebilirsiniz ki ? Ama Hitler ordusunun olduğunu kanıtladığı böylesine bir kaba külhanbeyi sürüsüyle çarpışacağımı hiç düşünmemiştim. Neyse, konuya sonra geleceğim.

" Birliğimiz Temmuz sonunda cepheye ulaştı. 27'sinin sabahı ilk çatışmamıza girdik.

Önceleri korkunçtu. Havan ateşi altında toprağa çivilenip kaldık. Ama akşama doğru yavaş yavaş alıştık ve küçük bir ders verdik adamlara : köyün birinden sürüp çıkardık onları. Bu ilk çatışmamızda onbeş kadar tutsak aldık. Şu an denli iyi anımsıyorum: İçeri koyduk onları, korkudan bembeyazdı yüzleri, saat onda adamlarım çatışmayı bıraktılar, her biri tutsaklara ne verebilirse verdi: bizi sefertasına lahana çorbası koyup verdi, bir diğeri tütün, bir üçüncüsü çaya çağırdı adamları. Sırtlarına "kamerad" diye vurup soruyorlardı : "Ne için dövüşüyorsunuz, kameraden ?"

"Ama adamlarımızdan biri, bir er, bu etkili sahneye baktı baktı, ve şöyle dedi: "Başlarına üşüştünüz dostlarınızın,'! Hepsi yoldaş oldu şimdi! Bir de bu yoldaşlarımızın cephe çizgisinin gerisinde yaralılarımıza ve sivil halka neler yaptıklarını görmelisiniz." Bunu demesiyle başımızdan soğuk sular döküldü oda dönüp yürüdü.

"Biz süre sonra saldırıya geçtik, ve gerçekten de neler olduğunu gördük : yakılıp yıkılmış köyler, yüzlerce kadın, çocuk ve yaşlı vurulmuştu, tutsak edilen Kızılordu adamlarının bedenlerinden parçalar koparılmıştı, kadınlar, genç kızlar, dahası okul çocukları tecavüz edilip hunharca öldürülmüştü.

"Belleğimde özellikle kalan bir kız vardı şimdi. Onbir yaşlarında bir kız öğrenci . Almanlar yakalayıp bir bahçeye sürüklemiş, ırzına geçip öldürmüşlerdi. Çiğnenmiş patates sapları arasında yatıyordu, küçücük bir kız, sade bir çocuk, ilkokul kitapları, defterleri, kan içinde saçılmış çevresine. Okula gidiyormuş. Yüzü bıçakla korkunç bir biçimde darmadağın edilmişti; elinde açık bir okul çantasının kulpunu tutuyordu. Bedenini bir siper parkasıyla örtüp çevresinde dikildik sesizce. Sonra arkadaşlar yine sessizce çekilip gittiler. Ama ben öylece kalakaldım orada, anımsıyorum, deli gibi mırıldanıyordum :" Barkov ve Polonkin, Fiziki Coğrafyailk ve ortaokullar için ders kitabı." Şimdi orada otlar içinde duran kitabı iyi tanıyordum, okumuştum onu. Kendi kızım da şimdi beşinci sınıfda bu kitabı kullanıyordu.

"Evet. Razhin'den uzak değildi burası. Skivra yakınında bir derede tutsak edildikten sonra işkence edilerek öldürülmüş Kızılordu askerleri gördük. Siz hiç kasap dükkanında şöyle bir oyalandınız mı ? Evet, burası da az çok böylegörünüyordu işte. Deredeki ağaç dallarında kanrevan içinde elsiz, ayaksız, derileri yarı yüzülmüş cesetler asılıydı... Dere yatağında öldürülerek üstüste yığılmış sekiz kişi daha vardı. Bu işkence edilmiş adamların hangisine neyin ait olduğunu söylemek olanaksızdı. Tüm görebildiğimiz iri parçalar halinde kesilmiş bir et yığınıydı, bu yığının üzerinde de üstüste dizilmiş tabak sütunu gibi Kızılordu adamlarının kepleri duruyordu.

"Görmek zorunda kaldığım her şeyi sözcüklere dökebileceğim! mi düşünüyorsun ?Olanaksız bu ! Hiçbir sözcük betimleyemez onları, insanın kendi gözleriyle görmesi gerek. Her neyse, yeterince konuştum." Teğmen yeniden uzun uzun sustu.

"Burada sigara içebilir miyiz ? diye sordum. "Evet .Avucunun içinde iç." diye yanıtladı gittikçe kısıklaşan bir sesle.

Bir iki nefes çektikten sonra sürdürdü. "Faşistlerin tüm bu yapıp ettiklerini gördükçe deli gibi oluyorduk, başka türlü de olamazdı zaten. Tümümüz insanlarla değil de kandan deliye dönmüş yoz bir köpek soyuyla karşı karşıya olduğumuzu anlıyorduk . Makine parçalyarı endüstrisindeki ustalıklarını insanlarımızı öldürmekte, ırzlarına geçmekte ve işkencede de kullandıklarını görebiiyorduk... Sonra geri çekilmemiz gerekti, yine de devler gibi dövüşüyorduk.

"Benim bölüktekilerin hemen tümü Sibiryalılardı. Yine de Ukrayna topraklarını ümitsiz de olsak şiddetle savunduk. Hemşehrilerimden birçoğu Ukrayna'da öldü, ama biz faşistlerin üzerine daha bir öfkeyle saldırıyorduk. Evet, çekiliyorduk, ama bu arada iyi de bir ders veriyorduk onlara."

Sigarasından istekle bir nefes çektikten sonra, daha değişik, yumuşak bir sesle konuşmaya başladı.

"iyi toprak var Ukrayna'da, ve doğa masallardaki gibi orada. Her köy, her kasaba

bizim buradakilere benziyordu, belki de orada hiç çekinmeden o denli çok kanımızı döktüğümüzden. Kanla bağlıdır insan derlerdi orada. Ve bir köy teslim ettiğimiz de yüreklerimiz parçalardı. Kahrederdik. Çekilirken hiçbirimiz diğerinin yüzüne bakamazdı.

"Bir zaman faşistlerin elinde tutsak kalacağım hiç gelmemişti aklıma, ama bu da oldu. Eylül'de ilk yaramı aldım, yine de aktif hizmette kaldım. Ayın 21'inde Poltava bölgesindeki bir çatışmada yeniden yaralanıp tutsak düştüm.

"Alman tankları sağ kanadımızdan istediler savunmayı, ardından piyadeleri aktı. Kuşatmanın içinde kaılp çarpıştık, o gün çok ağır kayıplar verdi bölüğüm. Düşman tank saldırısını geri püskürttük iki kez . Sekiz tank ve bir silah kamyonunu yakıp tahrip ettik. Mısır tarlaları arasında yüzyirmi Nazi yatıyordu. Ama sonra havan toplarıyla ateş yağdırdılar, öğleden saat dörde değin elimizde tuttuğumuz tepeyi teslim etmemiz için zorladıkça zorluyorlardı. Korkunç bir sıcak vardı. Tek bir bulut yoktu gökyüzünde, o denli sıcaktı ki güneş, soluk almak bile güçtü. Havan mermileri müthiş bir sıklıkla patlıyordu üzerimizde. Adamlarımızın susuzluktan dudaklarının kapkara olduğunu anımsıyorum, ve belli belirsiz, kızgın bir sesle buyruğumu verdim. Bir havan mermisi tam önümde patladığında, bir çukurluk boyunca koşuyorduk. Sanırım kapkara bir toprak ve duman sütunu gördüm, ve başka birşey göremedim. Şarapnel parçalarından biri miğferimi delmişti, bir diğeri sol omuzuma saplandı.

"Ne kadar zaman baygın yattığımı anımsamıyorum, ama birtakım ayak sesleri ile kendime geldim. Başımı kaldırdım ve düştüğüm yerde olmadığımı gördüm. Asker ceketim çıkarılmış omuzum şöyle bir sarılmış. Başımda miğfer de yoktu. Birileri başımı da sarmıştı, ama sıkı değildi, bezin bir ucu göğsümün üstündeydi. Bir an adamlarımın beni sürüyüp getirdiklerini ve giderlerken başımı sardıklarını düşündüm. Ama bana doğru gelen adamlar benimkiler değildi, Almandı bunlar. Beni kendime getiren onların ayak sesleriydi. Onları açıkça görebiliyordum, iyi bir filmdeki gibi. Ellerimle çevremi yokladım. Silah falan yoktu. Ne tabanca, ne mavzer, ne bomba. Adamlarımızdan biri çantamı ve silahlarımı almıştı.

"işte ölüm bu!" diye düşündüm. O an başka neler düşündüm acaba ? Eğer bir gün bu öyküyü bir romanda kullanmayı düşünüyorsanız,'kendinizden birşeyler katın artık, çünkü o anda birşeyler düşünecek fırsatım olmadı. Almanlar oldukça yakınlaşmıştı, ve ben yatarak ölmek istemiyordum, istemiyordum, yatarak ölemezdim, anlıyor musunuz? Tüm gücümü topladım, ellerimini yere dayayarak dizlerimin üstüne doğruldum. Yanıma vardıklarında ayaktaydım. Yalpalayarak duruyordum, yeniden yere düşmekten ve yatarken süngülenmekten müthiş korkuyordum. Çevremde duruyor, birşeyler söyleyerek gülüyorlardı. Konuştum :" Öldürür artık beni, domuzlar. Öldürün beni, düşeceğim çünkü. " Biri mavzer namlusuyla boynuma vurdu , ve düştüm. Ama bir an içinde yeniden kalktım. Gülmeye başladılar, biri eliyle gösterdi :"Yürü bakalım, bu taraftan."diye imledi. Yürümeye başladım. Tüm yüzüm kurumuş kanla kaplanmıştı, basımdaki yaradan daha kan akıyordu, sıcak ve yapışkan bir kan. Omzum ağrıyordu, sağ kolumu kaldıramıyordum. Oracıkta yatıp hiçbir yere gitmek için müthiş bir istek duyduğumu anımsıyorum, yine de yürümeyi sürdürdüm.

"Yo. Ne ölmek ne de tutsak olmak için bir istek duymuyordum. Şöyle ya da böyle içimdeki bulantıdan ve başımın dönmesinden kurtulmaya çalıştım, yürüyordumdemek ki daha yaşıyordum ve devinebiliyordum. Susuzluktan kıvranıyordum. Ağzım kavrulup kurumuştu, ayaklarım beni sürekli gözlerimin . önünde salınıp duran kara bir duvar boyunca taşıyordu. Neredeyse bayılacaktım, ama zorladım kendimi. "Birşeycik içip biraz dinlenir dinlenmez kaçacağım."

'Tutsak edilenlerin tümü bir koruluğun kenarında biraraya getirilip toplanmıştı. Yalnızca bizim alayın üçüncü bölüğünden iki Kızılordu adamını tanıdım, diğer tümü yakın bir birliktendi. Tutsakların çoğu yaralanmıştı. Bir Alman teğmeni bozuk bir Rusçayla içimizde komiser ya da subay olup olmadığını sordu. Kimse konuşmadı. Yeniden sordu sonra: "Komiserler ve komutanlar iki adım öne çıksın. "Kimse kımıldamadı.

Teğmen ağır ağır sıranın önü boyunca yürüdü ve görünüşleri Yahudilere benzeyen

onaltı adam seçip aldı. Herbirine"Yid ?" diye soruyor, yanıt beklemeden de sıra dışına çıkmalarını buyuruyordu. Bu seçilenler arasında Yahudiler, Ermeniler, esmer yüzlü ve siyah saçlı Ruslar vardı. Tümü birazcık yana doğru dizilerek gözlerimizin önünde otomatiklerle vurulup öldürüldüler. Sonra aceleyle üzerlerimizi arayıp tüm kişisel eşyalarımızı ve kağıtlarımızı aldılar. Parti üye kartımı hiçbir zaman cüzdanımda taşımaz, yitirmekten korkardım. Pantolonlarımın iç cebine koymuştum onu, bulamadılar. Bilirsiniz , insan olağanüstü bir varlıktır: yaşamımın pamuk ipliğine bağlı olduğunu çok iyi biliyordum, kaçmaya çalışırken beni vurmazlarsa bile yolda öldürürlerdi beni, çünkü o denli çok kan yitirmiştim ki, diğerlerine zorlukla yetişebiliyordum. Arama bitip de parti kartımı bulamadıklarında o denli sevinmiştimki, susuzluğumu tümüyle unuttum.

Marş düzeninde yola çıkarılıp batı yönünde götürüldük. Güçlü bir muhafız takımı her iki yanımızda yürüyordu, yaklaşık on kadar da Alman motosikletli vardı. Hızlı adımlarla sürüyorlardı bizi, gücüm tükenmeye başlıyordu, iki kez düşüp yeniden kalktım , ve yürümeyi sürdürdüm, çünkü biraz daha yerde kalır da herkes geçerse beni, yol üstünde öldüreceklerdi. Önümde yürüyen bir çavuşun başına geldi bu. Bacağından yaralıydı ve zorlukla yürüyordu; inliyor, arada bir acıdan bağırıyordu. Bir mil kadar yürüdükten sonra bağırdı.

"Yo, ben artık gidemem. Yoldaşlar, hoşça kalın." ve yolun ortasında oturdu.

"Yanlarından geçenler kaldırıp ayaklarının üstüne getirmeye çalıştılar. Ama sürekli yeniden düşüyordu. Solgun, gencecik yüzünü, çatılmış kaşlarını ve yaşlarla ıslanmış gözlerini düş gibi anımsıyorum. Tutsakların tümü geçti. Geride kaldı o. Geriye baktığımda bir motorsikletlinin ona doğru sürdüğünü gördüm. Motorsikletinden inmeden tabancasını çıkardı, çavuşun kulağına dayayıp ateşledi. Küçücük bir ırmağa varana dek faşistler düşen birkaç Kızılordu adamını daha vurdular.

" Şimdi o küçük ırmağı görüyordum, sonra çökmüş bir köprü ve ırmağın kıyısında devrilmiş bir kamyon. Ve orada yüzüstü düştüm. Bayıldım mı ? Yo bayılmadım. Boylu boyunca uzanmıştım; ağzım toz toprak doldu, şiddetle sıktım dişlerimi, kumlar ağzımda çıtırdadı. ama kalkamıyordum. Yoldaşlarım yanımdan geçerken biri alçak sesle konuştu :" Kalk hadi, yoksa öldürürler seni." Ellerimle ağzımı yırtmaya, acının kalkmama yardı m etmesi için gözlerimi bastırmaya başladım.

"Herkes geçti beni, bir motosikletlinin bana doğru geldiğini duydum. Nasıl olduysa, kalktım ! Dönüp motosiklete bakmadan, esrimiş gibi yalpalayarak tutsaklara ulaşmaya ve son sıraların içine kendimi atmaya zorladım. Alman tankları ve cemseleri ırmağın içinden geçerken suyu bulandırmıştı, ama bu sıcak, çamurlu sudan içtik, ve bu bahar pınarlarından daha tatlı geldi bize. Başımı ve omuzumu ısladım, bu canlandırdı beni, yeniden kazandım gücümü. Artık düşüp yolda kalmayacağımdan ümitli, yürümeyi sürdürdüm.

Bir ortasıklet Alman tank kolunun arasında kendimizi bulduğumuzda, ırmağı yeni geçmiştik. Tutsak olduğumuzu görünce en öndeki tank son hızla tam ortadan üzerimize doğru sürdü.

Ön saflardakiler kapanıp paletlerin altında ezildiler. Muhafız piyadelerimiz ve motorsikletliler durmuş bakıyor, bazıları gülmekten katılıyordu; taretlerinden dışarı bakıp ellerini sallayan tankçılarla bağırarak birşeyler konuştular. Sonra yeniden bir kol halinde toparladılar bizi, kendileri de yeniden kenardan yürümeye başladılar. Şaka yapmayı seviyorlardı, inkar edemem bunu.

"O akşam ve gece hiç kaçmaya çalışmadım, çünkü bir yere gidemeyeceğimi biliyordum, kan yitirdiğim için çok zayıflamıştım. Yanısıra , sıkı gözleniyorduk, herhangi bir kaçma girişimi kuşkusuz başarısızlıkla sonuçlanacaktı. Ama sonraları kaçmaya çabalamadığım için nasıl lanet ettim kendime ! Diğer sabah Alman güçlerinin karargah kurduğu bu köyden geçtik. Bizi izlemek için sokağa dökülmüştü piyadeler. Köyün içinde muhafızlar hızlı koşmamız için zorladılar. Cepheye giden alman birliklerinin gözlerinde bizi küçük düşürmeyi gerekli görmüşlerdi. Koştuk da. Arkada kalanlar ya da düşenler oracıkta

vuruldular, o akşam bir savaş tutsağı kampına vardık. Motor traktör servis istasyonlarından birinin avlusu tel örgülerle çevrilmişti. Kamp muhafızlarına teslim edildik, silahlarının namlularıyla iterek içeri sürdüler bizi. Yıkanmak için hiçbir şey yoktu. Oldukları yere yapıyorlardı adamlar, çamur ve kokan gübre içinde yatıyorlardı. En zayıfları bir daha kalkamıyordu. Günde bir kez su ve yiyecek veriliyordu, bir maşrapa su ve bir avuç dolusu ham darı ya da çürük ayçiçeği tohumu, hepsi buydu. Bazı günler bize birşey vermeyi tümüyle unuturlardı.

"İki gün boyunca yoğun yağmur yağdı. Kampta pislik ve çamur öylesine seyreltikleşmişti ki, dizlerimize dek batıyorduk. Çiylenmiş giysilerimizden buhar yükseliyordu sabahleyin tıpkı atlardan yükseldiği gibi; ama yağmur yeniden durmaksızın boşalmaya başladı. Her gece birkaç düzine adam ölüyordu. Tümümüz yiyecek kıtlığından gün geçtikçe daha da zayıflıyorduk. Dahası yaralarım işkence çektiriyordu bana.

"Altıncı gün omzum ve başım her zamankinden çok ağrımaya başladı, irin toplamışlardı. Sonra kötü kötü kokmaya başladılar. Kampın bir yanında kollektif çiftlik ahırları vardı, yaraları ciddi olan Kızılordu adamları orada yatıyordu. Sabahleyin kamp sorumlusu gedikli subaydan doktora görünmek için izin istedim, bana yaralılara bakan birinin olduğunu söylemişlerdi. Gedikli iyi Rusça konuşuyordu. Yanıtladı :"Git de doktorunu gör Rus. Sana hemen yardım edecektir."

"Alay ettiğini anlamadım; sevinmiştim, ahıra doğru geçip gittim. Üçüncü sınıf bir ordu doktoru girişte karşıladı beni: Bir yulara bağlıydı. Yıpranmış, yaşamak zorunda kaldığı şeylerden yarı delirmişti. Yaralılar çerçöple karışık gübrelerin üzerinde yatıyorları, ahırı dolduran pis kokuyu soluyorlardı. Çoğu yaraların içinde kurtlar kaynaşıyordu, yapabilenler parmaklarıyla yada çöplerle atmaya çalışıyorlardı, içerde ölü tutsaklardan bir yığın da vardı, kaldırmak için zaman olmamıştı.

"Görüyor musun ?" diye sordu doktor. "Sana nasıl yardım edebilirim ? Bir tek sargı bezim yok, hiçbirşey yok. Git, Tanrı aşkına çek git, Sargılarımda yırtıp at ve yaralarına kül serp. Surdaki kapının önünde biraz temiz kül bulacaksın."

"Dediğini yaptım. Girişte gedikliyle karşılaştım. Bütün yüzüyle sırıtıyordu. "Eee, nasıl gitti bakalım ? Askerlerinizin kusursuz bir doktoru var. Yardım etti mi sana ? Konuşmadan geçip gidiyordum ki, yüzüme bir yumruk atıp bağırdı :" Yanıtlamak istemiyorsun ha, köpek seni!. Yere düştüm, yeniden ve yeniden başıma ve göğsüme tekmeler savurdu. Yoruluncaya kadar tekmelemeyi sürdürdü. Bu faşisti yaşadığım sürece asla unutmayacağım, asla! Sonra beni bir kez daha dövdü, öncekirden daha sertti bu . Beni tel örgülerin arasından her gördüğünde dışarı çağrıyor, tek söz söylemeden, büyük bir konsantrasyonla dövmeye başlıyordu.

"Nasıl kaçtığıma gelince..."

"Savaştan çok önce, daha mekanikçi olmamışken Kama ırmağında istifçi olarak çalışıyordum. Boşaltmaya yardım ederken herbiri atmış kilo gelen iki tuz torbası taşırdım. Müthiş gücümü esirgemezdim, her zaman da çok güçlü bir yapım vardı. Şimdi de aslolan tek şey ölmek istemediğimdi, direnme gücüm de oldukça büyüktü. Ülkem için dövüşmeliydim yerniden, sonunda düşmandan öç almak için döndüm de.

"Görünüşe göre transit bir kamp olan bu kampta yüz kilometre kadar uzukta olan başka bir kampa aktarıldım. Burada da sistem transit kamptakinin tümüyle aynısıydı : aralarına dikenli teller gerilmiş direkler, üstü açık. Verilen yiyecekler aynıydı, ama ham darı yerine bir kase çürük kaynamış un veriyorlardı, ya da ölü atların leşlerini sürüklüyorlardı kamp içine. Açlıktan ölmemek için yerdik bunlardan , yine de yüzlerce ölüyorduk... Ekim'de gelen soğuklar herşeyin üzerine tuzbiber ekti, durmadan yağmur yağıyor sabahları don oluyordu. Soğuktan ölümcül acılar çekiyorduk. Ölen bir Kızılordu adamının üzerinden asker ceketi ve paltosunu aldım, bu bile soğuktan koruyamadı bedenimi. Açlığa gelince, ona alışmıştık artık.

"Yağmaların şişmanlattığı askerlerin gözetimindeydik. Tarladan çıkmış gibi aynı karaktere sahipti tümü. Adi eşkiyadan başka birşey değillerdi. Eğlenmek için bir yol bulurlardı. Sabahleyin bir çavuş tel örgülerin önüne gelip bir çevirmen aracılığıyla konuşurdu.

"Az sonra yiyecek dağıtımı yapılacak. Dağıtım solda olacak."

"Çavuş giderdi. Ayakta durabilen herkes kampın sağ yanına koşardı. Bir saat, iki saat, üç saat beklerlerdi, iliklerine işleyen rüzgarda yaşayan iskeletler titreşirdi.

"Sonra birden kampın diğer yanında askerler belirirdi. Tellerin üzerinden iri ateti parçaları fırlatırlardı. Açlığın bilinçlerini zayıflattığı esirler o yana akın ederler ve çamura bulanmış et parçaları için mücadeleye başlarlardı.

"Askerler katıla katıla gülerek izlerler ve birden uzun bir makinalı tüfek salvosu tarardı tutsakları. Çğlıklar inlemeler... Tuksaklar yaralı ve ölülerini orada bırakıp yeniden sol yana koşarlardı. Kamp komutanı, uzun boylu bir asteğmen, yanında bir çevirmenle tel örgülere gelirdi. Gülmesini zorlukla bastırarak konuşurdu :

"Yiyecek dağıtımı sırasında istenmeyen düzensizlikler olmuştur. Eğer yeniden böyle şeyler olursa, Rus domuzlarının acımasızca vurulmusı için buyruk vereceğim." Komutanın arkasındaki Nazi askerleri gülmekten ölürlerdi. Komutanın bu "akıllıca" oyununu çok severlerdi.

"Ölüleri sessizce kamptan çıkarır ve pek uzak olmayan bir dereye gömerdik. O kampta yumruklarla , sopalarla, dipçiklerle dövülürdük. Herhangi bir anda ya sıkıldıkları ya da eğlenmek istedikleri için döverlerdi. Yaralarım iyileşmeye başlıyordu, ama sonradan, sanırım süreğen nemden ve dayaklardan, yeniden açılıp dayanılmaz ağrılar vermeye başladılar. Ama daha yaşıyordum, ve kaçma umudumu da yitirmemiştim... Olduğumuz yerde, çamur içinde yatıyorduk, saman vb. yoktu. Birbirimize katı bir kitle halinde sokulup yatardık. Tüm gece boyunca sürekli, alta çamur içinde üşüyenlerle üstte soğuktan üşüyenler yer değişirdi.

"Günler birer kabus gibi geçiyordu.Gün geçtikçe daha çok zayflıyordum.Artık bir çocuk bile bir vuruşta devirebilirdi beni. Zaman zaman bir deri bir kemik kalmış ellerime bakardım, ve düşünürdüm :"Nasıl çıkacağım buradan ?" işte ondan sonradır ki o ilk birkaç gün kaçmak için hiçbir girişimde bulunmadığım için lanet ettim kendime. Hiç değilse öldürülürdüm de bu korkunç acıları çekmem gerekmezdi.

"Kış geldi. Karı yanlara küreyip donmuş zemin üzerine yatıyorduk. Sayımız gitgide azalıyordu... Sonunda birkaç gün sonra çalışmak için başka yere görderileceğimiz duyuruldu. Hepimiz yaşama döndük. Herbirimizin içinde bir ümit ışığı yandı çok zayıf bir ümitti bu, belki kaçmayı başarabilirdik.

"O gece sessiz ve dondurucuydu. Şafaktan hemen önce silah sesleri duyduk. Çevremdeki herkes kımıldamaya başladı. Gümbürtü yeniden başladığında biri yüksek sesle bağırdı:

"Yoldaşlar, bizimkiler saldırıyor!"

Sonra akılalmaz birşey oldu. Tüm kamp sanki buyruk almış gibi ayağa fırladı. Günlerdir ayağa kalkamamış olanlar bile ayaktaydı. Her yandan ateşli fısıltılar ve bastırılan hıçrıkları duyuyorduk. Yanımdan biri birden gözyaşlarına boğullur gibi, bir kadın gibi yüksek sesle ağlamaya başladı. Ve ben ... Ben de ." Teğmen Gerasimo aceleyle, kırık bir sesle konuşuyordu. Sonra yeniden kendine geldi, daha dingin konuşmaya başladı:

"Benim de, yanaklarımdan rüzgarda donan yaşlar süzülüyordu. Biri zayıf bir sesle Enternasyonal'i söylemeye başladı, ve hepimiz selamlayan sesle katıldık ona. Nöbetçiler makinalı tüfekler ve otomatiklerle ateş açtılar, biri bağırarak buyruk verdi: "Yere yatın!" yatıp bedenimi karlarla bastırdım, bir çocuk gibi hıçkırarak ağlıyordum. Yalnızca sevindiğim için değil, insanlarımızla gurur duyduğum için de ağlıyordum. Faşistler bizi öldürebilirdi, silahsız, güçsüz koyabilirlerdi açlıktan; bize işkence edebilirlerdi; ama ruhumuzdaki inancı alamıyorlardı, hiç bir zaman da alamayacaklardı! Saldırmak için yanlış insanlar seçmişlerdi, söyleyeyim size !"

O akşam teğmen Gerasimov'un öyküsünün sonunu duyamadım. Alay mürettebatıyla acele işleri vardı. Birkaç gün sonra yeniden buluştuk. Siper korunağı küf ve çam reçinesi kokuyordu.

Teğmen parmaklarını birbirine kenetlediği ellerini dizlerinin üstünde birleştirmiş, hafif yumaklanmış , bir parkanın üzerinde oturuyordu. Onun böyle elerini kenetlemiş, saatlerce bunaltılı, sonuçsuz düşüncelere dalarak oturma alışkanlığını savaş tutsağı kamplarında edindiğini düşünmeden edemedim.

Nasıl kaçtığımı mı bilmek istiyorsunuz ? Anlatacağım. Silah sesleri duyduğumuz geceden bir süre sonra istihkam inşaatların da çalışmaya gönderildik. Don ve buz çözülmeye başlamıştı. Yağmur yağıyordu. Kampın kuzeyine doğru çıkarıp götürdüler. Yine aynı şeyler: tükenip düşenler oracıkta öldürülüp yol üzerinde bırakıldılar.

"Birinin yol kenarında donmuş bir patatesi almak için eğildiğinde bir gedikli tarafından vurulup öldürüldüğünü anımsıyorum. Bir patates tarlasının içinden geçiyorduk. Gonçar adlı Ukraynalı bir onbaşı patatesi alıp gizlemeye çalıştı. Gedikli onu gördü. Tek söz söylemeden Gonçar'ın yanına gelip boynundan vurdu onu. Bütün tutsaklar durmuş bakıyorlardı" Buradaki herşey Alman devletinin malıdır." dedi gedikli eliyle çevresini göstererek. "Herhangi biriniz keyfi olarak birşey alırsa anında öldürülecektir."

"içinden geçtiğimiz bir köyde kadınlar üzerimize ekmek parçaları ve fırınlanmış patatesler fırlattılar. Kimilerimiz bir kaç parça yakalanmayı başardı, ama çocuğumuz yapamadık. Muhafızlar pencereleri taradılar, daha hızlı yürümemiz için buyruk verdiler. Ama cocuklarkorku nedir bilmez onlar biraz önden yol boyunca koşuyor ve yolda ekmek bırakıyorlardı. Topladık ekmekleri. Ben de büyük bir kaynamış patates ele geçirmeyi başardım. Yanımdakiyle yarıyarıya üleşip kabuğuyla yedik.Hiç bu denli lezzetli bir patates yememiştim.

"Bir ormandaydı istihkam inşaatı. Almanlar nöbetçileri gözle görülür biçimde takviye ettiler ve elimize kürekler verdiler. Canım istihkam yapmak istemiyordu, daha çok yıkmak istiyordum yapılanları.

"Tam o gün öğleden sonra aklıma koydum koyacağımı Kazdığımız çukurdan tırmanıp çıktım, beli sol elime alıp nöbetçinin yanına gittim. Diğerlerinin bir siperde olduklarını önceden gözlemiştim, bizim gruptan sorumlu bu bir kişiden başka nöbetçi de yoktu yakında.

"Küreğim kırıldı, bak !" diye mırıldandım askere yaklaşırken. Kısa bir an , onu ilk vuruşta yere sermezsem işimin biteceği düşüncesi şimşek gibi geçti kafamdan. Asker yüzümdeki ifadeden, galiba birşeyler anladı. Otomatiğinin tetiğini kavramak için omuzlarını silkti, işte o an kürekle yüzünün tam ortasına geçirdim.

Başına vuramazdım, miğferi vardı çünkü. Ama hiç ses çıkarmadan boylu boyunca uzatacak kadar gücüm olmuştu.

"Şimdi elimde bir otomatik ve üç şarjör vardı. Koşmaya başladım. Ama ' şimdi'de koşamıyorum gibi geldi bana ! Durdum, derin bir soluk aldım ve yeniden kaldırdım tabanları. Derenin diğer yakasında orman daha sıktı, oraya yöneldim. Kaç kez düştüğümü, kattığımı , yeniden düştüğümü anımsamıyorum. Yine de her dakika daha çok uzaklaşıyordum. Bitkinlikten soluk soluğa, hıçkıra hıçkıra bir çalılığın arasından koşarak tepenin diğer yanına indiğimde otomatiklerin uzak takırtılarını duydum, sonra bir çığlık. Ama beni yakalamak o kadar kolay değildi artık.

"Alacakaranlık çökmeye başladı. Eğer Almanlar izimi bulmayı başarır da iyice yakınlaşıriarsa son mermiyi kendime saklayacaktım. Bu düşünce cesaretimi tazeledi. Daha sessiz ve dikkatli yürümeyi sürdürdüm.

"Geceyi ormanda geçirdim. Yarım mil kadar uzakta olmayan bir köyün yaknındaydım, ama Almanların arasına düşerim diye oraya gitmeye korkuyordum.

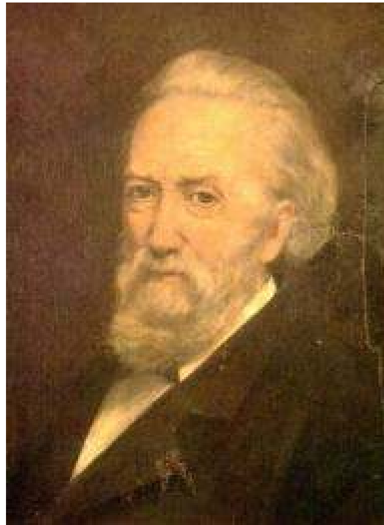
Diğer gün partizanlar buldu beni .iki hafta onların barınaklarında dinlenerek gücümü topladım. Önceleri, paltomun astarına sakladığım ve onlara gösterdiğim parti kartımı

göstermeme karşın kuşkulanıyorlardı benden. Ama daha sonra operasyonlarına katıldığımda bana karşı davranışları birden değişti. Öldürdüğüm faşistlerin hesabını tutmaya da orada başladım. Bugüne dek bu hesabı hiç sektirmeden tuttum, sayıları yavaş yavaş yüze yaklaşıyor.

"Ocak'ta partizanlar cephe çizgilerinden beriye geçirdiler beni. Bir ay kadar hastanede yattım. Omuzumdaki havan şarapnelerini çıkardılar, romatizma ve kampta aldığım diğer illetlerin savaştan sonra çaresine bakacaktık .Evde bir hafta kaldım, Daha fazla da dayanadım. Cepheye gitmek için müthiş bir istek duyuyordum, tüm söleyebileceğim de şu şimdi: kim ne derse desin, benim yerim sonuna kadar burası."

Siper barınağının kapısında hoşçakal dedik birbirimize. Teğmen aydınlık günışığının altında parıldayan bir küreğe düşünceli düşünceli bakarak konuştu :" Ve biz nasıl savaşılacağını, nasıl kin duyulacağını ve nasıl sevileceğini öğrendik. Savaş gibi böylesine keskin bir bıçağın üzerinde herkesin duyguları kusursuz biçimde keskinleşti. Kin ve sevgi yanyana konulamaz diyeceksiniz belki ?Atasözünü bilirsiniz:" Bir atla huysuz bir geyiği aynı kağnıya koşamazsmız." Ama bizim bulunduğumuz konumda bunlar birlikte koşulu, ve çekecekleri kağnıyı da kusursuz çekiyorlar. Bana ve ülkeme yaptıkları tüm şeylerden dolayı fasitlere acı bir kin duyuyorum. Aynı anda da insanlarımızı tüm yüreğimle seviyorum ve faşistlerin boyunduruğu altında acı çekmelerini istemiyorum. Beni ve tüm diğerlerini böylesi bir öfkeyle savaşmala item de bu : eylemde biraraya gelip birleşen işte bu iki duygu, kin ve sevgi, utku getirecek bize. Ve ülkemize duyduğumuz sevgi yüreklerimizde korunuyorsa ve bu yürekler çarptığı sürece korunmayı sürdürecekse , kinimizi de sonuna dek sürgülerimizin ucunda taşıyacağız. Belki karmamaşık oldu tüm bunlar, bağışlayın ama düşündüğüm şeyler bunlar." diye bitirdi teğmen Gerasimov. Ve onu tanıdığımdan beri ilk kez basit, sevecen Dır biçimde gülümsedi, bir çocuğun gülümsemesiyle.

Yine ilk kez ben de , yaşadığı olaylardan kırgınlaşmış, ama .daha bir neşe denli sert ve bükülmez bu otuziki yaşındaki teğmenin şakaklarında parlak beyaz saçları olduğunu ayrımsadım. Ve büyük acılar sonucu oluşmuş bu beyazlık o denli katışıksız ki, şapkasına dolanmış bir örümcek ağının ipliği şakaklarına geldiğinde gözden yitmişti, ne kadar çatıştımsa onu ayırtetmeyi bir türlü başaramadım.

THEODOR STORM

YAĞMUR PERİSİ TRUDE

Bundan yüzyıl önceki kadar sıcak bir yaz o zamandan bu yana bir daha olmamıştır. Hemen hemen hiçbir yeşillik görünmüyordu; evcil olsun, yabanıl olsun bütün hayvanlar, susuzluk ve sıcaktan bitkin bir halde kırlarda yatıyordu.

Vakit öğleden önceydi. Köy sokakları bomboştu. Kaçabilenler, evlerin en iç tarafına kaçmıştı; köy çomarları bile gizlenmişti. Yalnızca şişman Wiesenbauer, büyük evinin kapısında kurumlu kurumlu duruyor, yüzü ter içinde, lüle taşından çubuğunu tüttürüyordu. Bu arada, biraz önce uşaklarının avluya getirdiği koca bir araba yükü kuru otu gülümseyerek seyrediyordu. Yıllarca önce bataklıklı büyük bir çayırlığı az bir paraya ele geçirmişti; komşularının tarlalarında otları yakan son kurak yıllar, onun ambarlarını güzel kokulu kuru otla, kasasını da çil kuronlarla doldurmuştu.

İşte şimdi de durmuş, bu bol ürünü gittikçe yükselen fiyatlarla satınca ne kazanabileceğini hesaplıyordu. Eliyle gözlerini gölgeleyerek komşu çiftliklerin ötesinde pırıldayan ufuklara bakıp: "Hiçbiri ürün alamayacak; artık dünyada yağmur kalmadı" diye mırıldandı. Ardından, biraz önce boşaltılmış olan arabanın yanına gitti, bir avuç kuru ot çekip yayvan burnuna götürdü ve güçlü ot kokusundan sanki birkaç kuron kokusu daha alabiliyormuş gibi kurnazca gülümsedi.

Tam o anda, elli yaşında kadar görünen bir kadın eve girmişti. Kadıncağız, solgun ve hastalıklı görünüyordu, boynuna sarılı siyah ipek mendili, yüzünün endişeli anlatımını daha da canlandırıyordu. Wiesenbauer'e elini uzatarak: "Günaydın, komşu" dedi; "ortalık cehennem gibi yanıyor; neredeyse insanın başında saçları tutuşacak!"

Wiesenbauer: "Bırak tutuşsun, Stine Anne, bırak tutuşsun; hele şu arabadaki otlara bir bak! Bana bir zararı dokunamaz ki!" diye yanıtladı.

"Öyle, öyle, Wiesenbauer! Sizin yüzünüz gülebilir ama bu böyle giderse bizler ne olacağız?"

Köylü başparmağıyla çubuğundaki külü bastırarak havaya birkaç güçlü duman bulutu savurdu. "Görüyor musunuz? İşte akıllı geçinmenin sonu budur", dedi. Ben bunu ona her zaman söyledim; ama sizin rahmetli hep kendi kafasının dikine gitti. Ovadaki bütün topraklarını değişecek ne vardı? Şimdi size tepelerdeki tarlalar kaldı; ekinleriniz kuruyor, hayvanlarınız susuzluktan ölüyor."

Kadın içini çekti.

Şişman adam birdenbire acır gibi bir hal aldı. "Fakat, Stine Anne, buraya rasgele gelmediğinizi anlıyorum; derdiniz neyse söyleyiverin, canım!" dedi.

Dul kadın yere bakıyordu: "Bana borç verdiğiniz elli Taler'i Yohanni Yortusu'nda size ödemek zorunda olduğumu biliyorsunuz; o gün de kapıya geldi."

Köylü etli elini kadının omzuna koydu. "Üzülmeyin kadınım! Benim paraya gereksinmem yok; günü gününe kazanıp yaşayan bir adam değilim. Bunun için bana toprağınızı rehin verebilirsiniz; gerçi toprağınız pek iyi değil ama, bu seferlik işimi görür. Cumartesi günü yargıca gidebiliriz."

Endişeli kadın soluk aldı."Gerçi yeniden para gidecek ama, gene de size teşekkür ederim" dedi.

Wiesenbauer, küçük, zeki gözlerini kadından ayırmamıştı. Sözünü sürdürdü: Şimdi burada ikimiz baş başayken size şunu da söyleyeyim: Oğlunuz Andrees kızımın peşinden ayrılmıyor!"

"Hay Allah iyiliğini versin komşu! Biliyorsun ki, çocuklarımız birlikte büyüdü!"

"Olabilir, kadınım; ama delikanlı, kızımla evlenip de burada bütün mal ve mülkün üzerine oturacağını umuyorsa, hesaba beni katmamış demektir."

Zayıf kadın biraz doğruldu, adama hemen hemen öfkeli gözlerle baktı. "Benim Andreesimde ne kusur buluyorsunuz?" diye sordu.

"Andreesinizde ne kusur mu buluyorum, Bayan Stine? Hiçbir kusur bulduğum yok!

Ama..." Elini kırmızı yeleğinin gümüş düğmelerinde gezdirdi. "Kız benim kızımdır; Wiesenbauer'in kızını da daha iyi birileri isteyebilir."

Kadın yumuşak bir sesle: "Mevsimi gelmeden o kadar çok böbürlenmeyin, Wiesenbauer!" dedi.

"Mevsimi geldi; sıcak mevsim de sürüp gidiyor. Ambarlarınıza bu yıl da ürün gireceği yok. İşte böyle, işleriniz hep kötüye gidiyor."

Kadın derin düşünceye dalmıştı; son sözcükleri ancak işitmiş gibiydi. "Evet" dedi, "yazık ki haklı olmanız olasılığı var, Yağmur Perisi Trude uykuya dalmış olmalı; ancak onun uyandırılabileceğini de unutmayın!"

Köylü sert bir sesle: "Yağmur Perisi Trude mi?" diye sözü aldı. "Siz bu saçmalıklara inanıyor musunuz?"

Kadın, gizemli bir tavırla yanıt verdi: "Saçmalık değil, komşu! Benim büyük ninem gençliğinde onu bir kez uyandırmış. Periyi uyandırmak için kullanılan sözleri hep anımsardı, bana kaç kez söylemişti; ama ben bu sözleri o zamandan bu yana çoktan unuttum."

Şişman adam öyle güldü ki, karnının üstündeki gümüş düğmeler bir danstır tutturdular. "Öyleyse Stine Anne, sen otur da tılsımlı sözlerini anımsamaya çalış. Ben barometreme inanırım; barometre de sekiz haftadan beri hep güzel hava gösteriyor!"

"Barometre cansız bir şeydir, komşu, havayı barometre yapamaz!"

"Öyleyse sizin yağmur periniz Trude de bir hortlak, bir hayalet, bir hiçtir!"

Kadın ürkek ürkek: "Wiesenbauer, demek ki siz yeni mezheptensiniz!" dedi.

Ancak adam gittikçe ateşleniyordu. "İster yeni, ister eski mezhepten olayım!" diye bağırdı. "Siz gidip yağmur perinizi arayın; onu uyandıracak tılsımlı sözleri anımsayıp söyleyin! Bugünden başlayarak yirmi dört saat içinde yağmur yağdırabilirseniz, o zaman!" Birden durdu, önüne doğru birkaç kalın duman bulutu savurdu.

Kadın: "O zaman ne olacak, komşu?" diye sordu.

"O zaman... O zaman... Hay kör şeytan! Evet, o zaman sizin Andrees benim Marenimi alsın!"

Tam bu sırada oturma odasının kapısı açıldı; ceylan gözlerine benzer kestane renkli gözleri olan, güzel, fidan gibi bir genç kız dışarıya çıkarak onların yanına geldi. "Kabul, baba" diye bağırdı, "sözün söz, değil mi?" O arada sokaktan eve giren yaşlıca bir adama dönüp ekledi: "Siz de işittiniz, Schulze Ağabey!"

Wiesenbauer: "Haydi canım, Maren, babana karşı tanık göstermene gerek yok," dedi; "hiçbir şey beni sözümden döndüremez."

Schulze, bu sırada uzun bastonuna dayanmış olduğu halde bir süre havaya baktı; keskin gözü, yanan göğün derinliğinde beyaz bir noktacığın yüzdüğünü mü görmüştü ya da bunu yalnızca istiyordu da onun için gördüğünü mü sanmıştı? Sinsi sinsi gülümsedi: "Uğurlu kademli olsun, Wiesenbauer Ağabey! Andrees her bakımdan yaman bir delikanlıdır!" dedi.

Bundan biraz sonra Wiesenbauer'le Schulze çeşitli hesaplar hakkında görüşmek üzere oturma odasında baş başa vermişken, Maren de Stine Anne ile birlikte, köy sokağının öteki yanında onun küçük odasına giriyordu.

Dul kadın, köşeden çıkrığını alarak: "Yavrum" dedi, "Yağmur Perisi'ni uyandırmak için söylenen sözleri biliyor musun?"

Genç kız şaşkınlıkla başını arkaya kaldırıp: "Ben mi?" diye sordu.

"Babana o kadar cesurca meydan okudun ki, öyle sandım."

"Hayır Stine Anne; yalnızca içimden öyle geldi. Hem de sizin bu sözleri toparlayabileceğinizi düşündüm. Kafanızı biraz yoklayın; herhalde bir yanda gizlenmiş duruyorlardır!"

Stine Anne başını salladı. "Büyük ninem öleli çok oldu. Ama şunu çok iyi anımsıyorum: O zamanlar, hayvanlarımızı yitirdiğimizde ninem gizlice: 'Bir kez Yağmur Perisi'ni uyandırdığım için bunu bize oyun olsun diye Ateş Adam özellikle yapıyor' demeyi

alışkanlık haline getirmişti."

Genç kız: "Ateş Adam mı?" diye sordu. "Bu da kim oluyor?" Ama daha bir yanıt almadan, pencereye atılmış, bağırıyordu: "Aman Tanrım! Anne, Andrees geliyor; bakın ne kadar bitkin görünüyor!"

Dul kadın, çıkrığının başından kalktı. Üzgün üzgün: "Doğru kızım" dedi, "sırtında ne taşıdığını görüyor musun? Koyunlardan birisi daha susuzluktan çatlamış."

Köylü biraz sonra odaya girdi; ölü hayvanı yere, kadınların önüne koydu... Yanık alnının terini eliyle silerek üzgün bir tavırla: "İşte alın!" dedi.

Kadınlar, ölü hayvandan çok delikanlının yüzüne bakıyorlardı. Maren: "Bu kadar üzülme, Andrees!" dedi. "Yağmur Perisi'ni uyandıracağız; o zaman her şey düzelecek."

Andrees: "Yağmur Perisi!" diye yavaşça yineledi. "Evet Maren, o uyanabilseydi! Ama yalnızca bunun için üzülmüyorum. Dışarda başıma bir iş geldi de."

Annesi yavaşça oğlunun elini tuttu. "Söyle şunu oğlum" diye yalvardı. "Söyle de içine dert olmasın!"

Andrees: "Öyleyse dinleyin" dedi. Hem koyunlarımıza bakmak, hem de dün akşam onlar için yukarıya taşıdığım suyun uçup uçmadığını görmek istiyordum. Fakat otlağa geldiğim zaman, orada bir acayiplik olduğunu hemen fark ettim; su gerdeli, koyduğum yerde değildi; koyunlar da görünmüyordu. Onları aramak için yamaçtan inip büyük tepeye kadar gittim. Öteki yana vardığım zaman hepsinin boyunlarını toprağa uzatmış, soluk soluğa yattıklarını gördüm; bu zavallı hayvan da çoktan çatlamıştı. Koyunların yanında gerdel devrilmiş ve tümüyle kurumuş olarak duruyordu. Bunu hayvanlar yapmış olamaz; kötülük isteyen birisi her halde bir oyun oynamıştır."

Annesi: "Çocuğum, oğlum" diye oğlunun sözünü kesti: "Ama bir dula kim kötülük etmek ister ki?"

"Sen yalnızca dinle, anne; bak dahası da var. Tepeye çıkıp yukardan ovanın her yanına baktım; ama hiç kimse görünmüyor, her gün olduğu gibi yakıcı bir sıcak sessizce tarlalara çöküyordu. Yalnızca, yanımda cüceler deliğinin tepeye girdiği yerdeki büyük taşlardan birisinin üstünde iri bir semender oturmuş, çirkin vücudunu güneşlendiriyordu. Ben yarı şaşkın, yarı öfkeli bir halde hâlâ çevreme bakınırken birdenbire arkamda, tepenin öbür yanında sanki birisi kendi kendine konuşuyormuş gibi bir mırıltı işittim; arkama döndüğüm zaman, al giysili, kırmızı külahlı bir cücenin aşağıda, fundalar arasında ağır adımlarla bir aşağı bir yukarı dolaştığını gördüm. Bunun birdenbire nereden geldiğini bilmediğim için korktum! Hem de çok kötü ve biçimsiz bir şeydi. Büyük, kırmızı ellerini arkasında kavuşturmuştu; bu arada eğri parmakları örümcek ayağı gibi havada oynuyordu. Taşların yanındaki dikenliğin arkasına geçtim; kendimi göstermeden buradan her şeyi görebiliyordum. Aşağıdaki ucube, hâlâ kımıldanıp duruyordu; eğilip yerden bir demet kavrulmuş ot kopardı; kabak kafasıyla öne doğru takla atıp düşecek sandım. Fakat çöp gibi bacaklarının üstünde yine doğruldu; kuru otu büyük yumrukları arasında ezip toz haline getirerek öyle korkunç bir sesle gülmeye başladı ki, tepenin öbür yanında yarı ölü koyunlar yerlerinden fırlayıp çılgınca bir kaçışla yamaçtan aşağı koştular. Cüce ise daha gürültülü gülüyordu; aynı zamanda bir bacağından öbür bacağına atlamaya başladı; şişko vücudunun altında çöp gibi bacaklarının kırılıvereceğinden korktum. Bunu seyretmek insanı korku içinde bırakıyordu; çünkü cücenin küçük, kara gözlerinden adeta kıvılcımlar saçılmaktaydı."

Dul kadın, yavaşça genç kızın elini kavramıştı.

"Şimdi Ateş Adam'ın kim olduğunu anladın mı?" diye sordu. Maren başını eğerek onayladı.

Andrees anlatmayı sürdürüyordu: "Hepsinden korkuncuysa sesiydi. 'Şu saygısız insanlar, şu kaba köylüler onu bilselerdi, bir bilselerdi!' diye bağırdı; sonra da kurbağa gibi öten cırtlak sesiyle garip bir şarkı söyledi; sanki bir türlü hırsını alamıyormuş gibi aynı şarkıyı başından sonuna kadar birkaç kez yineledi. Durun, sanırım anımsadım!"

Genç köylü biraz durduktan sonra sürdürdü:

"Dalgalar buhar oldu,
Kaynaklar tozla doldu!"

Andrees başına gelenleri anlatırken Stine Anne durmadan çevirdiği çıkrığını birdenbire durdurarak oğluna meraklı gözlerle baktı. Ama o gene susmuş, düşünür gözüküyordu.

Kadın yavaşça: "Arkasını getir!" dedi.

"Arkasını bilmiyorum, anne; yolda bu şarkıyı belki yüz kez yineledim ama şimdi unuttum."

Ama Stine Anne duraksayan bir sesle:

"Ormanlar sessiz, ıssız,
Ateş Adam yapyalnız,
Tarlalarda koşuyor,
Dans edip kor saçıyor!"

diye şarkının arkasını söyleyince oğlu da hemen ekledi:

"Güzel Yağmur Perisi!
Uykun üzer herkesi;
Çok dikkat et kendine;
Sen uyurken, bir nine,
Karanlıkta kal diye
Seni verir geceye!"

Stine Anne: "Yağmur Perisi Trude'nin şarkısı işte budur!" diye bağırdı. "Haydi şimdi çabucak bir kez daha yineleyelim! Maren, sen de iyi dikkat et de yine aklımızdan çıkmasın!"

Ana oğul ikisi birden duraklamadan şarkıyı bir kez daha söylediler.

"Dalgalar buhar oldu,
Kaynaklar tozla doldu!
Ormanlar sessiz, ıssız,
Ateş Adam yapyalnız,
Tarlalarda koşuyor,
Dans edip kor saçıyor!
Güzel Yağmur Perisi!
Uykun üzer herkesi;
Çok dikkat et kendine;
Sen uyurken, bir nine,
Karanlıkta kal diye
Seni verir geceye!"

Maren bağırarak: "Artık bütün üzüntülerimiz biter!" dedi: "Şimdi Yağmur Perisi Trude'yi uyandırırız; yarın bütün tarlalar yeniden yeşerir, öbür gün de düğün var!" Sonra, kesik kesik sözlerle, gözleri parlayarak, babasından kopardığı sözü Andreesine anlattı.

Dul kadın bu kez dedi ki: "Yavrum, Yağmur Perisi'ne hangi yoldan gidildiğini de biliyor musun?"

"Hayır, Stine Anne; yoksa yolu siz de mi unuttunuz?"

"Marenciğim, Yağmur Perisi Trude'ye büyük ninem giderdi; bana yoldan hiç söz etmedi."

Maren: "Öyleyse ne yapacağız, Andrees?" diyerek bu arada alnını buruşturup kımıldamayan gözlerle önüne bakan genç köylünün kolunu kavradı. "Haydi söylesene! Başka işlerde sen her zaman bir çare bulabilirsin!"

Andrees: "Belki şimdi de bir çare biliyorum!" diye düşünceli bir tavırla yanıt verdi. "Bugün öğleyin koyunlara yine su götürmem gerek. Dikenliğin arkasından Ateş Adam'ı belki bir daha gözetleyebilirim! Perinin şarkısını nasıl açığa vurduysa, elbette yolunu da ağzından kaçırır; çünkü koca başı hep bunlarla dolup taşmışa benziyor."

Kararlarını değiştirmediler. Her ne kadar daha uzun uzadıya konuştularsa da, daha iyi bir çare bulamadılar.

Biraz sonra Andrees, taşıdığı sularla yukarki otlağa gelmiş bulunuyordu. Büyük tepeye yaklaştıkça, Cüceler Deliği'ndeki taşlardan birisinin üstünde cücenin oturduğunu daha uzaktan gördü. Cüce, gererek açtığı beş parmağıyla kırmızı sakalını sıvazlıyordu. Elini sakalından her çekişinde, küçük bir yığın halinde kopan ateş yumakları, güneşin göz kamaştıran ışığında tarlaların üzerine doğru süzülerek gidiyordu.

Andrees kendi kendine: "İşte çok geç kaldın, bugün hiçbir şey öğrenemeyeceksin" diye düşündü. Sanki hiçbir şey görmemiş gibi yolunu değiştirip yan tarafa, devrilmiş gerdelin hâlâ durduğu yere gitmek istedi. Ama birisi ona sesleniyordu. Arkasında, Cüce'nin kurbağa sesiyle: "Benimle konuşmak istediğini sanıyordum" dediğini işitti.

Genç köylü dönerek birkaç adım geriye kaldı. "Sizinle konuşacak neyim olsun? Sizi tanımıyorum ki..." diye yanıt verdi.

"Öyle ama, Yağmur Perisi Trude'ye giden yolu öğrenmek istemiyor muydun?"

"Size bunu kim söyledi?"

"Koca bir adamdan daha akıllı olan serçe parmağım!"

Andrees bütün cesaretini topladı; tepeye doğru çıkarak Cüce'ye birkaç adım daha yaklaştı. "Serçe parmağınız akıllı olabilir" dedi. "Ama Yağmur Perisi'ne giden yolu bilemez; çünkü bunu en akıllı insanlar bile bilmiyor."

Cüce, bir kara kurbağa gibi kendisini şişirdi, ateşten sakalını pençesiyle birkaç kez öyle bir sıvazladı ki, çıkan ateş karşısında Andrees sendeleyerek bir adım geriledi. Fakat birdenbire Cüce, genç köylüye kötü, küçük gözlerinde beliren gururlu bir aşağı görüş ve alayla bakarak cırtlak sesiyle dedi ki: "Çok safsın, Andrees, sana Yağmur Perisi'nin, büyük ormanın arkasında oturduğunu söylemiş olsam bile, ormanın ötesinde oyuk bir söğüt ağacı bulunduğunu bilemezdin!"

Andrees: "Şimdi bir aptal rolü oynamak gerek!" diye düşündü; aslında yiğit bir delikanlı olmakla birlikte, köylüydü; dünyaya gelirken payına epey kurnazlık düşmüştü. Ağzını bir karış açıp "Hakkınız var, elbette bunu bilemezdim" dedi.

Cüce konuşmayı sürdürüyordu: "Ormanın ötesinde oyuk bir söğüt ağacı bulunduğunu sana söylemiş olsaydım bile, ağacın içinde bir merdivenin Yağmur Perisi'nin bahçesine indiğini bilemezdin."

Andrees: "İnsan nasıl da yanılabiliyor!" dedi. "Bahçeye doğrudan doğruya girilebileceğini sanmıştım."

"Doğrudan doğruya bahçeye girebilseydin bile, Yağmur Perisi'nin ancak temiz bir erden tarafından uyandırılabileceğini yine de bilemezdin!"

Andrees düşündüğünü söyledi: "Anlaşıldı, benim için hiçbir çare yok; bari yine hemen eve döneyim."

Cücenin geniş ağzı hain bir sırıtışla gerildi. "İlk önce suyunu gerdele koymayacak mısın?" diye sordu; "güzel hayvanların susuzluktan nerdeyse ölecek."

Delikanlı: "Dördüncü kez hakkınız var!" diye yanıtladıktan sonra kovalarıyla birlikte tepeyi döndü. Fakat suyu sıcak gerdele boşaltınca su cızırdayarak yükseldi, beyaz buhar

bulutları halinde havaya dağıldı. Andrees: "Bu da iyi!" diye düşündü. "Koyunlarımı eve alırım; yarın da erkenden Maren'i Yağmur Perisi'ne götürürüm. Maren, Peri'yi uyandırır!"

Tepenin öbür yanındaysa cüce, taşlarından atlamıştı. Kırmızı külahını havaya fırlatıyor, kişner gibi kahkahalar atarak yamaçtan aşağıya yuvarlanıyordu. Sonra yine çöp gibi ince bacaklarının üstüne fırladı, çevrede delice dans etti; bu arada kurbağa sesiyle birbiri arkasına şöyle bağırıyordu; "Çocuk kafalı, kaba köylü beni kandırmayı düşünüyordu; oysa Trude'nin yalnızca kendi şarkısıyla uyandığını daha hâlâ bilmiyor. Şarkıyı da Ekkenekkepen'den başkası bilmez; Ekkenekkepen de benim!"

Kötü yürekli cüce şarkıyı öğleden önce ağzından kaçırdığını bilmiyordu.

***

Maren, pencereyi açıp başını serin havaya çıkardığı zaman bahçede, odasının önündeki ayçiçeklerinin üzerine güneşin ilk ışığı daha yeni vurmuştu. Bitişikteki oturma odasının yatak hücresinde uyuyan Wiesenbauer, pencerenin gürültüsünden uyanmış olmalıydı; çünkü biraz önce duvarın ötesinden işitilen horlaması birdenbire durmuştu. Uykulu bir sesle: "Ne yapıyorsun, Maren?" diye seslendi. "Bir şey mi istiyorsun?"

Genç kız, parmağını dudaklarına götürdü; babası, niyetini öğrense, onu evden bırakmazdı; bunu çok iyi biliyordu. Fakat çabucak kendini toparladı. "Uyuyamadım, baba" diye yanıt verdi; "herkesle birlikte çayıra gidip çalışmak istiyorum; bu sabah öyle hoş bir serinlik var ki..."

Köylü yine seslendi: "Buna gerek yok, Maren; benim kızım hizmetçi değildir". Biraz sonra ekledi: "Ama eğlenirsen o başka! Ama fazla sıcak basmadan, vaktinde eve dön. Benim sıcak biramı da unutma!" Bunun üzerine, öteki yanına öyle bir dönüş döndü ki; yatağın tahtası çatırdadı; biraz sonra da genç kız, pek iyi tanıdığı ölçülü horlamayı yine duymaya başladı.

Oda kapısını dikkatle açtı. Sokak kapısından dışarıya çıkınca, uşağın her iki hizmetçi kızı yine uyandırdığını işitti. "Böyle yalan söylemek zorunda kalmam ne kötü" diye düşündü ve biraz içini çekti; "ama insan sevgilisi için ne yapmaz."

Karşı yanda, Andrees pazar kılığıyla onu bekliyordu. "Yağmur Perisi'nin şarkısını anımsıyorsun ya?" diye karşıdan seslendi.

"Evet, Andrees! Sen de yolu unutmadın, değil mi?" Delikanlı, yalnızca başıyla işaret etti.

"Öyleyse gidelim!" Fakat o sırada Stine Anne de evden çıkarak gelmişti; oğlunun cebine bal şarabıyla dolu küçük bir şişe koydu. "Bu da büyük ninemden kalmadır" dedi; "ninem bunu her zaman çok gizli tutar, değerli görürdü. Bal şarabı size sıcakta iyi gelecektir!"

Bunun üzerine iki genç sessiz köy yolundan aşağıya doğru gittiler; dul kadın daha uzun bir süre durarak genç ve gürbüz hayallerin kaybolduğu yöne baktı.

İkisinin gittiği yol, köy sınırının ötesinde geniş bir otlağa çıkıyordu. Sonra büyük ormana geldiler. Ancak ormandaki ağaçların yapraklarından çoğu kurumuş bir halde yerlere dökülmüştü; onun için güneş aralardan her yana ışığını salıyordu; ışıkların boyuna değişmesinden genç köylülerin gözleri kamaştı. Meşe ve kayın ağaçlarının gövdeleri arasında epeyce ilerledikten sonra, kızcağız genç adamın kolunu yakaladı.

Köylü: "Nen var, Maren?" diye sordu.

"Köy saatimizin çaldığını işittim, Andrees."

"Ya, bana da öyle geldi."

"Saat altı olmalı! Şimdi babama sıcak birasını kim kaynatacak? Bütün hizmetçi kızlar tarlada."

"Bilmem, Maren; artık çaresi de yok!"

"Doğru, artık çaresi yok. Şarkımızı hâlâ anımsıyor musun?"

"Elbette, Maren!"

"Dalgalar buhar oldu,

Kaynaklar tozla doldu!"

Andrees bir an duraksayınca genç kız hemen arkasını getirdi:

"Ormanlar sessiz, ıssız,
Ateş Adam yapyalnız
Tarlalarda koşuyor,
Dans edip kor saçıyor!"

Sonra da: "Of! Güneş ne kadar yakıyor!" diye yakındı.

Andrees: "Evet, beni de adamakıllı çarptı" diyerek elini yanağına sürttü.

Sonunda ormandan çıktılar; yaşlı söğüt hemen birkaç adım önlerinde duruyordu. Ağacın koca gövdesi tümüyle oyuktu; bunun içindeki karanlık, toprağın derinliklerine gidiyor gibiydi. İlk önce Andrees yalnız olarak aşağıya indi; Maren de ağacın oyuğuna dayanarak onu görmeye çalışıyordu. Ama az sonra genç adamı hiç göremez oldu, yalnızca aşağıya inerken çıkan gürültü kulaklarına geliyordu. Korkmaya başladı; yukarıda çevresi o kadar ıssızdı ki... Artık aşağıdan da hiçbir ses işitemiyordu. Başını iyice oyuğa sokarak bağırdı: "Andrees!" Biraz sonra ona aşağıdan yine yukarıya çıkıldığını işitiyormuş gibi geldi; adını çağıran genç adamın sesini de gitgide fark etti ve kendisine uzattığı elini yakaladı. Andrees: "Aşağıya bir merdiven iniyor ama bu merdiven çok dik, her yanından tahtası kopmuş; kim bilir ne kadar derinlere gidiyor!"

Maren büyük bir korku duydu. Andrees: "Korkma" dedi; "ben seni taşırım; ayağıma güvenilir." Sonra, ince vücutlu genç kızı geniş omzuna kaldırdı; kız, kolunu onun boynuna sıkıca sarınca, genç adam derinliğe doğru dikkatle inmeye başladı. Koyu bir karanlık çevreyi sarmıştı; ama Maren, dolambaçlı bir salyangoz kabuğu içindeymiş gibi böyle basamak basamak aşağıya indirilirken geniş bir soluk aldı; çünkü burada, toprağın içinde hava serindi. Yukarıdan onlara hiçbir ses gelmiyordu; yalnızca, yukarıya, ışığa doğru boş yere çıkmaya çalışan yeraltı sularının, boğuk boğuk uğuldadığını uzaktan bir kez işittiler.

Genç kız: "Bu neydi?" diye sordu.

"Bilmiyorum, Maren."

"Acaba bunun hiç sonu yok mu?"

"Hemen hemen hiç yok gibi görünüyor."

"Sakın Cüce seni aldatmış olmasın!"

"Sanmıyorum, Maren."

Böylece, gittikçe daha derinlere indiler. Sonunda, altlarında güneş ışığının parıltısını yine duyumsadılar; bu ışık her adımda daha parlak bir durum alıyordu. Bununla birlikte aynı zamanda onlara doğru boğucu bir sıcak da yükselmekteydi. En alt basamaktan açıklığa çıktıkları zaman, önlerinde tümüyle yabancı bir bölge gördüler. Maren şaşkın şaşkın çevresine bakındı. Sonunda: "Güneş, aynı güneşmiş gibi duruyor!" dedi.

Andrees, genç kızı yere indirerek: "Herhalde öteki güneşten soğuk değil" dedi.

Bulundukları yerden, iki yanında yaşlı söğüt ağaçları bulunan, taşlı, geniş bir yol uzaklara doğru gidiyordu. Uzun bir süre düşünmeden, sanki yol kendilerine gösterilmişçesine ağaç dizilerinin arasında gittiler. Çevrelerine baktıklarında, ucu bucağı olmayan ıssız bir ova görüyorlardı; bu ova, suları çekilmiş, karmakarışık göl ve ırmak yataklarından ibaretmiş gibi her tür yatak ve çukurlarla parça parça bölünmüştü. Kuruyan bir sazlıktan yükseliyormuş gibi havayı dolduran boğucu bir buhar bu olasılığı güçlendiriyor gibiydi. Ayrı ayrı duran ağaçların gölgeleri arasında öyle bir sıcaklık toplanmış bulunuyordu ki, iki yolcuya, tozlu yol üzerinde küçük, beyaz alevlerin uçuştuğunu görüyorlarmış duygusu geldi. Andrees, Cüce'nin ateşten sakalından kopan yumakları anımsamak zorunda kalıyordu. Hatta bir keresinde de, güneşin göz kamaştıran ışığında iki gözün çevresindeki koyu halkayı gördüğünü, sonra yanında, çöp gibi küçük bacakların delice sıçramasını iyice işittiğini sandı. Bunlar kâh sağında, kâh solunda

oluyordu. Ama döndüğü zaman hiçbir şey göremiyordu; yalnızca ateş gibi sıcak hava, gözlerinin önünde kamaştırıcı bir biçimde kıvılcımlanarak titriyordu. Genç kızın elini kavrayıp her ikisi de güçlükle ilerlerken: "Bize bu işte fazla sıkıntı veriyorsun; ama bugün bizi yenemeyeceksin" diye düşünüyordu.

Birbirlerinin gittikçe güçleşen soluk alışlarını dinleyerek ilerliyorlardı. Önlerinde tekdüze uzanan yol hiç sona ermeyecek gibiydi; yanlarında ardı arkası gelmeyen kül renkli, yaprakları yarı dökülmüş söğütler, bunların ötesinde, şurada burada kötü kokulu buharların tüttüğü çukurlar uzayıp gidiyordu.

Maren, birdenbire durarak, gözleri kapalı olduğu halde bir söğüdün gövdesine dayandı. "Artık ilerleyemeyeceğim; hava baştan başa ateş" diye mırıldandı.

Andrees, o zamana kadar el sürmediği küçük bal şarabı şişesini anımsadı. Tıpayı çekip açtığı zaman, belki yüz yıl önce arıların, çanaklarından bu şarap için bal topladığı binlerce çiçek açmış gibi güzel bir koku yayıldı. Genç kızın dudakları şişenin kıyısına dokunur dokunmaz, zavallı hemen gözlerini açtı. "Ah! Ne güzel bir çayırdayız:" diye bağırdı.

"Çayırda filan değiliz, Maren; ama iç de biraz güçlen!"

Kız içince doğruldu, parlak gözlerle çevresine baktı. "Sen de bir kez iç, Andrees; bir kadın yalnızca zavallı bir yaratıktan başka bir şey değil!" dedi.

Andrees de şaraptan içtikten sonra: "Ama bu sahiden enfes bir şey" diye bağırdı. "Kim bilir büyük nine bunu neden yaptı!"

Sonra güçlenip neşeli neşeli konuşarak ilerlediler. Ancak az sonra kız yine durdu. Andrees: "Ne var, Maren?" diye sordu.

"Hiçbir şeyim yok; yalnızca aklıma bir şey geldi de..."

"Ne geldi, Maren?"

"Bak, Andrees! Babamın yarı otu daha dışarıda, çayırlarda duruyor; ben de gidip yağmur yağdırmak istiyorum!"

"Baban zengin bir adamdır, Maren; ama bizlerin birazcık otumuz çoktan ambara girdi; ürünlerimizin hepsi de daha hâlâ kuru saplarında duruyor."

"Evet, evet, Andrees, hakkın var; başkalarını da düşünmek gerek!" Ancak biraz sonra, sessizce kendi kendine ekledi: "Maren, Maren, saçmalama; hepsini yalnızca sevgilin için yapıyorsun!"

Böylece bir süre daha yürüdüler, genç kız birdenbire bağırdı: "Bu da ne? Neredeyiz acaba? Ne büyük, ne kocaman bahçe!"

Gerçekten de nasıl olduğunu bilmeden, hep bir örnek uzayıp giden söğütlü yoldan büyük bir parka gelmişlerdi. Geniş ve şimdi kurumuş olan çimli alanın her yanında öbek öbek, uzun, görkemli ağaçlar yükseliyordu. Gerçi bunların yaprakları kısmen dökülmüştü ya da kuru veya pörsümüş bir durumda dallarda sallanıyordu ama cüretli dalları hâlâ göklere doğru yükseliyor, güçlü kökleri toprağın diplerini kavrıyordu. İki gencin daha önce hiç görmedikleri kadar çok çiçek, şurada burada yeri örtüyordu; ancak bu çiçekler solgun ve kokusuzdu; tam olgunluk zamanlarında öldürücü sıcağın etkisinde kalmışa benziyorlardı.

Andrees: "Tam yerindeyiz sanırım!" dedi.

Maren başıyla doğruladı. "Şimdi, ben dönünceye kadar senin burada kalman gerek."

Andrees: "Evet öyle" diyerek büyük bir meşenin gölgesine uzandı. "Artık ötesi senin işin! Şarkıyı aklında iyi tut, söylerken şaşırma!"

Böylece genç kız geniş çimenlikte, göklere yükselen ağaçların altında yalnız başına ilerledi. Biraz sonra, artık geride kalmış olan Andrees, onu hiç göremez oldu. Maren ise, yalnızlık içinde gittikçe ilerliyordu. Biraz sonra ağaç öbekleri bitti, yer alçaldı. Genç kız, kurumuş bir su yatağında gittiğini anlamıştı; yer beyaz kum ve çakılla örtülüydü; arada ölü balıklar yatıyor, gümüş pullarıyla güneşte parlıyorlardı. Havuzun ortasında kül renkli acayip bir kuşun durduğunu gördü; bu kuş, kıza bir balıkçıl kuşuna benziyor gibi göründü, ama o kadar büyüktü ki, başını kaldırdığı zaman bir insanın boyunu herhalde geçerdi. Şimdi uzun

boynunu arkaya, kanatlarının arasına almış, uyur gibi duruyordu. Maren korktu. İnsana ürküntü veren, kımıltısız kuştan başka hiçbir canlı yaratık görünmüyor, bir sineğin vızıltısı bile sessizliği bozmuyordu, sessizlik bu yere bir dehşet gibi çökmekteydi. Bir an, genç kız korkudan sevgilisine seslenecek gibi oldu; ama yine cesaret edemedi. Çünkü bu ıssızlık içinde kendi sesini işitmek, ona her şeyden daha korkunç geliyordu.

Bunun için, yine sık ağaç öbeklerinin yerden yükselir gibi gözüktüğü uzaklıklara gözlerini dikerek sağına soluna bakmadan ilerledi. Büyük kuşun önünden sessiz adımlarla geçtiğinde hayvan hiç kımıldamadı; yalnızca, bir an beyaz göz kapağının altından siyah bir parıltı göründü. Kızcağız, ferah bir soluk aldı. Epey gittikten sonra, göl yatağı darala darala, geniş bir ıhlamur öbeğinin altından geçen küçük bir ırmak yatağına dönüştü. Bu koca ağaçların dalları o kadar sıktı ki, aradan hiçbir güneş ışığı geçemiyordu. Maren bu ırmak yatağında ilerledi; çevresinde birdenbire beliren serinlik, üzerinde ağaç tepelerinin oluşturduğu yüksek karanlık kubbe, ona hemen hemen bir kiliseden geçiyormuş duygusunu veriyordu. Ancak birdenbire gözlerine kamaştırıcı bir ışık geldi; ağaçlar seyrekleşiyor, kızın önünde, üzerine çok kızgın bir güneşin vurduğu kül renkli bir taş yığını yükseliyordu.

Maren bir zamanlar kayalarının üstünden bir çağlayan akmış olan boş, kumlu bir gölette durdu. Bu çağlayan, herhalde aşağıdaki yataktan şimdi kurumuş bulunan göle dökülüyordu. Genç kız, kayalar arasındaki yolun nereye çıkabileceğini gözleriyle araştırdı. Ama birdenbire büyük bir korku duydu. Çünkü orada dik yamacın ortasında gördüğü şey bir kaya parçası olamazdı. Bunun, kımıltısız havada kayalar kadar sabit ve kül renkli olmasına karşın, bir giysi olduğunu ve bir vücudu örttüğünü fark etti. Soluğunu tutarak daha da yakınına gitti. O zaman iyice gördü; bu, güzel, iri yapılı bir kadın vücuduydu. Başı, arkaya doğru iyice sarkmış bir durumda, kayalığa dayanıyordu; kalçasına kadar dökülen sarı saçları, toz ve kuru yapraklarla doluydu. Maren onu dikkatle seyretti. "Bu yanaklar bu kadar pörsümeden, bu gözler bu kadar çukura batmadan önce kadın herhalde çok güzeldi. Ah! Ne kadar soluk dudakları var! Sakın yağmur perisi Trude bu olmasın? Fakat bu kadın uyumuyor; bu bir ölü! Of!.. Burası ne korkunç bir yalnızlık içinde!" diye düşündü.

Bu arada gayretli genç kız, kendini hemen toparlamıştı. Kadına iyice yaklaştı; yere diz çöküp ona doğru eğilerek taze dudaklarını yatanın mermer gibi soluk kulağına dayadı. Sonra bütün cesaretini toplayarak, yüksek sesle, fark edilir biçimde söylemeye başladı:

"Dalgalar buhar oldu,
Kaynaklar tozla doldu!
Ormanlar sessiz ıssız,
Ateş Adam yapyalnız,
Tarlalarda koşuyor,
Dans edip kor saçıyor!"

Bu arada kadının solgun ağzından derin, yakınan bir ses yükseldi; bununla birlikte, genç kız gittikçe daha güçlü ve etkili bir biçimde söylüyordu:

"Güzel Yağmur Perisi!
Uykun üzer herkesi;
Çok dikkat et kendine:
Sen uyurken bir nine
Karanlıkta kal diye
Seni verir geceye!"

Ağaçların uçlarından hafif bir hışırtı geçti, uzaklarda bir fırtına oluyormuş gibi yavaşça gök gürledi, aynı zamanda da kayalığın öbür yanından geliyormuşçasına keskin bir

ses kızgın bir hayvanın öfkeli bağırması gibi havayı yardı. Maren yukarıya baktığı zaman Trude'nin vücudu doğrulmuş, önünde duruyordu. Kadın: "Ne istiyorsun?" diye sordu.

Genç kız, hâlâ diz çökmüş durumda olduğu halde yanıt verdi: "Ah! Bayan Trude! O kadar acımasızca uzun bir zaman uyudunuz ki, bütün yapraklar, bütün yaratıklar susuzluktan ölecek!"

Trude, karabasanlarından kurtulmaya çalışıyormuş gibi iyice açtığı gözleriyle kıza bakıyordu.

Sonunda cansız bir sesle sordu: "Artık çağlayan akmıyor mu?"

Maren: "Hayır, Bayan Trude" diye yanıt verdi.

"Kuşum gölün üstünde artık dolaşmıyor mu?"

"Kuşunuz sıcak güneşte durmuş uyuyor."

Yağmur Perisi: "Eyvah!" diye inledi. "Öyleyse artık durulacak zaman değil! Ayağa kalk, benim arkamdan gel; ama ayaklarının önündeki testiyi unutma!"

Maren, kendisine söyleneni yaptı; her ikisi de kayalığın yanından yukarıya çıktılar. Burada daha büyük ağaç öbekleri, daha olağanüstü çiçekler yerden yükseliyordu; ama burada da her şey soluk ve kokusuzdu. Arkalarındaki kayalıktan vaktiyle çağlayan halinde akmış olan ırmağın yatağı boyunca gittiler. Trude, ancak ara sıra gözlerini üzüntülü bir halde çevrede gezdirerek genç kızın önünde yavaş yavaş, sallana sallana yürüyordu. Bununla birlikte Maren, yağmur Perisi'nin ayağının bastığı çimenlikte yeşil bir parlaklık kaldığını sanıyor ve Peri'nin kül renkli giysisi kuru otlar üzerinde sürünürken öyle kendine özgü bir hışırtı çıkıyordu ki, kızcağız hep bunu dinlemek zorunda kalıyordu. "Şimdiden yağmur yağıyor mu, Bayan Trude?" diye sordu.

"Ah! Hayır, çocuğum; ilk önce kuyuyu açmam gerek!"

"Kuyuyu mu? O nerede?"

Tam o sırada bir çiçek öbeğinin arasından çıkmışlardı. Trude: "Orada!" dedi! Maren, birkaç bin adım önlerinde kocaman bir yapının yükseldiğini gördü. Bu yapı, kül renkli taşların girintili çıkıntılı ve düzensiz bir halde üst üste konmasından oluşmuş gibi görünüyordu. Maren bunun göklere kadar yükseldiğini sanıyordu; çünkü yukarıya doğru her şey, buhar ve güneşin parlaklığı içinde eriyip yitiyor gibiydi. Yerdeyse pek büyük çıkıntılar halinde ileriye doğru taşan ön yüzü, her yanda sivri kemerli, yüksek kapı ve pencere oyuklarıyla delinmişti; bununla birlikte pencereden ya da kapı kanatlarından hiçbir şey görülemiyordu.

Yapının çevresinden dolaşıyor gibi görünen bir ırmağın dik kıyısı önlerine çıkıncaya kadar yapıya doğru bir süre yürüdüler. Su burada da buharlaşmıştı, yalnızca, ortada iplik gibi bir su akıyordu; bir kayık, ırmak yatağının kuru çamur tabakası üzerinde parçalanmış olarak duruyordu.

Trude: "Yürü, geç!" dedi. "Bunun sana etkisi yoktur. Ama sudan almayı unutma; birazdan bu suyu kullanacaksın!"

Maren verilen buyruğu dinleyerek kıyıdan aşağıya inince, az kalsın ayağını geri çekecekti; çünkü burada toprak o kadar sıcaktı ki, pabuçlarından geçen sıcaklığı duyuyordu. "Ne olacak! İsterse pabuçlarım yansın!" diye düşündü ve metin bir halde testisiyle yolunda ilerledi. Ama birdenbire durakladı; gözlerinde büyük bir korku belirdi: Yanında kuru çamur tabakası yarılmış, kıvrık parmaklı, büyük ve kırmızı bir yumruk buradan çıkarak onu yakalamıştı.

Arkasında, kıyıdan Trude'nin "Cesaret!" diyen sesini işitti.

Ancak o zaman bir çığlık koparabildi, hayalet de kayboldu.

Trude'nin yine: "Gözlerini kapa!" diye bağırdığını duydu. Gözleri kapalı olarak ilerledi. Ayağına suyun değdiğini duyumsayınca eğilerek testisini doldurdu. Sonra, tehlikeye uğramadan kolayca öteki kıyıya çıktı.

Az sonra saraya gelmişti; açık duran büyük kapıların birisinden yüreği çarparak geçti. Ancak içeride, şaşkın bir halde durakladı. İçerisi, ölçülemez kadar büyük tek bir salon gibiydi.

Kocaman sarkıtlar halindeki sütunlar, hemen hemen gözün alamadığı yükseklikteki acayip bir tavanı taşıyordu. Maren her yanda sütunların başlıkları arasından aşağıya doğru sarkan şeylerin, kül renkli pek büyük örümcek ağları olduğunu sandı. Yolunu yitirmiş gibi hâlâ aynı yerde duruyor, kâh önüne, kâh yanlarına bakıyordu; ama bu koca alanların, Maren'in girdiği ön yüzden başka hiç sınırı yok gibiydi; sütunlar birbiri ardı sıra yükseliyordu; kendisini ne kadar zorlasa, hiçbir yanda bir son göremiyordu. Bir ara gözleri yerde bir çukura ilişti. Bir de ne görsün? Kuyu orada, hemen yakınındaydı; altın anahtarın da kapağın üzerinde olduğunu gördü.

Buna doğru giderken yerin, köy kilisesinde gördüğü gibi döşeme taşlarıyla değil, her yanda kurumuş sazlık ve çayır bitkileriyle örtülü olduğunu fark etti. Ama artık hiçbir şey onu şaşırtmıyordu.

Şimdi kuyunun önünde durmuş, anahtarı tutmak istiyordu ki, hemen elini geri çekti. Çünkü güneşin dışarıdan içeriye vuran göz kamaştırıcı ışığında parıldayan anahtarın altın değil, ateş kırmızısı olduğunu iyice fark etmişti. Duraksamadan testisini bunun üzerine boşalttı; buharlaşan suyun fısıltısı ta ilerlere kadar gitti. Sonra hemen kuyuyu açtı. Kapağı kaldırdığı zaman ferahlatıcı bir koku derinlerden yükselerek her yanı ince, nemli bir tozla doldurdu; bu toz; narin bir bulut gibi sütunların arasında yükseliyordu.

Maren, insanı ferahlatan serinlikte soluk alarak düşüne düşüne çevrede dolaştı. Bu sırada ayaklarının önünde yeni bir mucize başlıyordu. Kuru bitki tabakası üzerinde parlak bir yeşillik bir buğu gibi beliriyor; fışkınlar yükseliyor, biraz sonra da genç kız büyüyen yaprak ve çiçekler arasında yürüyordu. Sütunların dibi unutmabeni çiçekleriyle masmavi olmuştu; arada sarı ve mor süsenler açıyor, zarif kokularını çevreye saçıyorlardı. Yaprakların uçlarına yusufçuklar tırmanarak kanatlarını deniyor, sonra harelenip uçuşarak çiçek çanakları üzerinde süzülüyorlardı; sürekli biçimde kuyudan yükselen taze koku da havayı gittikçe daha çok dolduruyor; güneşin içeriye vuran ışınlarında gümüş kıvılcımlar gibi oynaşıyordu.

Maren, şaşkınlık ve hayranlığından daha kurtulamamıştı ki, arkasında kulağa hoş gelen tatlı bir kadın sesine benzer bir ses duydu. Gözlerini kuyuya çevirince, kıyıda, filizlenmiş yeşil yosunlar üzerinde uzanmış olağanüstü güzel ve taze bir kadın vücudu gördü. Bu kadın, başını, üzerine sarı saçlarının ipekten dalgalar halinde döküldüğü çıplak, hoş koluna dayamıştı; gözlerini tavanda sütunların arasında dolaştırıyordu.

Maren de ister istemez yukarıya baktı. O zaman, büyük örümcek ağı sandığı şeylerin, yağmur bulutlarından oluşan ince bir örtü olduğunu gördü; bu bulutlar, kuyudan yükselen ince buharla doluyor ve gittikçe ağırlaşıyordu. Tam o sırada, tavanın ortasından böyle bir bulut ayrılmış, yavaşça süzülerek aşağıya inmişti; Maren, kuyunun yanındaki güzel kadının yüzünü şimdi ancak gri bir tülün arkasında parlıyormuş gibi görüyordu. Kadın ellerini çırptı; bulut hemen en yakın pencereye doğru yöneldi, buradan dışarıya akıp gitti.

Güzel kadın: "E... şimdi söyle bakalım! Bu hoşuna gitti mi?" diye bağırdı. Bu arada kırmızı ağzı gülümsüyor, beyaz dişleri parlıyordu. Sonra işaret ederek Maren'i yanına çağırdı; Maren onun yanında yosunların üzerine oturdu; tam bu sırada yine bir bulut tavandan aşağıya inmişti. Kadın: "Haydi ellerini çırp!" dedi. Maren'in ellerini çırpması üzerine bu bulut da birincisi gibi dışarıya çekilip gidince kadın "Görüyor musun, ne kadar kolay! Sen bunu benden daha iyi yapabiliyorsun!" diye bağırdı.

Maren, bu çok neşeli güzel kadını hayran hayran seyrediyordu. "İyi ama siz kimsiniz?" diye sordu.

"Ben kim miyim? Çocuğum, sen çok safsın!"

Genç kız, kararsız gözlerle ona bir kez daha baktı, sonunda duraksayarak: "Sakın siz Yağmur Perisi Trude olmayasınız?" dedi.

"Ya başka kim olacaktım?"

"Ama bağışlayın! Şimdi o kadar güzel ve neşelisiniz ki!..."

Bunun üzerine Trude birdenbire dinginleşiverdi. "Evet", dedi, "sana çok şey

borçluyum. Beni uyandırmasaydın, Ateş Adam her yana egemen olacaktı, ben de yine toprağın altındaki ninenin yanına inmek zorunda kalacaktım." İçten duyduğu bir korkuyla beyaz omuzlarını biraz kısarak ekledi: "Oysa burası o kadar güzel ve yeşil ki!..."

Sonra Maren oraya nasıl geldiğini anlattı; Trude yine yosunlara uzanmış, onu dinliyordu. Arada, yanında biten çiçeklerden birisini koparıyor, kendisinin ya da genç kızın saçlarına takıyordu. Maren, söğütlü sette ne büyük güçlüklerle yürüdüklerini anlatırken, Trude içini çekerek dedi ki: "Set, bir zamanlar siz insanlar tarafından yapılmıştı ; fakat o zamandan bu yana çok, pek çok zaman geçti! O zamanki kadınların giysileri senin üstündekilere benzemiyordu. O zamanlar bana sık sık gelirlerdi; ben onlara yeni bitkiler, yeni tahıllar için tohum ve taneler verirdim; onlar da bana karşılık olarak kendi yemişlerinden getirirlerdi. Onlar nasıl beni asla unutmuyorlarsa, ben de onları unutmazdım, tarlaları da hiç yağmursuz kalmazdı. Fakat uzun zamandan bu yana insanlar bana karşı yabancılaştılar; artık bana hiç kimse gelmiyor. Sıcaktan, büyük bir can sıkıntısından uykuya daldım; az kalsın kötü yürekli Ateş Adam utkuya ulaşacaktı."

Bu arada Maren de gözleri kapalı olduğu halde yosunlara uzanmıştı; çevresinde öyle hafif bir çiğ yağıyordu ve güzel Trude'nin sesi o kadar tatlı, o kadar içten yansıyordu ki...

Güzel kadın konuşmayı sürdürdü: "Yalnızca bir kez, ama yine çok eski zamanda, bir genç kız daha bana gelmişti. O kız da hemen hemen senin gibiydi ve aşağı yukarı senin giysin gibi bir giysisi vardı. Ben ona kendi çayır balımdan armağan ettim; bu bal bir insanın elimden aldığı son armağan oldu!"

Maren: "Tam üstüne bastınız!" dedi. "O genç kız benim sevgilimin ninesi olacak; beni bugün o kadar güçlendiren içki kesinlikle sizin çayır balınızdan yapılmıştır!"

Yağmur Perisi, herhalde daha hâlâ o zamanki genç dostunu düşünüyordu; çünkü: "Yine alnında öyle güzel, kestane renkli bukleleri var mı?" diye sordu.

"Kimin, Bayan Trude?"

"Kimin olacak, canım. Senin dediğin gibi büyük ninenin!"

Maren: "O! Hayır, Bayan Trude" diye yanıtladı; bu anda kendisini güçlü dostundan hemen hemen biraz daha üstün duyumsuyordu. "Büyük nine çok yaşlandı!"

Güzel kadın: "Yaşlandı mı?" diye sordu. Bunu anlamamıştı; çünkü yaşlılığın ne olduğunu bilmiyordu.

Maren, bunu anlatmak için çok güçlük çekti. Sonunda dedi ki: "Bakın! İnsanın saçları kırlaşır, gözleri kırmızılaşır; kendisi çirkinleşir, neşesiz, can sıkıcı olur! İşte, gördünüz mü, Bayan Trude? Biz buna yaşlı deriz!"

Kadın yanıt verdi: "Doğru, şimdi anımsıyorum, insan kadınları arasında böyleleri de vardı; ama büyük nine bana gelsin; ben onu yine neşeli ve güzel yaparım."

Maren, başını salladı. "Olmaz, Bayan Trude," dedi; "büyük nine çoktan toprağın altında."

Trude içini çekti: "Zavallı büyük nine!"

Bunun üzerine, her ikisi de sustular; hâlâ rahatça uzanmış bir halde yumuşak yosunların üstünde yatıyorlardı. Birdenbire Trude: "Aman çocuğum" diye bağırdı. "Gevezelik edelim derken yağmur yağdırmayı tümüyle unuttuk. Gözlerini bir aç da bak! Hep bulutların arasına gömülmüş, kalmışız; seni bile hiç göremiyorum!"

Maren, gözlerini açınca: "Eyvah, kedi gibi ıslanacağız!" diye bağırdı.

Trude gülüyordu. "Sen yalnızca biraz ellerini çırp; ama dikkat et, bulutları parçalama!"

Böylece her ikisi de usulca ellerini çırpmaya başladılar; hemen bir dalgalanma ve kıpırdama oldu; bulutlar birbirlerini sıkıştırarak pencerelere doğru gidiyor, birbiri arkasından dışarıya süzülüyorlardı. Kısa bir zaman sonra Maren, yine önünde kuyuyu, sarı ve mor süsen çiçekleriyle bezenmiş yeşil yeri fark etti. Gittikçe, pencere delikleri de açıldı; genç kız, uzaklarda, bahçenin ağaçları üzerinde bulutların bütün göğü kapladığını gördü. Yavaş yavaş güneş görünmez oluyordu. Birkaç saniye daha geçince, dışarıda çalılar ve ağaçların yaprakları

arasında rüzgârın bir kasırga gibi estiği işitildi; sonra ara vermeyen güçlü uğultular oldu.

Maren, ellerini kavuşturmuş olduğu halde doğrularak oturdu. Yavaşca: "Bayan Trude yağmur yağıyor" dedi.

Kadın, güzel sarışın başını belli belirsiz eğerek yanıt verdi; düş görür gibi oturuyordu.

Ancak dışarıda birdenbire büyük bir çatırtı ve gürültüler oldu; Maren, korkuyla dışarıya bakınca, biraz önce aştığı ırmak yatağından çok daha büyük, beyaz bulutların ani ve aralı devinimlerle havaya yükseldiğini gördü. Tam o sırada, güzel Yağmur Perisi'nin kollarıyla sarıldığını duyumsadı; Peri, yanında duran genç insan çocuğuna titreyerek iyice sokuluyordu.

"Şimdi Ateş Adamı suyla söndürüyorlar, bak, dinle: kendisini nasıl savunuyor! Ama hiçbir şeyin ona yararı olmaz."

Kısa bir süre, böyle birbirlerine sarılı durdular; sonra dışarısı yatıştı; artık yağmurun hafif şırıltısından başka bir şey işitilmez olmuştu. İkisi de ayağa kalktı; Trude kuyunun kapağını aşağıya indirerek kilitledi.

Maren, Peri'nin beyaz elini öpüp dedi ki: "Kendim ve köyümüzdeki herkes için size teşekkür ederim, sevgili Bayan Trude! Şimdi de..." biraz duraksadıktan sonra ekledi: "Şimdi de eve dönmek isterim."

Trude: "Şimdiden gidiyor musun?" diye sordu.

"Biliyorsunuz ya! Sevgilim beni bekliyor; herhalde adamakıllı ıslanmıştır."

Trude parmağını kaldırdı. "Onu, ilerde de hiç bekletmeyeceksin, değil mi?"

"Kuşkusuz bekletmeyeceğim, Bayan Trude!"

"Öyleyse git, çocuğum; eve varınca öteki insanlara beni anlat; beni bundan sonra artık unutmasınlar. Şimdi gel! Seni geçireyim."

Dışarıda, taze çiğler altında, her yanda yeşil çimenler, ağaç ve çalılıklarda yapraklar açmıştı. Irmağa geldiklerinde, su bütün yatağını yeniden doldurmuştu; kayık, sanki görülmez bir el tarafından onarılmış da genç kızı bekliyormuş gibi kıyıdaki bol çimenlerin yanında sallanarak duruyordu. İkisi de kayığa bindiler; damlalar oynaşıp pıtırdıyarak selin içine düşerken onlar yavaş yavaş karşıya doğru kaydılar. Tam karşıdaki kıyıya çıktıklarında, yanlarındaki çalılığın karanlığı içinden bülbüller öttü. Trude: "Oh!.." diyerek rahat bir soluk aldı; "daha bülbül mevsimi; henüz çok geç olmamış."

Çağlayana giden dere boyunca yürüdüler. Çağlayan, kayalar üstünde yine gürleyerek akıyor, sonra seller halinde karanlık ıhlamurların altındaki geniş yatağa dökülüp gidiyordu. Aşağıya indiklerinde, ağaçların altından yollarında ilerlediler. Yine açıklığa çıkınca, Maren, yabancı kuşun, geniş halkalar çizerek bir göl üstünde süzüldüğünü gördü. Bu gölün geniş yatağı, genç kızın ayaklarına kadar uzanıyordu. Az sonra, en güzel kokuları sürekli içlerine çekip kıyıda parlak çakılların üstüne atılan dalgaların şıpırtısını dinleyerek kıyı boyunca aşağıya doğru gittiler. Her yanda binlerce çiçek açmıştı; Maren, bunların arasında mor menekşeleri, leylakları ve aslında mevsimleri çoktan geçtiği halde yakıcı sıcak yüzünden açamamış olan başka çiçekleri fark etti. Trude: "Onlar da geri kalmak istemiyor; şimdi hepsi birden açıyor" dedi.

Arada saçlarını sallıyor, damlalar kıvılcım gibi çevresine saçılıyordu ya da ellerini kavuşturuyor, dolgun beyaz kollarından su, bir deniz sedefine akar gibi akıyordu. Sonra yine ellerini ayırıyor, saçılan damlaların toprağa değdiği yerlerde yeni buharlar yükseliyor, hiç görülmemiş, taze çiçeklerin çeşit çeşit renkleri çimenlerin arasında parlıyordu.

Gölü döndükleri vakit Maren, yağan yağmurdan ancak görülebilen, geniş su yüzeyine bir kez daha dönüp baktı; sabahleyin ayakları ıslanmadan gölün dibinden geçtiğini düşününce hemen hemen korkudan titredi. Andreesini bıraktığı yere birazdan yaklaşmaları gerekiyordu. Gerçekten de, orada, büyük ağaçların altında genç köylü, koluna dayanmış yatıyor, uyur gibi görünüyordu. Maren, güzel Trude'ye bakıp da onun, gülümseyen kırmızı ağzıyla, yanında, çimenlerin üstünde gururlu gururlu yürüdüğünü görünce, kendisini köylü giysileri içinde o

kadar kaba, o kadar çirkin duyumsadı ki: "Ah! Bu iyi olmayacak; onun Andrees'i görmesine hiç gerek yok!" diye düşündü. Yüksek sesle de dedi ki; "Beni geçirdiğinize teşekkür ederim, Bayan Trude; artık yolumu kendim bulurum!"

"Ama daha senin sevgilini göreceğim!"

"Yorulmayın, Bayan Trude; o da tıpkı öteki delikanlılar gibi bir genç; hem de ancak bir köy kızına layık olabilir."

Trude, genç kıza keskin gözlerle baktı. "Güzelsin, küçük deli" dedi; sonra kıza gözdağı verircesine parmağını kaldırdı: "Sen köyünde de en güzel kızsın!"

Şirin kızın yüzüne kan çıktı, gözleri yaşardı. Fakat Trude yine gülümsüyordu. "Öyleyse dikkat et!" dedi. Bütün kaynaklar yeniden fışkırdığı için kısa bir yoldan gidebilirsin. Aşağıda, söğütlü setin hemen solunda bir kayık vardır. Bu kayığa güvenle binin; sizi köyünüze çabuk ve güvenli bir biçimde götürür! Şimdi de hoşça kal!" Bu sözleri söyledikten sonra kolunu genç kızın boynuna dolayıp onu öptü. "Oh! Böyle bir insan ağzı ne kadar taze, ne kadar tatlı oluyor!" dedi.

Sonra dönerek, düşen damlalar altında çimenlerin üstünde gitti. Bu arada şarkı söylemeye başlamıştı; sesi tatlı ve tekdüze geliyordu; güzel hayal, ağaçların arasında kaybolduğu vakit genç kız, uzaklardan daha hâlâ şarkıyı mı işittiğini, yoksa bunun yalnızca yağan yağmurun hışırtısı mı olduğunu ayırt edemiyordu.

Genç kız biraz sonra durdu; sonra sanki birdenbire duyduğu bir özleyişle kollarını uzattı. "Hoşça kal, güzel, sevgili Yağmur Perisi Trude, hoşça kal!" diye bağırdı. Fakat hiçbir yanıt gelmedi; yalnızca yağmurun yere yağarken hışırdadığını şimdi iyice fark ediyordu.

Sonra bahçenin kapısına doğru yürüyünce, genç köylüyü ayağa kalkmış, ağaçların altında duruyor gördü. Biraz daha yaklaştığında, "Böyle neye bakıyorsun?" diye sordu.

"Hay Allah, Maren! O enfes kadın da kimdi?"

Genç kız delikanlıyı kolundan yakalayıp sert bir çekişle sarsarak döndürdü. "Böyle gözlerini dikip bakma!" dedi. "O, sana göre değil; Yağmur Perisi Trude'ydi o!"

Andrees gülüyordu. "Pekâlâ, Maren," diye yanıt verdi. "Onu gerçekten uyandırdığını buradan fark edebildim; çünkü, bana kalırsa, yağmur hiçbir zaman ortalığı bu kadar fazla ıslatmamıştır; böyle bir yeşermeyi de bütün ömrümce görmüş değilim! Ama şimdi gel! Eve gidelim; baban da bize verdiği sözü yerine getirsin!"

Söğütlü setin altında kayığı bulup bindiler. Geniş ovanın her yanını sular basmıştı. Suyun üstünde ve havada her türden kuş vardı; narin deniz kırlangıçları bağırarak üzerlerinden geçiyor, kanatlarının uçlarını suya daldırıyorlardı; martılar da ilerleyen kayıklarının yanında alımlı bir biçimde yüzüyorlardı; arada sırada önünden geçtikleri yeşil adacıklarda boyunları altın gibi sarı tüylü yaban horozlarının dövüştükleri görülüyordu.

Böylece suyun üstünde hızla kayıp gidiyorlardı. Yağmur hâlâ hafif hafif, ama kesilmeksizin yağıyordu. O ara su daralmıştı; birazdan ancak orta derecede geniş bir dereye dönüştü.

Andrees, eli gözlerinin üstünde olduğu halde bir süre uzaklara bakmıştı. "Bak, Maren!" diye bağırdı; "bu benim çavdar tarlam değil mi?"

"Doğru, Andrees; ne güzel yemyeşil olmuş! Ama üzerinde gittiğimiz derenin, köyümüzün deresi olduğunu görüyor musun?"

"Sahi, Maren; ama orası da ne? Her yan su baskınına uğramış!"

Maren: "Ah, Tanrım!" diye bağırdı; "Bunlar babamın çayırları! Şu güzel otlara bak. Hepsi suda yüzüyor."

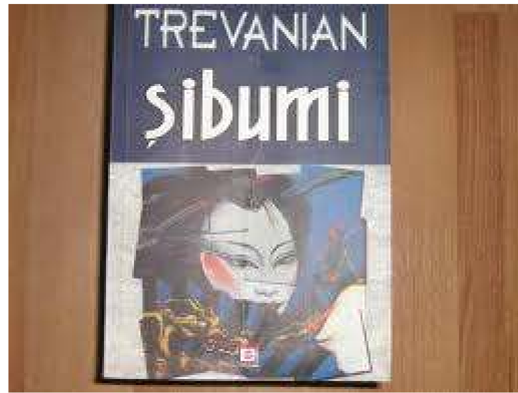
Andrees, genç kızın elini sıktı. "Zararı yok, Maren!" dedi; "Sanırım zararımız o kadar çok değil, benim tarlalarım da o oranda iyi ürün verecek."

Kayık köyün çayırına yanaştı. Kıyıya çıkıp hemen el ele yoldan aşağıya doğru gittiler. Her yandan onlara gülümseyerek selam veriyorlardı; herhalde Stine Anne, onlar yokken biraz gevezelik etmiş olmalıydı.

Yağmur damlalarının altında sokakta koşan çocuklar: "Yağmur yağıyor!" diye bağırıyorlardı. Açık penceresinden keyifli keyifli bakan ve her iki gencin elini kuvvetle sıkan Schulze Ağabey "Yağmur yağıyor!" diyordu. Yine lüle taşından çubuğuyla görkemli evinin araba kapısında duran Wiesenbauer de: "Evet, evet, yağmur yağıyor!" dedi. "Sen beni bu sabah iyice aldattın, Maren! Fakat şimdi ikiniz de içeriye gelin! Schulze Ağabey'in dediği gibi Andrees her bakımdan iyi bir delikanlıdır; onun ürünü, kuru otu da iyi olacak; böyle üç yıl üst üste yağmur yağarsa, tepelerle ovaların birleşmesi hiç de kötü olmayacak. Onun için karşıya, Stine Anne'ye gidin; işi hemen yoluna koyalım!"

O zamandan bu yana birkaç hafta geçmişti. Yağmur çoktan kesilmiş, ağır yüklü son hasat arabaları, çelenkler ve rüzgârda uçuşan kordelalarla ambarlara girmişti; güneşin güzel ışığında büyük bir gelin alayı kiliseye doğru gidiyordu. Gelinle güvey, Maren ve Andrees'ti; bunların arkasından Stine Anne ile Wiesenbauer el ele yürüyorlardı. Onları karşılamak için yaşlı kantor org çalıyordu; koroyu işitecek kadar kilise kapısına yaklaştıkları zaman, mavi gökte beyaz, küçük bir bulut birdenbire üzerlerinde belirdi; gelinin tacına birkaç hafif yağmur damlası düştü. Kilisenin avlusunda bulunanlar: "Uğurdur, uğurdur!" diye bağırıyorlardı. Gelinle güvey: "Yağmur Perisi Trude geçti!" diye fısıldaşarak birbirlerinin ellerini sıktılar.

Sonra alay kiliseye girdi; güneş yine göründü; org susmuştu; papaz, görevini yerine getiriyordu.

TREVANİAN

KİRLİ DANS

Turuncu renkli davetiyelerin üzerinde kokteyl bardakları, balonlar ve konfetilerle grafik bir tasarım yapmışlar, aralara "İçki", "Dans" ve "Disko" kelimelerini serpiştirmişlerdi.

"Portnoy'un Yeri. Çocukların izinsiz kaçacağı bir yere benziyor," dedim. Ofisteki kızlar 'Ayın Örnek Çalışanı' için verilecek partinin davetiyelerini hazırlıyorlardı. "Nasıl bir yer burası?"

"Herkesin tek gittiği barlardan biri aslında," dedi Mary Lou. "Ama biz akşam üzeri erken bir saat için yer ayırdık. Kalabalık bastırmadan yani." Kızıl saçlı delişmen bir kadındı. Menopoza girdikten sonra hafif şişmanlamıştı. "Bence eğlenceli olacak. Kocaman bir açık büfe, bol içki falan."

"İyi dağıtacağız." Connie'nin ellili kuşağın ağzıyla konuşması beni bekârlık günlerime götürür gibi oldu. Gerçi, şu anda yine bekârlığa geri dönmüştüm.

Connie aslında Mary Lou ile benden biraz daha küçüktü. Zayıf, modayı yakından izleyen ve görünüşü sert bir kadındı ama yufka yüreklinin tekiydi.

"Ne diye her zamanki gibi gündüz kutlaması yapmıyoruz?" diye sordum. "Böyle bir yere ne giyilir, onu bile bilmiyorum."

"Oh, biraz süslenip püsleniriz canım!" dedi Mary Lou. "Şöyle orta yaşlı ağırbaşlılığımızı ve saygınlığımızı koruyarak biraz seksi bir şeyler giyebiliriz. Bakın kızlar, başka türlü oraya hayatta gidemezdik.

Muhasebeden biri ayarlamış. Bakalım aerobikçiler nasıl dans ediyor!"

"Sen de bir striptiz kulübüne gidiyormuşuz gibi konuşuyorsun." Yetiştirilişimden dolayı böyle saygın olmayan yerlerden hep kaçmamışımdır.

"Yok canım, öyle bir yer değil," diye Mary Lou beni rahatlattı. "Benim çocuklar bile gitti. Öyle bir yer olsa onları gönderir miyim hiç?"

Aslında arkadaşımın çocuklarının gittiği bir kulübe gitmek bana hiç de hoş görünmüyordu. Çocuklar hep anne babalarının onaylamadığı şeyler yapar.

Her neyse, şirket olarak dışarı çıkıp eğlenmeyi de çok özlemiştim ve bu yüzden partiye gittim.

O akşam sinirli ve huzursuz olacağımı hiç ummuyordum. Birdenbire tek ve eşsiz kalacağımı da ummadığım gibi. Günümüz modern yaşantısından uzak yaşadığımın farkındayım. Düzgün, sıradan yaşantım içinde bu çağın katı gerçeklerinden soyutlanmış bir şekilde yaşadığımın farkmdaydım. Orta batıda büyüdüm ve bir diploma alacak kadar okudum, bir de nişanlı buldum. Adı Jim'di ve tabii ki, bir beyefendiydi.

Evlendik ve iki çocuğumuz oldu. Çocuklarımız bize ufak tefek durumlar dışında hiçbir sorun yaratmadı. İkisi de ortaokul yaşma gelince, ben iş hayatına atıldım. Artık okul çağı kapanmıştı; Jim'in belediyedeki işi fena sayılmazdı ama fazladan para kazanmanın da bir zararı yoktu. Hem, artık yaşımız da ilerliyordu ve biraz ileriyi düşünmek zorundaydık.

Büyük bir bankada ilk kez bir işe girmenin sarhoşluğunu yaşıyordum. Kendimi yeni mezun gibi hissettiğimi itiraf etmeliyim. Para işlerinin girdisi çıktısı epeyce karışıktı ama bunu göze aldım ve yeni bir arkadaş çevresine kendimi attım. İş arkadaşlarım benim gibi evli anneler ya da tek annelerdi.

Bir iki başkan yardımcısı pozisyonundaki kadın diğerleriyle fazla samimi olmamaya çalışıyordu ama onlar yarattıkları imajı bozmaktan korkan tiplerdi. Diğer kadınlar genellikle, daha önemsiz işler yapıyordu ve onlarla teklifsiz bir arkadaşlık kurmak işe gidip gelmeyi benim için daha da zevkli kılmıştı.

Çocuklar bu yaşamımız içinde liseyi bitirip üniversiteye girdi. Bu, her orta sınıf ailenin hayalidir ve biz bunu da gördük. Her şey mükemmel gidiyordu. Jim'le Noel'de bir deniz yolculuğuna çıkmayı planlıyorduk.

Ama o birdenbire öldü. İşinde, oturduğu yerde sessizce ölüp gitmişti. Ben de işteydim ve haberi aldığımda hastaneye koştum. Bu sadece bir formaliteydi aslında. Geçirdiği kalp krizi Jim'i anında alıp götürmüştü.

Elli iki yaşında dul kaldım. Hiçbir şekilde buna kendini hazırlamamış, dehşet içinde, şaşkın bir dul. Yaptığım her şey Jim içindi; planladığım her şeyin içinde o da vardı. İşte, gemideydim ama her şey o kadar anlamsızdı ki. Çocuklar beni zorla bu yolculuğa çıkmam için ikna etmişti. Zaten Jim öldükten sonra çocuklar hep beni bir şeylere zorlamaya başlamışlardı; sanki beni bir şeylere dürtüklemeseler, yaşayamayacağımı düşünüyorlardı.

İş benim için bir şans olmuştu. Özellikle de, kadın iş arkadaşlarım bana çok destek oldular. Kadınların, daha çok yaşadıkları için olsa gerek, bir yakınlık kurmaya bilinçaltlan şartlanmış gibidir.

İşte Mary Lou ve Connie, orta yaşlı iki dostum olarak, partiye gitmem için ısrar etmişlerdi. Oradan da sinemaya gidecektik. Hoşlanmadığım işler giyim için alışverişe çıkmak ve bu şirket partilerine gitmektir. Saat yedi buçukta Connie'nin evinde buluştuk. Onun Taunus

marka arabasıyla çevre yolundan, yoğun bir trafik içinde nehir boyunca uzanan asfaltta ilerliyorduk.

"Çevre yolunun bu saatte bu kadar tıkanık olacağını hiç ummazdım. İş saatinin yoğun trafiği çoktan bitti," dedim.

"Sen cam sarayında yaşıyorsun, Linda." Mary Lou arkadan Connie'nin koltuğuna kolunu dayayarak bana doğru eğildi. "Bu yolda çok şık dükkânlar ve restoranlar var. Hey, bu parti elbisen çok şık! Nereden aldın?"

"Mallow'dan," dedim şifon eteğime dokunarak. Koyu gül rengi ve mor çiçek desenleriyle yeşil yaprakları vardı. "Deniz yolculuğu için almıştım."

Bir sessizlik oldu. Sokak lambaları o anda Mary Lou'nun alyansı üzerinde yansıyarak ışıltılar saçtı. Ben de alyansımı çıkarmamıştım tabii. Öyle bir şey aklıma bile gelmemişti.

Portnoy'un Yeri kırmızı ve sarımsı neon ışıklarla süslenmişti. Bu gösterişli ışıklar dışında, yol üzerindeki geniş park yerleri olan şık binalara benziyordu. Tek katlı geniş bir Art Deco mimarisi, pencerelerine vuran kırmızı ışıkla sanki kanlı sularla yıkanmış gibi görünüyordu.

İçerisi loştu ve bir ahırdan farksızdı. Barın çevresinde yine neon ışıklar yanıp sönüyor, ve geri plandaki şişelerle bardaklara vuruyordu. Barın hemen dibinde parke bir dans pisti vardı ve birkaç minik yuvarlak masayla duvarın dibindeki oturma yerlerinden başka fazla da yer yoktu.

Duvar dibindeki oturma yerlerine doğru ilerlerken, yanıp sönen ışıkların arasından birkaç tanıdık yüz seçebildim. Düğünler dışında yüksek topuklu ayakkabı giymeye alışkın olmadığım için parlak parke dans pistinin üzerinde dikkatle yürümeye çalışıyordum.

Kulübün donuk ışıkları altında hergünkü yüzler çok farklılaşmıştı. Neyse ki, diğer kadınlar da şık giysiler giymişti; erkekler yine aynıydı takım elbise, takım elbise.

Kadınlar birbirlerinin kıyafetlerine iltifatlar yağdırırken, bir masa bulmaya çalıştık. Duvar dibindeki oturma yerleri hafif yüksek bir platform üzerindeydi ve oturulacak sandalyelerin hepsi taburelerden ibaretti.

"Bu çok saçma," diye Mary Lou topuklu ayakkabılarına rağmen taburenin birine oturarak kıkırdadı. "Bu iş için çok yaşlıyım. Jöle kabı gibi sağa sola yalpalamadan böyle yanlış yerlere oturmam imkânsız!"

"Bu da yanlış yerlerden biri," dedim.

Bütün taburelere zıplayarak oturacak kadar genç bir kadın, "İçki siparişlerinizi alayım, bayanlar," diye yanımıza geldi.

Biz birbirimize baktık. Connie, "Margarita," dedi kararlı bir şekilde. Mary Lou gözlerini devirerek, "Böyle yerlerde ne içeceğimi hiç bilemem," dedi. "Küçük bir bira olsun."

Sonra kız bana döndü ve tatlı tatlı gözlerimin içine bakarak beklemeye koyuldu. Bu onun iş maskesi olmalı, diye düşündüm. Aslında ben de böyle yerlerde hiçbir zaman ne içeceğimi bilemezdim. "Bloody Mary," dedim sonunda. Elindeki boş tepsiyi sallayarak kız dönüp gitti. Arkasından bakarken, eteğinin neredeyse poposunu açıkta bırakacak kadar kısa olduğunu fark ettim.

"Erkekler buraya bayılacak," dedi Mary Lou alçak sesle kıkırdayarak. "Aile yerlerini daha çok tercih ederim," dedim. "Bu bozuk gözlerle etrafı bile göremiyoruz. Aralık ayında kızak kaymaya gittiğimizde, ya da Haziran'da gittiğimiz aquapark çok daha iyi değil miydi? Burada ne işimiz var? İçki içip işte hergün gördüğümüz insanlarla sohbet etmek için mi geldik yani?"

"İnsanların diğer yarısının nasıl yaşadıklarını öğrenmek fena mı?" Mary Lou atıldı. "Aslına bakarsan aquaparkta erkek iş arkadaşlarımın önünde mayo giymekten çok rahatsız olmuştum. Yaşlı bir kadının kendine saklaması gereken şeyleri vardır: Selülit falan gibi. Şuraya bak! O gençlik günlerimizi unutmuşuz. Bekâr bir kızken oltada yem olmak gibi bir duyguyu insan yine duyabilir mi artık?"

Yavaş yavaş gençler kulübe gelmeye başladı. Günlük kıyafetleriyle gayet rahat hareket ediyorlar, umutlu bir arayışla etrafa bakmıyorlardı. Onların dışında, bizim gruptan başka kimse de yoktu. Fakat müzik birden ortalığı doldurdu sanki.

"Aman Tanrım!" diye Mary Lou kıvırcık saçlarını bastırarak kulaklarını tıkadı. "Kulaklarımız henüz sağır olmamış anlaşılan."

Burnuma gelen sigara dumanından alerjim tutacak diye korkmaya başladım. Oturduğumuz tabureler ve yer müziğin yarattığı titreşimle sallanıyordu. Tedirgin bir duyguyla kucağımdaki saten gece çantama doğru elimi götürdüm.

O anda garip bir şey oldu. Ayaklarımla taburenin bacağına vurarak bu çılgın müziğe tempo tuttuğumu fark ettim. Jim ile flört ederken dansa giderdik. Birbirimize çok sokulmadan yakın durur, müziğe uyum sağlardık bu kadar gürültülü olmayan, fakat en az bu kadar ısrarcı bir müzikti tabii. Evlilik ve getirdiği sorumluluklarla o günler sadece birer anı olarak kalmıştı. Ve o anda, birden geri geliverdi. O günlerdeki Jim de geri gelmişti ince, uzun, biraz ham ama çok hoş... ve çok sevgi dolu.

Bu kalabalıkta gözyaşlarına boğulacak değildim. Jim'in ölümü bana ellili yılların bir kadın üzerindeki baskılarını daha çok hissettirmişti. Kalabalıkta insan duygularını açığa vuramıyor, gözyaşı dökemiyordu İşe çok daha önce başlamış olsaydım diye çok düşünmüşümdür. Bu kadar kendimi sıkmasaydım, bir eş ve anne rolünü üstlenip kendimi bu kadar ihmal etmeseydim...

Şimdi çocuklar uçup gitmişti kocam da öyle. Evime, çocuklarıma, kocama bağlı bir insan olarak ortada kalakalmıştım. Yalnızdım ve yaşlanıyordum. Yakınlarıma sadece telefonla ulaşabiliyordum. Bir de çalışmasaydım?

Yeni bir şarkı başlamıştı. Çağdaş müzik buna deniyorsa... yok, yok, yeni değil; bu eski bir parçaydı. Unutulmuş gitar telleri birden tüm bedenimi uyarmıştı. "Johnny B. Goode."

Mary Lou'ya, "Biliyor musun," dedim farkında bile olmadan. "Jim'le bu parçayla ne kadar çok dans etmişizdir. Bu müzik yere vura vura tempo tutmak arzusunu veriyor bana."

Mary Lou loş kulübün içinde şöyle bir etrafa bakındı. "Ne yazık ki, ortalarda dans edecek uygun biri yok. Ama güvenlik görevlisi, o

yalnız."

Harvey yetmiş yaşını geçkin emekli bir adamdı. Hafif göbekli, güler yüzlü ve hafif de topal.

Mary Lou'ya bir dirsek attım. "Şşşt!" Müzik o kadar gürültülüydü ki, gizli bir şey konuşmak için bile bağırmak zorunda kalmıştım. "Kimseyi dansa kaldıracak halim yok! Sadece bu müziği çok seviyorum. Bir dinlesene! İnsanın kanını kaynatıyor! Bu şarkıyla dans etmeye bayılırdım." Bomboş pist birilerinin dans etmesi için öylece bekliyordu. Hayaletler bile olsa.

Hemen yanımdaki koltuktan bir ses geldi. "Hey, Jerry dans etmeye bayılır. Ben sevmem. Hadi, ikiniz piste fırlayın!"

Genç, güzel bir kadındı. Simsiyah saçları ve klasik yüz hatlarıyla tatlı bir ifadesi vardı. Şaşırmış bir halde kadına döndüm ve yanındaki adama baktım. Şirkette onu hiç görmemiştim. Çok hoş görünümlü, otuz yaşlarında sarışın adam tam bir pazarlamacı gülümsemesiyle bana bakıyordu. Zayıf uzun adam istekli görünüyordu.

"Yapamam," dedim. "Yıllardır dans etmedim."

"Hadi," diye kadın ısrar etti. "Jerry'yi dans etmekten alıkoymak hiç hoşuma gitmiyor."

Adam kalkıp bana doğru yürürken, dostça gülümseyişi bana pis şehvetli bir sırnaşma gibi göründü. Donup kalmıştım. Kendimi bu şekilde ortaya atıp gösteriş yapmaktan hiç hoşlanmayan bir insandım. Otuz yıldır mesleğim bu olmuştu. O yüksek tabureden inmem bile bir meseleydi.

Ama arkamdan gelen müziğin çağrısı içimi gıcıklıyordu. Ellisini geçmiş bir kadın kime hesap vermek zorundaydı ki? Jim'le deniz yolculuğuna çıktığımızda yine dans ederiz

diye konuşmuştuk. Bu tanımadığım adam da, benim yaşımda bir kadın için cinsellikten uzak 'emniyetli' bir dans partnerinden başka hiçbir şekilde yorumlanacak biri değildi.

Zaten yanıma gelmiş, taburemi çekiyordu. Bir anda yeni topuklu ayakkabılarımın üzerine yere basıyordum. Ve ışıl ışıl aydınlatılmış piste doğru yürümeye başlamıştım bile. İçimden, çoktan unuttuğum bir tarafım beni iteliyordu sanki. Hadi, çabuk ol! Parça bitmek üzere. Bu son şansın!

Arkamdan gelen partnerim bir şey sordu. "Seni duyamıyorum." "Push dansı biliyor musun?" "O da ne? Hiç duymadım!

Artık pistteydik. Tanrı'nın bana gönderdiği partnerime baktım. Otuz yıl öncesinin figürleriyle orada rezil olmamak için dua ediyordum. Belki onu izleyerek son dans figürlerini kapabilirdim. Genç adam elimi kavrayıverdi.

Yoo! Eskiden herkes tek basma dans ederdi, böyle dokunmak filan yoktu! Bir partnere bağlı kalmak da gerekmezdi. MTV'de sürekli olarak gösterdikleri danslar da böyle değil miydi? Ama anlaşılan artık pistlerde böyle dans etmiyorlardı.

Genç partnerim beni kendi arkasına doğru çekiverdi. Bu sıska adamdan böyle bir güç beklemiyordum. Bez bebek gibi beni fırlatıp geri çekti. Şaşırmıştım. Başım dönmeye başlamıştı. Yönümü şaşırdım. Yeni topuklu ayakkabılarım, parlak parkelerde kayıyordu.

Ama o beni hiç bırakmadı. Bir tek yerde de tutmuyordu. Benim ne yaptığımın hiç önemi yoktu, o beni idare ediyordu. Beni kolunun altından geçirirken yeni elbisemin koltuk altından dikişlerin söküldüğünü hissettim. Böyle bir çılgınlık için uygun bir kıyafet seçmemiştim.

Kafamda müzik hâlâ karşı konulmaz bir şekilde tekrarlanıyordu.

Way down in Lousiana dose to New Orleans Adam beklenmedik şekillerde beni savuruyor, döndürüyor, çekip itiyordu. Sonra birden kendimi ters yönde buluyordum. Sersemlemiştim. Sanki bir dönme dolapta, bindiğim an pişman olmuş ama inmemin imkânsız olduğunu görerek çaresiz kalmış gibiydim. Bir şekilde bu girdaba kapılmıştım, ama bu benim bildiğim danslardan değildi. Pistte kendi kendime, kendi kontrolümle ayaklarımı yere vurup müziğe uyarak hafif hafif sallanmaya hiç benzemiyordu. Apaçi dansı gibi bir şeydi. Tek el ele yaptığım dans, çocukluğumdaki okul danslarıydı. Bu deli bir "swing" dansıydı. Partnerimin beni havaya kaldırıp döndürmemesi için dua ediyordum.

Derken, tam bir figürün ortasında parmakları parmaklarımın arasından kaydı. Bir an onun yüzündeki gülümsemeyi gördüm. Loş ışığın altında bir şeytan gibiydi.

Beni öylesine salıvermişti. Bir eşya gibi fırlatıp atmıştı. Kontrolüm dışında ayaklarım kaydı ve döne döne yere doğru düşmeye başladım. Doğrudan yere.

Kısa bir şarkı olduğunu sanmıştım, ama artık dansın sonsuza kadar devam edeceğinden korkmaya başlamıştım. Oysa dans bitmişti! Sadece müzik tıngırdamaya devam ediyordu. Ben yerdeydim. Orada öylece oturuyordum ve kendimi aptal gibi hissettim. Yaşadığım şokla soluk soluğa kalmıştım. Beceriksiz yaşlı bir kadın olarak kendimi rezil etmiştim.

Beni ayağa kaldırmak için partnerim yaklaştı ama ben kendim tökezleyerek kalkmaya çalıştım. Sivri topuklarım şifon eteğime takılırken, yıllardır hiç kızarmadığım kadar kıpkırmızı kesildim.

Bizi izleyen iş arkadaşlarıma doğru bakmamaya çalışıyordum. Başımı çevirdiğimde partnerimle yüz yüze geldim. "Ben tek başıma, bildiğim gibi dans edecektim!" diye müziği bastıran bir sesle bağırdım. "Tek başıma!" Kollarımı iki yana açtım. Anında tek kolumdan beni yakaladı. Dansı ve beni bırakmayacaktı.

O anda sanki karşımdaki adamdan da uzaklaşıp neon ışıklı salonda beni tanıyan tanımayan herkesi geride bırakarak başka bir mekâna uçtuğumu hissettim.

Karanlığın kucağına sığınacağım umuduyla sevinirken, tekrar koluma yapışıp beni o gürültünün içine doğru geri çekti. Neon ışıkları altında pis pis gülen şeytani suratı tekrar karşımdaydı. İt, çek, at, tut...

Artık ne yöne gittiğimi hiç bilmiyordum. Pist neredeydi, izleyiciler ne taraftaydı, karanlık nerede bitiyor, ışık nerede başlıyordu? Sadece bu lanet olası müzik bitip de beni özgür kılana kadar ayakta durabilme savaşı veriyordum.

Sonunda müzik durdu ama epeyce sonra. Adam da elimi bıraktı.

"Ne yaptığını sanıyorsun?" dedim ona ikinci parça başlamadan.

"Dans ediyorum," dedi o pis gülüşüyle.

"Ben bu dansı hiç bilmiyordum."

Sadece omuz silkti. Acaba sıska bir adam olarak dans bilmeyen beceriksiz birini havaya atıp tutarak gösteriş mi yapıyordu? Bu onu gururlandıracak bir şey miydi? İyi dans eden bir beyefendinin, tanımadığı bir partneriyle bu akrobatik numaraları denemesi gerekirdi. Karşısındaki insanı yere düşürecek bu hareketleri yapmadan önce düşünmesi gerekirdi. Evet, insan böyle sanıyor.

Neyse, yerime gidecek kadar toparlanmıştım. Arkadaşlarımın ne düşüneceği, ne diyeceği beni korkutuyordu ama o kadar sersem gibiydim ki, konuşacak halim kalmamıştı. İçkilerimiz gelmiş, benimki masanın üzerinde duruyordu. Connie ve Mary Lou ellerindeki kadehleri yudumlarken, bana acır gibi bakıyorlardı.

Partnerim yanımdan ayrılırken, "Bunu bir daha denemeliyiz," dedi. Kadınları yere fırlatıp atmanın son derece doğal olduğunu düşünen bir kayıtsızlık içinde olması beni iyice çıldırtmıştı.

"Hiç sanmıyorum," dedim.

Tekrar gülümsedi. "Belki içkili olmadığımız bir zaman."

"Ben sarhoş değildim ki!" Sarhoşların göz göre göre inat ettikleri gibi bir çıkış yapmıştım ama haklıydım; içkim masaya daha yeni gelmişti!

Partnerim inanmaz bir bakışla tekrar gülümsedi ve birlikte oturduğu kadının yanına gitti. Kadın da gülümsüyordu. Onun neden bu adamla dans etmediğini çok iyi anlamıştım artık.

"Boş ver," dedi Mary Lou ertesi gün işte bir ara tuvalette karşılaştığımızda. Elinde bir çubukla buklelerini kabartıyordu.

"Ama beni aptal durumuna düşürdü. Sonra da sanki benim kabahatimmiş gibi davrandı."

Mary Lou omuz silkti. "Bir iki gün geçmeden senin pistte düştüğünü herkes unutup gidecek."

"Çok içki içtiğimi sanacaklar."

"Olabilir, ama senin böyle dağıtman için hiç değilse bir sebebin var. Herkesin hayatında bir gün böyle bir saçmalık yaptığı olur."

"O çiftin kim olduğunu bile bilmiyorum. Hangi bölümde çalışıyorlarmış?"

"Sanırım, ikisi de muhasebe bölümünde. Biliyorsun, biri gelir biri gider. Herkesi tanıyamazsın."

"Bunlar o kadar çabuk gitmeyecektir, eminim."

Personel bölümünden Martha benim asansör arkadaşımdı. Onunla hep asansörde karşılaşıp konuşurduk ama bu çok sık olurdu.

"Muhasebeden Jerry mi?" diye yüzünü buruşturarak sordu. Koyu bir kalemle boyanmış kaşlan birbirine fazla yaklaşmıştı. Saçlan ve tırnaklan her zaman boyalı, eski resepsiyonist her an yeni insanlarla karşılaşmaya hazır bakımlı bir kadındı. "Birden fazla Jerry var. Neden sordun?"

Sesimi alçaltarak ona durumu anlattım. Martha aşağı yukarı benim yaşımdaydı. Tek kaşı aniden kalktı ve, "Ne pis bir şaka!" dedi. "Sen bu push dansının slam dansıyla kuzen

olduğunu bilmiyordun yani, öyle mi? Bu dansı daha önceden birlikte çalışmadığın biriyle yapmaman gerekirdi. Ya da bu dansı iyi bilmeyen biriyle."

"Slam dansıyla mı!" diye dehşetle irkildim. Ben bile bu saçma hareketleri olan dansı duymuştum. "Sen bu push dansını nereden biliyorsun peki?"

"Çocuklarımdan, nereden olacak! Swing dansına benziyor. Tekrar popüler oldu ama amatörlerin işi değil.. Gel, bilgisayardan şu

Jerry'ye bir bakalım."

Martha'mn uzun, boyalı tırnakları bilgisayar tuşlarının üzerinde tıkırdıyordu. "Bir Jerry Snyder var... bir de Kimball."

"Hangisi çalışanlar kulübünden acaba?"

"Bu dosyalarda böyle bir bilgiyi bulamayız."

"Herhalde bu dosyalarda tipini de tarif etmiyorlardır."

"Burasını polis karakolu mu sandın! Ama dur bir dakika..." Gözlerini devirerek, "Muhasebe bölümüne gidip kendin bakabilirsin," diye ekledi.

"Aman onun yüzünü bir daha görmek istemiyorum." Dişlerimi gıcırdatarak cevap verdim. "Sadece benden uzak durmasını tembih edebilirim, çünkü karşıma çıkarsa onu öldüreceğim! Telefonunu bulabilseydik, bu yaptığını bir daha kimseye yapmamasını söylemek isterdim doğrusu."

"Bunu bilmeden mi yaptığını düşünüyorsun?"

"Kesinlikle! Düşüncesiz herifin teki. Sanki karşısındaki kadına büyük bir lütufta bulunmuş gibi bir hali vardı."

"Bak ne diyeceğim." Martha tekrar kıpkırmızı ojeli uzun tırnaklarını klavyede gezdirerek, "Sen bir bak ve hangisi olduğuna karar ver," dedi. "Ben sana telefonunu bulurum."

Muhasebe bölümü bana çok yabancı bir bölümdü; oraya hiç işim düşmemişti. Kutu gibi ofis bölmeleriyle, kişiliksiz, sevimsiz bir ortamdı. Gizlice oraya girmiş gibi, ağır ağır bölmelerin arasındaki koridordan yürümeye başladım. Yaylı oyuncaklardan fırlayan bir kafa gibi, her an karşıma o iblisin çıkmasıyla havaya fırlayabilirdim. Kafamı uzattığım her bölmede karşılaşmak istemediğim tanıdık biri çıkacak diye de korkuyordum.

"Oh!"

Adamı bulamamıştım ama kadını buldum. İsim levhasında Misty Weatherall yazıyordu.

Kadın da en az benim kadar şaşırmıştı.

"Şey... erkek arkadaşınızı arıyordum da."

"Jerry'yi mi?"

"Evet."

"O benim erkek arkadaşım filan değil. Sadece birkaç kez çıktık. Artık birlikte değiliz."

"Neden peki?"

"Ne bileyim... garip biri..."

"Ne diye benimle dans etmesini istedin?"

"Senin dans etmek istediğini duydum. Ben dans etmem."

"Onunla hiç dans etmedin mi?"

"Bir kez. İkinci çıkışımızdı."

"Ee?"

Kadın gözlerini benden kaçırarak, "Yere düşmedim ama onunla dans etmek hoşuma gitmedi."

"Bu yüzden mi benim başıma sardın onu?"

"Bak, sen dans etmek istiyordun. Ben de dans etmeyi bildiğini sandım ve onun figürlerine uyabileceğini düşündüm. Ben kendim asla onunla dans etmemeye karalıydım ve o da dans etmek için kuduru yordu."

"Artık onunla çıkmak istemeyişinin bir sebebi de bu mu?"
"Bir de sen varsın. Düştüğünde onunla uyum sağlayamadığını düşünüp dansı bırakması gerekirdi."
"Sağ ol."
"Ayrıca, boşandığı karısıyla ilgili olarak birtakım sorunları var. Onu dinlemekten sıkıldım. Önce ona acıdım ama sonra kendime acımaya başladım." Kaşları çatıldı. "Hayır, lafından hiç anlamıyor. Ayrılmamız biraz zor olacak. İkimiz de bir hata yaptık galiba."
"Sende telefon numarası var mı?"
"Hiç ona telefon etmem gerekmedi."
"Soyadının ne olduğunu biliyor musun?"
"Snyder."
"Çalışan komitesinde mi?"
"Evet kurul başkanı. Ne diye o kulüpte hep bir araya geldik sanıyorsun?"
"Dur bir dakika, bakalım. Dans etmek istiyorum derken beni duyduğuna göre, böyle bir toplantı için bekar erkeklerin gittiği bir kulübün hiç de uygun bir yer olmadığını söylediğimi de duymuş olmalısın."
Koyu renk gözlerini bilgisayarının ekranına çevirdi: Ekranda karmaşık bir tablo içinde renkli kutularla belirlenmiş bir sürü rakam vardı. Kadın bir tuşa bastı ve ekran karardı. "Duydum."
"O da duymuş olabilir mi?"
"Olabilir ama dans etmenizi öneren bendim. O bir şey demedi ki."
"Ama böyle bir dans düşünmemiştin."
Tekrar omuz silkerek gözlerini bana çevirdi. "Jerry'nin başka türlü dans ettiğini hiç görmedim."
Martha'ya gidip durumu açıkladım ve o da bana Jerry'nin telefon numarasını buldu.
Ama bunun bir yararı olmadı.
Onu akşamları arıyordum. Bir akşam... iki akşam... her seferinde, 'Jerry şu anda eğlencede,' diyen aptal bir mesaj çıkıyordu.
Hiçbir seferinde not bırakmadım. Onunla karşılıklı konuşarak tepkisini görmek istiyordum. Sorumsuzluğunu yüzüne vurunca ne diyecekti? İncecik şifon elbisemle sivri topuklu ayakkabılarımın böyle akrobatik hareketler için hiç de uygun düşmediğini nasıl düşünmezdi? Annesi yaşında bir kadını oradan oraya fırlatmanın ne kadar kaba bir davranış olduğunu suratına haykıracaktım. Yere düştüğümde bunu içkili olmama bağlamakla ne kadar terbiyesizlik ettiğini de! Ona alçak filan demeyecektim ama fırlama diyebilirdim.
Sonunda Connie'ye telefonda onu bulamadığımı söyledim. "Herhalde onun canına okumak için sırada bir sürü kadın vardır. Adam telefonu özellikle sekretere bağlamıştır bence. İşte bir gün karşısına çıkıversene."
"Aman, insanların önünde yeterince sahne yarattım. Bunu göze alamam"
Mary Lou konuşmalarımızı duyarak yanımıza geldi. "Şu sersemi unutmasını söyledim ona!" diye Connie'ye döndü. "Adamın taktığı bile yok."
Connie her zaman derli toplu sarı saçlarının teli bile oynamadan başını sallayabilirdi. "Evet. Bu tip adamlara tekmeyi atıp unutacaksın."
"Orada... o pistte düştüğümde çok ciddi bir kaza olabilirdi. Bacağım kırılabilirdi. Bu... bu... bir amme davası bile olabilir."
Bölüm şefi yardımcısı Gene arkamdan yanaşarak, "Bırak sende!" dedi. "Çok gerilerde kalmışsın. Bugünlerde tek suç tecavüz."
Bir erkek olarak onun bunları duymuş olmasından utanarak donup kaldım.
"Boş ver," dedi Connie. "Mary Lou haklı. Değmez. Unut gitsin."
Bazı uygar olmayan davranışlara tahammül etmek zordur. Yüzeysel, basit şeylere.

Elimde değildi, kabullenemiyordum. Biz öyle bir kuşaktık ki, çocukların konuşma hakkı bile yoktu. Kibar davranmak günlük yaşamımızın bir parçasıydı. Ve insanların çoğunun iyi olduğunu düşünürdük. Şövalyelik öldüyse bile, erkekler tabii sokaklara tükürecek kadar seviyesiz olanlar değil en azından bir beyefendi gibi davranmaya devam etmek zorundaydı. Ben de o kadar yaşlı sayılmazdım yani.

Artık Jerry Snyder'i sabahın köründe işe gitmeden evde yakalamak amacıyla, ya da hafta sonları rastgele saatlerde ısrarla ve terbiyesizce aramaya başladım. Telesekreter sadece, Uerry şu anda eğlencede,' diyordu.

Bir gece uykum kaçtığında, sabaha karşı üçte bile onu aradığım oldu. Zaten uykularım bozulmuştu. Olayı bir türlü aklımdan çıkaramıyordum. Acaba kasten mi yapmıştı? Onun bizi götürdüğü kulübü eleştirdiğimi duymuş olmalıydı. Sonunda onu köşeye kıstırdığımda neler söyleyeceğimi kafamda evirip çeviriyordum. Artık iyice bir haşlanmayı hak ediyordu.

Martha yine kaşını kaldırmasına rağmen, bana Jerry'nin adresini de vermişti. Bir tek laf etmeden.

Şehir planını açıp adresine baktım. Şehrin sınırında yeni yapılan bahçeli evlerde oturuyordu.

Cumartesi günü arabama atlayıp oraya gittim ve Jerry'nin dairesini aramaya koyuldum. Binalar İsviçre şatolarını andırıyordu. Blokların tam ortasında fıskiyeli bir havuz vardı. Bir site denebilecek bu evlere özenti bir ad verilmişti: Woodwinds. Her evin numarası da gizlenmiş bir şekilde yan kenarına konmuştu. Sonunda 66 numarayı buldum. İkinci katta oturuyordu ve dışarıdan merdivenlerle, içeriden de asansörle dairesine çıkılabiliyordu.

Hiçbir şey olmasa evinin kapısında onu kıstırabilirdim. 85 model gri Honda Civic arabamı bir yere park edip bekleyecektim. Elbet evine dönecekti.

Ama dönmedi. Cumartesi bütün gün bekledim. Akşam onda artık yorulup vazgeçtim.

Martha'nm bilgisayarından daha iyi bir kaynak bulmam gerekiyordu. Araba plakasını ve modelini öğrenebilirsem işyerinin otoparkında onu yakalayabilirdim ve peşine takılıp onu evine kadar izleyebilirdim.

Tekrar telefonun başına geçtim, midemde kramplarla şirketin kasko bölümünü aradım ve karşıma çıkan genç kadına, "Bir sorunum var da," diye güzelce masum bir poz takınarak öykümü anlatmaya başladım. Hiç böyle bir kurumdan gizli bilgi almaya çalıştığım olmamıştı. "Geçenlerde bir beyefendiyle arabalarımız çarpıştı da... tabii, beyefendi bana kartını vermişti, ancak ben satış bölümünde çalıştığım için pek çok kişi bana kartını verir. Şimdi, o beyefendinin kartını diğerleriyle karıştırdım. Fakat ne var ki, sigorta şirketim onu bulmamı istiyor. Beyefendinin ismini hayal meyal hatırlıyorum da, arabalardan hiç anlamam. Acaba bu isimden arabasının modelini çıkarıp bana söyleyebilir misiniz? Hiç değilse renginden filan tanırım..."

Karşıdaki kadından ses gelmemesiyle kalp atışlarım üç katma çıktı.

"Size yardımcı olabilecek birisine hattı bağlayayım."

Öykümü bu kez bir adama anlattım. Sinirli halim olayı daha da gerçek kılıyordu. Adam, "ne yapsın zavallı kadın," diyordu muhakkak. Sonunda verdiğim ismi bilgisayara geçirdi ve bilgisayarın isimleri tarayıp doğru adresteki doğru ismi bulması için biraz beklememiz gerekeceğini söyledi.

"İki araba, hanımefendi. Sarı bir 68 Corvette ve siyah bir 72 Chevrolet Impala."

"Ah, evet! Siyah olan! Çünkü eski bir araba markası olduğunu hatırlıyorum." Gerçekten sevinçle atıldım. "Corvaire olsaydı, bu değişik isim dikkatimi çekerdi."

"Corvette," diye adam düzeltti.

Dans pistinde aptal durumuna düşmüştüm ama bazı yerlerde bu işe yarıyordu. Oradaki memur yaşlı bir şapşal kadından asla şüphe etmeyecekti. Gerçi, plaka numaralarını almamıştım. Fazla kurcalamak istemedim. Tehlikeye girmemek gerekiyordu. Bunu daha önceki deneyimlerimden biliyordum.

Öğlen tatilinde işyerindeki otoparkta dolanmaya çıktım. Park alanları bomboş ve sessizdir. İnsanın ayak sesleri yankılar yapar. Bu biraz insanı tedirgin ediyor doğrusu. Kadınların özellikle böyle yerlerde temkinli olması gerekir ama ben otoparkın o andaki boşluğundan çok memnundum. Ayak seslerim ve arada viraj alan bir arabanın lastiklerinin gıcırtısından başka hiçbir ses yoktu. Çalışanların çoğu yemeklerini odalarına getirtir, şirkette belli kişiler yemeğe dışarı çıkardı.

Araba modellerini çok iyi tanımadığım için elime bir dergi almıştım. Sonunda siyah yayla gibi arabanın önünde keyifle durup plaka numarasını defterime kaydettim.

Bizim bölüm, muhasebe bölümündekilerden her zaman yarım saat erken işten çıkardı. Bütün yapacağım, arabamı otopark çıkışında bir yere park edip beklemekti. Gerçi, iş trafiğinde boş bir yer bulmak o kadar kolay değildi. Nasıl olsa bir yer bulacaktım. Bir de başıma şapka ya da eşarp gibi bir şey geçirmem gerekiyordu. Beni tanıması hiç hoş olmazdı.

O gün iş çıkışı hemen planımı uygulayacaktım. Her şey çok güzel gitti. Öğlen tatilinde kendime değişik bir eşarp aldım. Bunu takınca büyükannelere benzeyeceğimi düşünerek güldüm. We kadar da büyük gözlerin var öyle, büyükanne!' Jim'le iyi ki de göze batan bir araba seçmediğimize memnundum doğrusu. Park ettiğim yerde arabanın motorunu çalıştırmış bir halde, ellerim direksiyonda, beklemeye koyuldum.

Otoparkın rampasından arka arkaya çıkan arabaların arasından siyah Chevrolet'yi fark edebilmek için sadece bir dakikam vardı ve işin en zor. tarafı da buydu. Arabaların modellerini pek iyi ayırt edemediğim için hepsi gözüme aynı görünüyordu. Tabii, çok göze çarpıcı modeller hariç.

Ne çok insanın siyah, gri ve beyaz arabası vardı. Hepsi de toz topraktan aynı bulanık renge dönüşmüştü.

Derken, yayla gibi siyah bir araba ve kıvır kıvır sarı saçlı şoförü göründü. Dikiz aynasından arkama baktım. Aksi gibi bir kamyon gelmiyor mu?

Arabayı çalıştırdığım gibi, yerimden fırladım ve kamyondan önce yola çıktım. Arkamdan kamyonun şoförü korna çalıp duruyordu. Hiç aldırmadım bile. Siyah Chevrolet ile aramızda sadece bir araba vardı. Ona yetişmiştim.

Sürekli olarak arkasında kalarak onu izliyordum ama siyah Chevrolet çevre yoluna çıkıp Woodwinds'e doğru gitmiyordu. Sinirim bozuldu. Onun peşinden nereye gidiyordum kim bilir.

Trafiğin kalabalığından çıktığımızda, onun nereye gittiğini tahmin etmiştim ama bundan hiç hoşlanmadım. Çamaşırhanelerin yanında Vietnam restoranlarının bulunduğu mahallelerden, otobüslerin bile hızla geçtiği semtlerden, sarhoşların hatta ölülerin yerlerde yattığı sokaklardan geçtik.

Ortalık hâlâ aydınlıktı. Ama o semtlerden geçmek asabımı bozmuştu ve sanki gecenin karanlığında araba kullanıyormuşum gibi gözlerim kararmaya başlamıştı.

Jerry üç katlı tuğla bir binanın önünde durdu. 1920'lerden kalma bu binanın içine girerek gözden kayboluverdi. İnip peşinden gitmeye korktum ve arabada beklemeye karar verdim.

Fakat o yine geri gelmedi. Arabanın tüm kapılarını kilitli tutmama rağmen saat sekizden sonra artık beklememeye karar verdim.

Onu tekrar izlemeye kalkıştığımda daha sıkı önlemler almam gerektiğini anlamıştım. Bir sprey filan alabilirdim. Büyük mağazalardan birinin camekânlı vitrininin önünde durdum. Vitrindeki siyah metal ya da gerçek gümüş kabzalı silahlara bakarken, tezgâhtar bir silah alacağıma inanmış görünüyordu.

"Herkes öylesine bir silah alıp üstünde taşıyabilir mi?" diye gülümsemeye çalışarak sordum.

"Tabii, hanımefendi. Bir form doldurup birkaç gün beklemeniz gerek, o kadar. Yakından görmek ister misiniz?"

Bu soğuk ve yabancı aletlere şöyle bir baktım. "Yok, sağ ol. Bana bir sprey yeter."

"Bu akşam sinemaya ne dersin? Jurassic Park artık çocukların saldırısından kurtulmuştur."

Connie ve Mary Lou masamın başında Bobbsey ikizleri gibi saf saf bekliyorlardı.

"Yok., bu akşam ihtiyarlar evinde gönüllü olarak nöbet tutacağım."

Biraz havadan sudan konuştuktan sonra, nihayet gittiler. Hiç de boş boş konuşmalara ayıracak vaktim yoktu ya neyse.

O akşam iş çıkışı Jerry'yi izlemek pikniğe çıkmaktan farksız olmuştu.

Aslında termosuma biraz kahve koyarak kendime sandviç hazırlayıp yanıma almıştım. Çocukların ilkokula gittiği günlerden bu yana böyle bir şey yapmamıştım. Uzun bir geziye hazırdım. Bu sefer elimden kurtulamayacaktı. Bu şık giyimli hesap uzmanı genç adamın o pis binaya girip çıkması da bende iyice merak uyandırmıştı.

Bu kez, o arabadan iner inmez park etmedim. Binaların arkasından dolaştım, Jerry'nin girdiği evin arka tarafında dolaşan süfli adamlardan hiç korkmadım. Bir ara sokak keşfetmiştim! İkinci turumda boş konserve kutuları ve çöplerle dolu dar yoldan ilerledim, binaları sayarak tam Jerry'nin girdiği binanın altında dört arabalık bir park yeri gördüm. Arka sokak daha da karanlık, dar ve berbattı ama orada terk edilmiş bir garaj vardı. Hemen önüne park edip beklemeye koyuldum.

Çok geçmeden Jerry'nin girdiği evin altındaki garajın kapıları gıcırdayarak açıldı. Alçak tamponlu bir kamyonetin arka arka çıktığını gördüm. Jerry, arabasını benim yüzümün dönük olduğu yönün tam tersine doğru çevirdi. Harika! Hemen arabayı çalıştırıp ön tarafa çıktım. Oraya geldiğimde Jerry çoktan gitmişti ama gaza bastığım gibi peşine düştüm. Böyle ara sokaklarda yirmi milin üstünde hız yapmak yasaktı. Ehliyet sınavlarından bunu biliyordum ama bu acil bir durumdu.

Yol kavşağında bir an için durup sağa baktım. Sağ tarafımda bir far hemen direksiyonu o tarafa kırmamı söyledi. Eski arabamız bu ani virajla öyle bir gıcırtı çıkardı ki, Jim ani direksiyon kırmalarında dikkat ederdi ama ben aldırmadım. Önümdeki araba tekrar ana caddeye çıktığında arkasmdaydım.

Onun arabası dikkat çekiyordu ama benimki ne kimsenin dikkatini çekiyordu ne de Jerry'nin.

En sonunda çevre yoluna çıktık. Artık hazırladığım konuşmayı prova etmeye başlamıştım. Zamanla epeyce geliştirdiğim bu müthiş cümleler ona yaptığı hatayı çok ağır bir şekilde anlatacak ve kabalığını kabul edecekti.

Ama önümdeki sarı Corvette Woddwinds'e sapmadı.

Şık apartmanların bulunduğu semt yerine, yine berbat bir sokakta kocaman pis bir binanın önünde durdu. Bir direğe asılmış derme çatma tabelada 'Foxy Chics' yazıyordu. "Üstsüz dans eden güzel bebekler."

Bir iç çekerek yemeğimi yedim ve karanlığın çökmesini bekledim. Artık karanlıktan korkmuyordum. Sağ elimde spreyimi hazır tutarak on bir buçuğa kadar orada bekledim. Bir araba için san çiğ bir renkti ama bu adamın pis ruhuna uymuştu doğrusu. Bu rengiyle gece bile gözden kaçırılmayacak bir arabaydı. Park yerinin loş ışıklan altında rahatça etrafı görebiliyordum. Kim bilir içlerinde neler gizli olduğu belli olmayan kamyonlar, küçük kamyonetler, markalannı bilemeyeceğim spor arabalar ve kocaman motosikletlere baktım. Sadece hafta içinde bir geceydi ve bu kulüp epeyce kalabalıktı.

On bir buçukta Corvett'te bir hareket fark etim ve doğruldum. Hatta camı biraz aralamaya bile cesaret ettim. Bir kadınla bir erkeğin konuşmalan kulağıma geldi.

"Beni rahat bırakmanı söylemiştim, Jerry! Ne diye buraya geldin?" Kadının ses tonundan ağlamak üzere olduğu belliydi. "Burada çalışıyorum, anlamıyor musun? İş yerimde beni rahatsız etme!"

"Ben de herkes gibi içkimin parasını ödüyorum, dolayısıyla seni herkes gibi ben de seyredebilirim, Tiffany." Belli ki, kızın takma adıydı.

"Ben seni artık görmek istemiyorum."

"Ama ben seni istediğim zaman görebilirim. Hem de her yerini. Hadi, arabaya bin."

"Hayır! Buradan derhal gitmeni istiyorum. Başka bir kız bul, hayatını yaşa. Seni isteyen biriyle birlikte olmalısın. Ben seni istemiyorum."

Sessiz geceyi yaran bir şakırtı duyuldu. Kadının suratına inen bir tokat sesiydi bu. Kendi kızlarımı düşünerek arabanın motorunu çalıştırdım. Gerçi, asla böyle bir yere düşeceklerini düşünemezdim ama...

Aslında kendimi ortaya çıkarmak istemiyordum... yine de, orada ikisinin halini göre göre öylece bekleyemezdim. Birbirlerine fena halde kenetlenmişlerdi ve bu kez dans çok ciddi bir zarar getireceğe benziyordu.

Farlarımı üzerlerine çevirdiğim anda, dağ yolunda yakalanmış iki ürkek geyik gibi bakakaldılar.

Jerry'nin yüzünde, o kabus gibi dansımız sırasındaki pis gülüşü vardı. Kollarının arasında kıskıvrak tuttuğu ve itip kaktığı kız da ondan kurtulup ışıklara dönmüştü. Onun yüz ifadesini unutamam. Güzelim yüz hatlarını gizleyen korku ve az önceki mücadelenin dehşetini anlatmama imkân yok. Uzun çıplak bacakları ve çıplak kolları farların ışığında daha belirginleşmişti. Beyaz çizmeleri vardı ama mini eteğiyle dekolte bluzu vücudunun pek çok yerini açıkta bırakıyordu. Upuzun kızıl saçları geri plandaki çiğ sarı arabanın üzerinde alev alev canlı bir kontrast oluşturuyordu.

"Bırak beni, Jerry," diye kız bu fırsatı yakalamışken tekrar kurtulmayı denedi. "Bırak ve bir daha da buraya gelme."

Jerry ışıklara dönmüş, direksiyonda suçlayacağı birini arıyordu. Kızı öyle bir hırsla bıraktı ki, kız feci bir şekilde yere yuvarlandı. Ben hemen arabayı sürmeye başladım ve Jerry de kendi arabasına atladı.

Kırmızı stop lambaları bir çift şeytan gözü gibi ışıldayarak gözden kayboldu. Yerde şaşkın bir halde yatan kızın yanından yavaşça geçtim. Bana şuursuz bir şekilde baktı. Onun için karanlıkta sadece siyah bir arabanın içinde adsız biriydim. Geceleri yollardan geçen bir sürü insandan biri.

Eve döndüğümde telefon çalıyordu.

"Unda! Neredesin? Mary Lou ile seni çok merak ettik. Bir daha böyle geç saatlere kadar sokakta kalacağın zaman bize haber ver!"

"Siz beni neden aradınız?"

"Seni akşam j'emeğine çıkaracaktık. Son zamanlarda çok içine kapandın. Her akşam işten kaçar gibi çıkıp kendini eve kapatıyorsun. Kış uykusuna yatar gibi! Şu Portnoy'daki olaydan sonra mı böyle oldun diye üzülüyoruz."

Gülmemek için kendimi zor tuttum.

Ertesi gün, araştırmama yeni bir boyut getirmem gerektiğini düşündüm. Martha bana yardım edebilirdi.

"Eski karısı mı?" Yüzünü ekşiterek bilgisayarına baktı. "Burada böyle bir bilgi olacağını hiç sanmam."

"Burada işe başvurduğunda karısı olarak geçmemiş olabilir."

"Ne yapacaksın eski karısını?"

"Belki sana aptalca gelecek ama... düşündüm ki, kadınlara neden bu kadar düşmanlık beslediğini eğer anlayabilirsem... yani, düşünsene annesi yaşında bir kadından böyle hınç alacak kadar kinin nereden geldiğini öğrenebilirsem, belki ona karşı daha anlayışlı olabilirim."

Martha gülümsedi. "Araştırmaya devam, ha?"

"Bir erkeği eski karısından daha iyi kim tanıyabilir?"

Belki de bir eski dans partneri tanımaya başlamıştı bile.

O kadar ağırbaşlı ve kibar görünüyordum ki, kadın beni tereddütsüz içeri aldı. Ufak tefek bir kadındı. Adı Karen'di. Çok ince telli ve zor şekil alan cinsten saçları, yüzünü olduğundan daha sarkık gösteriyordu. Ama yüzü yine de yaşadıklarıyla yıpranmıştı. Bütün bunlar bir kenara, çirkin bir kadın değildi. Daha Jerry'nin adını söylediğim anda yüzü değişiverdi. İri gözleri, ürkek dudakları ve elmacık kemikleri kasılıp kaldı.

"Aman Tanrım! Onun adını duymaya bile tahammülüm yok. Onu unutmak istiyorum. Onu... ondan bahsetmek istemiyorum. Aman Tanrım, lütfen... lütfen, beni bu işe karıştırmayın."

Ona Jerry ile olanları anlattım ve kadıncağız başını salladı. "Bakın..."

"Adım Linda."

"Linda, o öyle korkunç bir insandır ki, sizi sadece dans pistinde fırlattığı için şanslısınız. Bu nefreti her geçen gün daha da artıyor."

Evin kapısındaki zincir ve kilitlere gözüm kaydı.

Karen durumu onaylarcasına, "Posta kutusunda adım bile yazılı değil," dedi. "Telefon numaramı da rehbere koydurtmadım. Yine de her telefon çalışında korkuyorum. Şu striptizci kızı bulduğuna çok memnunum. Avukatım boşanırken bazı haklarımı savunacak oldu ama Jerry o kadar... o kadar çirkin şeyler yaptı ki, her şeyi ona bırakıp zor kaçtım. Oradan kurtulduğuma nasıl mutluyum bilemezsiniz."

"Demek striptizci," diye mırıldandım. "Demek bu adamdan kurtulmanın tek yolu, başka birini bulması."

"Yok. Onu kimsenin başına sarmak istemem, yanlış anlamayın. Ama kolay kolay insanı bırakmaz." Başını iki yana sallayarak dudağını ısırdı. "O şık evi ve iki arabasını da hiç anlayamıyorum. Gerçi, boşanırken benim payımı da aldı ama yine de nasıl para bulduğunu anlayamıyorum. O kadar kötüdür ki. İnsanı kullanır, inatçıdır, takıntılıdır. Giderek de daha beter oluyor. Şu anda yaşadığım için kendimi şanslı sayıyorum."

Ayağa kalktım. "Çok teşekkürler. Pek şaşırmadım diyebilirim ama yine de dehşet verici. Bu benim dans olayıma farklı bir boyut getirdi."

Oradan çıktığımda, Karen'in titrek, yumuşak sesi kulaklarımdan uzun süre gitmedi. İki kızımı, onların mutlu birer evlilik yapmış olduklarını düşündüm. Uzaktaydılar, can sıkıcı kocaları ve kent dışında evleri vardı ve bütün bunlar için Tanrı'ya şükrettim.

Jerry Snyder'in evinin önündeki dar cadde hiç boş kalmıyordu. Bahçede çalışırken kullandığım eski yağmurluğumu ve tenis ayakkabılarımı giyerek kocakarı eşarbımı taktım. Arabamı yarım blok ötede park edip yürümeye başladım. Sokaktan gelip geçen insanlara hiç aldırış etmiyordum bile. Spreyim avucumun içindeydi, ve elim yağmurluğumun cebindeydi.

Apartmanın girişi terk edilmiş bir film setine benziyordu. Gri boyası aşınmış, yine gri metal posa kutuları eskimiş haldeydi. Kül tablalarında sigara izmaritleri ve yerlerde el ilanları vardı. Posta kutularının üstündeki yırtılmış etiketler, hangi katta kimin oturduğuna dair yegâne ipucuydu. Bilmece çözer gibi harfleri yan yana getirmeye çalıştığım bu zorlu iş beni çok büyük bir umutsuzluğa sürükleyebilirdi ama o anda hiç umutsuzluğa kapılmadım. Tabii ki, Jerry Synder adı hiçbir yerde yazılı olacak değildi. Sadece bir diğer isim dikkatimi çekti: Rider. Bu, Snyder ile kafiyeli bir isimdi ve tam maçoların seçeceği bir takma isim olabilirdi. İki arabası ve iki ayrı hayatı olan bir ruh hastası.

Kırmızı yanaklı, şişko ev sahibesi kayıtsız davranmıştı. Televizyonun karşısına dört tane çocuğu oturmuş ve onların sızlanmalarına da pek aldırdığı yoktu. Ters bakışlarından bana pek yardımcı da olmayacağı anlaşılıyordu. Ben yine de, oğluma maalesef babasının öldüğünü bildirmek için geldiğimi ama gündüz bu saatte onu nerede bulabileceğimi bilemediğimi söyledim.

Kadın acıklı hikâyemden pek etkilenmemişti. Ama apartmanındaki emniyet kurallarına ve yasalarına pek aldırdığı yoktu. Adının Rider olduğunu söyledim.

"Pek sık sık gelmez ama kirasını düzenli olarak öder."

"Bunu duyduğuma sevindim... yani, kirasını düzenli olarak ödediğine sevindim demek istiyorum."

Dünyanın en salak annesiymişim gibi bana garip garip baktı. Rider'ın sık sık ortadan kaybolmasından o da benim gibi, doğal olarak kuşku duyuyor olmalıydı. Bana yedek anahtarı verdi. Pis merdivenlerden üç kat çıktım ve dokuz numaralı kapının önünde durdum.

İçerisi de en az dışarısı kadar bakımsızdı. Üzerine çirkin bir ekose örtü atılmış, bacakları kırık bir kanepe odadaki tek mobilyaydı. Az ötedeki minicik mutfak nispeten temiz sayılırdı ve küçük bir mikrodalga fırını bile vardı. Dolaplarda kahve paketleri ve ucuzluktan alınmış mutfak aletleri, tabak çanak gibi malzemeler hiç açılmamıştı. Mikro dalganın tabakları da epeyce yeni görünüyordu. Alt dolaplardan birine adamakıllı içki stoku yapılmıştı. Eski model buzdolabı dondurulmuş yiyeceklerle doluydu hepsi düşük kalorili gıdalardı.

Bu odaya başka bir oda daha açılıyordu. Yatak odasının kapısını aralarken dizlerim titredi.

Duvarlar kadın fotoğraflarıyla kaplanmış gibiydi. Çoğu iğrenç porno fotoğraflardı; insanın hiç aklına gelmeyecek cinsten. Jerry'nin eski karısının da masum vesikalık resimleri bunların arasında asılıydı. Ve, Foxy Chics'de tartıştığı kızın bir sürü siyah beyaz fotoğrafları vardı. Bunlar kız sahnedeyken çekilmiş olmalıydı.

Diğer tanımadığım ama gerçek kadın fotoğrafları da zincirlenmiş, kamçılanmış, tecavüz edilmiş dehşet verici pozlarda sıra sıra asılmıştı. Bir yıllıktan kesilmiş olduğu belli küçük bir vesikalık fotoğraf daha vardı. Gülümseyen genç bir kız. Yine gerçek fotoğraflardan bir tanesinin önünde tüylerim diken diken oldu: Sadece bir çocuktu! Kadınların yüzleri şehvetten deforme olmuş gibiydi. Ve birden, deri bir maskeyle yüzü örtülü bir kadının iki yana açmış olduğu bacaklarının arasında kendi fotoğrafımı gördüm. Siyah beyaz bir fotoğraftı. Kendini orada görmek gerçek bir şoktu. Bu fotoğrafı nereden aldığını anladığımda kalbim daha beter çarpmaya başladı. Çalışanların aylık dergisinde iki yıl önce 'Yılın Çalışanı' seçildiğimde yayınlanan fotoğrafımdı. Ben de küçük de olsa, bu albümde yer almıştım.

Yatak odasındaki dolapta yine sadistmazoşist birtakım resimleri bir kenara itip kullanılmamış mermiler, koca koca saplı bıçaklar ve çakıya benzer aletler buldum. Av bıçakları da olabilirdi. Ama tabanca yoktu. O gün giymiş olduğum cinsten eski püskü bir sürü giysi, askılardan cesetler gibi sarkıyordu.

Kapıyı tekrar kilitleyerek oradan çıktım. Ev sahibi acaba Rider'a annesinin ziyaretinden bahseder mi diye düşünüyordum.

Ben kendim iyi bir vatandaş olarak polisi aradım. Sonunda beni bir kadın dedektife bağladılar. Jerry'nin kanıtlanabilir bir olayı olmadıkça bütün bu söylediklerimin hiçbirini bir suç unsuru kabul edemeyeceklerini söyledi. Ancak bir pornografi çetesiyle ilişkisini araştırabileceklerinden bahsetti ve Jerry'nin adını vermemi istedi. Bana ikide bir 'hanımefendi' diye hitap ediyordu. Telefonu suratına kapadım.

Karen'in kılık değiştirmesi kolay olacaktı. Yüzüne bembeyaz bir pudra sürüp bol makyaj yaptık ve saçlarını at kuyruğuyla topladık. İyice serseri havası yaratabilmek için ona bir de deri ceket aldık. Ben sarı bir peruk taktım. Kızım on sekiz yaşma bastığında heves edip almış ve evlenirken de evde bırakmıştı. Üstüme başıma da elimden geldiğince uygun bir şeyler buldum.

Foxy Chics'de çalan hard rock, insanın kulaklarını tırmalıyordu. Portnoy'un Yeri bunun yanında hiç kalırdı. Jerry'nin kız arkadaşını, sahne ışıkları uzun kızıl saçlarına vurur vurmaz tanıdım. Gösterilere fazla şaşırmadım çünkü bu kızların yaptıkları gördüğüm porno fotoğraflarıyla kıyaslandığında ufak tefek cilveler sayılırdı. Yine de, ekmek parası için hastalıklı ruhların bir yansımasıydı.

Tiffany ile konuşmak zor olmadı. Gösteriden sonra üstsüz vaziyette erkeklerin masaları arasında dolaşmaya başladılar. Elli dolarlık banknotu ona göstererek dikkatini

çekmeyi başardım. Belki lezbiyenler de ara sıra buraya düşüyordu. Pek sanmıyordum ama eğer benim için etraftan öyle düşünecek olsalar bile buna aldıracak değildim.

Karen'le onu yakında bir lokantaya götürdük ve arka taraflarda bir köşeye oturduk Herkese şuruplu dondurmaları ben ısmarladım. Ona Jerry'nin bize yaptıklarını anlattık. O da Jerry'nin kendisine yaptıklarını anlattı. Bunlar çok daha korkunçtu. Hem de çok daha korkunç. Kadının ne kadar korktuğu belliydi. Bu gezegenden kaçmaya hazırdı. Ona Jerry'nin gizli sığınağında nasıl bir kan kokusu aldığımı anlattım.

"Onu durdurmamız gerek," dedim.

Tiffany dondurmasının dibini kaşıkla sıyırırken "Siz de benim düşündüğüm şeyi mi düşünüyorsunuz?" diye sordu. "Buna cesaret edemem."

"Tabancayı ben satın alacağım," dedim hemen. "Bunu nasıl yapacağımı biliyorum. Yerini biliyorum. Dükkândaki adam halledebileceğini söyledi. Ne demek istediyse. Benim gibi yalnız yaşayan orta yaşlı bir dul kadının kendini koruma gereğini duyması çok doğal. Jerry'nin dairesini de temizleriz. Anne Rider bunu halleder. Ev sahibinin de onun evden ayrılmış olması umurunda bile olmaz. Polis sizlere bir şeyler sorabilir. Akıllıca cevaplar verin."

"Ama..." Karen'in yüzünde ilk kez bir umut ışığı parlamıştı ama hâlâ korkuyordu. "Jerry ile o gece dans ederken olanlardan sonra ona bir şey olursa, seni de şüpheliler arasında..."

Başımı sallayarak bu konuyu hemen kapattım. Hikâyeyi gayet güzel oturtmuştum ve bunu bozmayacaktım.

"Bunun için endişe etme. Dostlarımın hep söylediği gibi, birini aşağılamak amacıyla dans etmek, o insanı öldürmek için yeterli bir sebep sayılmıyor. Tanrı aşkına, zaten bunu herkes unuttu gitti artık. Herkes."